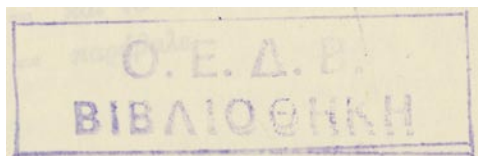


ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ & ΠΕΜΠΤΗΝ
ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1966

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Χρησιμοποιουμένων μετὰ τὸ παράδειγμα.

Αἰσχ. = Αἰσχύλος	Ἴσοκρ. = Ἴσοκράτης
Αἰσχίν. = Αἰσχίνης	Λουκ. = Λουκιανός
Ἀνακρ. = Ἀνακρέων	Λυκ. = Λυκοῦργος (ὁ ῥήτωρ)
Ἀριστ. = Ἀριστοτέλης	Λυσ. = Λυσίας
Ἀρφ. = Ἀριστοφάνης	Μέν. = Μένανδρος
Δημ. = Δημοσθένης	Ξ. = Ξενοφών
Εὐρ. = Εὐριπίδης	Ὅμ. = Ὅμηρος*
Ἡρόδ. = Ἡρόδοτος	Πλ. = Πλάτων
Θ. = Θουκυδίδης	Σοφ. = Σοφοκλῆς
Ἰσαϊ. = Ἰσαῖος	Φωκυλ. = Φωκυλίδης

Ἄλλαι συντομογραφίαι

βλ. = βλέπε
ἐνν. = ἐννοεῖται
κ. ἄ. τ. = καὶ ἄλλα τοιαῦτα
κ. τ. τ. = καὶ τὰ τοιαῦτα
πρβλ. = παράβαλε

* Αἱ παραπομπαὶ εἰς τὴν Ἰλιάδα μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ εἰς τὴν Ὀδύσσεια μὲ πεζὰ. Π.χ. Ὅμ., Α 35 (=Ἰλ. Α) ἢ Ὅμ., α 73 (=Ὀδυσ. α)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α΄. Πρότασις καὶ εἶδη αὐτῆς.

§1. Ὅπως εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν πρὸς σχηματισμὸν λόγου αἱ λέξεις συντάσσονται ἥτοι τάσσονται ἢ μίᾳ πλησίον τῆς ἄλλης, κατὰ ὠρισμένους κανόνας.

Οἱ **συντακτικοὶ κανόνες** τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἰς πολλὰ μὲν εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τῆς νέας γλώσσης, εἰς πολλὰ δὲ διάφοροι.

Σημείωσις. Τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον πραγματεύεται περὶ τῆς συντάξως, ἢ περὶ τῶν συντακτικῶν κανόνων μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικὸν αὐτῆς**.

§2. Λόγος συντομώτατος, (προφορικὸς ἢ γραπτὸς) μὲ ἐντελῶς ἀπλοῦν περιεχόμενον καλεῖται (ἀπλῇ) **πρότασις**.

§3. Κατὰ τὸ ἰδιαίτερον περιεχόμενόν της μίᾳ πρότασις εἶναι:

α) **ἀποφαντικὴ ἢ κρίσεως**: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (ἀρχ. Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

β) **ἐπιθυμία**: πρόσεχε, κλείσε τὸ παράθυρον (ἀρχ. στέργε τὰ παρόντα!).

γ) **ἐρωτηματικὴ**: εἶναι ἐπιμελής ὁ Πέτρος; (ἀρχ. ἔστι Σωκράτης σοφός;). νὰ καθίσω; (ἀρχ. εἴπω τι;).

δ) **ἐπιφωνηματικὴ**: τί ὠραῖον ἄνθος! (ἀρχ. ὡς καλός μοι ὁ πάππος!).

§4. Ὄταν μίᾳ πρότασις ἐκφέρεται μετ' ἀρνήσεως (δὲν ἢ μὴ ἀρχ. οὐ ἢ μὴ), λέγεται **ἀποφατικὴ ἢ ἀρνητικὴ**: ὁ Πέτρος δὲν εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης οὐκ ἐστὶ σοφός). μὴ γράφετε.

Ἄλλως λέγεται **καταφατικὴ**: ὁ Πέτρος εἶναι ἐπιμελής. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός)· γράφετε.

§5. Ὡς πρὸς τὴν σχέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται μία πρότασις πρὸς ἄλλην ἢ ἄλλας προτάσεις, λέγεται

α) *κυρία ἢ ἀνεξάρτητος*, ὅταν ἐκφέρεται μόνη καὶ ἑαυτὴν ἢ συνδέεται μὲν μὲ ἄλλην ἢ μὲ ἄλλας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ παράταξιν, (ἦτοι διὰ συνδέσμου συμπλεκτικοῦ ἢ διαζευκτικοῦ ἢ ἀντιθετικοῦ): ὁ Πέτρος γράφει, ὁ Παῦλος ὑπαγορεύει καὶ ὁ Πέτρος γράφει. ἢ ἀνεχώρησεν ὁ Πέτρος ἢ εἶναι ἀσθενής. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησεν, ἀλλὰ εὐρίσκεται ἐδῶ. ἦλθε κανεῖς; νὰ μείνω ἢ νὰ φύγω; (ἀρχ. ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. ἢ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχει. οὐκ ἡμφρεσθήτει, ἀλλ' ὡμολόγει. εἰπωμεν ἢ σιγῶμεν;).

β) *δευτερεύουσα ἢ ἐξηρητημένη*, ὅταν δὲν δύναται νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μόνη καὶ ἑαυτὴν, χρησιμεύει δέ, ἵνα προσδιορίσῃ ἄλλην πρότασιν καὶ τρόπον τινὰ ἐξαρτάται ἐξ αὐτῆς: ὑπαγόρευε εἰς τὸν Πέτρον, διὰ νὰ γράψῃ. ὁ Πέτρος δὲν ἀνεχώρησε, διότι εἶναι ἀσθενής. εἰπέ μου, ἂν ἦλθε κανεῖς. μείνε ἐδῶ, ἕως ὅτου ἐπιστρέψω. (ἀρχ. Ἀβροχόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ. χαίρω ὅτι εὐδοκιμεῖς, σκέψαι εἰ ὁ νόμος καλῶς ἔχει. αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γέννηται).

Σημειώσεις. Λόγος τις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρός, ὅταν εἶναι γραπτός, διαιρεῖται κανονικῶς εἰς περιόδους καὶ κῶλα περιόδων.

Περίοδος καλεῖται λόγος πλήρης, ἀποτελούμενος συνήθως ἐκ πλειοτέρων τῆς μιᾶς προτάσεων καὶ καταλήγων, ὅταν εἶναι γραπτός, εἰς τελείαν στιγμὴν ἢ κατακλειόμενος μεταξὺ δύο τελείων στιγμῶν.

Κῶλον δὲ περιόδου καλεῖται μέρος περιόδου μὲ ὅπωςδήποτε αὐτοτελὲς νόημα ἀποτελούμενον ἐκ μιᾶς ἢ πλειόνων προτάσεων καὶ κατακλειόμενον μεταξὺ τελείας καὶ ἄνω στιγμῆς ἢ μεταξὺ δύο ἄνω στιγμῶν.

Οὕτω π.χ. τὸ κατωτέρω χωρίον ἐκ τῆς Ξενοφώντος Κύρου Ἀναβάσεως (1, 5, 5) εἶναι μία περίοδος περιέχουσα τρία κῶλα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει μίαν πρότασιν, τὸ δὲ δεύτερον δύο καὶ τὸ τρίτον τρεῖς:

Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπανα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἥγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀγοράζοντες σίτον ἔζων.

Β'. Συστατικά μέρη τῆς προτάσεως.

α) Ἀπλῇ πρότασις.

§6. Πᾶσα πρότασις κανονικῶς σύγκειται ἀπὸ δύο κύρια μέρη, ἥτοι ἀπὸ ὑποκείμενον καὶ ἀπὸ κατηγορήμα.

1) Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, περὶ τοῦ οὐοίου γίνεται λόγος εἰς αὐτὴν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

2) Κατηγορήμα τῆς προτάσεως λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός. (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). ὁ ἥλιος λάμπει.

Ὑποκείμενον καὶ κατηγορήμα ὁμοῦ λέγονται κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως.

§7. Τὸ κατηγορήμα μιᾶς προτάσεως δύναται νὰ εἶναι

1) **μονολεκτικόν**, ἥτοι νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ἓνα μόνον ῥηματικὸν τύπον: ὁ ἥλιος λάμπει, τὸ παιδίον παίζει.

2) **περιφραστικόν**, ἥτοι νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ἓνα τύπον τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἰμί) καὶ ἓν ὄνομα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: ὁ Σωκράτης εἶναι σοφός (Σωκράτης ἐστὶ σοφός). σὺ εἶσαι Ἕλλην. (σὺ Ἕλλην εἶ).

Τοῦ περιφραστικοῦ κατηγορήματος τὸ μὲν ὄνομα (ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν), τὸ ὁποῖον φανερώνει τί ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, λέγεται **κατηγορούμενον** (σοφός, Ἕλλην), ὁ δὲ μεσολαβῶν τύπος τοῦ ῥήματος εἶμαι (ἀρχ. εἰμί) λέγεται **ῥῆμα συνδετικόν**, διότι τρόπον τινὰ συνδέει τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ὑποκείμενον: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὑμεῖς ἐστε Ἕλληνες.

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα εἰμί δὲν εἶναι πάντοτε συνδετικόν. Πολλάκις χρησιμοποιεῖται καὶ μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ **ὑπάρχειν** (ὑπαρκτικὸν εἰμί): π.χ. Ἐστὶ Θεός (= ὑπάρχει Θεός).

§8. Τὸ **ὑποκείμενον**. Ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἀντωνυμία (συνήθως προσωπικὴ ἢ δεικτικὴ): Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ὁ παῖς γράφει. ἐγὼ εἰμί Ἕλλην. ἐκεῖνος ἄδει.

Δύναται ὅμως τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως νὰ εἶναι καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος καὶ οἰαδήποτε λέξις ἢ φράσις μὲ τὸ ἄρδρον τὸ πρὸ αὐτῆς, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς οὐσιαστικά: τὸ

ἄφρον ἄτιμόν ἐστι Ξ. οἱ φθονοῦντες μισοῦνται. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ. τί ἐστι νόμος; Ξ. σφαλερὸν ἐστι τό, ἃ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν Ξ.

Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν.

§9. Τὸ κατηγορούμενον. Τὸ κατηγορούμενον καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κανονικῶς εἶναι ἢ ὄνομα ἢ ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν: Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Κῦρος ἦν βασιλεύς.

Ἀλλὰ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος, τοῦ λόγου καὶ πρότασις ὁλόκληρος, ὅταν ἐπέχη θέσιν ἐπιθέτου ἢ οὐσιαστικοῦ, δύναται νὰ λαμβάνεται ὡς κατηγορούμενον: ὁ ἄνθρωπος ἐν τῶν ζώων ἐστὶν Πλ. τοῦτο ἐστὶν ἡ ῥητορικὴ Πλ. ταῦτα τί ἐστι; Ξ. τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν Πλ. Φίλιππος ἐστὶν ὅ,τι ἂν εἴπη τις Δημ. ἃ διαφερόμεθα ταῦτ' ἐστὶ Πλ.

Σημειώσεις. Τὸ ὑποκείμενον, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον, ὅταν δι' αὐτὸν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ποσὸν τι κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν προθέσεων εἰς, ἀμφί, περί, κατά, ὑπέρ μετὰ αἰτιατικῆς: εἰς ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι (= 220 περίπου ἄνδρες) ἐνέμειναν ἐδελονταί Θ. ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους Ἡρόδ. οἱ ὀπλῖται ἦσαν ἀμφί τοὺς πεντακοσίους (= περίπου πεντακόσιοι).

§10. Τὸ συνδετικόν. Συνδετικὸν ῥῆμα κυρίως εἶναι τὸ ῥῆμα εἶμι (§7). Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου καὶ ἄλλα ῥήματα ἔχοντα συγγενῇ πρὸς αὐτὸ σημασίαν λαμβάνονται ὡς συνδετικά, ὡς

1) Τὰ ῥήματα ὑπάρχω, τυγχάνω, διατελῶ, (ὁ ἀόριστος καὶ ὁ παρακείμενος τοῦ ῥ. φύομαι, ἦτοι τὸ ἔφυν (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), πέφυκα (εἶμαι ἐκ φύσεως) κ. ἄ.: οἱ πλουσιώτατοι ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν Δημ. ἀνυπόδητος καὶ ἀχίτων διατελεῖς Ξ. ἀπλοὺς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυν (Πρβλ. Ἐγὼ Γραϊκὸς γεννῆθηκα).

2) Τὰ ῥήματα γίγνομαι, καθίσταμαι, ἀποβαίνω, ἐκβαίνω καὶ ὅσα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκλέγεσθαι ἢ διορίζεσθαι, ὡς αἰροῦμαι, χειροτονοῦμαι, λαγχάνω (= ἐκλέγομαι διὰ κλήρου), ἀποδείκνυμαι (= διορίζομαι) κ. ἄ.: ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ τὸς ἐκθήσει σοφός (καὶ σὺ ὁ ἴδιος θὰ ἀποθῇς) Περικλῆς ἡρέθη στρατηγός. Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποιός Αἰσχίν. (Πρβλ. Βγῆκε κλεφτής στὰ βουνά. Ἐκκληρώθηκε ἔνορκος. Ἐχειροτονήθηκε ἐπίσκοπος).

3) Τὰ ῥήματα λέγομαι, νομίζομαι καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὡς ἀκούω,

καλοῦμαι, ὀνομάζομαι κ.ἄ.: οὗτοι κόλακες καὶ θεοὶς ἐχθροὶ ἀκούουσιν (= ὀνομάζονται). αὐτοὶ νομοθετοῦνται κληθῆσονται Πλ. πάντες οἱ ἐν ἡλικίᾳ καλοὶ φαίνονται Πλ.

§10α. Μὲ πᾶν σχεδὸν ῥῆμα, ἰδίᾳ δὲ μὲ ῥήματα κινήσεως σημαντικά, δύναται νὰ συνδέσται μετὰ τοῦ ὑποκειμένου ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον σημαῖνον τόπον, χρόνον, τρόπον, τάξιν κ.τ.τ. (ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον): ἐγὼ σε ἄσμενος ἐώρακα (= μὲ εὐχαρίστησιν) Ξ. ἐδελοντῆς ὑπομένει τοὺς πόνους (= μὲ τὴν θέλησίν του) Ξ. οἱ στρατιῶται ἐσκήνουν ὑπαῖθριοι (= εἰς τὸ ὑπαιθρον) Ξ. Ἐπύαξα προτέρᾳ Κύρου ἀφίκετο (= πρὸ τοῦ Κύρου) (Πρβλ. Ὁ Κωνσταντῆς ἐπρόβαλε στὸν κάμπο καθαλλάρης. Ἐδιόθαινε καμαρωτός. Ὁ Πέτρος ἦλθε πρῶτος κ.τ.τ.).

Σημείωσις. Μὲ μερικά ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξελίξιν τοῦ ὑποκειμένου πρὸς ἓν ἀποτέλεσμα (ὡς αὐξάνομαι, αἶρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.), ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον προληπτικῶς ὡς κατηγορούμενον κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τὸ ὑποκείμενον κυρίως, ὅταν συντελεσθῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ ῥῆμα. (Προληπτικὸν κατηγορούμενον ἢ κατηγορούμενον τοῦ ἀποτελέσματος): τὸ Κύρου ὄνομα μέγιστον ἠϋξάτο (= ἠϋξήθη καὶ αὐξηθὲν ἐγεγόνει μέγιστον) Ξ. διὰ τούτων Φίλιππος ἦρθη μέγας Δημ. (Πρβλ. Ὁ Πέτρος σπουδάζει, γιὰ τὸν = σπουδάζει, γιὰ νὰ γίνῃ γιαντρός).

6) Σύνθετος πρότασις

§11. Μία πρότασις εἶναι δυνατόν νὰ ἔχῃ περισσότερα τοῦ ἑνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα. Ἡ τοιαύτη πρότασις καλεῖται σύνθετος φιλεῖ σε ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ Πλ. ἐγὼ ὑμῖν φίλος καὶ σύμμαχος ἐγενόμην Ξ. ἐγὼ τε καὶ ὁ σὸς πατήρ ἐταίρω τε καὶ φίλῳ ἤμεν Πλ. (Πρβλ. Ὁ ψεύτης καὶ ὁ κλέφτης τὴν πρώτην μέραν χαίρονται. Ἡ μάνα μου ἦταν καλὴ καὶ ἀγαθὴ).

Γ. Συμφωνία τῶν ὅρων τῆς προτάσεως.

α) Τοῦ ῥήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§12. Τὸ ῥῆμα μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως μὲ τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς καὶ

εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γενικῶς συμφωνεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, ἥτοι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν: ἐγὼ γράφω, ὑμεῖς παίζετε, Σωκράτης ἐστὶ σοφός. ἐγενέσθην τῷ ἄνδρι τούτῳ φύσει φιλοτιμοτάτῳ Ε.

Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ὅταν τὸ ὑποκείμενον εἴναι ὄνομα οὐδετέρου γένους πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς ἐνικὸν ἀριθμὸν: τὰ μεγάλα δῶρα τῆς τύχης ἔχει φόβον. πάντα τὰ δίκαια καλὰ ἐστὶ Πλ.

Σημείωσις. Ἡ τοιαύτη σύνταξις καλεῖται Ἀττική, ἐξηγεῖται δὲ αὕτη ἐκ τούτου, ὅτι ἀρχῇθεν ἡ κατάληξις α τῶν δευτεροκλίτων οὐδετέρων ἦτο ἐνικὸς ἀριθμὸς, δηλοῦντος γένους, μὲ περιληπτικὴν σημασίαν, ἥτοι ἀρχῇθεν π.χ. φύλλα - φύλλωμα, ξύλα - ξυλεία κλπ.

§13. Ὅταν τὰ ὑποκείμενα μιᾶς συνθέτου προτάσεως εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τότε

1) ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν, τὸ ῥῆμα κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, ἐκτὸς ἂν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο, ἐκάτερον ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὁπότε τὸ ῥῆμα δύναται νὰ τίθεται καὶ εἰς διυκὸν ἀριθμὸν: Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς εἰς Κέρκυραν ἐστράτευσαν Θ. ἤρχον τῆς στρατιᾶς Εὐφάμιδας τε καὶ Τιμόξενος καὶ Εὐμαχος Θ. Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης πλείστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποιήσατην Ε.

2) ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸ πρόσωπον, τὸ ῥῆμα τίθεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ β' καὶ τοῦ γ', τὸ δὲ δεύτερον τοῦ γ': μαχούμεθα κοινῇ ἐγὼ τε καὶ σὺ Πλ. οὐ σὺ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι. πρῶτοι ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις τὸ ῥῆμα συνθέτου προτάσεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, συμφωνεῖ εἴτε κατὰ τὸν ἀριθμὸν εἴτε κατὰ τὸ πρόσωπον πρὸς ἓν μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων τούτων, τὸ πλησιέστερον ἢ σπουδαιότερον διὰ τὸν λέγοντα: ἐστρατήγει τῶν νεῶν Ἀριστεύς καὶ Καλλικράτης καὶ Τιμάντωρ Θ. βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον Ε. (Πρβλ. Σὲ πατάει ἡ Κονιαρία καὶ οἱ Λαρσινοὶ ἀγάδες). οἶδα σαφῶς ἐγὼ τε καὶ σὺ Ε. (Πρβλ. Νὰ βαφτιστῶ στὴ χάρη σου καὶ ἐγὼ καὶ τὸ παιδί μου).

6) Τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

§14. Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς ἀπλῆς προτάσεως ἂν μὲν εἶναι

ἐπίδετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτώσιν· ἔαν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς αὐτὸ ἀναγκαιῶς μόνον κατὰ πτώσιν, τυχαίως δὲ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν, (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἀνδρεῖος. οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖται. αἱ γυναῖκες εἰσι καλαί. τὰ παιδιά ἐστὶ καλὰ. ἡ πόλις φρούριον κατέστη Θ. οἱ Δελφοὶ εἰσι πόλις. τὰ ἄθλα ἦσαν σπλεγγίδες Ξ. ἡ Δῆλός ἐστι νῆσος. Ἀλλὰ

α) πολλάκις ὑποκείμενον ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, μάλιστα δὲ καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὅταν μὲ αὐτὸ δηλοῦται οὐχὶ ἐν ὠρισμένον ὢν ἢ ὠρισμένα τινὰ ὄντα ἐκ πολλῶν ὁμοειδῶν, ἀλλὰ ὅλον τὸ εἶδος τῶν ὁμοειδῶν, δέχεται κατηγορούμενον ἐπίδετον γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ: ὡς *χαρίεν* ἔστ' *ἄνθρωπος*, ὅταν *ἄνθρωπος* ἦ (= ὁ *ἄνθρωπος* ἐν γένει). *αἱ μεταβολαὶ* λυπηρὸν (= *αἱ μεταβολαὶ* ἐν γένει, *πᾶσα* μεταβολή).

β) πολλάκις τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν γενικήν, ἢ ὅποια καλεῖται γενική κατηγορηματικὴ καὶ δηλοῖ συνήθως:

1) *κτῆσιν*: τοῦτο τὸ πεδῖον ἦν ποτε *Χορασμίων* Ἡρόδ. (Πρὸβλ. *Αὐτὸ το βιβλίον εἶναι τοῦ Πέτρου*).

2) ἐν διηρημένον ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι τὸ ὑποκείμενον: *Ἰπποκράτης* ὁδε ἐστὶ τῶν *ἐπιχωρίων* (= ἕνας ἀπὸ τοῦς ντοπίους) Πλ.

3) ὕλην: ἡ *κρηπίς* ἐστὶ *λίθων μεγάλων* (= ἀπὸ λίθους) Ἡρόδ.

4) *ἰδιότητα*: εἰμὶ *τριακοντα* ἐτῶν (= τριακοντούτης). (Πρὸβλ. *Ὁ Πέτρος εἶναι δέκα χρόνων*).

5) *ἀξίαν*: *πολλοῦ ἀργυρίου* γίγνεται (= γίνεται πολὺ ἀκριβὲς) Δημ.

§15. Μιᾶς συνθέτου προτάσεως, ἢ ὅποια ἔχει δύο ἢ περισσότερα ὑποκείμενα, τὸ ἐπιθετικὸν κατηγορούμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, καὶ

1) ἔαν μὲν τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἔμφυχα* ὄντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ κοινὸν γένος αὐτῶν: *Ἰππαρχος καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ* ἦσαν, ἡ *μήτηρ* καὶ ἡ *θυγάτηρ καλαὶ* εἰσιν.

2) ἔαν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν *ἔμφυχα* ὄντα διαφόρου γένους, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ μὲν ἀρσενικὸν γένος ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου, τὸ δὲ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ

οὐδετέρου: **συνεληλυθότες** ἦσαν αὐτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ Ξ.

3) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν πάντα ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον ἐκφέρεται κατ' οὐδέτερον γένος, οἷουδῆποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὰ ὑποκείμενα ταῦτα: αἰδῶς καὶ φόβος **ἔμφυτα** ἀνθρώποις εἰσὶν Ξ. **λίθοι** τε καὶ **πλίνθοι** καὶ **ξύλα** καὶ **κέραμοι** ἀτάκτως **ἐρριμμένα** οὐδὲν **χρήσιμά** ἐστίν Ξ.

4) ἐὰν δὲ τὰ ὑποκείμενα δηλοῦν ἄλλα μὲν ἔμψυχα, ἄλλα δὲ ἄψυχα ὄντα, τότε τὸ κατηγορούμενον κανονικῶς ἐκφέρεται κατὰ τὸ γένος τῶν ἐμψύχων ὑποκειμένων: αὐτοὶ τε οἱ **ἄνθρωποι** καὶ ἡ γῆ αὐτῶν **ἐπώνυμοι** τοῦ καταστρεψάμενου καλέονται Ἡρόδ.

Δ'. Ἑλλειπὴς πρότασις.

§16. Εἷς ἢ καὶ πλείοτεροι ὅροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν ὡς εὐκόλως ἐννοοῦμενοι εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Πρβλ. τὰ σημερινά: **Ὁ Πέτρος!** (ἐνν. εἶναι ἐκεῖ ἢ ἔρχεται). **Εἶναι** ἐπιμελῆς ὁ Πέτρος; **εἶναι** (ἐνν. ἐπιμελῆς ὁ Πέτρος).

§17. Ἑλλειψὶς τοῦ ὑποκειμένου. 1) Ἐπὶ τοῦ α' ἢ τοῦ β' προσώπου τὸ ὑποκείμενον (ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς), ἐπειδὴ σαφῶς δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως το ῥήματος, κανονικῶς, δὲν τίθεται· τίθεται δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔμφασις ἢ νὰ γίνῃ ἀντιδιαστολή: **πολλάκις ἐθαύμασα** (ἐνν. ἐγώ) Ξ. **τί φάτε**; (ἐνν. ὑμεῖς). **ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε**, τὰ μὲν καὶ **σὺ εἶπας**. τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ οἶδα Ξ.

2) Ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενο, ἐπειδὴ, οὐδόλως δηλοῦται διὰ τῆς καταλήξεως, κανονικῶς τίθεται.

Παραλείπεται δὲ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου τὸ ὑποκείμενον

α) ὅταν ἡ ἐννοία τοῦ ῥήματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐν μόνον ὀρισμένον ὑποκείμενον νὰ δύναται κανονικῶς ν' ἀποδοθῇ εἰς αὐτό, ὡς **ἐστήμηνε** (τῇ σάλπιγγι) ἢ **ἐσάλπιγγε** (ἐνν. ὁ σαλπικτής), **ἐκῆρξε** (ἐνν. ὁ κῆρυξ), **οἰνοχοεῖτω** (ἐνν. ὁ οἰνοχόος), κ.τ.τ. (Πρβλ. τὰ σημερινά: **σημαίνει** **διάλειμμα**, **σαλπίζει** **συσσίτιο**).

Οὕτως ἄνευ ὑποκειμένου ἐκφέρονται κανονικῶς εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν **φυσικόν φαινόμενον**, ὡς **βροντᾷ**, **ἀστράπτει**, **ὑεῖ**, **ἔσεισε** κ.τ.τ., διὰ τῶν ὁποίων ἀρκεῖται ὁ λέγων

να εκφράζη τὸ φυσικὸν φαινόμενον, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναζητῇ νὰ δηλώσῃ, τίς ὁ τούτου αἷτιος. Ἀλλὰ καὶ εἰς ταῦτα ἐνίστε, ὅταν εἰς τὸν νοῦν τοῦ λέγοντος ἐπικρατῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀντίληψις, τίθεται ὡς ὑποκείμενον, τὸ ὄνομα ὁ θεὸς ἢ Ζεὺς ἔσσεισεν ὁ Θεὸς **Ξ. Ζεὺς ἀστράπτει Ὅμ.** (Πρβλ. τὰ σημερινά: *βρέχει, χιονίζει, ξημέρωσε κ.τ.τ. καὶ τὴν παροιμίαν: Τί βρέχει ὁ Θεὸς καὶ δὲν πίνει ἡ γῆς*).

β) ὅταν εἶναι ὅλως γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως ἐπὶ τῶν ῥημάτων λέγουσι, φασὶ καὶ ἄλλων, εἰς τὰ ὁποῖα ὡς ὑποκείμενον δύναται νὰ νοῆται ἡ λέξις οἱ ἄνθρωποι: τὰ Ὅμηρου *σέ φασιν ἔπη κεκτησθαι* (= λέγουν ὅτι σὺ) **Ξ. μηδὲν χροῶ, πονηρῶ· ὦν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν** (ἐνν. οἱ ἄνθρωποι) **Ἰσοκρ.** (Πρβλ. *Πῶς σὲ λένε; Στὰ Σάλωνα σφάζουν ἄρνιᾶ κ.τ.τ.*).

γ) ὅταν δύναται εὐκόλως νὰ νοῆται ἐκ τῶν συμφραζομένων: ὅσον χρόνον προύστη **Περικλῆς τῆς πόλεως, ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν καὶ ἐγένετο ἀπ' ἐκείνου μεγίστη** (ἐνν. ὁ Περικλῆς - ἡ πόλις) **Θ.**

§18 Ἑλλειψις τοῦ ῥήματος. Οἰονδηποτε ρημα δύναται νὰ ἐλλείπῃ ἐκ μιᾶς προτάσεως, ὅταν τοῦτο εὐκόλως νοῆται εἴτε ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως τῶν διαλεγομένων ἢ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως, ὅπως συμβαίνει ἰδίᾳ εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις: ὁ μὲν *Κεράμων δούλους τρέφει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους* (ἐνν. τρέφω) **Ξ. μηδὲν ἄγαν** (ἐνν. ποιεῖ). *εἰς ὄνυχος τὸν λέοντα* (ἐνν. γινώσκει τις). *σοφὸν τὸ σαφές* (ἐνν. ἐστί). *κοινὴ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* **Ἰσοκρ.** *δεῦρο, ὧ Σώκρατες* (ἐνν. ἐλθέ). **Πρβλ.** *στο καλὸ* (ἐνν. πηγαινε). *χρόνια πολλὰ* (ἐνν. νὰ ζήσης). *Θέρος, τρύγος, πόλεμος* (= ὁ θέρος καὶ ὁ τρύγος εἶναι πόλεμος).

Σημειώσεις. Τοῦ ῥήματος εἰμί τὸ γ' ἐνικὸν ἐστὶ συνηθέστατα παραλείπεται ἐπὶ τῶν οὐσιαστικῶν *ἀκμή, ἀνάγκη, καιρὸς, χρεῶν, ὥρα κλπ.*, ἐπὶ τῶν ἐπιθέτων *δῆλον, φανερόν, δυνατόν, οἶόν, τε, βῆδιον, χαλεπὸν - ἀμήχανον ὅσον, θαυμαστὸν ὅσον κλπ.*, ἐπὶ τῶν εἰς -τέον ῥηματικῶν ἐπιθέτων καὶ τῶν μετοχῶν *δέον, εἰκός, πρόπον κλπ. ἀνάγκη φυλάττεσθαι* (ἐνν. ἐστί) **Δημ.** *οὐ ρᾶδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι* **Πλ.** *ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον* **Δημ.** *βαρβάρων Ἑλλήνας ἀρχεῖν εἰκός* **Εὐρ.**

Γενικῶς ἡ ἀπλὴ παράταξις ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, χωρὶς κανὲν συνδετικὸν βῆμα ἦτο ἀρχῆθεν κανονικὴ. Καὶ ἐξηκολούθησε νὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἰδίως εἰς γνωμικά, εἰς ἐπιγραφάς,

εἰς τυπικὰς φράσεις τῶν νόμων κ.λ.π. : *χρήματ' ἀνὴρ χαλεπὰ τὰ καλὰ. ἱερὸς ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος. (Πρβλ. τὰ σημερινά: Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα. Ἄσκεπος ὁ νοῦς διπλὸς ὁ κόπος).* Αἱ τοιαῦται ἄνευ ῥήματος προτάσεις καλοῦνται *ὀνομαστικαὶ προτάσεις.*

§19. Ἐλλειψίς τοῦ κατηγορουμένου ἢ πλειοτέρων τοῦ ἐνὸς ὄρων τῆς προτάσεως. Τὸ κατηγορούμενον ἢ πλειότερον τοῦ ἐνὸς ὄροι τῆς προτάσεως δύνανται νὰ ἐλλείπουν, μόνον ὅταν εὐκόλως ἐννοοῦνται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *κάτοπτρον εἶδους χαλκός ἐστιν, οἶνος δὲ νοῦ (ἐνν. κάτοπτρον ἐστιν).*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄ ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ

§20. Οἱ κύριοι ὄροι τῆς προτάσεως (§6 καὶ §7) δύνανται νὰ ἔχουν συμπληρώματα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι προσδιορισμούς: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον. Κριτίας τῷ Θηραμένει φίλος ἦν Ξ. Ἀγασίλαος παῖς ἔτι ἦν Ξ.*

1) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνόματα οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπιδέτου, καλοῦνται *ὀνομαστικοί.* Οὗτοι

α) ὅταν μὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν λέγονται *ὁμοιόπτωτοι* *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος. Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ἐχάλεσε Τολμίδη τὸν κήρυκα.*

β) ὅταν δὲ δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὸ προσδιοριζόμενον κατὰ πτώσιν λέγονται *ἐτερόπτωτοι* *υἱὸς Ἀπολλοδώρου. ὁδὸς τριῶν ἡμερῶν.*

2) Οἱ προσδιορισμοί, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος καλοῦνται *ἐπιρρηματικοί*: *κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ Πλ. Κόνων παρ' Εὐαγόρα εἰς Κύπρον ἀπέπλευσε Ξ. οἱ λαγὼ τῆς νυκτὸς νέμονται Ξ. (Πρβλ. νύκτωρ).*

1. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ὁμοιόπτωτοι.

α) Παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις.

§21. Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὅποῖον τίθεται ὡς ὁμοιόπτωτος προσδιορισμὸς

ἄλλου οὐσιαστικοῦ, καλεῖται παράθεσις ἢ ἐπεξήγησις αὐτοῦ.

1) Ὁ κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸς προσθέτει ἐν ὅπωςδήποτε κύριον καὶ γνωστὸν γνώρισμα τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ ἢ ἀπλῶς χαρακτηρίζει αὐτό. Γενικῶς ὁ προσδιορισμὸς οὗτος δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν: Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς (= ὅς βασιλεὺς ἦν). Ἀθῆναι πόλις μεγάλη (= αἱ πόλις μεγάλη εἰσίν). (Πρβλ. Καποδίστριας ὁ Κυβερνήτης. Ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ μέγα μοναστήρι). Φιλήσιος καὶ Λύκων, οἱ Ἀχαιοὶ Ξ. θάρρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλῳ Πλ. (Πρβλ. Ὁ Ὀλυμπος καὶ ὁ Κίσσαβος πὰ δυὸ βουνά). (Πρβλ. καὶ §13,1).

2) Ὁ κατ' ἐπεξήγησιν προσδιορισμὸς ἐπεξηγεῖ ἥτοι διασαφεῖ τὴν ἔννοιαν τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον συμβαίνει νὰ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἄοριστον. Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ ἡ λέξις δηλαδὴ: ὁ παῖς με, ὁ Σάτυρος ἀπέδρα (= δηλαδὴ ὁ Σάτυρος) Πλ. τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὔποτε σπανίζετε (= δηλαδὴ ἐπαίνου) Ξ. (Πρβλ. Οἱ κλέφτες τ' ἀπαντήσανε, οἱ Κολοκοτρωναῖοι)

Σημείωσις. Ἡ ἐπεξήγησις ἐνίοτε δηλοῦται σαφέστερον μὲ τὴν προσθήκην τῆς λέξεως λέγω (= θέλω νὰ πῶ, ἐννοῶ): Τελαμῶν δείξει μητρὶ τε, Ἐριβοῖα λέγω Σοφ. Τότε ὅμως ἡ ἐπεξήγησις ἐκφέρεται συνήθως κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον τοῦ λέγω: προσέχρουσα ἀνδρώπῳ πονηρῷ, Ἀνδροτίωνα λέγω (= τὸν Ἀνδροτίωνα ἐννοῶ) Δημ.

§22. Κατὰ παράθεσιν προσδιορισμὸν δέχονται συνηδέστατα καὶ ἀντωνυμῖαι, ἰδίᾳ δὲ αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ δεικτικαὶ: ἡμεῖς οἱ στρατηγοί Ξ. τούτου τιμῶμαι ἐμαυτόν, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως Πλ. Ὅμοίως Θεμιστοκλῆς ἦκω παρὰ σέ (= ἐγὼ ὁ Θεμιστοκλῆς ἦκω κλπ.) Θ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς κτητικὰς ἀντωνυμίας ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος λαμβανόμενες μετ' ἐμφάσεως προστίθεται ὡς προσδιορισμὸς κατὰ παράθεσιν ἡ γενικὴ πληθυντικὴ τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτός, καθόσον οἱ λέξεις ἡμέτερος, ὑμέτερος καὶ σφέτερος ἰσοδυναμοῦν μὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἡμῶν, ὑμῶν, σφῶν: πολὺ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν μέλλομεν πλεῖν (= ἀπὸ τῆς χώρας ἡμῶν αὐτῶν) Θ. οἱ Ἀργεῖοι τῷ σφέτερω αὐτῶν κέρα προεξήξαν (= τῷ κέρα σφῶν αὐτῶν) Θ.

Ὅμοια σύνταξις ὑπάρχει εἰς φράσεις, ὅποιαι π.χ. δαῖρ ἐμὸς ἔσκε κυνώπιδος (= ἐμοῦ τῆς κυνώπιδος). Γυργεῖη κεφαλῇ, δεινοῖο πελώρου

(= τῆς Ἰοργούρας, τοῦ δεινοῦ πελώρου) Ὅμ. Ἀθηναῖος εἶ, πόλεως τῆς μεγίστης (= ἐξ Ἀθηνῶν, πόλεως κλπ.).

§23. Ὡς ἐπεξηγήσεις ὀνόματος, μάλιστα δὲ τοῦ οὐδετέρου δεικτικοῦ τῆς ἀντωνυμίας, τίθεται πολλάκις ἀπαρεμφατική ἢ ἄλλη πρότασις, ἰδίᾳ, εἰδική: εἰς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης Ὅμ. οὐκ ἐπὶ τούτῳ κáθηται ὁ δικαστής, ἐπ' τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια Πλ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς Πλ.

Ἀντιστρόφως δὲ μία παράδεισις δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς ὁλόκληρον πρότασιν, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον νὰ χαρακτηρίζῃ κατὰ τινὰ τρόπον. Ἡ τοιαύτη παράδεισις κανονικῶς προτάσσεται καὶ διὰ τοῦτο καλεῖται προεξαγγελτική: ὁ τάχιστος τῶν λόγων, τέθνηκεν θεῖον Ἰοκάστης κάρα Σοφ.

Συνηθέστατα λαμβάνονται ὡς προεξαγγελτικαὶ παραδέσεις αἱ φράσεις: τὸ λεγόμενον, τὸ τῆς παροιμίας, τὸ τοῦ Ὀμήρου, τὸ κεφάλαιον, τὸ μέγιστον ἢ τὸ πάντων μέγιστον, τὸ δεινότατον ἢ τὸ πάντων δεινότατον, τὸ ἔσχατον, δυοῖν θάτερον, ἀμφότερον, τούναντίον κ.ἄ.τ. τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἐορτῆς ἤκομεν (= ὅπως συνήθως λέγουν) Πλ. καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὑμεῖς μὲν τοῦτου οὐ προὔδοτε, οὗτος δὲ ὑμᾶς νῦν προδεδωκεν Αἰσχιν.

6) Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

§24. Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικὸν οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελῇ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν: μεγάλη πόλις (Πρβλ. μεγαλόπολις), ὁ σοφὸς ἀνὴρ.

Ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν ὅχι μόνον κατὰ πτώσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν: ἀγαθοὶ στρατιῶται. μεγάλα πράγματα, οὐδὲν διαφέρει ἄνθρωπος ἀκρατὴς θηρίου τοῦ ἀμαθεστάτου Ξ.

Σημειώσις. Ὅτι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς μετὰ τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει, ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν, δεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδή ταῦτα ἀμφότερα δύναται νὰ ἔχουν ἕτερον κοινὸν προσδιορισμὸν: πόλις ἐρήμη μεγάλη (= ἐρημόπολις μεγάλη). ἐφόρει χιτῶνα πορφυροῦν, ποδῆρην, στολιδωτὸν τὰ κάτω Ξ.

Ὅταν δὲ δύο ἢ περισσότεροι ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ νοοῦνται κεχωρισμένοι, τότε συνδέονται διὰ τοῦ καί: φί-

λος σαφής και άγαθός Ε. Άλλα τὸ ἐπίθετον πολὺς λαμβανόμενον μετ' ἄλλου ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ συνδέεται μὲν μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ τε - και, δὲν ἐννοεῖται ὅμως κεχωρισμένως διὰ πολλῶν τε και δεινῶν πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε (= διὰ πολλῶν δεινῶν πραγμάτων) Ε.

§25. Ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, ἐκτὸς τῶν ἐπιθέτων, τῶν μετοχῶν, τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀντωνυμιῶν και τῶν (ἐπιθετικῶν) ἀριθμητικῶν, λαμβάνονται πολλάκις

1) μετὰ τῶν ὀνομάτων ἀνὴρ, γυνή, ἄνθρωπος, ὀνόματα οὐσιαστικὰ προσηγορικά, τὰ ὅποια δηλοῦν ἡλικίαν, ἀξίωμα, ἐπάγγελμα, ἐθνικότητα κ.τ.τ.: γέρον ἀνὴρ, γραῦς γυνή, ἄνδρες δικασταί, ἀνὴρ τύραννος, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς. (Πρὸβλ. Ἱέρως ἄνθρωπος, γριά γυναίκα, παπᾶς ἄνθρωπος).

2) μετὰ τῶν γεωγραφικῶν ὄρων, ὄρος, λίμνη, ποταμός κ.τ.τ., τὰ γεωγραφικὰ κύρια ὀνόματα αὐτῶν, ὅταν εἶναι τοῦ αὐτοῦ γένους και ἀριθμοῦ και προτάσσονται ἐκείνων μετὰ τοῦ ἄρθρου: τὸ Πήλιον ὄρος, ὁ Ἀλφεῖός ποταμός, ἡ Ἀχερουσία λίμνη.

3) μετὰ οἰουδήποτε ὀνόματος γενικῆ πτώσεως, οὐσιαστικοῦ ἢ ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν: ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος (= ὁ βασιλεὺς θρόνος), οἱ Ἀθήνησι δικασταί (= οἱ Ἀθηναῖοι δικασταί), τὰς ἡδονὰς θήρσει τὰς μετὰ δόξης (= τὰς ἐνδόξους) Ἴσοκρ. (Πρὸβλ. Ὁ κάτω κόσμος. Τὸ πρὸς τὰ ἐδῶ σπιτι).

§26. Ὁ σύναρθρος ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πολλάκις ἐκφέρεται καθ' ἑαυτόν, ὡς οὐσιαστικὸν ἄνευ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ, τὸ ὅποιον παραλείπεται ὡς εὐκόλως ἐννοούμενον ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως: ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρώας οὐσίας ἐστὶ προδότης (ἐνν. ἀνὴρ). οἱ εἰδότες τὰ δέοντα (= οἱ ἄνδρες οἱ εἰδότες τὰ δέοντα πράγματα) Ε. (Πρὸβλ. Ὁ τρελλὸς εἶδε τὸ μεθυσμένο κι εἶφυγε).

Ὡς πολλὰ ἐπίθετα ἢ μετοχαὶ και ἐπίρρηματα ἢ ἐμπρόθετοι προσδιορισμοὶ μὲ τὸ ἄρθρον πρὸ αὐτῶν λαμβάνονται και ἀντὶ οὐσιαστικῶν, ὡς

1) οἱ ἀθάνατοι (= οἱ θεοί), οἱ θνητοὶ (= οἱ ἄνθρωποι), οἱ πολλοὶ (= ὁ λαὸς ὁ δημοκρατικὸς), οἱ ὀλίγοι (= οἱ ὀλιγαρχικοί), οἱ λέγοντες (= οἱ ῥήτορες, οἱ πολιτευόμενοι), ὁ ἄκρατος (= ὁ οἶνος ὁ ἄκρατος), οἱ κάτω (=

οἱ θεοὶ τοῦ Ἄδου ἢ οἱ νεκροὶ) κλπ. (Πρβλ. οἱ πλούσιοι, οἱ φτωχοὶ - τὸ μαῦρο, τὸ βετσινᾶτο, (ἐνν. χρασί) : **Τ' ἀντρεϊωμένου τ' ἄρματα**).

2) ἡ πατρίς, ἡ ξένη, ἡ οἰκουμένη, ἡ πολεμία (ἐνν. γῆ ἢ χώρα), ἡ ἐπιουσα, ἡ προτεραία, ἡ ὑστεραία (ἐνν. ἡμέρα), ἡ δεξιὰ, ἡ ἀριστερὰ (ἐνν. χεὶρ), ἡ γραφικὴ, ἡ μουσικὴ, ἡ ῥητορικὴ (ἐνν. τέχνη), ἡ εὐθεΐα (ἐνν. γραμμὴ ἢ ὁδός), ἡ πλατεΐα, ἡ ταχίστη (ἐνν. ὁδός), ἡ τριήρης, ἡ πεντηκόντορος (ἐνν. ναὺς), ἡ εἰμαρμένη, ἡ πεπρωμένη (ἐνν μοῖρα), κλπ. (Πρβλ. τὰ ξένα - τὸ δεξιόν, τὸ ζερβόν - ἡ καλογερικὴ, κλπ.).

3) τὸ ἱερὸν (= ὁ ναός), τὰ ἱερὰ (= τὸ θῦμα ἢ ἡ θυσία), τὰ οἰκεῖα, τὰ τῆς πόλεως, τὰ τῶν πολέμιων, τὰ οἴκοι, τὰ δέοντα (ἐνν. πράγματα), τὸ κοινὸν (= ἡ κοινότης, ἡ πόλις, τὸ κράτος), τὸ πεζὸν ἢ τὸ πεζικόν, τὸ ἱππικόν, τὸ πελταστικόν, τὸ ναυτικόν (ἐνν. στράτευμα), τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον (ὁ παρὼν χρόνος, κλπ.) (Πρβλ. τὸ μωρό, τὸ μικρό, τὰ λεπτά κλπ.).

Οὕτω ἀρκετῶν ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν τὸ οὐδέτερον μετὰ τοῦ ἄρδρου κατήντησε νὰ λαμβάνεται καὶ ὡς ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν ἢ ὡς ὄνομα περιληπτικόν: τὸ κακὸν (= ἡ κακία), τὸ δίκαιον (= ἡ δικαιοσύνη), τὸ Ἑλληνικόν, (οἱ Ἑλληνες ἢ ὁ Ἑλληνισμός), τὸ θαρραλικόν (= οἱ θάρραροι), τὸ ὑπήκοον (οἱ ὑπήκοοι).

γ) Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοί.

§27. Κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς λέγεται ὁ δι' ἐπιθέτου ἢ ἐπιθετικῆς μετοχῆς ὁμοίопτωτος προσδιορισμὸς ἐνὸς οὐσιαστικοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ μίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδίδει εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μίαν παροδικὴν ιδιότητα*: Ἀγῆσιλαος **φαιδρῶ** τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε (= με πρόσωπον φαιδρόν) Ξ. **ηὐλίζεσθε ἐγκεχλινωμένοις**

*. Ὁ κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς εὐρίσκεται πρὸς τὸ ὑπ' αὐτοῦ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν εἰς τὴν σχέσιν τὸ κατηγορούμενον τῆς προτάσεως πρὸς τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς (§7,2), ἥτοι διὰ τοῦ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ νῦν ἀποδίδεται εἰς τὸ οὐσιαστικὸν μία ιδιότης, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ ἀντίθετον ιδιότητα τοῦ αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ: τέμνει ὀξεῖ τῷ πελέκει (= με τὸν πέλεκυν ὀξύν καὶ ὄχι ἀμβλύν). Ὁ δὲ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐκφράζει ιδιότητα ἐνὸς οὐσιαστικοῦ γνωστὴν ἤδη καὶ ὑπάρχουσαν εἰς αὐτό, καὶ δι' αὐτοῦ διαστέλλεται το οὐσιαστικὸν τοῦτο ἀπὸ ἄλλο ὁμοειδές, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην: τέμνει τῷ ὀξεῖ πελέκει (= με τὸν ὀξύν πέλεκυν, καὶ ὄχι με τὴν ἀμβλύν).

τοῖς ἵπποις Ε. (Πρόβλ. Περπατεῖτε μετὰ τὸ κεφάλι ὄρθιο. Κάθεται μετὰ τὰ χέρια σταυρωμένα).

Ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ συνηθέστατα λαμβάνονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν:

1) Τὰ ἐπίθετα ἄκρος, μέσος, ἔσχατος, ὅταν πρόκειται νὰ διακριθῇ μέρος τοῦ προσδιοριζόμενου οὐσιαστικοῦ ἀπὸ τὸ ὅλον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα μέρη αὐτοῦ: ἐκ κεφαλῆς εἰς πόδας ἄκρους (= ἕως τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν) Ὅμ. ἐν αἰθέρι μέσῳ κατέστη λαμπρὸς ἡλίου κύκλος (= εἰς τὸ μέσον τοῦ αἰθέρος) Σοφ. τάξιν ἐσχάτην Αἴας ἔχει (= τὸ ἔσχατον μέρος τῆς παρατάξεως) Σοφ.

2) τὰ ἐπίθετα πᾶς, ἅπας, ὅλος (= ὁλόκληρος), μόνος καὶ αἱ ἀντωνυμίαι αὐτὸς (ὡς ὀριστική) καὶ ἕκαστος: πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. κατεκείμην τὴν νύκτα ὅλην Πλ. μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων γλῶτταν οἱ θεοὶ ἐποίησαν οἷαν ἀρδρῶν τὴν φωνὴν Ε. αὐτὸς Μένων ἐβούλετο ἰέναι (= ὁ ἴδιος ὁ Μένων, χωρὶς νὰ τὸν παρακινήσῃ ἄλλος κανεῖς) Ε. ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν ὀπλίτην ἕκαστον δύο μναῖ (-).

Σημείωσις. Μετὰ τοῦ ἄρθρου τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα ὡς ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ ἔχουν διάφορον σημασίαν π.χ. ὁ μέσος = ὁ εἰς τὸ μέσον εὐρισκόμενος. ὁ πᾶς ἢ ὁ ὅλος = τὸ σύνολον, ἐν τῷ συνόλῳ οὐδ' οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιντ' ἄν διελθεῖν (= τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων) -Ε. ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον (= πρὸς τὸ πρόσωπον ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ λαμβανόμενον) Πλ. ὁ μόνος υἱός (= ὁ μονογενὴς υἱός). (Πρόβλ. Μην εἶδατε τὸ γιούλη μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου;).

2. Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοὶ ἑτερόπτωτοι.

α') Εἰσαγωγή. Αἱ πτώσεις.

§28. Αἱ πτώσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀρχήθεν ἦσαν ὁκτώ : ἦτοι ἡ ὀνομαστική, ἡ κλητική, ἡ αιτιατική, ἡ γενική, ἡ ἀφαιρετική, ἡ δοτική, ἡ τοπική, ἡ ὀργανική· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐχάθησαν ἐξ αὐτῶν αἱ τρεῖς: ἦτοι ἡ ἀφαιρετική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς γενικῆς, καὶ ἡ τοπική καὶ ἡ ὀργανική, συγχωνευθεῖσα μετὰ τῆς δοτικῆς.

1) Ἡ ὀνομαστική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν τίς; (= ποιός), ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν

φορέα τῆς ῥηματικῆς ἐννοίας, ἤτοι ἡ πτώσις τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, καθὼς καὶ ἡ πτώσις τοῦ κατηγορουμένου καὶ τῶν ὁμοιοπτῶτων προσδιορισμῶν τοῦ ὑποκειμένου καὶ τοῦ κατηγορουμένου, ἡ πτώσις τῶν τίτλων ἢ ἐπιγραφῶν κ.τ.τ. **Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος** φυγὰς ἦν **Ξ.** ἤγειτο **Ἀρχίδαμος** ὁ **Ζευξιδάμου**, **Λακεδαιμονίων** **βασιλεὺς** **Θ.** (**Ομήρου**) **Ίλιάς**, **Ὀδύσεια**. **ἱερὸς ὁ χώρος** τῆς **Ἀρτέμιδος** **Ξ.**

Σημείωσις. Πολλάκις συμβαίνει νὰ χρησιμοποιηται εἰς μίαν πρότασιν μία ὀνομαστικὴ, ἡ ὁποία συντακτικῶς, δὲν εὐρίσκεται εἰς καμμίαν σχέσιν με τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλην λέξιν τῆς προτάσεως; οἱ δὲ **φίλοι**, ἦν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι, ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν, τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; **Ξ.** **Πρόβλ.** **Τότε ὁ ποντικὸς γίνηκεν ἡ καρδιά του.** (Ἀπὸ ἑνα παραμῦθι). Ἡ τοιαύτη ὀνομαστικὴ λέγεται **ψυχολογικὸν ὑποκείμενον** τῆς προτάσεως, διότι ἐκφράζει τὴν ἐννοιαν, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ τὴν ὁποίαν οὗτος τὴν παρουσιάζει ἔτσι ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελῆ, ὡς τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς φράσεως, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν συντακτικὴν συμφωνία τῶν λέξεων.

2) Ἡ κλητικὴ εἶναι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν καλοῦμεν καὶ ἐν γένει προσαγορεύομεν πρόσωπα ἢ καὶ πράγματα: **δεῦρο**, **ὦ Σώκρατες**, **ὦ ἡλιε** καὶ **γῆ**. (**Πρόβλ.** **Ἐδῶ Πέτρο. Μὴ με μαλῶνεις Κίτσαθε**).

Σημείωσις. Πολλάκις συνδέονται κλητικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἢ τίθεται ὀνομαστικὴ ἀντὶ κλητικῆς: **ὦ Ἀγησίλαε** καὶ πάντες οἱ παρόντες **Λακεδαιμόνιοι** **Ξ.** ἡ **Πρόκνη**, **ἐκθαίνε** (= **ὦ Πρόκνη**), (**Πρόβλ.** **Γεῖά σας, χαρά σας μάστοροι καὶ σεῖς οἱ μαθητᾶδες. Ποῦ εἶστε οἱ Μποτσαραῖοι;**).

3) Ἡ **αἰτιατικὴ** εἶναι ἡ πτώσις διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: **τίνα;** (ποιόν;), **πόσον;** ἤτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου προσέτι δὲ ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ ἔκτασιν τόπου ἢ χρόνου: **φίλει σε ὁ πατήρ** καὶ **ἡ μήτηρ**, **ἀπέχει Πλάταια** **Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα** **Θ.** **ἐνταυθα** **ἔμεινε Κύρος** καὶ **ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν** **Ξ.**

4) Ἡ **καθαρὰ γενικὴ** εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **τίνας;** ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς καὶ μεταφορικῶς) τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν περιλαμβάνεται κάτι τι, ἤτοι ἡ πτώσις, μετὰ τὴν ὁποίαν ἐκφράζεται σχέσις κτήσεως ἢ ἐξαρτήσεως, τὸ ὅλον, τοῦ ὁποίου μέρος εἶναι κάτι τι ἢ τὸ ὅλον, εἰς τὸ μέρος τοῦ ὁποίου ἐξαπλοῦται μία ἐνέργεια: **αἱ τρίχες τῆς**

κεφαλῆς. Συρακούσας Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ᾤκισε (= εἷς ἐκ τῶν Ἡρ.). Θ. σταγόνες ὕδατος. Ἐκτορος Ἀνδρομάχῃ. τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον ἄφρονες ἐγένοντο (= ἀπὸ τὰ κηρία) Ξ.

5) Ἡ ἀφαιρετική γενική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: πόθεν; (ἀπὸ τίνος; ἐκ τίνος;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τίς ἡ ἀφετηρία μιᾶς πράξεως: Θέτις ἀνέδυ πολιτῆς ἄλως (= ἐκ τῆς θαλάσσης). Ὅμ., Α 359. Ἦρῃ μειδῆσασα παιδὸς ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον (= παρὰ τοῦ παιδὸς) Ὅμ., Α 596. ἀπέχει Πλάταια Θηβῶν σταδίους ἐβδομήκοντα (= ἀπὸ τὰς Θήβας) Θ.

6) Ἡ καθαρά δοτική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: εἰς τίνα; διὰ τίνα; (γιά ποιόν;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποδιέπει ἢ τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρει μία πράξις ἢ ἐν πρᾶγμα: ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακὰ (= εἰς τοὺς ἀνδρ.). ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγέννηται, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι (= ὅχι μόνο γιὰ τὸν πατέρα του κλπ.). ἦλοι ταῖς θύραις (= διὰ τὰς θύρας, ἥτοι γιὰ κάρφωμα τῶν θυρῶν).

7) Ἡ τοπικὴ δοτική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: ποῦ; πότε; ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ (κυριολεκτικῶς ἢ μεταφορικῶς) τὸν τόπον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συμβαίνει τι: Ἀχιλλεὺς εὐδὲ μυχῷ κλισίης (= ἐν τῷ μυχῷ) Ὅμ. πατήρ σὸς αὐτόδι μιμνέει ἄγρῳ (= ἐν τῷ ἄγρῳ) Ὅμ. τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήρουν τὴν γῆν, τῇ δὲ ὑπεραίᾳ πρὸς τὴν πόλιν προσέβαλλον Θ.

8) Ἡ ὀργανικὴ δοτική εἶναι ἡ πτώσις, διὰ τῆς ὁποίας ἐν γένει δίδεται ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: μὲ τίνα; μὲ τί (μὲ ποιόν, πῶς;), ἥτοι ἡ πτώσις, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συνοδεύει τὸ ὑποκειμενον κατὰ τина ἐνέργειάν του (δοτικὴ τῆς συνοδείας) ἢ τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ὄργανον αὐτοῦ διὰ αὐτὴν (κυρίως ὀργανικὴ δοτικὴ): ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι (= μὲ τὸ στράτευμα) Ξ. Ναυσικᾶ ἵμασεν μάστιγι ἡμιόνους (= μὲ τὴν μάστιγα) Ὅμ.

Σημείωσις. Ἡ ἀνάμειξις τῶν πτώσεων καὶ κατόπιν ἡ ἀπώλεια μερικῶν ἐξ αὐτῶν προῆλθεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος τοῦ τύπου αὐτῶν (πρβλ. οἶκω δοτικὴ - οἶκοι τοπικὴ, οἶκω = οἶκοθεν ἀφαιρετικὴ) ἢ τῆς σημασίας αὐτῶν (πρβλ. Ἦρῃ ἐδέξατο χειρὶ κύπελλον, ἔνθα ἡ λέξις

χειροὶ ἡδύνατο νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς πτώσεως τοπικῆς = εἰς τὸ χέρι της, καὶ ὡς πτώσεως ὀργανικῆς = μετὰ τὸ χέρι της), ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τῆς χρήσεως, ταυτοσήμων ἐμπροθέτων (πρὸς λ. λέγω τινὶ τι καὶ λέγω πρὸς τινά τι).

6) Ἡ γενικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§29. Ἡ γενικὴ συναπτομένη μετὰ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων ὡς ἑτεροπύπτως προσδιορισμὸς αὐτῶν δηλοῖ

1) ἐν διηρημένον ὅλον (γενικὴ διαιρετικὴ): ἀνὴρ τοῦ δήμου Ὅμ. (Πρὸς λ. ἄνθρωπος τοῦ λαοῦ). ἀπέθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος (= ἀπὸ τοὺς στρ.). Ἡρόδ. ὀλίγοι τῶν στρατιωτῶν. τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ. μέσον ἡμέρας Ξ.

2) τὴν ὕλην, ἐκ τῆς ὁποίας εἶναι κάτι τι, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ: κώπη ἐλέφαντος (= λαβὴ ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν) Ὅμ. ἄμαξα* σίτου (= φορτωμένη σιτάρη). Ὅμ. ἀγέλη βοῶν (= κοπάδι ἀπὸ β.) Ξ.

3) τὸν κτήτορα (γενικὴ κτητικὴ): Περικλέους οἶκος. Ἀριστομάχη Ἀριστοκλέους. ἱερός ὁ χώρος τῆς Ἀρτέμιδος (= ἀφιερωμένος εἰς τὴν Ἀρτ.). Ξ. οἱ κίνδυνοι τῶν ἐφεσθηκότων ἴδιοι Δημ.

Ἐπίθετα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς κτητικῆς συνήδη εἶναι τά: οἰκεῖος, ἴδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖρος, φίλος, ἐχθρός, ξένος (τινός).

4) τὸν δημιουργόν τινος νόμος Σόλωνος, ἔλκος ὕδρου (= ἀπὸ ὕδρον, ἥτοι ἀπὸ δάγκαμα ὕδρου) Ὅμ.

5) ιδιότητα ἐπὶ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν μέγεθος τι ἢ ἡλικίαν, συναπτόμενα μετ' ἀριθμητικῶν προσδιορισμῶν: δύο ἡμερῶν πλοῦς Δημ. ὁκτώ σταδίῳ τεῖχος Θ. παῖς τριῶν ἐτῶν. (Πρὸς λ. δέκα χρόνων ἀγόρι).

6) τὴν ἀξίαν ἢ τὸ τίμημα: δέκα μνῶν χωρίον Ἰσαῖ. ἱερὰ (θύσια) τριῶν ταλάντων. ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστίν Ξ. δόξα χρημάτων οὐκ ὠκνητὴ Ἰσοκρ.

7) τὴν αἰτίαν: δίκη κλοπῆς (= διὰ κλοπῆν). ὀργὴ τῶν πραττομένων Δημ. (Πρὸς λ. ἡ πίκρα τοῦ χωρισμοῦ). οὐδεὶς ἔνοχος λιποταξίου οὐδὲ δειλίας.

Ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς τῆς αἰτίας συνήδη εἶναι τά: αἵτιος, ὑπεύθυνος, ὑπόδικος, ὑπόλογος (τινός).

* Παρ' Ὁμήρῳ ἡ λέξις ψιλοῦται.

8) τὸ ὑποκείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ὑποκειμενική): *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων* Θ. (= οἱ Π. καὶ οἱ Ἀθ. ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους). (Πρὸβλ. εἶναι θελημα Θεοῦ = θέλει ὁ Θεός).

9) Τὸ ἀντικείμενον ἐνεργείας τινὸς (γενικὴ ἀντικειμενική): *νομεὺς ἀγέλης* Ξ. (πρὸβλ. νέμει ἀγέλην). ἡ *τῶν ἐφήδων ἐπιμέλεια* (πρὸβλ. ἐπιμελείται τῶν ἐφήδων). *Κρίτων ἦν Σωκράτους ὁμιλητής* Ξ. (πρὸβλ. ὠμίλει Σωκράτει), *Σωκράτης οὐδὲ τούτων ἀνήκοος ἦν* (πρὸβλ. ἤκουσε καὶ ταῦτα).

§30. Ἐπίθετα μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς συντασσόμενα εἶναι πολλά, ἰδίᾳ δὲ ὅσα ἔχουν ἀντιστοιχία ἢ συνώνυμα ῥήματα συντασσόμενα μετὰ γενικῆς. Οὕτω συνήθως

1. συντάσσονται μετὰ *καθαρᾶς γενικῆς* (§28,4) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ ἐπιμελείας ἢ ἀμελείας σημαντικά: ἐπιμελής, ἀμελής, ὀλίγωρός **τινός**.

β) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά: μνήμων, ἀμνήμων, ἐπιλήσμων **τινός**.

γ) τὰ ἐμπειρίας ἢ ἀπειρίας σημαντικά: ἐμπειρος, ἄπειρος, τρίβων, ἀήθης **τινός**. Πλ.

δ) τὰ μετοχῆς ἢ πλησμονῆς σημαντικά: μέτοχος, κοινωνός, μεστός, πλήρης **τινός**.

ε) τὰ φειδοῦς ἢ ἀφειδίας σημαντικά: φειδωλός, ἀφειδής **τινός**.

στ) τὰ ἀρχικά καὶ τὰ ἐναντία αὐτῶν κύριος, ἐγκρατής, ἀκράτωρ, ὑπήκοός **τινός**.

Σημείωσις. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα συντάσσονται μετὰ γενικῆς ἀντικειμενικῆς (ἰδίᾳ εἰς τοὺς ποιητάς) καὶ μετοχὰὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ αἰτιατικῆς: *οἰωνῶν σάφα εἰδώς*. Όμ., α 202. *διδασκόμενος πολέμοιο* Όμ. Π, 811 (πρὸβλ. ἐμπειρός **τινός**).

2. Συντάσσονται μετὰ ἀφαιρετικῆς γενικῆς (§28,5) τὰ ἐπίθετα

α) τὰ χωρισμοῦ ἢ ἀπαλλαγῆς σημαντικά: μόνος (= ἀποκεχωρισμένος), ἔρημος, ἐλεύθερος, ἀγνός **τινός**.

β) τὰ στερήσεως σημαντικά: ἐνδεής, γυμνός, κενός, ὀρφανός **τινός**.

γ) τὰ διαφορᾶς σημαντικά: διάφορος, ἕτερος, ἄλλος, ἀλλότριός **τινός**: ἄλλα *τῶν δικαίων* (= διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δ.). Ξ.

δ) τὰ παραθετικά καὶ ὅσα ἔχουν ἔννοιαν συγκρίσεως (γενικὴ

συγκριτική): πρότερος, ὕστερος, διπλάσιος, πολλαπλάσιός **τινος**: **ἀξιοτεκμαρτότερον τοῦ λόγου τὸ ἔργον ἐστίν** (= ἀπὸ τὸν λόγον) **Ξ. ναυμαχία αὕτη μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται** **Θ. Ἐπύαξα προτέρα Κύρου εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο** **Ξ.**

Σημείωσις. Ὅτι ἡ γενική, μετὰ τῆς ὁποίας συντάσσονται τὰ ἀνωτέρω ἐπίθετα, εἶναι ἀφαιρετική (§28,5), ἥτοι πτώσις, ἥτις δηλοῖ τὸ πόθεν ὁρμάται τι, δεικνύει σαφῶς ἢ ἀντίστοιχος σύνταξις τῶν ἐπιθέτων τούτων εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικήν, εἰς τὴν ὁποίαν συντάσσονται μὲ ἐμπρόθετον, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἀπὸ καὶ αἰτιατικήν: **Ἐλεύθερος ἀπὸ θάσσανα. Ὀρφανὸς ἀπὸ πατέρα. Διαφορετικὸς ἀπὸ σένα. Ὁ Πέτρος εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Παῦλον.**

γ) Ἰδιαιτεრაὶ παρατηρήσεις περὶ τῆς συντάξεως τῶν παραθετικῶν.

§31. α) Τὸ συγκριτικόν. 1) Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον συγκρίνεται πρὸς ἄλλο τι ὁμοειδές, καλεῖται πρῶτος ὅρος τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο δέ, πρὸς τὸ ὁποῖον γίνεται σύγκρισις αὐτοῦ, καλεῖται δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως: ὁ Ὀλυμπος ἦν ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης ἐστίν (Ὀλυμπος ἄ ὅρος τῆς συγκρίσεως - Ὀσσα β ὅρος τῆς συγκρίσεως).

2) Ὁ ἄ ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, καθόσον οὗτος δύναται νὰ περιέχεται ὅχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονδνήποτε ἄλλον ὅρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα: **τὴν πόλιν κατέστησαν ἰσχυροτέραν τῆς τῶν πολεμίων. προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει.**

3) Ὁ β ὅρος τῆς συγκρίσεως

α) Ὅταν μὲν εἶναι οὐσιαστικὸν ἢ ἄλλη τις λέξις ἀντὶ οὐσιαστικοῦ λαμβανομένη (πρὸ βλ. §8), κανονικῶς μὲν ἐκφέρεται κατὰ γενικήν (ἀφαιρετικήν), σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ μορίου ἦ (= παρὰ) καὶ ὁμοιοπτῶτως πρὸς τὸν ἄ ὅρον τῆς συγκρίσεως: **σιγὴ ποτ' ἐστίν αἰρετωτέρα λόγου** (= ἀπὸ τὸν λόγον). **προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἄρχειν** (= ἢ ἐτέροις, παρὰ εἰς ἄλλους) **Θ. τὸ φυλάσσειν τάγαθὰ χαλεπώτερον τοῦ κτήσασθαι ἐστίν** **Δημ. Παρύσατις ἐφίλει Κῦρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀρταξέρξην** **Ξ. οἱ Πέρσαι Κῦρῳ μᾶλλον φίλοι ἦσαν ἢ βασιλεῖ** **Ξ.**

β) ὅταν δὲ εἶναι οὐσιαστικόν, ἀλλὰ κάποια ἄλλη λέξις ἢ φράσις, ἐκφέρεται πάντοτε διὰ τοῦ ἦ καὶ ὁμοιοτρόπως πρὸς τὸν ἄ ὅρον τῆς συγκρίσεως: **καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν** **Θέλε. Σωκράτης**

παίζων οὐδὲν ἤττων ἢ σπουδάζων ἐλυσιτέλει τοῖς συνόδρατρίβουσι Ξ.

Σημείωσις. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται σπανίως καὶ διὰ τῆς προθέσεως ἀντὶ ἢ πρὸ μετὰ γενικῆς, ἢ διὰ τῆς παρὰ μετὰ αἰτιατικῆς (ὅπως συνηδέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): *μείζονα ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω (= ἀπὸ τὴν πατρίδα του) Σοφ. μηδὲν περὶ πλείονος ποιοῦ πρὸ τοῦ δικαίου (= ἐμπρὸς εἰς τὸ δίκαιον· ἀπὸ τὸ δίκαιον) Πλ. ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα* *ξυνέβησαν* Θ.

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ μεγάλη δυσαναλογία μεταξύ τῶν συγκρινομένων, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἢ κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς ἢ διὰ τοῦ ἢ ὥστε ἢ διὰ τοῦ ἢ ὡς μετ' ἀπαρεμφάτου: Ἄγεις ἔτυχε σεμνοτέρας ἢ κατ' ἀνδρωπον τὰς ἑ. φοβοῦμαι μὴ τι μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῇ Ξ.

§32. Ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως πολλάκις παραλείπεται, ὡς ἐννοούμενος ἐκ τῶν συμφράζομένων, ἢ ἐκφέρεται βραχυλογικῶς: *τὰ τῶν ἀγρίων ὄνων κρέα ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δὲ (ἐνν. αὐτῶν) Ξ. ἡ τῆς πόλεως δυνάμεις ἤττων τῶν ἐναντίων ἐστίν (= ἤττων τῆς δυνάμεως τῶν...) Ξ. (Πρὸβλ. Ὁ Πέτρος ἔχει μεγαλύτερο σπῖτι ἀπὸ τὸν Παῦλο (= ἀπὸ τὸ σπῖτι τοῦ Παύλου).*

Σημείωσις. Βραχυλογικὴν ἐκφράσιν τοῦ β' ὅρου τῆς συγκρίσεως ἀποτελοῦν καὶ αἱ γενικαὶ τοῦ ὄντος, τοῦ λόγου ἢ λόγου, τοῦ δέοντος, τοῦ προσήκοντος, τοῦ εἰωθότος κ.τ.τ. αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ τὸ ἢ καὶ ὁλόκληρον πρότασιν: ἡ Καχία ἐφαίνετο λευκότερα καὶ ἐρυθροτέρα τοῦ ὄντος (ἢ ὄντως ἦν, δηλ. ἀπὸ ὅ,τι πράγματι ἦτο) Ξ. ἐγένετο κρείσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου (= ἢ ὥστε δύνασθαι τῷ λόγῳ ἐξηγήσασθαι αὐτό) Θ.

§33. 1) Συνήθως συγκρίνονται δύο πρόσωπα ἢ πράγματα ὡς πρὸς μίαν κοινὴν ιδιότητά των καὶ δηλοῦται ὅτι τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν ἔχει τὴν ιδιότητα ταύτην εἰς ἀνώτερον βαθμὸν. Ἡ τοιαύτη συγκρίσις καλεῖται σύγκρισις ὑπεροχῆς. (Οὕτως εἰς τὰ προηγούμενα παραδείγματα).

2) Πολλάκις γίνετα σύγκρισις δύο προσώπων ἢ πραγμάτων ὡς πρὸς τινὰ ιδιότητα ἀντίθετον ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν, ἢ συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ δύο καταστάσεις ἢ δύο ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος καὶ δηλοῦται ἡ ὑπάρχουσα μεταξύ αὐτῶν ἀντίθεσις. Ἡ τοιαύτη σύγκρισις καλεῖται σύγκρισις ἀντιθέσεως.

Ξενίας και Πασίων κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους (= ὁ Ξ. καὶ ὁ Π. εἶναι κακοὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ ὅχι ἀγαθοί, ὅπως ἡμεῖς πρὸς ἐκείνους) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 4, 8. ἴδι, γέρον, μὴ μ' ἐρέδιζες, **σαώτερος** ὥς κε νέηαι (= γιὰ νὰ ἀπέλθῃς σῶος καὶ ὅχι βεβλαμμένος, ὅπως θὰ συμβῇ, ἐὰν μένης καὶ μ' ἐρεδιζῇς) Ὅμ. Α 32 **φθονέσθαι κρέσσον** ἐστὶν ἢ οἰκτίρεσθαι (= εἶναι καλύτερον νὰ φθονῇται κανεὶς εὐτυχῶν παρὰ νὰ τυγχάνῃ οἴκτου δυστυχῶν, ἦτοι μεταξύ τῶν δύο κακῶν, τοῦ φθονεῖσθαι καὶ τοῦ οἰκτίρεσθαι, ὀλιγώτερον κακὸν καὶ ἐπομένως προτιμότερον εἶναι τὸ φθονεῖσθαι) Ἡρ. 3,52.

Σημείωσις α'. Ἐπὶ συγκρίσεων ἀντιθέσεως, ὅταν συγκρίνονται δύο ιδιότητες ἢ καταστάσεις ἢ ἐνέργειαι τοῦ αὐτοῦ προσώπου ἢ πράγματος, τὰ σχετικὰ ἐπίθετα κανονικῶς ἐκφέρονται ἀμφοτέρω εἰς συγκριτικὸν βαθμὸν μὲ τὸ μόριον ἢ μεταξύ αὐτῶν: στρατηγοὶ **πλείονες ἢ δελτίονες** (= μᾶλλον πολλοὶ παρὰ καλοί, ἦτοι πολλοί, ὅχι ὅμως καὶ καλοί) Ἀρφ. **ἄποιήσα ταχύτερα ἢ σοφώτερα** (= ἐνήργησα ταχέως, ἀλλ' ὅχι σοφῶς) Ἡρόδ.

Σημείωσις β'. Εἰς συγκρίσεις ἀντιθέσεως πολλάκις τὸ συγκριτικὸν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ θετικὸν καθ' ἑαυτὸ ἢ μετὰ τοῦ μορίου πῶς (= κάπως, ὀλίγον): οἳ τε **πρεσβύτεροι καὶ οἳ νεώτεροι** (= οἱ πρεσβῦται καὶ οἱ νέοι) Ἰσοκρ. **μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις**; (= νέον τι) Πλ. Κῦρος **ἦν ἴσως πολυλογώτερος**. (= πολυλόγος πῶς) Ξ. **τὸ στράτευμα ἀτακτότερον** ἐχώρει (= ἀτάκτως πῶς, οὐχὶ ὅλως εὐτάκτως) Θ. (Πρβλ. **τὸ μεγαλύτερο** τὸ ψάρι τρώει τὸ **μικρότερο** = τὸ μαγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό. Ὁ ἄρρωστος σήμερα εἶναι **καλύτερα** = κάπως καλὰ, ὅχι τόσο ἀσχημα ὅσον χθές).

§34. 6) **Τὸ ὑπερθετικόν.** 1) Ἀρχῇθεν τὸ ὑπερθετικὸν εἶναι ἀπλῶς, ἕτερος τύπος τοῦ συγκριτικοῦ, ἡ δὲ κυρία διαφορὰ μεταξύ αὐτῶν εἶναι ὅτι διὰ μὲν τοῦ συγκριτικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς ἓν ἢ πρὸς ἄλλα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ ὥς ἐν τι θεωρούμενα (Ἀρταξέρξης **ἦν πρεσβύτερος Κύρου**. χρυσὸς δὲ **κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς**) διὰ δὲ τοῦ ὑπερθετικοῦ γίνεται σύγκρισις πρὸς πάντα τα ὁμοειδῆ, ἀλλὰ νοούμενα ἐν ἑκαστὸν χωριστά: Θουκυδίδης **ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν ἔσεσθαι τῶν προγεγενημένων** (= ἀξιολογώτατον καὶ ἀξιολογώτερον ἐν συγκρίσει πρὸς ἓνα ἑκαστὸν τῶν προγενεστέρων) Θ.

2) Ἡ μετὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀρχῇθεν

(αφαιρετική) γενική συγκριτική, ὅπως καὶ ἡ γενική, ἡ ὁποία συνάπτεται μετὰ τοῦ συγκριτικοῦ. Κατόπιν ὁμοῦς καταντᾷ αὕτη νὰ εἶναι γενική διαιρετική (§29,1), ἐφόσον τὸ διὰ τοῦ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ συγκρινόμενον εἶναι ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, πρὸς ἕκαστον τῶν ὁποίων συγκρίνεται: **Ἀθηναίων σοφώτατος Σωκράτης ἦν** (= ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀθηναίων, εἰς τοὺς ὁποίους περιελαμβάνετο καὶ αὐτός)· πρβλ. **Κῦρος ἀγαθὸν ἱππέων κράτιστος ἦν ἱππεὺς Ξ**.

Σημείωσις. Οὕτω ἐξηγεῖται ἡ σύνταξις ἐπιθέτων συγκριτικοῦ ἢ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ μετὰ γενικῆς τῆς αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας, ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ τοῦ διαφόρου βαθμοῦ μιᾶς ιδιότητος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου εἰς διάφορα χρονικὰ σημεῖα: **σοφώτερος ἑμαυτοῦ ἐγενόμην** (= παρ' ὅ,τι ἤμουν πρὶν καδ' ὅλον τὸν βίον μου). **τότε σοφώτατος σαυτοῦ ἦσθα** (= σοφώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περίοδον τῆς ζωῆς σου) Ξ.

3) Τὸ ὑπερθετικὸν λαμβάνεται καὶ καδ' ἑαυτὸ ἄνευ προσδιορισμοῦ κατὰ γενικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀπλῶς ὅτι μία ιδιότης ὑπάρχει εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πράγμα εἰς τὸν ἀνώτατον αὐτῆς βαθμόν: **φῦναι ὁ Κῦρος λέγεται κάλλιστος**.

Σημείωσις. Τοῦ ὑπερθετικοῦ ἡ ἔννοια πολλάκις ἐπιτείνεται διὰ τῆς προσθήκης διαφόρων λέξεων, ὡς **μάλιστα**, **ὅτι**, **ὥς**, **ἦ**, **οἶος**, ὡς **οἶόν τε**, **ἐν τοῖς ἀνθρώπων**, **δή**: **ἐν τοῖς πρώτοις Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο** (= πρῶτοι - πρῶτοι οἱ Ἀθην.) Θ. (πρβλ. **τοῦτο δοκεῖ ἐν τοῖς μεγίστοις μέγιστον εἶναι Πλ.**). **σὺ ταύτην κάλλιστ' ἀνθρώπων ἐπίστασαι Πλ.** (πρβλ. **Ὁ προστυχώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου**). ὁμολογεῖται πρὸς πάντων **κράτιστος** δὴ γενέσθαι. Ξ. **ἀποκρίνει ὡς οἶόν τε διὰ βραχυτάτων Πλ.**

Ὁμοίως καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τοῦ δευτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου: **κακῶν** **κάκιστε**.

6) Ἡ δοτική μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§35. 1) Μετὰ οὐσιαστικῶν σπανίως συνάπτεται ἐτερόπρωτος προσδιορισμὸς κατὰ δοτικήν. Εἶναι δὲ τὰ μετὰ δοτικῆς συντάσσόμενα οὐσιαστικά παράγωγα ῥημάτων ἢ ἐπιθέτων, τὰ ὁποία συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: ἢ τοῦ θεοῦ **δόσις ὑμῖν Πλ.** (πρβλ. **ἔδωκεν ὑμῖν ὁ θεός**). **οὐδεμία εὐνοία ἐμοὶ παρ' αὐτῶν Ξ** (πρβλ. **οὐκ εὖνοι ἐμοί εἰσιν**).

2) Ἐπίθετα συντάσσόμενα μετὰ δοτικῆς εἶναι πολλά:

α) Μετὰ καθαρᾶς δοτικῆς (§28,6) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ

ὅποια σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἐχθραν, εὐπείθειαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόζον ἢ τὸ πρέπον, καὶ τὰ ἀντίθετα τούτων: ὠφέλιμος, βλαβερὸς *τινι* - φίλος, ἐχθρὸς, πολέμιος, ἐναντίος *τινὶ* - εὐπειθής, ὑπήκοός *τινι* - ἀρμόδιος, πρεπώδης, ἀπρεπής *τινι*: τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος Δημ.

Σημειώσεις Τὰ ἐπίθετα φίλος, ἐχθρὸς, πολέμιος κ.τ.π. συντάσσονται καὶ μετὰ γενικῆς (κτητικῆς), ἰδίᾳ ὅταν λαμβάνωνται μετὰ τοῦ ἄρθρου ὡς οὐσιαστικά: οἱ φίλοι, οἱ ἐχθροί, οἱ πολέμιοι *τῆς πόλεως* (§29,3)

6) Μετὰ ὀργανικῆς δοτικῆς (§28,8) συντάσσονται τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἰσότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μείξιν, καὶ πολλὰ ἐπίθετα σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως ἐν ἢ σύν. ὁ αὐτός *τινι* - ὅμοιος, ἀνόμοιος, παραπλήσιος, προσφερής *τινι* - ἴσος, ἄνισος, ἰσόρροπος, σύμφωνος, συνῶδός, ὁμόγλωσσός *τινι* - ἀκόλουθος, διάδοχός *τινι* - πλησίος, γείτων, ὁμορος, συμμελής, ἄμεικτός *τινι* - συγγενής, σύμφυτος, ἔμφυτος, ἐνοχός *τινι*: οἱ πονηροὶ ἀλλήλοισι ὅμοιοι Πλ. αἰδῶς καὶ φόβος ἔμφυτα τοῖς ἀνθρώποις εἰσίν.

Σημειώσεις 1. Μετὰ τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, πολλάκις ἡ δοτικὴ λαμβάνεται βραχυλογικῶς: κόμαι Χαρίτεσιν ὅμοιοι (= κόμαι ὅμοιοι ταῖς κόμαις τῶν Χαρίτων) Ὅμ. (Πρβλ. §32).

Σημειώσεις 2. Ἡ μετὰ ἐπιθέτων συναπτομένη δοτικὴ σημαίνει ἐνίοτε ἀναφοράν, ἥτοι τὸ κατὰ τι: φιλοπροσήγορος τῷ τρόπῳ. ἐρρωμενέστατοι ταῖς ψυχαῖς.

γ) Ἡ αἰτιατικὴ μετὰ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

§36. Ἡ αἰτιατικὴ ὡς ἐτερόπτωπος προσδιορισμὸς οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων δὲν εἶναι πολὺ συνήθης, σημαίνει δὲ αὕτη μετὰ τούτων τὸ κατὰ τι ἢ ἀναφοράν: τυφλὸς τὰ τ' ὧτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἴ Σοφ.

Συνήθεις τοιαῦται αἰτιατικαὶ μετ' οὐσιαστικῶν εἶναι (τὸ) εὖρος, (τὸ) ὕψος, (τὸν) ἀριθμὸν, (τὸ) πλῆθος, (τὸ) ὄνομα: ἀφικνοῦται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων Ξ. πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο, Θάψακος ὄνομα.

δ) Αἱ πλάγιαί πτώσεις μετ' ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§37. α') Γενική. 1) Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων συντάσσονται μετὰ γενικῆς.

α) ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά καὶ ποσοτικά: ἐνταῦθα τῆς ἡπείρου Θ. πολλὰχοῦ τῆς γῆς Πλ. πρῶτὴ τῆς ἡμέρας Ἡρόδ. τῆνικαῦτα τοῦ θέρους Ἀρφ. τρεῖς τῆς ἡμέρας. τῶν τοιούτων ἄδην εἵχομεν (= μέχρι χορτασμοῦ, ἤτοι ἀφθονίαν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα) Πλ. (Γενικὴ καθαρὰ τοῦ ὅλου· πρβλ. §29,1).

β) ἐπιρρήματα τροπικά, οἷον· πῶς, ὅπως, ὥς (μετὰ τοῦ ῥήματος ἔχω) εὖ, καλῶς, κακῶς, καὶ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπομάκρυνσιν καὶ χωρισμόν, οἷον· ἔξω, ἐκτός, πόρρω ἢ πρόσω, κρύφα, λάθρα (τινός): βασιλεὺς πῶς ἔχει παιδείας; (= ὥς πρὸς τὴν παιδείαν) Πλ. (Πρβλ. Πῶς εἶναι ἀπὸ ὑγείαν;). Ἡ Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται (= ὥς πρὸς τὸν παράπλου) Θ. (Γενικὴ ἀφαιρετικὴ, τῆς ἀφετηρίας ἢ τῆς ἀναφοράς· πρβλ. §28,5 καὶ §30,II).

Σημείωσις. Μετὰ γενικῆς ἐν γένει συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικὰ ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἐγγύς, πλησίον, πόρρω ἢ πρόσω, ἔμπροσθεν, ὀπισθεν, ἐκατέρωθεν, μεταξύ, ἐναντίον κλπ. καὶ ἐπιρρήματα παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ γενικῆς: ἄξιως λόγου (πρβλ. ἄξιος λόγου), οὐκ ἀπειρώς αὐτοῦ ἔχω (πρβλ. ἄπειρός τινας).

2) Μετὰ ἐπιφωνημάτων συνάπτεται γενικὴ (ἀφαιρετικὴ), ἣ ὅποια δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, τὸ ὅποιον προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν: φεῦ τῆς ἀνοίας! Σοφ. αἰαῖ κακῶν! οἷμοι τέκνων Εὐρ.

§38. β') Δοτική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ δοτικῆς ὁργανικῆς, §28,8) συνήδη εἶναι τὸ ἅμα (= σύν, συγχρόνως μὲ), ὁμοῦ (= μαζὶ μὲ), καὶ τινα παράγωγα ἐπιδέτων ἢ ῥημάτων, τὰ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς: ἅμα τῇ ἡμέρᾳ. ταῦτα ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχροῦ ἐστὶ (= ἐκτός τοῦ ὅτι εἶναι κακά) Πλ, ὁμοῦ τῷ πηλῷ Ξ. ὁμοίως ἐκείνῳ (πρβλ. ὁμοίός τινι). συμφερόντως τοῖς φίλοις (πρβλ. συμφέρει τοῖς φίλοις Ξ.). ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἐπομαί τινι Πλ.).

§39. γ' Αἰτιατική. Ἐπιρρήματα συντασσόμενα μετὰ αἰτιατικῆς συνήδη εἶναι τὸ νῆ ἢ ναί μὰ (ἐπὶ βεβαιώσεως) καὶ τὸ μὰ ἢ οὐ μὰ (ἐπὶ ἀρνήσεως): νῆ Δία ἢ ναί μὰ Δία, μὰ Δία ἢ οὐ μὰ Δία (πρβλ. μὰ τὴν Παναγίαν).

Σημείωσις. Ἡ παρὰ τὸ νή ἢ μὰ αἰτιατική ἐξηγεῖται ὡς προσελθοῦσα ἐκ παραλείψεως τῆς λέξεως ὅμνυμι (ἐπικαλοῦμαι μάρτυρα: νή Δία (= νή ὅμνυμι τὸν Δία). Βλ. Όμ. Ψ 585. Ξεν. Κύρ. Άν. 6, 6, 17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΙ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§40. Αἱ ἀντωνυμίαι, ἐπειδὴ ἐν γένει εἶναι λέξεις λαμβανόμεναι ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιδέτων, δύνανται νὰ ἀναπληροῦν εἰς μίαν πρότασιν οἷονδῆποτε ὅρον αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ἐκφέρεται διὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ (§8, §9, §21 κ.έ. §29) ἢ ἐπιδέτου (§8, §9, §24 κ.έ.).

α) Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἡ ἀντωνυμία αὐτός.

§41. 1) Τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου ἡ μὴ ὑπάρχουσα ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ ἡ σπανία πληθυντικὴ ὀνομαστικὴ αὐτῆς (σφείς) ἀναπληροῦται ὑπὸ τῆς ἀντιστοίχου ὀνομαστικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος, ἢ ὑπὸ τῆς (ὀριστικῆς ἀντωνυμίας) αὐτός ἐπὶ ἐμφάσεως καὶ ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρόσωπον: Ἐκτορος ἦδε γυνή (ἐστὶ) Όμ. οὔτε ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης Ξ. αὐτὸς ἔφα (= ἐκεῖνος, ὁ Πυθαγόρας δηλαδή, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος).

2) Τῶν ἰσχυροτέρων, ἤτοι τῶν ὀρθοτονουμένων τύπων τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (ἐμοῦ, ἐμοί, σοῦ, σοὶ κλπ.) χρῆσις γίνεται, ὅταν εἰς τὸν λόγον ὑπάρχῃ ἐμφάσις καὶ πρὸ πάντων ἀντιδιαστολή (πρβλ. §17). Ἄλλως κανονικῶς γίνεται χρῆσις τῶν ἐγκλινομένων τύπων (μοῦ, μοί, κλπ.): ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἦδη ὑμᾶς ἐπαινώ ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει Ξ. οὐκ ἐμοί, ἀλλὰ σοὶ ἀρέσκει ταῦτα - ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοὶ ἐλθεῖν Ξ. (πρβλ. Ἐμένα φωνάζει, ἐσένα φωνάζει - μὲ φωνάζει, σὲ φωνάζει).

Σημείωσις. Οἱ ὀρθοτονούμενοι τύποι τίθενται κανονικῶς καὶ κατόπιν τῶν προδέσεων: παρ' ἐμοῦ, παρ' ἐμοί, περὶ ἐμέ, πρὸς σέ, κλπ. (οὐδέποτε παρὰ μου κλπ. Ἀλλὰ: πρὸς ἐμέ καὶ πρὸς με.).

3) Αἱ εὐχρηστοὶ (εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς) πλάγιαι πτώσεις

τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου (οἱ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς) λαμβάνονται συνήθως ἀντὶ τῶν αὐτοπαθῶν ἐπὶ ἐμμέσου ἀντανακλάσεως (βλ. κατωτέρω §42, 2, β'): ἔλεξαν ὅτι πέμψει *σφᾶς* ὁ Ἰνδῶν βασιλεὺς (= σφᾶς αὐτοὺς - αὐτοὺς) Ξ. Γενικῶς δὲ ἀντὶ τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου λαμβάνονται αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς αὐτός, ὡς ἐπαναληπτικῆς, ἄνευ ἐμφάσεως, ἢ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν *ὁδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ὅταν ὑπάρχῃ ἐμφάσις: *Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φύγας ἦν· τούτῳ συγγενόμενος Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει) Ξ. *τὰ Κύρου οὕτως ἔχει πρὸς ἡμᾶς*, ὥσπερ *τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκεῖνον* Ξ.

4) Ἡ ἀντωνυμία αὐτός

α) οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται ὡς δεικτική, (ὅπως κανονικῶς λαμβάνεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν). Συναπτομένη δὲ μετὰ ὀνόματος οὐσιαστικοῦ ὡς ὀριστικὴ εἶναι κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς αὐτοῦ: *αὐτός Μένων ἐβούλετο ἰέναι παρὰ Ἀριαῖον* Ξ. (Πρβλ. §27,2).

β) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἄρθρου πρὸς δήλωσιν ταυτότητος: *τὴν Ἀττικὴν ἀνδρωποὶ ὥκουν οἱ αὐτοὶ ἀεὶ* (= οἱ ἴδιοι, καὶ ὅχι ἄλλοτε ἄλλοι).

γ) ὡς ὀριστικὴ λαμβάνεται καθ' ἑαυτὴν ὅχι μόνον ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπὶ τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου ἄνευ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τῶν προσώπων τούτων: *καὶ αὐτός πολλῶν πολέμων ἐμπεισός εἰμι* (καὶ ἐγὼ αὐτός) Θ. *σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτός ἐκβήσει σοφός* (= καὶ σὺ αὐτός, καὶ σὺ ὁ ἴδιος) *ἔδοξε δὲ χρῆναι αὐτοὺς τε εἰλθεῖν ἐπὶ θέαν τάνδρὸς καὶ ἡμᾶς συμπαρалаθεῖν* (= ἡμᾶς τε αὐτοὺς = καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι) Πλ.

δ) κατόπιν τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς ὀνομάτων, οἷα τὰ ὀνόματα στρατηγός, πρεσβευτής κλπ. χρησιμεύει, ἵνα ἐξαίρῃ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόσωπον ὡς τὸ κύριον καὶ σπουδαιότατον: *Κορινθίων στρατηγός ἦν Ξενοκλείδης ἐμπυτος αὐτός* (= πρῶτος στρατηγός μετ' ἐσσοῦς ἄλλους συστρατήγους) Θ.

6) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§42. 1) Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι οὐδέποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐκφέρονται μετὰ τοῦ ἄρθρου πρβλ. *ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ* (=

ἐλησμώνησα τὸν ἑαυτὸν μου) Πλ. γινῶθι **σαυτὸν** (= τὸν ἑαυτὸν σου). **ἑαυτοῦ** κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ (= γιὰ τὸν ἑαυτὸν του φροντίζει) Ξ.

2) χρησιμοποιοῦνται

α) ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἀντὶ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν ἐν γένει, ὅταν τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας καὶ διὰ τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως, εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτό: (ἄμεσος ἢ εὐθεῖα ἀντανάκλασις): (ἐγώ) ἐπελαθόμην **ἐμαυτοῦ** Πλ. (ὁμεῖς) **βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς** Πλ. ὁ σοφὸς ἐν **ἑαυτῷ** περιφέρει τὴν οὐσίαν.

Σημειώσεις. Συνήθως ὁμως (κατὰ τὸ δοκεῖ μοι ἢ ἐμοὶ δοκεῖ) λέγεται **δοκῶ μοι καὶ ἐμοὶ** ἢ **ἐμοιγε δοκῶ**, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ **δοκῶ ἐμαυτῷ**.

Ἐνίοτε δὲ ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς προτάσεως: **τὸν κωμάρχην** ᾧχετο ἄγων **Ξενοφῶν** πρὸς τοὺς **ἑαυτοῦ οἰκέτας** (= πρὸς τοὺς δούλους τοῦ, δηλ. τοῦ κωμάρχου) Ξ.

β) κατὰ τὸ γ' ἰδίᾳ πρόσωπον εἰς δευτερευούσας ἢ ἀπαρεμφατικὰς ἢ μετοχικὰς προτάσεις, ἂν καὶ τὸ σημαινόμενον δι' αὐτῶν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα εἶναι τὸ αὐτὸ οὐχὶ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς δευτερευούσης προτάσεως ἢ τοῦ ἀπαρεμφάτου ἢ τῆς μετοχῆς, ἀλλὰ μὲ τὸ ὑποκείμενον τῆς κυρίας προτάσεως: (ἔμμεσος ἢ πλαγία ἀντανάκλασις): **οἱ Κλαζομένιοι τὴν Πολίχναν ἐτείχιζον, εἴ τι δέοι σφίσιν αὐτοῖς πρὸς ἀναχώρησιν** Θ. ὁ ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις **ἑαυτὸν ἀκριθῶς ὁρᾶν** Ξ. πολλοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐκ ἄξιον εἶη **βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους** Ξ.

Πολλάκις ὁμως ἐπὶ τῆς ἐμμέσου ἀντανάκλασεως χρησιμοποιεῖται ἡ προσωπικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου, κατὰ τὰς εὐχρήστους πτώσεις αὐτῆς (οἷ, σφῶν, σφίσι, σφᾶς, §41,3), συνηδέστερον δὲ αἱ πλάγιαι πτώσεις τῆς (ἐπαναληπτικῆς) ἀντωνυμίας αὐτός, ὅταν ὁ λόγος νοῆται ἐκφερόμενος ὡς ἀπὸ τοῦ διηγουμένου προσώπου (ἦτοι τοῦ συγγραφέως) καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου τῆς κυρίας προτάσεως: λέγεται **Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας** (= αὐτῷ) Ξ. **οἱ φυγάδες ἐδέοντο Κερκυραίων σφᾶς κατάγειν** (= αὐτοὺς) Θ. λέγεται **δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ** Ξ.

Σημειώσεις. Ἡ αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἀντὶ τῆς τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου: **δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἑαυτοὺς** (= ἡμᾶς αὐτοὺς) Πλ. (ὁμεῖς) **ἀποφαίνετε**

σκαριοτάτους **ἑαυτοὺς** (= ὑμᾶς αὐτοὺς) Λυσ.

Ἡ χρῆσις αὕτη ἐπαράτησε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω προῆλθον αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι τῆς νέας γλώσσης, τὸν **ἑαυτόν μου**, τὸν **ἑαυτόν σου**, τὸν **ἑαυτόν του** κλπ.

γ) Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι.

§43. Αἱ ἀλληλοπαθεῖς ἀντωνυμίαι (ἀλλήλων, ἀλλήλους κλπ) ἐκφέρονται πάντοτε (ὅπως καὶ αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι) ἄνευ ἄρθρου: **ἀγαπᾶτε ἀλλήλους** (= ὁ ἕνας τὸν ἄλλον). **βασιλεῖα καὶ τυραννίς διαφέρουσιν ἀλλήλων**.

Σημείωσις. Πολλάκις ἀντὶ τῆς ἀλληλοπαθοῦς ἀντωνυμίας γίνεται χρῆσις τῆς αὐτοπαθοῦς (εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν): **διαλύσασθε τὰς πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐχθρας** (= τὰς πρὸς ἀλλήλους) Ἰσοκρ. ἀπίστως ἔχρουσι πρὸς ἑαυτοὺς οἱ Ἑλληγνες (= πρὸς ἀλλήλους) Δημ.

δ) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι.

§44. 1) Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

1) λαμβάνονται, ὅπως τὰ ἐπίθετα ἐν γένει, μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἄνευ αὐτοῦ: ὁ **ἐμὸς φίλος** - ἐμὸς φίλος, οἱ **ὕμέτεροι** στρατιῶται - ὕμέτεροι στρατιῶται κλπ. (πρβλ. ὁ **ιδιὸς μου φίλος** - **ιδιὸς μου φίλος** κλπ.).

2) Χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ τῆς γενικῆς (κτητικῆς) τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν (**μου**, **σου**, **ἡμῶν**, κλπ., §29,3), ὅταν ἢ σχέσις τῆς κτήσεως ἐκφράζεται μετ' ἐμφάσεως ἢ δὲν ὑπάρχῃ μὲν ἐμφάσις, ὑπάρχῃ ὅμως ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὁποῖον δηλοῦται διὰ τῆς ἀντωνυμίας: **ἔρχεται ὁ ἐμὸς φίλος** (= ὁ **ιδιὸς μου φίλος**), **ὁ σὸς φίλος** (= ὁ **ιδιὸς σου φίλος**), **ὁ ἡμέτερος πατήρ** (= ὁ **ιδιὸς μας πατήρ**) κλπ. - (ἐγὼ) **στέργω τὸν ἐμὸν φίλον** (= τὸν **φίλον μου**), (**ὕμεῖς**) **στέργετε τὸν ὕμέτερον φίλον** (= τὸν **φίλον σας**) κλπ.

Σημείωσις 1. Ἡ ἀρχὴ δὲν κανονικῶς ἐσχηματισμένη κτητικὴ ἀντωνυμία τοῦ γ' προσώπου ἐός, -ή, -ὸν (πρβλ. ἐμὸς, -ή, -ὸν κλπ.) εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἢ γενικῆ τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτοῦ, αὐτῆς κλπ.), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἢ γενικῆ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (οὗτος ἢ ἐκεῖνος): **ἔρχεται ὁ φίλος αὐτοῦ** (= ὁ φίλος του) - ὁ **τούτου**

φίλος (= ὁ ἰδικός του φίλος).

Ὅμοίως ἡ ἀντωνυμία σφέτερος εἶναι σπανία, ἀντ' αὐτῆς δὲ χρησιμοποιεῖται ἄνευ μὲν ἐμφάσεως ἡ γενική τῆς ἐπαναληπτικῆς ἀντωνυμίας (αὐτῶν), μετ' ἐμφάσεως δὲ ἡ γενική τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας (τούτων ἢ ἐκείνων): ἔρχεται ὁ φίλος αὐτῶν (= ὁ φίλος των) - ὁ τούτων φίλος (= ὁ ἰδικός των φίλος) κλπ.

Σημείωσις 2. Ὅταν ὑπάρχῃ ταυτότης τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως καὶ τοῦ προσώπου, τὸ ὅποιον δηλοῦται διὰ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας, τότε ἐπὶ ἐμφάσεως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ μὲν τοῦ ἐμός, σός, ἢ τῆς γενικῆς τούτου ἢ ἐκείνου, ἡ γενική τῆς ἀντιστοίχου αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας (ἐμαυτοῦ, σαυτοῦ, ἐαυτοῦ), ἀντὶ δὲ τῶν ἀπλῶν ἡμέτερος, ὑμέτερος, ἢ τῆς γενικῆς τούτων ἢ ἐκείνων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἡμέτερος αὐτῶν, ὑμέτερος αὐτῶν καὶ ἡ γενική ἐαυτῶν (πρβλ. §22, Σημ.): (ἐγώ) στέργω τὸν ἐμαυτοῦ φίλον (= τὸν ἰδικόν μου φίλον). (ὕμεῖς) στέργετε τὸν ὑμέτερον αὐτῶν φίλον (= τὸν ἰδικόν σας φίλον), (οὗτοι) στέργουσι τοὺς ἐαυτῶν φίλους (= τοὺς ἰδικούς των φίλους), κλπ.

ε) Αἱ δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι.

§45. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος,

1) ἐπὶ αἰσθητῆς δείξεως, (ἥτοι ὅταν κανεὶς τὰς χρησιμοποιῇ δεικνύων συγχρόνως μὲ τὴν χεῖρα ἢ μὲ τὸ βλέμμα)

α) τῆς ὅδε γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ἐντελῶς πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς καὶ συνήθως νοοῦνται ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς αὐτόν: Πλάτων ὅδε (= ἐτούτος ἐδῶ ὁ Πλ.). ἦδε ἡ ἡμέρα (= ἐτούτη, ἥτοι ἡ σημερινὴ ἡμέρα) Θ.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὅδε λαμβάνεται ἀντὶ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἐγώ ἢ ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἐμός μετὰ δείξεως: ζὺν τῇδε ἀδελφῇ (= ζὺν ἐμοὶ τῇ σῇ ἀδελφῇ) Σοφ. σκήπτρῳ τυπεῖς ἐκ τῇσδε χειρὸς (= ἐκ τῆσδε τῆς ἐμῆς χειρὸς) Σοφ.

β) τῆς οὗτος (= ἐτούτος, αὐτός) γίνεται χρῆσις πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὅποια εἶναι μὲν πλησίον τοῦ ὁμιλοῦντος τοπικῶς ἢ χρονικῶς, νοοῦνται ὅμως ὡς εὐρισκόμενα εἰς στενωτέραν σχέσιν μὲ τὸν ἀκούοντα: οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει (= αὐτοί, οἱ συστρατιῶταί σου) Ξ.

Οὕτω ἡ οὗτος λαμβάνεται καὶ ὡς κλητικὴ τῆς σὺ μετὰ δείξεως:

οὗτος, τί ποιεῖς, (ἔ! σὺ αὐτοῦ) Ἄρφ.

γ) τῆς ἐκείνος χρῆσις γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, πρὸς δεῖξιν προσώπων ἢ πραγμάτων μακρὰν εὐρισκομένων τοπικῶς ἢ χρονικῶς: νῆες ἐκείναι (= πλοῖα ἐκεῖ πέρα) Θ. ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ.

2) ἐπὶ νοητῆς δείξεως, (ἦτοι ὅταν ὁ λέγων νοερῶς δεικνύῃ τι, τὸ ὁποῖον ἔχει ἥδη λεχθῆ, ἢ μέλλει νὰ λεχθῇ), ἡ μὲν οὗτος συνήθως ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, ἡ δὲ ὁδε εἰς τὰ ἀμέσως ἐπόμενα: ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε (= αὐτὰ λές ἐσύ, ἀπὸ ὑμᾶς... τὰ ἐξῆς) Ξ.

Πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐπὶ νοητῆς δείξεως καὶ ἡ ἐκείνος μετὰ τινος ἐμφάσεως ἀντὶ τῆς οὗτος ἢ τῆς ὁδε: Χειρίστροφος μὲν ἀνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ (= οἱ σὺν τούτῳ - οἱ σὺν αὐτῷ) Ξ. ἐκείνο κερδαίνειν ἡγγείται, τὴν ἡδονὴν Πλ. (§21,2).

§46. Αἱ ἀντωνυμίαι τοιόσδε, τοσόσδε (καὶ τηλικόσδε) διαφέρουν κατὰ τὴν χρῆσιν ἀπὸ τὰς ταυτοσήμους ἀντωνυμίας τοιούτος, τοσοῦτος (καὶ τηλικούτος), ὅ,τι διαφέρει ἡ ὁδε ἀπὸ τὴν οὗτος: ὁ Κύρος ἀκούσας τοῦ Γωβρῦου τοιαῦτα τοιάδε πρὸς αὐτὸν ἔλεξε Ξ. (πρβλ. ἀκούσας ταῦτα τάδε εἶπε).

§47. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας οὗτος (ἢ σπανίως τῆς ἐκείνος), ἀπλῶς ἵνα ἐπαναληφθῇ μετ' ἐμφάσεως κάτι τι προλεχθέν: ὁ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύντων κακῶν αἴτιος Δημ. (πρβλ. τῆς θάλασσης τὰ κύματα αὐτὰ μόν' τὸν ρωτοῦσαν).

Πολλάκις δὲ τότε προτάσσεται τῆς ἀντωνυμίας οὗτος καὶ ὁ συνδεσμος καί, ὅταν μετ' αὐτῆς προστίθεται καὶ προσδιορισμός τις τοῦ προλεχθέντος ἐπιθετικός ἢ ἐπιρρηματικός, ὁ ὁποῖος ἐξαίρεται ὡς δηλῶν κάτι τι σπουδαῖον: ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν, οὕτω πράττειν (= καὶ μάλιστα πονηρῶν) Ξ. ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχεσθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς Ξ. (πρβλ. λίγοι μοῦ ἔφυγαν καὶ ἐκείνοι λαθωμένοι).

Συχνότατα δὲ ἐπαναλαμβάνεται ἐξαιρομένη μία ῥηματικὴ ἔννοια διὰ τοῦ καὶ ταῦτα: Μένωνας δὲ οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὦν τοῦ Μένωνος ξένου (= καὶ δὲν τὸν ἐζήτει, ἐνῶ μάλιστα...) Ξ. οὐ ταῦτά ἡμῖν δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων (= καὶ

μάλιστα ἐνῷ πρόκειται περὶ κλπ.) Πλ.

στ') Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαί.

§48. 1) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς σημαίνει ὅ,τι ἡ ἀντωνυμία ποιὸς εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, λαμβάνεται δὲ (ὅπως καὶ ἡ ποιός) ἢ οὐσιαστικῶς ἢ ἐπιθετικῶς: τίς ἀγορεύειν βούλεται; τίνος τέχνης Γοργίας ἐπιστήμων ἐστίν; Πλ.

2) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία ποῖος σημαίνει ποιᾶς λογῆς; τί λογῆς; ἤτοι δι' αὐτῆς γίνεται ἐρώτησις περὶ τοῦ ποιοῦ ἐνός προσώπου ἢ ἐνός πράγματος· ἐπομένως λαμβάνεται αὕτη πάντοτε ἐπιθετικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν: ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; "Ομ. (πρβλ. οὐδεὶς ἡρώτα ποῖα τις εἶη ἢ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς; Πλ.).

Σπανίως δὲ λαμβάνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἢ ποῖος ἀντί τῆς τίς ἐπιθετικῶς: ποῖους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν; (= τίνας λόγους) Ἰσοκρ.

Σημείωσις. Οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ποῖος (ποιός;) ἐπεκράτησε, ἡ δὲ τίς ἐξηφανίσθη (πλὴν τῶν τύπων τίνος καὶ τί πρβλ. τίνος εἶναι αὐτὸ τὸ σπίτι; τί τρώγεις;)

§49. 1) Πολλάκις κατόπιν μὲν τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας τίς ἀκολουθεῖ τὸ ἀόριστον ἐπίρρημα ποτέ (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀράγε ἢ τάχα), κατόπιν δὲ τῶν ἀντωνυμιῶν ποῖος καὶ πόσος ἢ ἀόριστος ἀντωνυμία τίς (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σάν), οὕτω δὲ δηλοῦται μεγαλύτερον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἐρωτῶντος περὶ τοῦ ἐρωτωμένου ἢ ἐκπληξίς αὐτοῦ περὶ τούτου: τί ποτε σύ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῃ οὕτω πολεμεῖς; (= γιατί ἀράγε, γιατί τάχα;) Ε. τίσι ποτέ λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναῖους; (= μὲ ποῖους ἀράγε λόγους;) Ε. ποῖου τινὸς γένους ἐστὶν ὁ Μιδριδάτης; (= σάν ἀπὸ τί λογῆς σόι;) Ε. Πόσαι τινές εἰσιν αἱ πρόσοδοι τῇ πόλει; (= σάν πόσες, πόσες περίπου;) Ε.

2) Αἱ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαί πολλάκις συνεχέρονται μετὰ δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ὡς κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ αὐτῶν βραχυλογικῶς; Ἀγγελίαν φέρω χαλεπὴν. Τίνα ταύτην; (= τίς ἐστὶν ἡ ἀγγελία αὕτη, ἣν φέρεις;) Πλ.

§50. 1) Πολλάκις εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν συνεχέρονται δύο ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμιαί ἀσυνδέτως: τίνας οὖν ὑπὸ τίνων εὖροιμεν

ἀν μείζω εὐεργετημένους ἢ παῖδας ὑπὸ γονέων; Ξ.

2) Πολλάκις τίθεται ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία καὶ εἰς δευτερεύουσιν πρότασιν ἐκφερομένην ἐρωτηματικῶς κατόπιν ἄλλης ἐρωτηματικῆς προτάσεως ἀνεξαρτήτου: πότε, ἃ χρὴ πράττετε; ἐπειδὴν τί γένηται; Δημ.

Σημείωσις. Οὕτω παρήχθησαν αἱ ἐλλειπτικάι ἐκφράσεις ὅτι, τί; (ἐνν. γίγνεται) = (γὰρ ποῖον λόγον;); καὶ ἵνα τί; ἢ ὥς τί; (ἐνν. γένηται = μὲ ποῖον σκοπὸν;); ἔτι καὶ τοῦτο αὐτῷ προσθήσετε; ὅτι τί; ἵνα τί ταῦτα λέγεις; Πλ. ὥς τί δὴ φεύγεις; Εὐρ.

3) Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πολλάκις τίθεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐρωτηματικῆς προτάσεως πρὸς μεγαλυτέραν ἐμφασιν: τρέφεται δὲ ψυχὴ τίνοι; Πλ.

ζ) Αἱ ἄοριστοι ἀντωνυμίαι.

§51. 1) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία τίς (= ἓνας, κάποιος, κανεὶς) εἴτε ὡς οὐσιαστικὸν εἴτε ὡς ἐπίθετον κανονικῶς λαμβάνεται εἰς καταφατικὰς προτάσεις: ἵτω τις ἐφ' ὕδαρ (= ἅς πάῃ ἓνας ἢ κάποιος) Ξ. ποῖ τις φύγῃ; (= ποῦ νὰ... κανεὶς) Σοφ. καὶ τις θεὸς ἡγεμόννευεν (κάποιος θεὸς) Ὅμ.

Εἰς ἀποφατικὰς δὲ προτάσεις ἀντὶ τῆς ἀορίστου τίς λαμβάνεται κανονικῶς ἡ ἀντίστοιχος αὐτῆς ἀντωνυμία οὐδεὶς (= κανεὶς, κανεὶς δὲν - ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι κρίσεως) ἢ μηδεὶς (= κανεὶς, κανεὶς νὰ μὴ - ἐὰν ἢ πρότασις εἶναι ἐπιθυμίας): οὐδεὶς ἤλθεν Ξ. οὐδ' ἄλλος ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδὲν (= κανεὶς τίποτε) Ξ. μηδεὶς ἰδέτω (= κανεὶς νὰ μὴ ἰδῇ) Ξ. μὴ θῇσθε νόμον μηδένα. Δημ.

2) Ἡ ἄοριστος ἀντωνυμία τίς, τί

α) λαμβάνεται καὶ ὡς κατηγορούμενον, καὶ τότε σημαίνει κάποιος ἄξιον λόγου ἢ σπουδαῖος, κάτι, κάτι τι: ἡὔχεις τις εἶναι (πρόβλ. θαρρεῖ πὼς κάτι εἶναι κι αὐτός).

Τοιαύτην σημασίαν ἔχει τὸ ἀόριστον τί καὶ εἰς τὰς φράσεις λέγειν τι, ποιεῖν τι, κλπ. ἀρ' οἴεσθ' ἐτι ποιεῖν οὐδὲν ποιοῦντες; (= κάτι τι ἄξιον λόγου) Πλ.

β) συνάπτεται καὶ μετὰ ἐπιθέτων, ἀντωνυμιῶν, ἀριθμητικῶν ἢ ἐπιρρημάτων, καὶ ἄλλοτε μὲν ἐνισχύει, ἄλλοτε δὲ μετριάξει τὴν ἔννοιαν αὐτῶν (= κάποιον ἀρκετὰ, πολὺ, ἐξαιρετικὰ... ἢ = κάπως, κάπου, περίπου, σάν...): δεινὴ τις δύναμις (= κάποιον πολὺ ἰσχυρά...) Ξ. ὀλίγοι τινὲς (= κάποιον ἀρκετὰ ὀλίγοι) Θ. ὅσος τις χρυσός (= πόσον πολλὸς χρυσός) Ὅμ.

ἡμέρας ἑβδομήκοντά τινας (= κάπου 70, καμμιά ἑβδομηνταριά) Θ. δι-
αφέροντως τι ἀδικούμεθα (= κάπως ὑπερβολικά) Θ.

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία τίς (ὅπως καὶ ἡ κανεῖς εἰς τὴν νέαν
γλῶσσαν) λαμβάνεται πολλάκις μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ ἑκαστος,
ὁ καθένας· τοῦτο τίς ἴστω (= ἅς ξέρη καθένας) Σοφ. (πρβλ. εὐκολα
μπαίνει κανεῖς στή φυλακή, μὰ δύσκολα θγαίνει). Ἐπὶ τῆς τοιαύτης
χρήσεως δύναται νὰ συνάπτεται μετὰ τῆς ἀορίστου τίς καὶ τὸ ἐπίδετον
πᾶς ἢ ἡ ἀντωνυμία ἑκαστος· πᾶς τίς Ἡρόδ. ἑκαστός τίς Ξ.

Ἡ φράσις ἢ τίς ἢ οὐδεῖς = σχεδὸν κανεῖς· ἢ δὲ φράσις ἢ τι ἢ οὐδὲν
= σχεδὸν τίποτε.

3) Ἡ ἀορίστος ἀντωνυμία ἄλλος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν
πολλάκις λαμβάνεται πλεοναστικῶς ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἐνὸς
οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον κυρίως εἶναι ἐπεξηγήσεις τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος.
Δύναται δὲ νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τότε τὸ ἄλλος διὰ τοῦ
ἐξ ἄλλου, ἐκτὸς τούτου, προσέτι κ.τ.τ. : αὐτὸς Ὀδυσσεὺς τέρπετο καὶ
ἄλλοι Φαίηκες (= καδῶς καὶ οἱ Φ. ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος) Ὅμ. ἀπέδνησκον
ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τῆς ἄλλης ἀργίας (= καὶ ἐκτὸς τούτου καὶ ἐκ τῆς
ἀνεργίας) Θ.

4) Αἱ ἀντωνυμίαι ἑκαστος, ἑκάτερος, ἕτερος, οὐδέτερος (μηδέτερος),
πότερος, οὐδεῖς (μηδεῖς) λαμβάνονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν,
ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ὁμᾶδων τινῶν (οἶον ἐθνῶν, φυλῶν, φατριῶν,
στρατευμάτων κ.τ.τ.) : πόλεις τάσδε ἑκάτεροι ξυμμάχους εἶχον (δηλ.
οἱ Ἀθηναῖοι ἀφ' ἐνὸς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀφ' ἑτέρου) Θ. ὅστις
μηδετέρους ἀρέσκει, τοῦτον τί ποτε καὶ καλέσαι χρῆ; (δηλ. οὔτε τοῖς
δημοκρατικοῖς οὔτε τοῖς ὀλιγαρχικοῖς) Ξ.

η) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§52. 1) Κανονικῶς ἡ μὲν ὃς (ῆ, ὅ) καὶ αἱ ἄλλαι ἀπλαι ἀναφορικαὶ
ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, ἀναφέρονται εἰς ἓν ὠρισμένον πρόσωπον
ἢ πρᾶγμα, ἡ δὲ ὅστις καὶ αἱ λοιπαὶ σύνθετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι
(ὁπότερος, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος, ὁποδαπός) ἀναφέρονται εἰς
κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον: Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ
- μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει (= πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις).

Σημείωσις α'. Οὐχ ἦρτον λαμβάνεται ἐνίοτε ἢ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς
καὶ Ἀπόλλωνος Ἀρχηγέτου βωμόν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεως ἐστίν,

ιδρύσαντο Θ.

Ἡ δὲ χρήσις αὕτη ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὕτω μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησεν τὸ ὅστις ἀντὶ τῆς ὅς.

Σημείωσις β'. Ἐνίοτε χρησιμοποιεῖται ἀναφορικὸν ἐπίρρημα (ἐνθα, ἧ, ὅπου, ὅθεν, οἷ) ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας ὅς μετὰ τινος προθέσεως: ἤλασεν εἰς Ταρσοὺς, πόλιν τῆς Κιλικίας, ἐνθα ἦν τὰ Συεννέσιος βασιλεία (= ἐν ἧ) Ξ. δῶμα Πελοπιδῶν τόδε, ὅθεν σε ἦνευκα (= ἐξ οὗ) Σοφ. ἐκ Λακεδαιμόνος, οἷπερ πλειστάκις ἀφίξαι (= εἰς ἦνπερ) Πλ.

Καὶ ἡ συντακτικὴ χρήσις αὕτη σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε, ἰδίᾳ. ἐπὶ τοῦ ἀναφορικοῦ ἐπιρρήματος ὅπου καὶ οὕτω κανονικῶς λαμβάνεται νῦν τὸ ὅπου (ὅπου, ποῦ) ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν (ὅς, ὅστις, ὁ ὁποῖος): τὸν δρόμον, ὅπου πέρασα, δὲν τὸν ξαναδιαβαίνω (= τὸν ὁποῖον). νὰ βγοῦν τὰ κλεφτοκάραβα, ποῦ ἔχουν τοὺς κλέφτες μέσα (= τὰ ὁποῖα).

Σημείωσις γ'. Λέγεται πολλάκις ἀναλυτικώτερα καὶ περιγραφικώτερα ἔστιν ὅς ἢ ἔστιν ὅστις (ἔστι τις ὅς ἢ ἔστι τις ὅστις) ἀντὶ τῆς ἀπλῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη (= κάποιος) Ξ. οὐκ ἔστιν ἦτις τοῦτ' ἂν ἔτλη Εὐρ. Σχηματίζεται δὲ ἡ φράσις αὕτη καὶ κατὰ τὰς πλαγίας πτώσεις, καὶ μάλιστα καὶ πληθυντικῶς, ὡς ἐξῆς: εἰσὶν οἳ ἢ ἔστιν οἳ (= ἐνιοί), ἔστιν ὧν (= ἐνίων), ἔστιν οἷς (= ἐνίοις), ἔστιν οὓς (= ἐνίους): ἔστιν ὧν καὶ κριτὴν καθήμενον ἔπαιον Ξ. ἔστιν οἷ καὶ Ξενοφῶντα προβάλλοντο πρεσβευτὴν Ξ. πλὴν Ἰώνων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν (καὶ ἄλλων τινῶν) Θ. Ὀμοίως παρήχθη καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἐνιοί, ἐνιοί, ἐνιοί, ἐκ τοῦ ἐνι (= ἔστι) καὶ τοῦ οἷ, αἷ, ἄ. πρβλ. καὶ τὸ ἐπίρρημα ἐνίοτε = ἐνι ὅτε, ἦτοι ἔστιν ὅτε.

Ὀμοίως δὲ ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς οὐ λέγεται πολλάκις μετὰ μεγαλυτέρας ἐμφάσεως οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς (ἔστιν) ὅστις οὐ (= πᾶς τις): οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀπεκρίνετο (= παντὶ ἀπ.) Πλ.

2) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία οἷος (= τέτοιος ποῦ) συγχρότατα χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς στερεοτύπους φράσεις οἷός εἰμι ἢ οἷός τέ εἰμι μετ' ἀπαρεμφάτου. Καὶ ἡ μὲν φράσις οἷός εἰμι σημαίνει εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος ποῦ (νά), εἶμαι πρόθυμος ἢ ἔτοιμος (νά). Ἀγησίλαος ἦκιστα ἦν οἷος μεγαληγορεῖν Ξ. Μειδυλίδης ἡγανάκτει καὶ οἷος ἦν ἐπεξίεναι Λεωκράτει Δημ.

Ἡ δὲ φράσις οἷός τέ εἰμι (ἢ οἷός τ' εἰμι) σημαίνει εἶμαι εἰς θέσιν,

δύναμαι: Ἀλκιβιάδης οἷός τε ἦν σῶσαι τὴν προτέραν τῆς πόλεως δύναμιν Ξ.

Συνηθιστάτη εἶναι ἡ φράσις οἷόν τέ ἐστι μετ' ἀπαρεμφάτου (= εἶναι δυνατόν νά).

3) α) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι οἷος, ὅσος, ἡλίκος, πολλάκις λαμβάνονται εἰς ἀναφώνησεις ἐπιφωνηματικῶς : οἷα ποιεῖς, ὧ ἐταῖρε! (= τί πράγματα εἶναι αὐτὰ ποῦ) Πλ. ὅσῃν ἔχεις τὴν δύναμιν! (= πόσον μεγάλην) Ἀρφ.

6) Αἱ σύνδετοι ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος, πολλάκις λαμβάνονται ἀντὶ τῶν ἀντιστοιχῶν ἐρωτηματικῶν ἀντωνυμιῶν (τίς, ποῖος, πόσος, πηλίκος) καὶ δι' αὐτῶν διδεται ἀπάντησις εἰς γενομένην ἐρώτησιν ἢ εἰσάγεται πλῆγία ἐρώτησις: ἀλλὰ τίς γάρ εἶ; Ὅστις; πολίτης χρηστός (= Ἐρωτᾷς ὅστις εἰμὶ; = ποῖος εἶμαι;) Ἀρφ. Οὗτος, τί ποιεῖς; Ὅ, τι ποιῶ; (= Ἐρωτᾷς ὅ, τι ποιῶ; = τί κάνω;) Ἀρφ.

4) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ἀναφέρονται πολλάκις εἰς τὴν σύστοιχον αὐτῶν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν ὑπάρχουσαν ἢ νοουμένην ἔξωθεν, ἥτοι ἡ ὅς ἀναφέρεται εἰς τὴν οὗτος, ἡ οἷος καὶ ποῖος εἰς τὴν τοιοῦσδε καὶ τοιοῦτος, καὶ ἡ ἡλίκος καὶ ὁπηλίκος εἰς τὴν τηλικόσδε καὶ τηλικούτος οἱ ἄνθρωποι τοῦτοις μάλιστα ἐδέλονται πείδεσθαι, οὕς ἂν ἡγῶνται βελτίστους εἶναι Ξ. ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος (οὗτος ὅν). σίτω τοσοῦτω ἐχρῆτο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἥσθιε Ξ. (πρβλ. ὅσους θὰ κόψῃ τὸ σπαθί, τόσους θενὰ σκοτώσω).

Σημειώσεις. Δύναται ὅμως εἰς ὄνομα ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους ἢ εἰς ὀλόκληρον, πρότασιν νὰ ἀναφέρεται τὸ οὐδέτερον ὅ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν γενικὴν σημασίαν χρῆμα ὅ, πράγμα ὅ (= πράγμα πού, κάτι πού): τυραννίδα θηρᾷς, ὅ πλήθει χρήμασιν ὅ' ἀλίσκεται Σοφ. Δερκυλίδας ἐστάθη τὴν ἀσπίδα ἔχων, ὅ δοκεῖ κηλὶς εἶναι τοῖς σπουδαίοις (= τὸ σταθῆναι τινα ἔχοντα τὴν ἀσπίδα) Ξ. (πρβλ. §14, α'.)

5) Ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία κανονικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὄνομα ἢ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν, ἢ δὲ πτώσις αὐτῆς κανονίζεται εἰς τὴν σύνταξιν τῆς προτάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται. (Βλ. τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα).

Ἀλλὰ πολλάκις ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τεθῇ εἰς πτῶσιν αἰτιατικὴν, τίθεται εἰς πτῶσιν γενικὴν ἢ δοτικὴν, διότι ἡ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς ἀντωνυμίας, εἰς τὴν ὁποίαν αὕτη ἀναφέρεται, εἶναι γενικὴ ἢ δοτικὴ. (Ἐλξίς τοῦ ἀναφορικοῦ).

Τότε δέ, ἐὰν μὲν ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία ἀναφέρεται εἰς κάποιαν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, ἡ δεικτικὴ αὕτη ἀντωνυμία κανονικῶς παραλείπεται ἐὰν δὲ ἀναφέρεται εἰς ἓν ὄνομα οὐσιαστικόν, τοῦτο συνήθως λαμβάνει θέσιν μετὰ τὴν ἀναφορικήν ἀντωνυμίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ἀναφορικῆς προτάσεως, ἄνευ ἄρθρου: οἱ χρησμοῦδοι ἴσασιν οὐδὲν ὧν λέγουσι (= οὐδὲν τούτων. ᾧ) Πλ. ὅπως ἔσσεσθε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= τῆς ἐλευθερίας, ἦν) Ξ. σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπε (= σὺν τοῖς θησαυροῖς, οὖς) Ξ. τούτους ἄρχοντας ἐποίει, ἧς κατεστρέφετο χώρας (= τῆς χώρας, ἦν) Ξ. ἐπηρεύετο σὺν ἧ εἶχε δυνάμει (= σὺν τῇ δυνάμει, ἦν εἶχε) Ξ. Πρβλ. Πῶς ἀγαπῶ ὅποιον φορεῖ ἐνδύματα θλιμμένα = ἐκείνον, ὁ ὁποῖος φορεῖ. Ἀλίμονο σ' ὅποιον βρεθῇ ἐκεῖ = σ' ἐκείνον, ὁποῖος βρεθῇ).

Σημείωσις. Σπανιώτερον συμβαίνει καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἦτοι ἔλκεται τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία καὶ ἐκφέρεται κατὰ τὴν πτώσιν ἐκείνης: τὴν οὐσίαν, ἣν κατέλιπε τῷ υἱεῖ, ἅξια ἐστὶ δέκα ταλάντων (= ἡ οὐσία, ἦν) Λυσ. (πρβλ. Τὴν πίττα, ποῦ ἔφαγε ὁ σπανός, ἦταν κολοκυθένια = ἡ πίττα ποῦ - ἡ πίττα, τὴν ὁποίαν ἔφαγε κλπ. Ἀπὸ λαϊκὸ τραγούδι).

Κανονικῶς συμβαίνει τοιαύτη ἔλξις εἰς τὰς φράσεις οὐδεὶς ὅστις οὐ καὶ θαυμαστόν (ἐστίν) ὅσος ἢ ὅση ἢ ὅσον: οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρίνεται (= οὐδεὶς ἐστίν, ὅτῳ) Πλ. οὐδένα κίνδυνον ὄντινα οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι (= οὐδεὶς κίνδυνός ἐστιν, ὄντινα οὐχ κλπ.) Δημ. μετὰ ἰδρώτος θαυμασποῦ ὅσου (= μετὰ ἰδρώτος θαυμαστόν ἐστι μεθ' ὅσου) Πλ. ἐκεῖνος θαυμαστὴν ὕσιν περὶ σέ προθυμίαν ἔχει (= θαυμαστὴ ἐστίν ἡ προθυμία, ὕσιν κλπ.) Πλ.

6) Ὅταν δύο ἢ περισσύτεραι ἀναφορικαὶ προτάσεις παρατάσσονται κατὰ σειρὰν ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία, ἡ ὁποία τὰς εἰσάγει, συνήθως τίθεται μόνον εἰς τὴν πρώτην ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὰς ἄλλας παραλείπεται (νοουμένη ἐξωθεν εἰς τὴν κατάλληλον πτώσιν) ἢ ἀναπληροῦται διὰ τῆς ἀντιστοίχου προσωπικῆς ἢ δεικτικῆς ἀντωνυμίας: Ἀριαῖος, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται (= καὶ ὃ ἐδώκαμεν καὶ παρ' οὗ ἐλάβομεν) Ξ. Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνὴρ, ὅς συνεθῆρα ἡμῖν καὶ σὺ μάλα ἐθαύμαζες αὐτόν; (= καὶ ὃν σὺ μάλα ἐθαύμαζες). καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν, ὅστις ἐμφανῶς θεοῖς ἐχθαίρομαι, μισεῖ δέ με Ἑλλήνων στρατός; (= καὶ ὃν μισεῖ) Σοφ.

7) Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος, ὁπηλίκος

πλειστάκις ἐκφέρονται μετὰ τοῦ δὴ ἢ δῆποτε ἢ οὖν κατόπιν αὐτῶν ὡς ἀόριστοι μετ' ἐμφάσεως: ἐγὼ πάσχειν ὅτιοῦν ἔτοιμος (= ὁ,τιδῆποτε, ὅποιονδῆποτε πάδημα) Δημ. οὔτε δι' ἔχθραν οὔτε διὰ φιλονικίαν οὐδ' ἡγνινοῦν (= οἰανδῆποτε, καμίαν ἀπολύτως) Λυκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

ΤΟ ΑΡΘΡΟΝ

§53. Ὅπως καταφαίνεται ἐκ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἀρχαιότατα γραπτὰ μνημεῖα τῆς γλώσσης μας

1) ἀρχῆθεν ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶχεν ἄρδρον, ἐκ τῆς ἀμέσου δὲ ἀντιλήψεως καὶ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας ἢ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου ἐνοεῖτο ἐκάστοτε, ἂν ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ἢ περὶ τινος ἀορίστου: Ἄνδρα μοι ἔννεπε, μοῦσα (= τὸν ἄνδρα) Ὅμ., α1. νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν (= νόσον ἀνὰ τὸ στρατόπεδον κακὴν) Ὅμ., A 10 (πρβλ. Λατινικὴν γλῶσσαν).

2) ἀρχῆθεν αἱ λέξεις **ὁ, ἡ, τὸ** ἦσαν δεικτικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ δι' αὐτῶν

α) ὁ λέγων ἐδείκνυεν ἐν πρόσωπον ἢ ἐν πρᾶγμα ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος εὐρισκόμενον: πῶς γὰρ δὴ **τὸν** ξεῖνον ἐγὼν ὑποδέξομαι οἴκῳ; (τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένον, αὐτὸν τὸν ξ.) Ὅμ., π. 70.

β) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν προμνημονευδὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα: **Δητοῦς καὶ Διὸς υἱός**· ὁ γὰρ βασιλῆι χολωθείς νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακὴν (= οὗτος γὰρ = διότι οὗτος, ὁ προμνημονευθεὶς υἱὸς τῆς Δ. καὶ τοῦ Δ.) Ὅμ., A 9.

Ἐκ τῆς τοιαύτης χρήσεως τῶν λέξεων **ὁ, ἡ, τὸ** προῆλθε κατόπιν ἡ συνήθης παρὰ ποιηταῖς καὶ παρ' Ἡροδότῳ χρήσις αὐτῶν ὡς ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι ἀρχίζουν ἀπὸ **τ'** **μαντοσύνην, τὴν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων** (= τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισε) Ὅμ., A 72. **δῶρα, τὰ οἱ ξεῖνος δῶκε** (= τὰ ὅποια) Ὅμ., φ. 13.

Σημείωσις. Ἡ χρῆσις αὕτη σφίζεται εἰς δημοτικὰ τραγούδια καὶ εἰς νεοελληνικὰς διαλέκτους: **βάλετε τὰ παπλώματα τὰ ὑφάναν Ἀνεράδες** (= τὰ ὅποια ὑφάναν).

γ) ὁ λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἔμελλε

νά δηλωθῇ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ προεξηγγέλλεν αὐτό: *ὁ δ' ἔθραχε, χάλκεος Ἄρης* (= ἐκεῖνος δέ... δηλ. ὁ χαλκοῦς Ἄρης) Ὅμ., Ε 857. *ἄνδρα τόν, ὅς κε θεοῖσιν ἀπέχθεται* Ὅμ. κ. 74.

3) Ἐκ τῆς κατὰ τὰ ἀνωτέρω (2, α' καὶ γ') χρήσεως τῶν λέξεων *ὁ, ἡ, τὸ* παρήχθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἄρδρικὴ σημασία αὐτῶν, ἡ ὁποία ὑπάρχει καὶ παρ' Ὅμηρῳ συνήθως μὲν μετὰ τῆς δεικτικῆς σημασίας, πολλάκις δὲ καὶ καθαρά, ὅπως ὅταν αἱ λέξεις αὗται, *ὁ, ἡ, τὸ* προτάσσονται πρὸ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: *αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα μαντεύεσθαι* (= αὐτὰ τὰ κακὰ = τὰ κακά) Ὅμ., Α 207. *ἔδεισεν δ' ὁ γέρων* (= ἐκεῖνος, ὁ γνωστός ὡς προμνημονευθεὶς γέρων) Ὅμ. Α 33 (πρβλ. *Ξενίας ἀγῶνα ἔδηκε' ἐδωόρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος* Ξ.) - *αἱ δὲ γυναῖκες ἰστάμεναι θαύμαζον* Ὅμ., Σ 495. *οἱ γὰρ ἄριστοι ἐν νηυσὶν κέσται* Ὅμ., Α 658. *Κάλχας ἦδ' ἡ τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσσόμενα* Ὅμ., λ 70.

§54. Τὴν ἀρχικὴν τῶν ἀντωνυμικῆν σημασίαν τὴν διετήρησαν αἱ λέξεις *ὁ, ἡ, τὸ* καὶ ἀφοῦ πλέον κατέστησαν ἄρδρα, εἰς ὠρισμένας ἐκφράσεις. Τοιαῦται δὲ ἐκφράσεις εἶναι

1) *τόν καὶ τόν, τὸ καὶ τό, τὰ καὶ τὰ* (= αὐτὸν καὶ αὐτὸν ἢ τὸν δεῖνα καὶ τὸν τάδε, αὐτὸ κι αὐτό, αὐτὰ κι αὐτά). Τούτων χρήσις γίνεται προκειμένου περὶ προσώπων ἢ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ λέγων δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὀνομάσῃ: *Ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τὸν* Λυσ. ἔδει *τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι* Δημ. (Πρβλ. §53, 2, α'. Αἱ στερεότυποι φράσεις τὸ καὶ τὸ - τὰ καὶ τὰ σφύζονται ἔτι καὶ νῦν εἰς τὴν γλῶσσάν μας).

2) *α) ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ, κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς* (= οὗτος δὲ ἢ ἐκεῖνος δέ, αὕτη δὲ κλπ.).

6) *καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τοὺς*, ὡς ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικὴν (καὶ οὗτος ἢ καὶ ἐκεῖνος κλπ.).

Διὰ τούτων ὁ λέγων ἀναφέρεται εἰς ἓν προμνημονευδὲν πρόσωπον ἢ πράγμα: *Ἰνάρως Ἀθηναίους ἐπηγάγετο· οἱ δὲ ἤλθον* (= οὗτοι δὲ) Ἡρόδ. *ταῦτα ἀγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία ἦν* Ξ. *καὶ τὸν κελεύσαι λέγεται* (= καὶ ἐκεῖνος λ. ὅτι) Ξ. (Πρβλ. §53, 2, β').

Σημείωσις. Τῆς αἰτιατικῆς τὸν τῆς ὑπαρχούσης εἰς τὴν φράσιν καὶ τὸν ὑπάρχει καὶ ὀνομαστικὴ ὅς (= οὗτος), ὅλως ἄσχετος πρὸς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς (= ὁ ὁποῖος), σχηματισθεῖσα ἐκ τῆς ὀνομαστικῆς (τοῦ ἄρδρου) ὁ διὰ τῆς προσλήψεως τῆς συνήθους καταλήξεως τῆς ὀνομαστικῆς, ἦτοι τοῦ *ς*. Ταύτης χρήσις γίνεται εἰς τὰς φράσεις *καὶ ὅς* (= καὶ οὗτος - καὶ ἐκεῖνος), *ἡ δ' ὅς* (= εἶπεν οὗτος ἢ εἶπεν

ἐκεῖνος), αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται καὶ κατὰ θηλυκὸν γένος, καὶ ἡ (= καὶ αὐτῇ), ἡ δ' ἡ (= εἶπεν αὐτῇ): οὐδεὶς ἀντέλεγε, καὶ ὅς ἡγεῖτο Ξ. εἰ γάρ, ἡ δ' ὅς, ὦ Ζεῦ, καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἶη (= εἶπεν ἐκεῖνος) Πλ.

Τὸ οἱ δὲ χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ μερικοῦ δέ: οἱ αἰχμάλωτοι ὥχοντο εἰς Δεκέλειαν, οἱ δ' εἰς Μέργαρα Ξ.

3) α) ὁ μὲν - ὁ δέ, κατὰ πάντα τὰ γένη, πτώσεις καὶ ἀριθμούς (= ὁ ἕνας - ὁ ἄλλος, ἄλλος - ἄλλος, μερικοὶ - μερικοί): οἱ μὲν ἐδίωκον, οἱ δὲ ἤρπαζον Ξ.

β) τὸ μὲν - τὸ δέ, τὰ μὲν - τὰ δέ, τῇ μὲν - τῇ δέ, ἐπιρρηματικῶς (= ἀφ' ἐνὸς μὲν - ἀφ' ἐτέρου δέ, ἐν μέρει μὲν - ἐν μέρει δέ, ἄλλοτε μὲν - ἄλλοτε δέ): ἐπορεύθησαν τὰ μὲν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ ἀναπαυόμενοι Ξ.

4) τὸ ἐμπρόθετον πρὸ τοῦ (ἢ προτοῦ = πρὸ τούτου τοῦ χρόνου, πρότερον): Κυαξάρχης πρῶτος διέταξε χωρὶς ἐκάστους ἰέναι πρὸ τοῦ δὲ ἀναμῖξ ἦν πάντα Ἡρόδ. (Τὸ προτοῦ σφύζεται ἔτι καὶ νῦν ὡς σύνδεσμος: Ἐφύγε προτοῦ ἐρῆης ἐσού).

§55. Ὡς ἄρθρα αἱ λέξεις ὁ, ἡ, τὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν (τὴν μετὰ τὸν Ὅμηρον) γλῶσσαν κανονικῶς χρησιμοποιοῦνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν

1) ἀτομικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ ἐνὸς ὠρισμένου προσώπου ἢ πράγματος ὅλως γνωστοῦ καὶ εἰς τὸν λέγοντα καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, εἴτε διότι τοῦτο εἶναι παρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν αὐτῶν, εἴτε διότι ἔχει προμνημονευθῇ, ἡ μέλλει ἀμέσως νὰ διασαφηθῇ, εἴτε διότι ὅπωςδὴποτε σχετίζεται μὲ κάτι ἄλλο γνωστόν, πρόσωπον ἢ πρᾶγμα (κυρίως ὀριστικὸν ἢ ἀτομικὸν ἄρθρον): ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει (= ὁ ἀνὴρ οὗτος, δηλ. ὁ παρὼν Ὀρόντας) Ξ. Κ. Ἀν. 1, 6, 6. Ξενίας ὁ Ἀρκὰς ἀγῶνα ἔδηκε· ἐδεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος (= τὸν προμνημονευθέντα ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἔδηκεν ὁ Ξενίας) Ξ. ἐγὼ ὀκνοῖην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη Ξ. ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος.

2) γενικῶς, ἥτοι ὅταν ὁ λόγος εἶναι περὶ πάντων τῶν ὁμοειδῶν ὄντων καὶ τὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου ἐκφερόμενον νοῆται ἐν τῇ γενικότητί του. (Εἰδοποιὸν ἄρθρον): ὁ ἀνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας (= ὁ ἀνθρωπος ἐν γένει, πᾶς ἀνθρωπος) Πλ. δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἀρχοντα μᾶλλον ἢ τοὺς πολεμίους (= ὁ στρατιώτης ἐν γένει κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Καί εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μὲν ἀτομικὸν ἄρθρον πολλακίς ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς κτήσεως, τοῦ ἀνήκοντος, τοῦ κεκανονισμένου, τοῦ συνήθους κ.τ.τ., τὸ δὲ εἰδοποιὸν ἄρθρον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ πᾶς ἢ ἕκαστος, ἰδίᾳ ὅταν συνάπτεται μετὰ ἐπιθέτων ἢ μετοχῶν: *Κῦρος καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου* (= ἀπὸ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ, τὸν θώρακα αὐτοῦ) *Ξ. Κλέαρχος ἐπεὶ ἐπιτοκῶν ἐφάνη, ἔχει τὴν δίκην* (= τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν) *Ξ. ὁ μὲν δειλὸς τῆς πατρίδος, ὁ δὲ φιλόδοξος τῆς πατρῴας οὐσίας ἐστὶ προδότης* (= πᾶς δειλὸς ἀνὴρ, κλπ.). *ὁ βουλόμενος* (= πᾶς ὅστις θέλει) *ὁ τυχών* (= πᾶς ὅστις τύχῃ).

§56. Κανονικῶς εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν ἓν ὄνομα ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου, μόνον ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ἀορίστως, (ὅποτε εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν συνήθως ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἀορίστου ἄρθρου ἓνας, *μία*, *ένα*): *ποταμὸς ἦν κύκλῳ* (= ἓνας ποταμὸς) *Ξ. ἐπορεύοντο πρῶαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει διαβῆναι* (- *μῖαν χαράδραν*) *Ξ.*

Πολλάκις ὁμῶς ἐκφέρονται καὶ εἰς τὴν (μετὰ τὸν Ὅμηρον) ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως ἀρχήθην, ἄνευ τοῦ ὀριστικοῦ ἄρθρου ὀνόματα, τὰ ὅποια δηλοῦν πρόσωπα ἢ πράγματα ὠρισμένα: *οὐκ ἐδύναντο καθέυδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν.* (Πρβλ. *Ἡ Δέσπω κάνει πόλεμον μὲ νύφες καὶ μ' ἀγγόνια* = μὲ τίς νύφες τῆς κλπ.).

Κανονικῶς δὲ ἐκφέρονται ἄνευ ἄρθρου

1) τὰ κύρια ὀνόματα προσώπων: *Θουκυδίδης Ἀθηναῖος συνέγραψε τὸν πόλεμον* (= *Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος*). *Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο* (= τοῦ Δ. καὶ τῆς Π.).

2) τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἢ μέγας βασιλεὺς, ὅταν λέγεται περὶ τοῦ βασιλείως τῶν Περσῶν, καὶ τὸ ὄνομα ἄστυ (= πόλις), ὅταν πρόκειται περὶ τῶν Ἀθηνῶν: *βασιλεὺς νικᾷν ἡγείται* (= ὁ βασιλεὺς). *ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς ἄστυ* (= ἕως εἰς τὴν πόλιν, ἕως εἰς τὰς Ἀθήνας) *Ξ.*

Σημείωσις 1. Ἄνευ ἄρθρου, ὡς εἶδομεν, ἐκφέρεται καὶ τὸ ἐπίθετον χρησιμοποιούμενον ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§27).

Σημείωσις 2. Ὡς εἶδομεν (§8, §25,3 καὶ §26), τὸ ἄρθρον ἔχει τὴν δύναμιν α) νὰ οὐσιαστικοποιῇ, ἥτοι νὰ προσδίδῃ χαρακτῆρα οὐσιαστικοῦ εἰς ἐπίθετα, τὰ ὅποια λαμβάνονται καθ' ἑαυτὰ ἄνευ οὐσιαστικοῦ τινος καὶ εἰς προτάσεις ὀλοκλήρους, καὶ β) νὰ ἐπιθετοποιῇ, ἥτοι νὰ προσδίδῃ

χαρακτήρα ἐπιδέτου εἰς ἓν ὄνομα γενικῆς πτώσεως ἢ εἰς ἓν ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετον, προτασσόμενον αὐτῶν.

§57. **Θέσις τοῦ ἄρθρου.** Τὸ ἄρθρον πάντοτε προτάσσεται τοῦ ὀνόματος ἢ τῆς λέξεως ἢ τῆς προτάσεως ἐν γένει, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει: συνῆλθον οἱ στρατηγοί. οἱ τότε ἦσαν ἀνδρεῖοι. τὸ γινῶθι σαυτὸν πανταχοῦ ἐστὶ χρήσιμον.

Ὅταν δὲ τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται μετὰ τοῦ ἄρθρου, ἔχη καὶ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν (καθαρὸν ἢ ὡς ἐπιθετικόν), ὁ προσδιορισμὸς οὗτος

1) προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ τιθέμενος μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἄρθρου: ὁ σοφὸς ἀνὴρ. ἢ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία.

2) τίθεται κατόπιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐνάρθρως: ὁ ἀνὴρ, ὁ σοφός. ἢ ναυμαχία ἢ ἐν Σαλαμῖνι. Οὕτω παρέχεται ἔμφασις εἰς τὸν ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν.

Σημείωσις. Σπανίως κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν τὸ προτασσόμενον οὐσιαστικὸν ἐκφέρεται ἄνευ ἄρθρου: ἀνὴρ ὁ σοφός, ἐγὼ σύνειμι ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς Ξ. γέρα τὰ νομιζόμενα Θ. Οὕτως ἡ ἔμφασις καθίσταται ἐντονωτέρα. Πρὸβλ. Δέ βλέπω παρὰ σύννεφα τὰ μαῦρα. Ἀπὸ λαϊκὸ τραγούδι.

Ἐκφορὰ δὲ οἷα ἢ τῆς νέας γλώσσης ὁ σοφὸς ὁ ἀνὴρ, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄνθρωπος κ.τ.τ. δὲν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

§58. Ἡ σχέσις, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἡ ῥηματικὴ ἔννοια μετὰ τὸ ὑποκείμενον, λέγεται **διάθεσις** τοῦ ῥήματος. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος τέσσαρες: **ἐνεργητική, μέση, παθητική καὶ οὐδετέρα**, καὶ ἐπομένως τὰ ῥήματα κατὰ τὴν διάθεσιν εἶναι ἐνεργητικά, μέσα, παθητικά καὶ οὐδέτερα.

α) **Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα.**

Τὸ ἀντικείμενον.

§59. Τὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα σημαίνουν ἀπλῶς κάποιαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Ἐξ αὐτῶν

1) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἓν ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται **μεταβατικά**, ὡς *τύπτω* (τινά), *κόπτω* (τι) κλπ.

2) ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει εἰς κάτι ἄλλο, λέγονται **ἀμετάβατα**, ὡς *βαδίζω*, *τρέχω*, *παίζω*, *γελῶ* κλπ.

§60. Τὰ μεταβατικὰ ῥήματα ἔχουν κανονικῶς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας των **τὸ ἀντικείμενον**, ἥτοι προσδιορισμόν, ὁ ὁποῖος δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου: *βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός. ὁ παῖς κόπτει τὴν θύραν*.

Τὸ ἀντικείμενον κανονικῶς εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ οὐσιαστικοῦ καὶ πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου καὶ πᾶσα λέξις καὶ πρότασις ὁλόκληρος δύναται νὰ τίθεται ὡς ἀντικείμενον, ὅταν ἔχη χαρακτηρα οὐσιαστικοῦ (πρβλ. §8): *μίσει τοὺς κολακεύοντας* Ἰσοκρ. ἐνέβαλε τὸ μέν Πλ. ποιήσω *ὅ,τι ἂν καὶ ὑμῖν δοκῇ* Πλ.

§61. Τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων

1) ἄλλων μὲν ἡ ἐννοια συμπληροῦται μὲ ἓν μόνον ἀντικείμενον, ὡς *φιλῶ*, *ἀσπάζομαι*, *θεραπεύω*, *κολακεύω*, *ἀδικῶ* (τινα).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **μονόπτωτα**.

2) ἄλλων δὲ ἡ ἐννοια συμπληροῦται μὲ δύο ἀντικείμενα, ὡς *διδάσκω* (τινά τι), *πληρῶ* (τινά τινος), *δίδωμί* (τινί τι).

Τὰ τοιαῦτα μεταβατικὰ ῥήματα λέγονται **δίπτωτα**.

Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων τὸ μὲν ἐν ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον πρῶτον συμπληροῖ τὴν ἐννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἄμεσον**, τὸ δὲ ἔτερον, τὸ ὁποῖον δεύτερον συμπληροῖ τὴν ἐννοιαν τοῦ ῥήματος, λέγεται **ἔμμεσον**. *διδάσκω* (τίνα;) *τόν παῖδα* (τί;) *μουσικήν. πληρῶ* (τί;) *τὴν φιάλην* (τίνος;) *ὑδατος*.

§62. Τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ἥτοι

1) εἰς αἰτιατικήν (ὅπως συμβαίνει μὲ πάντα σχεδόν τὰ μεταβατικὰ ῥήματα τῆς νέας γλώσσης), 2) εἰς γενικήν καὶ 3) εἰς δοτικήν: *βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμός* - μέμνησο τῶν *φίλων* - *ὁμίλει σοφοῖς ἀνδράσιν*.

§63. Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν

1) ῥήματα ἀρχήθεν μεταβατικά λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμετάβατα. Τοῦτο προέρχεται ἔνεκα παραλείψεως τοῦ ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραλείπεται, εἴτε διότι εἶναι κάτι τι ὅλως γενικὸν (πρβλ. ἔσθιε ἔκκληος - ἔκκληος πῖνε - τρῶγε, πῖνε μὲ τὴν ἡσυχίαν σου. Ὅμ. πρβλ. φάτε καὶ πιέτε, φίλοι μου), εἴτε διότι ἦτο κάτι τι ὅλως ὀρισμένον καὶ ἐπομένως αὐτονόητον. Πρβλ. ἄγω (τινὰ) = ὁδηγῶ - ἄγω (ἐπὶ τοὺς πολεμίους) = βαδίζω ἐναντίον τῶν πολέμων (ἀρχήθεν: ἄγω τὸν στρατὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους). Ὅμοιος: ἐλαύνω (τι, π.χ. ποίμνιον, ἡμιόνους, ἵππους κλπ. = κάμνω τι νὰ κινηθῇ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὁδηγῶ) - ἐλαύνω (= προχωρῶ μετὰ τοῦ στρατοῦ, διευθύνωμαι. Παρ' Ὅμηρου: ἐλαύνω τὸν στρατὸν)· τελευτῶ (τι = τελειώνω) - τελευτῶ (= ἀποθνήσκω ἀρχήθεν τελευτῶ τὸν βίον) ἔχω (- κρατῶ) - οὕτως ἔχω, εὖ ἔχω (= ἔτσι εἶμαι, καλὰ εἶμαι ἀρχήθεν, οὕτως ἔχω ἑμαυτὸν) κλπ. (πρβλ. ἀνοίγω ἢ κλείνω τὴν θύραν - ἀνοίγει ἢ κλείνει ἡ θύρα· γυρίζω τὸν τροχὸ - γυρίζει ὁ τροχὸς κλπ.).

Μερικὰ ῥήματα μεταβάλλονται ἀπὸ μεταβατικά εἰς ἀμετάβατα καὶ κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως πρβλ. βάλλω (τι = ῥίπτω τι) - ἐμβάλλω, εἰσβάλλω (εἰς.. = εἰσορμῶ εἰς ἀρχήθεν, ἐμβάλλω στρατεύματα εἰς...) ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει ἢ εἰσβάλλει ἢ ἐμβάλλει εἰς... (= χύνεται εἰς... Ἀρχήθεν, ὁ ποταμὸς ἐκβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς...) δίδωμι τι - ἐπιδίδωμι εἰς τι (ἀρχήθεν, ἐπιδίδωμι ἑμαυτὸν εἰς τι).

2) ἀντιστρόφως μερικὰ ῥήματα ἀρχήθεν ἀμετάβατα λαμβάνονται καὶ ὡς μεταβατικά ἐξ ἐπιδράσεως τῆς συντάξεως ἄλλων συγγενῶν κατὰ τὴν σημασίαν μεταβατικῶν ῥημάτων· πρβλ. ἀποδιδράσκω (= δραπετεύω) - ἀποδιδράσκω τινὰ (κατὰ τὸ ἀποφεύγω τινὰ)· μένω (που) - μένω τινὰ (= περιμένω τινὰ ἐχθρικῶς, ἀντίσταμαι κατὰ τινος, κατὰ τὸ προσδέχομαι τινὰ)· πλέω (= ταξιδεύω ἐπὶ πλοίου) - πλέω τὴν θάλασσαν (= διέρχομαι ἐπὶ πλοίου τὴν θάλασσαν) (πρβλ. περπατῶ, τρέχω - περπατῶ, τρέχω κάμπους, βουνά. ζῶ καλὰ - ζῶ πολλοὺς ἀνθρώπους = συντηρῶ, διατρέφω...).

Πολλάκις πάλιν μεταβάλλονται οὕτως ἀμετάβατα ῥήματα εἰς μεταβατικά κατόπιν συνθέσεως αὐτῶν μετὰ προθέσεως πρβλ. θαίνω (= βαδίζω) - διαθαίνω ποταμόν, παραθαίνω νόμον, υπερθαίνω τεῖχος, ἵσταμαι (που) - ὑφίσταμαι κινδύνους, πλέω - παραπλέω νῆσον (πρβλ. τρέχει - κατατρέχει τοὺς συγγενεῖς του. γελᾷ - μέ περιγελᾷ).

Ἄξια ἰδιαιτέρας σημειώσεως τοιαῦτα ῥήματα εἶναι ῥήματα

σύνδετα με τὴν πρόδесιν κατὰ, ὅπως τὸ κατακυβεύω, καθηδупαθῶ, каδιπποτροφῶ, κ.τ.τ., τὰ ὁποῖα σημαίνουν κατασπαταλῶ τὰ ὑπάρχοντα κυβεύων, ἡδупαθῶν, ἱπποτροφῶν κ.τ.τ.

Σημειώσεις. Μερικὰ μεταβατικὰ ῥήματα εἶναι ἀμετάβητα μόνον εἰς ὠρισμένους χρόνους αὐτῶν (ιδίᾳ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακείμενον καὶ εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόριστον β'): *δύω τι* (= βυθίζω τι) - *δεδύκα* (= ἔχω βυθισθῆ), *ἔδυν* (= ἐβυθίσθην). *φύω τι* (= κάμνω νὰ φυτρώσῃ), *πέφυκα* (= ἔχω γεννηθῆ, εἶμαι ἐκ φύσεως), *ἔφυν* (= ἐγεννήθην, ὑπῆρξα ἐκ φύσεως). *ἴστημι τι* (= στήνω τι) - *ἔστηκα* (= στέκομαι), *ἔστην* (= ἐστάθηκα, ἐσταμάτησα). *ἐγείρω τινά* (= σηκώνω ἢ ἐξυπνῶ τινά) - *ἐγρήγορα* (= εἶμαι ξύπνιος), *ὄλλωμι τινά* (= καταστρέφω τινά) - *ὄλωλα* (= ἔχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος). *πείδω τινά* (= προσπαθῶ νὰ πείσω τινά) - *πέποιθα* (= εἶμαι πεπεισμένος).

§64. Τὸ ἀντικείμενον, ὅπως καὶ τὸ ὑποκείμενον (§17), δύναται νὰ παραλείπεται.

1) ὅταν ἐννοῖται εὐκόλως ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου: *οἰόμεθα ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλω παραδόντες* (ἐνν. αὐτὰ) Ξ.

2) ὅταν νοῖται ὡς περιλαμβάνον γενικῶς πᾶν πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὅποιον δύναται νὰ ἐξικνῆται ἡ ἐνέργεια τοῦ ῥήματος. Τοῦτο ιδίᾳ συμβαίνει εἰς ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γνωμικὸν χαρακτήρα: *πρὸς τὸν ἔχοντα ὁ φθόνος ἔρπει* (= τὸν ἔχοντα χρήματα, κτήματα, ἀγαθόν τι οἰονδήποτε), *οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ τὰ ὅπλα' παραδιδόναι* (= τῶν νικῶντων πάντα ἀντίπαλον ἐν γένει) Ξ.

1. Μονόπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ αἰτιατικὴν.

§65. Τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον λέγεται

1) **ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.** Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον φανερώνει πρόσωπον ἢ πράγμα, εἰς τὸ ὅποιον φθάνει καὶ τὸ ὅποιον εὐρίσκει καὶ διαθέτει οὕτως ἢ ἄλλως ἢ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ με τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐπίδρασιν ἐπὶ ἐν πρόσωπον ἢ πράγμα καὶ κάποιαν μεταβολὴν τῆς προτέρας καταστάσεως ἢ θέσεώς του: *ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον. ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν, ὁ βασιλεὺς ἐπεμψε κήρυκας.*

2) **ἔσωτερικὸν ἀντικείμενον**. Οὕτω λέγεται τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον φανερώνει

α) τὸ **ἀποτέλεσμα**, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἀπὸ μίαν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου. Συντάσσονται δὲ μὲ τοιοῦτον ἀντικείμενον τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν **δημιουργίαν** τινός, τὸ ὁποῖον δὲν ὑπῆρχε, προτοῦ γίνῃ ἡ ἐνέργεια, τὴν ὁποῖαν σημαίνει τὸ ῥῆμα: **οἱ στρατιῶται ὠρυξαν τάφρον. γράφω ἐπιστολήν**. (**Ἐσωτερικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἀποτέλεσματος**).

β) αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνεργείας τοῦ ῥήματος: **οἱ Ἕλλη- νες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν**. (Κυρίως **ἔσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον**).

§66 α) Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον δύναται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) νὰ συντάσσεται πᾶν σχεδὸν ῥῆμα οἰασδήποτε διαθέσεως. Συνοδεύεται δὲ ἡ αἰτιατικὴ τοῦ συστοίχου ἀντικειμένου κανονικῶς ὑπὸ προσδιορισμοῦ ἐπιθετικοῦ: **Σωκράτης θυσίας ἔδυε μικρὰς Ξ. τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι Ξ. καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης Πλ. οὐκ ἂν ἔπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτώμα** (= τοιαύτην πτώσιν) **Πλ. ζήσεις θίον κράτιστον**. (πρβλ. **χορεύει ὠραῖο χορὸ - ζῇ καλὴ ζωὴ - ἀρρώστησε μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια - κοιμᾶται ὕπνον βαθύν**).

β) Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ δὲν ἐκφράζει κάποιαν ἀναγκαίαν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅ,τι ἀκριβῶς καὶ τὸ ῥῆμα, δύναται νὰ παραλεί- πεται, νὰ παραμένῃ δὲ μόνον ὁ ἐπιθετικὸς τοῦ προσδιορισμός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ κάτι τι τὸ οὐσιῶδες: **βάδιζε τὴν εὐθείαν** (= τὴν εὐθεῖαν ὁδόν), **παῖσον διπλὴν** (= διπλὴν πληγὴν).

Ἀλλὰ τότε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τοῦ παραλείπομένου συστοίχου ἀντικειμένου ἐκφέρεται κατὰ τὸ οὐδέτερον αὐτοῦ γένος, σπανίως μὲν ἐνικοῦ, συνήθως δὲ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ: **μέγα δύναται** (= μεγάλῃν δύναμιν δύναται). ἡ πόλις **θραχέα ἡσθεῖσα μέγала ζημιώσεται** (= θραχεῖαν ἡδονὴν - μεγάλῃν ζημίαν) **Δημ. πολλὰ μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα** (πολλὰς μηχανάς).

Σημειώσεις α'. Ἐκ τῆς τοιαύτης συντάξεως προῆλθον σὺν τῷ χρόνῳ τὰ συνηθέστατα εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τροπικὰ ἐπιρρήματα εἰς **α**: **καλά, κακά, ὠραῖα, ἄσχημα, χαμηλά, ὑψηλά, κλπ.**

Σημειώσεις β'. Ἐκ τῆς συντάξεως ῥημάτων μὲ αἰτιατικὴν συστοίχου ἀντικειμένου προῆλθον μερικαὶ ιδιόρρυθμοι ἐκφράσεις λίαν συνήθεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Οὕτω λέγεται:

ἀγωνίζεσθαι στάδιον, δρόμον, πάλην, κ.τ.τ. (= μετέχειν εἰς ἀγῶνα σταδίου κλπ.) κατὰ τὸ ἀγωνίζεσθαι καλὸν ἀγῶνα.

νικᾶν μάχην, ναυμαχίαν, δρόμον κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς μάχην κλπ.) ἢ νικᾶν Ὀλύμπια, Ἰσθμια κ.τ.τ. (= νικᾶν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας κλπ.), κατὰ τὸ νικᾶν νίκην λαμπρὰν ἢ Ὀλυμπιακὴν νίκην κ.τ.τ.

διώκειν δίκην (= ἐπιδιώκειν τὰ δίκαια ἐν δικαστηρίῳ). εἰσιέναι δίκην (= ἔρχεσθαι εἰς δίκην), ἀγωνίζεσθαι δίκην ἢ γραφὴν (= ὑπερασπίζειν ὑπόδεσιν τινα δικαστικὴν μέχρι τέλους), φεύγειν δίκην (= δικάζεσθαι ὡς κατηγορούμενος περὶ τινος), κατὰ τὸ δικάζειν ἢ δικάζεσθαι δίκην τινά.

ὀφλισκάνειν δίκην ἢ δαίταν (= καταδικάζεσθαι εἰς τινα δίκην ἢ δαίταν), ὀφλισκάνειν αἰσχύνην ἢ γέλωτα (= ἐπισύρειν εἰς ἑαυτὸν καταισχύνην ἢ γέλωτα, ἥτοι καταισχύνεσθαι, γελοιοποιεῖσθαι), ὀφλισκάνειν μωρίαν (= ἀποδεικνύεσθαι ἢ εἶναι μωρόν), κατὰ τὸ ὀφλισκάνειν πέντε τάλαντα, χιλίας δραχμάς κ.τ.τ. (= καταδικάζεσθαι εἰς πληρωμὴν πέντε ταλάντων κλπ.).

σπένδεσθαι ἀναιρέσειν τῶν νεκρῶν (= περὶ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν), κατὰ τὸ σπένδεσθαι σπονδάς.

ἐστιάειν γάμους (= παραδέτειν γαμήλιον συμπόσιον) κατὰ τὸ ἐστιάειν πολυτελεῖ ἐστίασιν.

ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον (= εἰς τὸ ἐρωτώμενον), κατὰ τὸ ἀποκρίνεσθαι ἀποκρίσιν κλπ. (πρβλ. μυρίζει λιθανιᾶς - μυρωδιὰ λιθανιοῦ· γράφω τιμωρία - γράψιμο τιμωρίας κ.τ.τ.).

6) Μὲ γενικὴν.

§67. Μὲ γενικὴν (καθαρὰν ἢ ἀφαιρετικὴν, §28, 4 καὶ 5) συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ μνήμης ἢ λήθης σημαντικά, ὡς μεμνησθαι, μνημονεύειν, ἐπιλανθάνεσθαι (τινος καθαρὰ γενικὴ): ἄνθρωπος ὢν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης· ἐπελαθόμεν ἑμαυτοῦ Πλ.

2) τὰ φροντίδος, ἐπιμελείας, φειδοῦς ἢ τῶν ἐναντίων τούτων σημαντικά, ὡς φροντίζειν, ἐπιμέλεσθαι, κήδεσθαι, προνοεῖν, ἀμελεῖν, φείδεσθαι, ἀφείδεῖν κλπ. (τινος καθ. γενικὴ): χρόνου φείδου. ἑαυτοῦ κήδεσαι ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ.

3) τὰ ἐπιθυμίας, ἀπολαύσεως, μετοχῆς, πλησμονῆς, στερήσεως

σημαντικά, ὡς ἐπιθυμεῖν, ἐρᾶν ἢ ἐρᾶσθαι, ἀπολαύειν, ὀνίνασθαι, μετέχειν, κοινωνεῖν, κληρονομεῖν, μετεῖναι, βοίθειν, πύμπλασθαι, εὐπορεῖν κλπ. (τινος καθ. γεν.) - σπανίζειν, ἀπορεῖν, δεῖν, δεῖσθαι κλπ. (τινος ἀφαιρετική), πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι Πλ. ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει Πλ. ὄναιο τῶν τέκνων (= νὰ χαρῆς τὰ παιδιὰ σου). δεῖ χρημάτων. αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται Ξ.

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ποθῶ, ἀγαπῶ, φιλῶ (= ἀγαπῶ) συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν.

Τὸ ῥῆμα ἀγαπῶ ὅμως, ὅταν λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀρκοῦμαι, συντάσσεται μὲ δοτικήν: Φίλιππος οὐκ ἀγαπήσει τοῖς πεπραγμένοις (= δὲν θὰ ἀρκεσθῇ εἰς τὰ...) Δημ.

4) τὰ αἰσθήσεως, ἀφῆς, ἀκοῆς, ὁσφρήσεως καὶ γεύσεως σημαντικά, ὡς αἰσθάνεσθαι, ἀπτεσθαι, δράττεσθαι, ἀντιλαμβάνεσθαι, ἔχουσθαι, ἀντέχεσθαι, ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι, ὁσφραίνεσθαι, γεύεσθαι (τινος καθ. γεν.): ἄκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἃ συμφέρει. τῶν στρατιωτῶν ὀλίγοι σίτου ἐγεύσαντο. κρομύων ὁσφραίνομαι Ἀρφ. ἀντίχετο τοῦ δόρατος Πλ.

Σημείωσις. Τὸ ὁρῶ συντάσσεται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν. Μὲ αἰτιατικήν δὲ συνηδέστερον παρὰ μὲ γενικήν συντάσσονται καὶ τὰ ῥ. αἰσθάνομαι καὶ ἀκούω καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν, ὅταν ἀντικείμενον αὐτῶν εἶναι οὐχὶ κάποιον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα, ἐκ τοῦ ὁποίου προέρχεται ὅ,τι αἰσθάνεται κανεῖς ἢ ἀκούει, ἀλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον αἰσθάνεται ἢ ἀκούει (ἦτοι λόγοι, βοή, ἥχος κ.τ.τ.). Πρὸς τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε. ὄνος λύρας ἤκουε καὶ σάλπιγγος ὤς. Ἀλλὰ: πάντ' ἀκήκοας λόγον. ἦσθετο βοήν.

5) τὰ ἀποπείρας, ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας σημαντικά, ὡς πειρᾶν, πειρᾶσθαι, τυγχάνειν κλπ. (τινός καθ. γεν.) - ἀμαρτάνειν, ἀποτυγχάνειν, ψεύδεσθαι κλπ. (τινός ἀφαιρ.): πολλῶν κακῶν πεπειράμεθα. Ἀδρηστος ἀκοντίζων τὸν ὕν τοῦ μὲν ἀμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδὸς Ἡρόδ. ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.

6) τὰ ὁσμῆς σημαντικά, ὡς ὀζειν, πνεῖν (τινος καθ. γεν.): ὀζουσι πίττης Ἀρφ. μύρου πνεῖ Ἀνακρ.

7) τὰ ἐνάρξεως ἢ λήξεως σημαντικά, ὡς ἄρχειν, ἄρχεσθαι (τινος καθ. γεν.) - λήγειν, παύεσθαι (τινος ἀφαιρ.): οἱ βάρβαροι ἤρξαν χειρῶν ἀδίκων (= ἐπετέθησαν πρῶτοι ἀδίκως). πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς

ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. παύσασθε μάχης Ἀρφ. ἐλήξε τῆς θήρας (= ἔπαυσε ἀπὸ τὸ κυνήγι) Ξ.

8) τὰ ἀρχῆς, ἤτοι ἐξουσίας σημαντικά, ὡς ἄρχειν, κρατεῖν, δεσπόζειν, ἡγεῖσθαι (τινος καθ. γενική): ζήσεις βίον κράτιστον, ἦν θυμοῦ κρατῆς. ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἄξιοι Πλ.

Σημείωσις. Τὸ β. κρατῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ νικῶ, καταβάλλω συντάσσεται συνήθως μὲ αἰτιατικήν: Ἀθηναῖοι Σικυωνίους ἐκράτησαν.

9) τὰ χωρισμοῦ, ἀπομακρύνσεως, ἀποχῆς, ἀπαλλαγῆς σημαντικά, ὡς χωρίζεσθαι, ἀφίεσθαι, ἀπέχειν, ἀπέχεσθαι, ἀπαλλάττεσθαι (τινος ἀφαιρ.): πᾶσα ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται Πλ. ἀφίεται τοῦ δόρατος Πλ.

10) τὰ καταγωγῆς σημαντικά, ὡς γίγνεσθαι, εἶναι, πεφυκέναι, φύναί (τινος ἀφαιρ.): Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο. πατρός, εἰμ' ἀγαθοῖο (= πατρός εἰμι ἀγαθοῦ = ἀπὸ πατέρα) Ὅμ. μιᾶς μητρὸς πάντες ἀδελφοὶ φύντες Πλ.

Μὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα δύναται νὰ συνάπτεται ἀντὶ ἀντικειμένου ἐμπρόθετον ἀποτελούμενον ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐκ ἢ ἀπὸ καὶ γενικήν: ἐκ θεῶν ἐγεγόνει. Προκλῆς γεγονώς ἀπὸ Δημαράτου Ξ.

11) τὰ συγκρίσεως, διαφορᾶς, ὑπεροχῆς σημαντικά, ὡς πλεονεκτεῖν, μειονεκτεῖν, ὑστερεῖν, ὑπερτερεῖν, ἡττᾶσθαι, διαφέρειν, περιγίγνεσθαι, περιεῖναι, πρωτεύειν, κρατιστεύειν, (τινός ἀφαιρ.): ἦθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν. ἀγαθὸς ἄρχων οὐδὲν διαφέρει πατρός ἀγαθοῦ. Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. Ξ

12) ῥήματα, τὰ ὅποια συντάσσονται κανονικῶς μὲ αἰτιατικήν, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐκτείνεται εἰς μέρος μόνον τοῦ ἀντικειμένου: Κῦρος λαθὼν τῶν κρεῶν διεδίδου (= ἀφοῦ ἐπῆρε ἀπὸ τὰ κρέατα) Ξ. τῆς γῆς ἔτεμον (= μέρος τῆς χώρας) Θ.

§68. Μὲ γενικήν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνδετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων ἀπὸ, ἐκ, κατὰ, πρό, ὑπέρ, ὡς ἀποπηδᾶν, ἐκβαίνειν, καταφρονεῖν, καταγελᾶν, προτρέχειν, προκείσθαι, ὑπερκεῖσθαι, ὑπερέχειν (τινός). οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πολλάκις τῶν ὀρθῶς λεγόντων καταγελῶσι Ξ. πρόκειται τῆς χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα Ξ. ἄνθρωπος ζυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων Πλ.

γ) Μὲ δοτικήν.

§69. Μὲ δοτικὴν (καθαρὰν ἢ ὀργανικὴν, §28,6 καὶ 8) συντάσσονται (τὰ ῥήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα προέρχεται ἡ ἐρώτησις σὲ ποιόν; σὲ ποιό; γιὰ ποιόν; γιὰ ποιό; ἢ μὲ ποιόν; μὲ ποιό; ἤτοι)

1) τὰ ῥήματα πρέπειν, ἀρμόζειν, καὶ τὰ συνώνυμα (καθ. δοτ.): **προσῆκει μάλιστα ἐλευθέρῳ ἢ ἱππικῇ Πλ.**

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν προσέγγισιν ἢ συνάντησιν ἀπλὴν ἢ φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν, ἀκολουθίαν, διαδοχὴν, ἐπικοινωνίαν, ἔνωσιν, ὡς πλησιάζειν, πελάζειν, ἐντυγχάνειν, συντυγχάνειν (τινί ὀργ. δοτ.): **ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. χρῶ τοῖς βελτίστοις Ἰσοκρ. νόμιος ἐπεσθαι τοῖς ἐπιχωρίοις καλόν. σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκδήσει σοφός.**

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν φιλικὴν ἢ ἐχθρικήν ἐνέργειαν, ἢ διάθεσιν, ἄμιλλαν, ἔριν ἢ συμφιλίωσιν, ὡς εὖνοεῖν, ἀρέσκειν, χαλεπαίνειν, ὀργίζεσθαι, φθονεῖν, ἐπιβουλεύειν, βοηθεῖν, ἀμύνειν, δουλεύειν, πείθεσθαι, ἀπειθεῖν, εὖχεσθαι (τινι καθ. δοτ.) - ἄμιλλᾶσθαι, διαγωνίζεσθαι, διαμάχεσθαι, μάχεσθαι, πολεμεῖν, διαφέρεισθαι, λοιδορεῖσθαι, σπένδεσθαι (τινι ὀργ. δοτ.): **ἀμυνῶ τῇ πατρίδι. Δαίδαλος Μίνῳ ἐδόουλεν Ξ. θεῷ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. ἀμφισβητοῦσιν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ ἐχθροὶ ἀλλήλοις Ξ.**

Σημειώσεις. Τὰ ῥήματα ὠφελεῖν, βλάπτειν καὶ τὰ συνώνυμα πλὴν τοῦ λυσιτελεῖν (= προξενῶ ὠφέλειαν) συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν: **Σωκράτης ὠφέλει τοὺς συνόντας - Σωκράτης ἐλυσιτελεῖ τοῖς συνδιατρίβουσιν Ξ. Ὁμοίως τὸ (ἐνεργητικὸν) λοιδορεῖν συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν.**

Τὸ πολεμεῖν σὺν τινι ἢ μετὰ τινος εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν σημαίνει πολεμεῖν μετὰ τινος ὡς συμμάχου ἐναντίον ἄλλου: **Ἀθηναῖοι μετὰ Θηβαίων ἐπολέμησαν Λακεδαιμονίους (= ἐναντίον τῶν Λ.).**

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἰσότητα, ὁμοιότητα, συμφωνίαν, ὡς ἰσοῦσθαι, ὁμοιάζειν, εἰκέναι, συμφωνεῖν, συναῶδειν (τινί δοτ. ὀργ.): **φιλοσόφῳ ἔοικας Ξ. τὰ ἔργα οὐ συμφωνεῖ τοῖς λόγοις.**

§70. Μὲ δοτικὴν (ὀργανικὴν ἢ τοπικὴν, § 28,7 καὶ 8) συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνδετα μετὰ τοῦ ὁμοῦ ἢ μετὰ τινος τῶν προθέσεων σύν, ἐν, ἐπί, παρὰ, περί, πρὸς, ὑπό, ὡς ὁμολογεῖν, ὁμονοεῖν, συνεῖναι, συνοικεῖν (τινι ὀργανικὴ δοτικὴ) - ἐμμένειν, ἐπιτίθεσθαι,

παρακαθῆσθαι, περιπίπτειν, προσφέρεσθαι, υπόκεισθαι (τινι τοπική δοτική): ὁμονοεῖτε ἀλλήλοις. οἱ συνόντες Σωκράτει Ξ. ἐμμένω τοῖς ὁμολογημένοις Πλ.

§71. Δοτική προσωπική. Δοτική ὀνόματος προσώπου (ἡ ἀντωνυμίας προσωπικῆς) τίθεται συχνάκις παρὰ τὸ ῥῆμα εἶναι (καθὼς καὶ παρὰ τὰ ῥήματα γίνεσθαι καὶ ὑπάρχειν) καὶ δηλοῖ αὕτη τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτι τι (δοτική προσωπική κτητική): ἦσαν τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες (= εἶχεν ὁ Κρ. δύο παῖδας) Ἡρόδ. τῷ δικαίῳ παρὰ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων δῶρα γίγνεται Πλ. σοῦ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει αὐτοῖς Ξ.

Ἀλλὰ δοτική ὀνόματος προσώπου, καὶ συνηθέστερον προσωπικῆς ἀντωνυμίας, δύναται νὰ τίθεται εἰς πᾶσαν πρότασιν, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας καὶ τῆς διαθέσεως τοῦ ῥήματος αὐτῆς. Ἀναλόγως δὲ τῆς σχέσεώς της πρὸς τὸ νόημα τῶν συμφραζομένων ἡ δοτική αὕτη λέγεται

1) δοτική τῆς συμπαθείας. Αὕτη δηλοῖ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον συμμετέχει εἰς ὅ,τι σημαίνει τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως: πολὺ μοι καρδιά πηδᾷ Πλ. (πρβλ. μοῦ πονεῖ ἡ καρδιά). διέφθαρτο τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς Ἡρόδ. (πρβλ. τοῦ κόπησαν οἱ ἐλπίδες).

2) δοτική χαριστική ἢ ἀντιχαριστική. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἢ ὠφέλειαν ἢ βλάβην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: στράτευμα συνελέγετο τῷ Κύρῳ ἐν Χερρονήσῳ (= γιὰ τὸν Κ., χάριν τοῦ Κ.). μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται τῇ πόλει (= ἔχουν χαθῇ γιὰ τὴν πόλιν, πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως) (πρβλ. ὁ Πέτρος μοῦ φυλάγει τὸ σπίτι. τοῦ χάλασαν τὰ σχέδια).

3) δοτική ἡθικὴ (Κανονικῶς τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' καὶ τοῦ β' προσώπου). Αὕτη δηλοῖ τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον, ἥτοι τὸ πρόσωπον, πρὸς εὐαρέσκεϊαν ἢ δυσαρέσκεϊαν, πρὸς χαρὰν ἢ λύπην τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι: ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος! (ἐστὶν = τί ὠραίος ποῦ μοῦ εἶναι ὁ π.) Ξ. καὶ μοι μὴ θορυβήσητε (= παρακαλῶ μὴ θορυβήσητε, πρᾶγμα ποῦ θὰ μὲ λυπήσῃ) Πλ. ἡ στρατιὰ σίτον οὐκ εἶχεν αὐτῷ Θ. (πρβλ. μὴ μοῦ κρυώσῃ. νὰ σοῦ ζήσῃ τὸ παιδί).

Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ δοτικὴ μὲ τὴν ὁποίαν συνάπτεται μετοχὴ τοῦ ῥήματος βούλομαι (ἡ ἐθέλω) ἢ ἤδομαι ἢ ἄχθομαι ἢ ἡ λέξις ἄσμενος, διὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦνται φράσεις ἐκφράζουσαι παραστατικώτερον τὴν ἔννοιαν τῶν εἰρημένων ῥημάτων: εἴ σοι βουλομένῳ ἐστίν

ἀποκρίνεσθαι, σὲ ἐρήσομαι (= ἂν σὺ ἔχῃς τὴν θέλησιν νὰ) Πλ. ὑπ' ἐκείνου ἐκελεύσθητε ἐξιέναι, ὅτω ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη (= ὅποιος ἀπὸ σὰς δὲν θὰ ἐστενοχωρεῖτο γι' αὐτὸ) Ξ.

Κατὰ τὸ 6' πρόσωπον ἡ δοτικὴ αὕτη χρησιμεύει πολλάκις, ἀπλῶς, ἵνα διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκούοντος πρὸς τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς προτάσεως: ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τάληθ' (= αὐτὰ ποὺ λέτε εἶναι κλπ.) Πλ. (πρβλ. Τί σοῦ εἶναι αὐτὸς ὁ Γιάννης! ἔννοια σου, θὰ σοῦ τὸν διορθώσω ἐγώ).

4) δοτικὴ τοῦ κρίνοντος προσώπου ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Αὕτη δηλοῖ τὸ πρόσωπον, σχετικῶς μὲ τὸ ὅποιον ἢ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ὁποίου ἰσχύει κάτι τι: γέρον γέροντι γλῶτταν ῥόιστην ἔχει, παῖς παιδί (= ἕνας γέρον σχετικῶς μὲ ἄλλον γέροντα, κατὰ τὴν κρίσιν ἄλλου γέροντος κλπ.) (πρβλ. Αὐτὸ τὸ φόρεμα μοῦ εἶναι στενόν).

Καὶ μὲ τὴν τοιαύτην δοτικὴν δύναται νὰ συνάπτεται μετοχή, ἡ ὁποία δηλοῖ ὑπὸ τίνα περίπτωσιν ἰσχύει κάτι τι, τοπικῶς ἢ χρονικῶς: Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἴόνιον κόλπον (= ἐσπλέοντί τινι = γιὰ ἕνα ποὺ εἰσπλέει, ὅταν τις εἰσπλέῃ) Θ. ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις (= ἀφ' ὅτου ἤρχισαν νὰ ἐπιπλέουν οἱ Ἀθ.) Ξ.

5) δοτικὴ τοῦ ἐνεργούντος προσώπου. Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία κανονικῶς τίθεται μετὰ τῶν εἰς - τέος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, πολλάκις δὲ καὶ μετὰ παθητικῶν ῥημάτων, ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα εἶναι χρόνου συντελικοῦ: ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (= πρέπει νὰ διαβαθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν) Ξ. συνεχκοπέα ἐστί σοι καὶ τὴν τρύγα (= πρέπει σὺ νὰ πῆς μαζί) Ἀρφ. ταῦτα Θεμιστογένει γέγραπται (ὑπὸ τοῦ Θεμιστογένους ἔχουν γραφῇ, τὰ ἔχει γράψῃ ὁ Θ.) Ξ. ἀληθὲς ἀνθρώποις οὐχ εὕρεσκειται (= ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων).

Ὅμοια εἶναι ἡ δοτικὴ, ἡ ὁποία τίθεται παρὰ τὰ λεγόμενα τριτοπρόσωπα ἢ ἀπρόσωπα ῥήματα, ὡς μέλει, μεταμέλει, δεῖ, παρεσκευάσται τι κλπ.: οὐ μεταμέλει μοι (= δὲν μετανοῶ ἐγώ) Πλ. ἐπειδὴ παρεσκευάστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο (= ἀφοῦ πλέον εἶχον ἐτοιμασθῇ οἱ Κορίνθιοι) Θ.

2. Δίπτωτα ῥήματα.

α) Μὲ δύο αἰτιατικούς.

§72. Μὲ δύο ἀντικείμενα, ἀμφότερά κατ' αἰτιατικὴν πτώσιν,

συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐρωτᾶν, εἰσπράττειν, ἀποστερεῖν, ἀποκρύπτειν: οὐ τοῦτο ἐρωτῶ σε Ἄρφ. (πρβλ. αὐτὸ σὲ ῥώτησα). οὐδένα ἐγὼ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ἥτησα (= ἀπὸ κανέναν ἐγὼ δὲν) Πλ. Διογείτων τὴν θυγατέρα ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός (= ἀπὸ τὴν θυγατέρα).

Σημείωσις. Λέγεται ὅμως καὶ αἰτεῖν ἢ εἰσπράττειν τι παρὰ τινος καὶ ἀποστερεῖν τινά τινος οὗτος ἐμὲ τῶν πατρῶων ἀπεστέρηκεν Δημ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν διδάσκειν ἢ ὑπενθυμίζειν διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν Ξ. (πρβλ. σὲ μαθαίνει γράμματα). τὴν ξυμμαχίαν ἀνεμίμνησκον τοὺς Ἀθηναίους Θ.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐνδύειν: ὁ πάππος τὸν Κύρον καλὴν στολὴν ἐνέδυσσε Ξ. (πρβλ. τὴν ἐντυσε μαῦρα ροῦχα).

4) πᾶν μεταβατικὸν ῥῆμα συντασσόμενον μὲ αἰτιατικὴν, ὅταν ἔχη ἐκτὸς τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ σύστοιχον ἀντικείμενον (§65,26): ἔκαστον ὑμῶν εὐηργέτουں τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν Πλ. ὁδε κακὰ πολλὰ ἔοργεν Τρῶας Ὅμ.

Οὕτω συντάσσονται συνηθέστατα τὰ ῥήματα ὄρᾶν, ἐργάζεσθαι, ποιεῖν, ἀγορεύειν, λέγειν (τινά τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν): οἱ ὑποκριταὶ ἐν ταῖς τραγωδαῖς τὰ ἔσχατα λέγουσιν ἀλλήλους Ξ.

§73. Μὲ δύο αἰτιατικὰς συντάσσονται προσέτι τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὀνομάζειν, νομίζειν, ἐκλέγειν, διορίζειν, ποιεῖν. Ἐπὶ τούτων δὲ ἡ μία ἐκ τῶν δύο αἰτιατικῶν περιέχει κατηγορούμενον τῆς ἐτέρας, ὡς τοῦτο καταφαίνεται, ὅταν ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις μετατραπῇ εἰς παθητικὴν: τὴν τοιαύτην δύναμιν ἀνδρείαν ἔγωγε καλῶ Πλ. πάντων δεσπότην ἑαυτὸν πεποιήκεν Ξ. (πρβλ. ἡ τοιαύτη δύναμις ἀνδρεία καλεῖται - πάντων δεσπότης αὐτὸς γέγονε πρβλ. §10,2 καὶ 3).

Σημείωσις. Ἐπὶ τῆς τοιαύτης συντάξεως ἐνίοτε τὸ δεύτερον ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον εἶναι κατηγορούμενον τοῦ πρώτου, λαμβάνεται προληπτικῶς, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ῥημάτων αὖξειν, αἰρεῖν, τρέφειν: ἕνα τινὰ αἰεὶ ὁ δῆμος εἴωθεν τρέφειν καὶ αὖξειν μέγαν (πρβλ. τὸν Πέτρο τὸν σπουδάζουον γιαιτρό). Βλ. καὶ §10α, Σημ.

6) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν.

§74. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἐν κατὰ αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ

γενικήν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα ἐστίαν, πληροῦν, κenoῦν κ.τ.π.: τῶν λόγων ἡμᾶς Λυσίας εἰστία Πλ. ἀνδρῶν τήνδε πόλιν ἐκένωσε Αἴσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀκούειν ἢ πληροφορεῖσθαι: ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν Πλ. μάθε μου καὶ τάδε.

3) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν πιάνειν, ὁδηγεῖν, ἔλκειν κ.τ.π. ἢ ἐμποδίζειν, ἀπομακρύνειν, ἀπαλλάσσειν, παύειν, ἀποστερεῖν, κ.τ.π. ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν (=ἀπὸ τὴν ζώνη τὸν Ὀ.) Ξ. ἄγει τῆς ἡγίας τὸν ἵππον Ξ. Οἱ Ἕλαιοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐκώλυον τοῦ ἀγῶνος Ξ. (Βλ. §72, 1 Σημ.).

4) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀνταλλάσσειν, ἀγοράζειν, πωλεῖν κ.τ.π. - ἀξιοῦν, τιμᾶν, ἐκτιμᾶν κ.τ.π. Ἐπὶ τῶν τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὸ ἀντάλλαγμα, τὸ τίμημα, τὴν ἀξίαν: ἡλλάξαντο πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν (=μὲ πολλὴν εὐδαιμονίαν) Ἀντιφ. τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα ἀγάθ' οἱ θεοί. οἱ βάρβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρεῶν ἡξίωσαν Ἰσοκρ.

5) τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα, ὡς θauμαῖζειν, εὐδαιμονίζειν, μακαρίζειν, οἰκτίζειν, ὀργίζεισθαι, κλπ. καὶ τὰ δικαστικά καὶ ἀνταποδοτικά, ὡς αἰτιάσθαι, διώκειν, γράφεσθαι, δικάζειν, κρίνειν, τιμωρεῖσθαι κλπ. Ἐπὶ τοιούτων ῥημάτων ἡ γενική σημαίνει τὴν αἰτίαν: ζῆλῳ σε τοῦ πλοῦτου (=διὰ τὸν πλοῦτον) Ξ. πολλάκις σε εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου Πλ. διώξομαί σε δειλίας Ἀρφ. Μέλητος Σωκράτη ἀσεβείας ἐγράψατο Πλ.

Σημείωσις. Μὲ γενικήν τῆς αἰτίας συντάσσονται καὶ τὰ ῥήματα φεύγω καὶ ἀλίσκομαι ἐπὶ δικαστικῆς ἐννοίας: ἀσεβείας φεύγω ὑπὸ Μελήτου (=κατηγοροῦμαι δι' ἀσέβειαν) Πλ. ἐάλω κλοπῆς (=κατεδικάσθη διὰ...). Δημ. Κατ' ἀναλογίαν δὲ πρὸς τὸ φεύγω τινός - ἀλίσκομαί τινος λέγεται καὶ κρίνομαι θανάτου (=δικάζομαι δι' ἐγκλημα ἐπαγόμενον ποινὴν τὸν θάνατον).

§75. Μὲ αἰτιατικήν καὶ γενικήν συντάσσονται καὶ πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ τινος τῶν προθέσεων, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μὲ γενικήν, ὡς ἀπό, ἐκ, πρό, πρὸ πάντων δὲ ῥήματα σύνθετα μὲ τὴν πρόθεσιν κατά, ἔχοντα δικαστικήν ἐννοιαν, ὡς κατηγορεῖν, καταγιγνώσκειν, καταψηφίζεσθαι κλπ.: ἀποτρέπει με τούτου Πλ. προέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἱππέας Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι Σωκράτους θάνατον κατέγνωσαν Ξ. (=κατεδίκησαν τὸν Σωκράτην εἰς...) Ξ.

γ) Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν.

§76. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατ' αἰτιατικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα λέγειν, ὑπισχνεῖσθαι, ἐπιστέλλειν, δεικνύναι, διδόναι, φέρειν, προσάγειν, προσαρμόζειν, ἀντιτάσσειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ* Πλ. ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις κακά. *τίνα ἀντιτάξεις τῷδε;* Αἰσχ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἐξίσωσιν, ὁμοίωσιν, μεῖξιν, συνδιαλλαγήν: *ὁ σίδηρος ἀνισοῖ τοὺς ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ* Ξ. *κεράννυμι ὕδωρ τῷ οἶνῳ. οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τοὺς φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι* Θ.

§77. Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται προσέτι πολλὰ ῥήματα σύνθετα μετὰ προθέσεων, αἱ ὅποια συντάσσονται μετὰ δοτικῆς, ἰδίᾳ δὲ τὰ σύνθετα μετὰ τῆς ἐν ἡ τῆς σύν: *αἱ ἡδοναὶ οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι* Ξ. *ξυγκρούειν αὐτοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο* Θ.

δ) Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

§78. Μὲ δύο ἀντικείμενα, τὸ ἓν κατὰ γενικὴν καὶ τὸ ἕτερον κατὰ δοτικὴν, συντάσσονται

1) τὰ ῥήματα μετέχειν, κοινωνεῖν, μεταδιδόναι, μεταλαμβάνειν καὶ τὰ συνώνυμα αὐτῶν: *μετεσχῆκαμεν ὑμῖν ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων* Ξ. *χρὴ τοῦ θάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις* Ξ.

2) τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ παραχωρεῖν καὶ τὸ ῥῆμα φθονεῖν ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀρνεῖσθαι τι εἰς τινα ἐκ φθόνου: *τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ* Δημ. *μὴ μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος* Πλ.

3) τὰ ῥήματα τιμῶ καὶ τιμῶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν γλῶσσαν· *τιμᾶ* (ὁ δικαστὴς) *τινὶ* *τινος* = ὀρίζει εἰς τινα ὡς ποινὴν κάτι τι· *τιμᾶται* (ὁ κατήγορος) *τινὶ* *τινο* = προτείνει διὰ τινα ὡς ποινὴν κάτι τι: *ἴσως ἂν μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, φυγῆς τιμήσαιτε* Πλ. *τιμᾶται μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου* Πλ.

ε) Τὰ μέσα ῥήματα

§79. Τὰ μέσα ῥήματα ἐν γένει σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέραν σχέσιν μὲ τὸ ὑποκειμένον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον προέρχεται, καὶ ἐνδιαφέρει αὐτό. Κατὰ τὴν ἰδιαιτέραν των σημασίαν τὰ μέσα ῥήματα λέγονται **ἀντανακλαστικά**, μέσα **ἀλληλοπαθῆ**, μέσα **δυναμικά**.

§80. α) Μέσα **ἀντανακλαστικά** λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν ἢ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Οὕτω τὰ μέσα ταῦτα ῥήματα ὑποδιαίρουνται εἰς

1) **μέσα εὐθέα** ἢ **αὐτοπαθῆ**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἴδιον τὸ ὑποκειμένον, ὡς *λούεσθαι, γυμνάζεσθαι, ἐνδύεσθαι* κ.τ.τ. Οὕτω τῶν ῥημάτων αὐτῶν τὸ ὑποκειμένον εἶναι συγχρόνως καὶ ἀντικείμενόν των, καὶ δι' αὐτὸ ταῦτα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν· *γυμνάζομαι = γυμνάζω ἑμαυτόν, ὀπλιζέσθε = ὀπλιζετε ὑμᾶς αὐτοὺς*.

Σημείωσις. Ἀντὶ τῶν μέσων αὐτοπαθῶν, οὐχὶ σπανίως, λαμβάνεται τὸ ἐνεργητικόν μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν: ἔρριψαν **σφᾶς** αὐτοὺς εἰς ῥρέατα (= ἔρριψθησαν εἰς) Θ.

Πολλάκις δὲ καὶ μὲ τὸ μέσον αὐτοπαθὲς ῥῆμα τίθεται ἡ ἀντίστοιχος αὐτοπαθῆς ἀντωνυμία κατ' αἰτιατικὴν ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ, οὕτω δὲ καθαρώτερον καὶ ἐντονώτερον δηλοῦται ἡ αὐτοπάθεια: **ἑαυτὸν ἀποκρύπτει ὁ ποιητής**. (πρβλ. νίβεται - καὶ - νίβεται **μόνος του**. Χτενίζεται - καὶ - χτενίζεται **μόνη της**).

Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ἡ αὐτοπάθεια περιορίζεται εἰς ἓν μόνον μέρος τοῦ ὑποκειμένου, τὸ μέρος τοῦτο δηλοῦται μὲ τὴν αἰτιατικὴν τοῦ οἰκείου ὀνόματος ὡς ἀντικείμενον τοῦ μέσου ῥήματος: **ἐνίψατο χεῖρας**. (Πρβλ. ἐπλύθηκε - καὶ - ἔπλυνε τὰ **χέρια του**).

2) **μέσα πλάγια**, ὅσα σημαίνουν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἡ ὁποία ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ ἐμμέσως καὶ πλαγίως. Ταῦτα ἄλλιν ὑποδιαίρουνται εἰς

α) **μέσα διάμεσα**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκειμένον ἐνεργεῖ **κάτι** τι εἰς ἑαυτὸ ἢ εἰς **κάτι**, τὸ ὁποῖον τοῦ ἀνήκει, **διὰ μέσου ἄλλου**: *χειρόμαι* (= ἔαζω τὸν κουρέα καὶ μὲ κουρεύει): *ὁ πατήρ τοὺς παῖδας παιδεύεται* (= ἐκπαιδεύει τοὺς

παιδας διὰ τῶν διδασκάλων).

6) **μέσα περιποιητικά** ἢ **μέσα ὠφελείας**. Οὕτω καλοῦνται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἐνέργειαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ἢ προκαλεῖ τὸ ὑποκείμενον **χάριν ἑαυτοῦ**, δηλαδή πρὸς χρῆσιν τοῦ ἢ πρὸς ὠφελειάν του· **οἰκοδομοῦμαι οἰκίαν** (=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ τῶν οἰκοδόμων), **ἄγωμαι γυναῖκα** (=ἄγω εἰς τὴν οἰκίαν μου γυναῖκα, παίρνω γυναῖκα ὡς σύζυγόν μου). **Παυσανίας** τράπεζαν **Περσικὴν παρετίθετο** (=παρετίθει ἑαυτῷ διὰ τῶν ὑπηρετῶν, διέτασσε καὶ τοῦ παρεδետον οἱ ὑπηρέται) Θ. (Πρὸβλ. **συμβουλεύομαι τὸν ἱατρὸν, δανεῖζομαι χρήματα, προμηθεύομαι τρόφιμα**).

Οὕτω περὶ μὲν τῆς πόλεως ἢ τοῦ λαοῦ λέγεται **τίθεσθαι** ἢ **γράφεσθαι νόμους** (=τιθέναι ἑαυτοῖς νόμους διὰ τῶν νομοθετῶν), περὶ δὲ τοῦ νομοθέτου λέγεται **τιθέναι** ἢ **γράφειν νόμους**· ὁ **Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἔθηκεν** ἢ **ἔγραψε** - οἱ **Ἀθηναῖοι νόμους ἔθεντο** ἢ **ἔγράψαντο**.

Σημείωσις. Καί, εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως κανονικῶς εἰς τὴν νέαν, λαμβάνεται οὐχὶ σπανίως τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἀντὶ τοῦ μέσου πлагίου: **Λύσανδρος τὰς ναῦς ἐπεσκευάζε** (=ἐπεσκευάζετο, ἤτοι διὰ τῶν τεχνικῶν ἐπεσκευάζε· πρὸβλ. **κτίζει σπίτι, κόβει τὰ μαλλιά του στὸ κουρεῖο, κλπ.**).

§81. Μέσα ἀλληλοπαθῆ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ἀλληλοπαθεῖαν, ἥτοι μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο ἢ περισσοτέρων ὑποκειμένων, ἢ ὁποῖα μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἓν εἰς τὸ ἄλλο. Ταῦτα ὡς ἐκ τῆς σημασίας των λαμβάνονται κανονικῶς εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν· **φιλοῦνται, μισοῦνται** (=φιλοῦσι, μισοῦσιν, ἀλλήλους): **συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐώθουντο** (=εῴθουν ἀλλήλους) Ξ.

Ἡ κοινὴ καὶ ἀμοιβαία ἐνέργεια τῶν ὑποκειμένων δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς κάτι τι ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ των εὐρισκόμενον, τὸ ὁποῖον ὅμως τὰ ἐνδιαφέρει ἀπὸ κοινοῦ: **διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων** (=διένειμαν ἀλλήλοις, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἐξουσίαν) Πλ.

Σημείωσις. Ἀπὸ τὸν πληθυντικόν, μετεδόθη ἡ ἔννοια τῆς ἀλληλοπαθείας καὶ εἰς τὸν ἐνικόν· **διαλεγόμεθα** περὶ τινος - **διαλέγομα** ἰ τινι περὶ τινος.

Ἀντὶ δὲ τοῦ μέσου ἀλληλοπαθοῦς λαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐνεργητικὸν μὲ ἀντικείμενον αὐτοῦ τὴν ἀλληλοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ἢ τὴν αὐτοπαθῆ τοῦ γ' προσώπου), ἐνίοτε δὲ καὶ ῥῆμα παρασύνθετον

πρῶτον συνθετικὸν τὴν ἀλληλοπαθὴ ἀντωνυμίαν : οἱ ὑπέρκειται δι-
έφθειρον ἀλλήλους Θ. φθονοῦντες ἑαυτοῖς μισοῦσιν ἀλλήλους (=
ἐπειδὴ φθονοῦν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον...) Ξ. ἀλληλοκτονοῦσιν (=κτείνουσιν
ἀλλήλους) Ἀριστ. (Πρβλ. Ὑποστηρίζονται ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον -
ὑποστηρίζει ὁ ἕνας τὸν ἄλλον - ἀλληλοὑποστηρίζονται).

§ 82. Μέσα δυναμικὰ λέγονται τὰ μέσα ῥήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν
ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι ἐντείνον τὰς δυνάμεις του, ἥτοι
καταβάλλον πάσας τὰς σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις του:
λύομαι αἰχμάλωτον (=ἐνεργῶν πλησίον τῶν αἰχμάλωτισάντων
καὶ καταβάλλον λύτρα ἐλευθερῶ τὸν αἰχμάλωτον). **παρέχομαι**
τοῖς συμμάχοις ναῦς (=παρέχω εἰς τοὺς συμμάχους πλοῖα, διὰ τὴν
ναυπήγησιν τῶν ὁποίων ἐγὼ ἐφρόντισα καὶ ἐδαπάνησα).

Οὕτω: **πολιτεύω** (=εἶμαι πολίτης)-**πολιτεύομαι** (=ἐνεργῶ ὡς
πολίτης, μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας): **πρεσβεύω** (=εἶμαι
πρεσβευτής)-**πρεσβεύομαι** (=διαπραγματεύομαι διὰ πρεσβευτῶν ἢ
ἐνεργῶ ὡς πρεσβευτής): (πρβλ. αὐτὸς φορτῶνεται ὅλα τὰ βάρη τῆς
οἰκογενείας **βάλλθηκε** νὰ με καταστρέψῃ). Συνηθέστατον δὲ μέσον
δυναμικὸν ῥήμα εἶναι τὸ ποιοῦμαι εἰς φράσεις, οἷαι: **ποιοῦμαι πόλεμον**,
συμμαχίαν, **εἰρήνην** κτλ. ἢ **ποιοῦμαί** **τινα φίλον**, **σύμμαχον**, **πολέμιον**
κτλ.

Τὰ μέσα δυναμικὰ ῥήματα εἶναι συνηθέστατα εἰς τὴν ἀρχαίαν
γλῶσσαν, σπανίως δὲ εἰς αὐτὴν λαμβάνεται ἄνευ προφανοῦς διαφορᾶς
τὸ ἐνεργητικὸν ἀντὶ τοῦ μέσου δυναμικοῦ ῥήματος (ὅπως π.χ. σκοπῶ
καὶ σκοποῦμαι, στρατοπεδεύω καὶ στρατοπεδεύομαι). Ἀλλὰ ἄρχω
λόγου=λαμβάνω τὸν λόγον πρῶτος, ὁμιλῶ πρῶτος-ἄρχομαι τοῦ
λόγου=ἀρχίζω τὸν λόγον μου. (Ἀντίθετον **παύομαι** τοῦ λόγου). Πρβλ.
ἐπειδὴ πρεσβύτερός εἰμι τοῦ Κύρου εἰκὸς ἄρχειν με λόγου (=νὰ
ὁμιλήσω ἐγὼ πρῶτος) - **τοῦ λόγου** Κύρος **ἤρχετο** ὧδε (=ἤρχισε νὰ
ὁμιλῇ ὡς ἐξῆς) Ξ.

μισθῶ τι=δίδω κάτι ἐπὶ μισθῷ, **ἐνοικιάζω** κάτι εἰς ἄλλον-**μισθοῦμαι**
τι=λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθῷ, **ἐνοικιάζω** κάτι ἀπὸ

ἄλλον πρὸς ἰδίαν μου **χρήσιν** **ποιῶ** **τινα** **δοῦλον** = **καθιστῶ** **τινα**
δοῦλον, **γίνομαι** **αἵτιος** νὰ γίνῃ **κάποιος** **δοῦλος** **ἄλλου**-**ποιοῦμαί** **τινα**
δοῦλον = **καθιστῶ** **κάποιον** **δοῦλόν** μου, **ὑποδουλῶν** **κάποιον** (εἰς τὸν
ἑαυτόν μου).

Σημειώσεις. Τὰ ὅρια τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας ἐνὸς ἐκάστου μέσου
ῥήματος δέν δύνανται πάντοτε νὰ διαγράφωνται ἀκριβῶς, καὶ τὸ αὐτὸ

μέσον ῥῆμα δύναται ὄχι μόνον εἰς διαφόρους φράσεις νὰ ἔχῃ διάφορον σημασίαν καὶ νὰ ἀνήκῃ εἰς διαφόρους τάξεις τῶν μέσων ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν φράσιν νὰ συνδυάζῃ τὰς σημασίας δύο τάξεων· πρβλ. *παρασκευάζομαι εἰς πόλεμον* (μέσον αὐτοπαθὲς = παρασκευάζω ἑμαυτόν, ἐτοιμάζομαι) - *παρασκευάζομαι ναυτικόν* (μέσον δυναμικόν = ἐτοιμάζω ναυτικόν προμηθευόμενος ξυλείαν, εὐρίσκων ναυπηγούς, δαπανῶν κλπ.)· *οἰκοδομοῦμαι*

οἰκίαν (μέσον διάμεσον= οἰκοδομῶ οἰκίαν διὰ τῶν οἰκοδόμων, ἀλλὰ καὶ μέσον δυναμικόν= οἰκοδομῶ οἰκίαν προμηθευόμενος τὸ ἀναγκαῖον ὑλικόν, δαπανῶν, ἐπιβλέπων κλπ.).

Ἀόριστος δὲ μέσου ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται καὶ ὡς εὐθύ καὶ ὡς πλάγιον, ὅταν μὲν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι μέσον εὐθύ, εἶναι ὁ παθητικός, ὅταν δὲ εἶναι μέσον πλάγιον, ὁ μέσος· πρβλ. *σώζομαι* ἐκ τοῦ κινδύνου, *ἔσώθην* ἐκ τοῦ κινδύνου (=ἔσωσα τὸν ἑαυτόν μου) - *σώζομαι* τὴν οὐσίαν, *ἔσωσάμην* τὴν οὐσίαν (=ἔσωσα τὴν περιουσίαν μου).

Ἀλλὰ μερικῶν μέσων ῥημάτων ὁ μέσος καὶ ὁ παθητικός ἀόριστος ἔχουν τὴν αὐτὴν σημασίαν, ὡς *ἀνηγαγόμεν* ἢ *ἀνήχθην* εἰς τὸ πέλαγος, *ὠπλίσάμην* ἢ *ὠπλίσθην*. Ἄλλων δὲ μέσων ῥημάτων ὁ παθητικός ἀόριστος λαμβάνεται ὡς μέσος, ὡς *ἠθροίσθην*, *ἀπηλλάγην*, *ἐπεραιώθην* κλπ. (Ἡ τελευταία αὕτη χρῆσις σὺν τῷ χρόνῳ ἐπέδωκε καὶ οὕτω νῦν ὁ παθητικός ἀόριστος εἶναι καὶ μέσος· *ἐλούσθην*, *ἐξυρίσθην*, *ἐξηπλώθην*, *ἐδανείσθην* κ.λπ.).

γ) Τὰ παθητικὰ ῥήματα.

§83. Τὰ παθητικὰ ῥήματα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ ἄλλου.

Ὡς πρὸς τὸν τύπον τὰ παθητικὰ ῥήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, συμπίπτουν μὲ τὰ μέσα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα (ιδίως ἀπὸ τὰ μέσα διάμεσα, §80, 2, α') καὶ προέρχονται (πρβλ. π.χ. τὸ ἀρχαῖον *κείρομαι* καὶ τὸ σημερινόν *ξυρίζομαι* στὸ *κουρεῖο*=ἀναδέτω εἰς τὸν κουρέα καὶ με' ξυρίζει - *ἀνέχομαι* νὰ με' ξυρίξῃ ὁ κουρέυς - *ξυρίζομαι* ἀπὸ τὸν κουρέα).

§84. Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου προέρχεται τὸ πάθος τοῦ ὑποκειμένου τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, λέγεται **ποιητικὸν αἷτιον**. Ἐκφέρεται δὲ καὶ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου

1) με' τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν ἢ σπανιώτερον με' τὴν *ἀπό*, ἐκ, παρὰ, πρὸς καὶ γενικὴν· *διδάσκεισθαι ἐθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον Πλ.*

ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον Θ. ἐκ Φοίβου δαμείς (=ὑπὸ τοῦ Φ.) Σοφ. τὰ παρὰ τῶν θεῶν σημαινόμενα Ξ. Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλός τε ἀγαθὸς ἐπωνομάζετο Ξ.

2) μὲ δοτικὴν προσωπικὴν, τοῦ ἐνεργούντος προσώπου: ταῦτα **Θεμιστογένει** γέγραπται (=ὑπὸ τοῦ Θ.). Βλ. §71, 5.

§85. Παθητικὰ ῥήματα κανονικῶς σχηματίζονται, ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ῥήματα, κυρίως μὲν τὰ συντασσόμενα μὲ αἰτιατικὴν ἐξωτερικοῦ ἀντικειμένου (§65, 1), σπανίως δὲ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἢ ἀπὸ τὰ ἀμετάβατα.

Κατὰ δὲ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεργητικοῦ, τὸ δὲ ὑποκείμενον τούτου μετατρέπεται εἰς προσδιορισμὸν τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τοῦ παθητικοῦ: (οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας) - οἱ Πέρσαι ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (βασιλεῖς ἄρχουσι τῶν Περσῶν) - Πέρσαι ἄρχονται ὑπὸ βασιλέων. (τοῖς παλαιοῖς ἀλλοφύλοι μαῖλλον ἐπεβούλευον) - οἱ παλαιοὶ ὑπ' ἀλλοφύλων μαῖλλον ἐπεβουλεύοντο Θ.

§86. Ἐπὶ τῶν διπτῶτων ῥημάτων (§72 κ.ε.) κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν, ἔαν μὲν τὸ δίπτωτον ῥῆμα εἶναι ἐκ τῶν συντασσόμενων μὲ δύο αἰτιατικὰς καὶ τούτων ἢ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης (§73), τότε ἀμφότεραι αἱ αἰτιατικαὶ αὐταὶ γίνονται ὀνομαστικάι, ἢ μὲν μία ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου (Ἰσχύμαχον πάντες καλόν τε ἀγαθὸν ἐπωνομάζον) - Ἰσχύμαχος πρὸς πάντων καλός τε ἀγαθὸς ἐπωνομάζετο Ξ.

Εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν μόνον ἢ μία πτώσις, ἢ τοῦ ἀμέσου ἀντικειμένου (κανονικῶς αἰτιατικὴ), τρέπεται εἰς ὀνομαστικὴν γινομένην ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος, ἢ δὲ ἄλλη, ἢ τοῦ ἐμμέσου ἀντικειμένου (αἰτιατικὴ ἢ γενικὴ ἢ δοτικὴ), παραμένει: (ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν νεανίαν τὴν στρατηγίαν) - ὁ νεανίας διδάσκεται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τὴν στρατηγίαν. (οἱ Ἕλληνες ἐπίμπλασαν τὰς διφθέρας χόρτου κούφου) - αἱ διφθέραι ἐπίμπλαντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χόρτου κούφου. (τὰς πόλεις ταύτας βασιλεὺς Παρυσάτιδι ἐδεδώκει) - αἱ πόλεις αὗται ὑπὸ βασιλέως Παρυσάτιδι δεδομέναι ἦσαν Ξ.

Σημειώσεις. Παθητικὸν ῥῆμα σχηματίζεται ἐνίοτε καὶ ἀπὸ ἐνεργητικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει σύστοιχον ἀντικείμενον: (κινδυνεύομεν μέγαν κίνδυνον) - οὐκ ἐν τῷ Καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύεται Πλ.

Ἐπὶ δὲ τῶν διπτῶτων ῥημάτων ἀποκόπτω ἀποτέμνω, ἐκκόπτω (τινός τι) καὶ ἐπιτάσσω, ἐπιτρέπω (τινὶ τι), κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ῥήματος γίνεται οὐχὶ τὸ κατ' αἰτιατικὴν ἀντικείμενον, ἀλλὰ τὸ κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν: (οἱ *βάρβαροι* ἀπέτεμον *τῶν στρατηγῶν* τὰς κεφαλὰς) - οἱ *στρατηγοὶ* ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλὰς Ξ. (ἐπέτρεψαν *τοῖς ἐννέα ἄρχουσι* τὴν φύλακὴν) - οἱ *ἐννέα ἄρχοντες* ἐπιτετραμμένοι ἦσαν τὴν φύλακὴν.

§87. 1) Μερικῶν ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ῥημάτων ὡς παθητικὸν χρησιμεύει ἄλλο ῥῆμα ἐνεργητικὸν ἀμετάβατον.

ἀποκτείνω τινὰ - ἀποθνήσκω (=φονεύομαι) ὑπὸ τινος.

διώκω τινὰ - φεύγω (=καταδιώκομαι) ὑπὸ τινος.

ἐκβάλλω (=ἐξορίζω) τινὰ - ἐκπίπτω (=ἐξορίζομαι) ὑπὸ τινος.

εὖ λέγω (=ἐπαινῶ) τινὰ - *εὖ ἀκούω* (=ἐπαινοῦμαι) ὑπὸ τινος.

εὖ ποιῶ (=εὐεργετῶ) τινὰ - *εὖ πάσχω* (=εὐεργετοῦμαι) ὑπὸ τινος.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. *αἰρῶ* (=συλλαμβάνω, κυριεύω) παθητικὸν εἶναι τὸ *ἀλίσκομαι* (=συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι). Τοῦ δὲ μέσου *αἰροῦμαι* (=ἐκλέγω τινὰ) παθητικὸν εἶναι πάλιν τὸ *αἰροῦμαι* (=ἐκλέγομαι) ὑπὸ τινος: Ἀθηναῖοι *αἰροῦνται* *Μιλτιάδην* στρατηγόν - *Μιλτιάδης* αἰρεῖται ὑπ' Ἀθηναίων στρατηγός.

2) Πολλῶν ἐνεργητικῶν ῥημάτων τὸ παθητικὸν σχηματίζεται καὶ διὰ περιφράσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τοῦ ῥήματος γίγνομαι, τυγχάνω, λαμβάνω, ἔχω, κ.τ.τ. καὶ ἐν συνώνυμον πρὸς τὸ ἐνεργητικὸν ῥῆμα ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν:

μισῶ τινὰ - (*μισοῦμαι* καὶ) *μισητὸς* γίγνομαι ἢ *μῖσος* ἔχω πρὸς τινος.

θεραπεύω τινὰ - (*θεραπεύομαι* καὶ) *θεραπείας* τυγχάνω ὑπὸ τινος.

ζημιῶ τινὰ (*ζημιοῦμαι* καὶ) *ζημίαν* λαμβάνω παρὰ τινος.

Διὰ τοιαύτης δὲ περιφράσεως σχηματίζεται κανονικῶς τὸ παθητικὸν *ἀποθετικῶν* ῥημάτων ἐνεργητικῆς διαθέσεως:

αἰδοῦμαι (=ἐντρέπομαι) τινὰ - *αἰδοῦς* τυγχάνω ὑπὸ τινος.

αἰτιῶμαι (=κατηγορῶ) τινὰ - *αἰτίαν* ἔχω ἢ *αἰτίαν* λαμβάνω ὑπὸ τινος.

(Πρβλ. *ἐπιθυμῶ* - γίγνομαι *ἐπιθυμητός*. *συγχωρῶ* - λαβαίνω *συγχώρεσι*. *παρηγορῶ* - ἔχω *παρηγορίαν*. *περιποιῶμαι* - εὐρίσκω *περιποίησι*).

Σημείωσις. Τοῦ δίκην λαμβάνω παρά τινος (τιμωρῶ τινα) παθητικὸν εἶναι τὸ δίκην δίδωμι τινι (=τιμωροῦμαι ὑπὸ τινος): οἱ τοὺς νόμους παραβαίνοντες δίκην διδύασιν (=τιμωροῦνται).

δ) Τὰ οὐδέτερα ῥήματα.

§88. Οὐδέτερα ῥήματα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ὅτι ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν (οὐδετέραν): ζῶ, ὑγιαίνω, νοσῶ, σωφρονῶ, εὐδαιμονῶ κτλ.

Σημείωσις. Τὰ οὐδέτερα ῥήματα εἶναι κυρίως ἐνεργητικὰ ἀμετάβητα ῥήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄

ΟΙ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

§89. Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ καλοῦνται οἱ ἰδιαιτέροι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος (ἢ καὶ ἄλλων ὄρων τῆς προτάσεως), διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦνται αἱ διάφοροι ἐπιρρηματικαὶ σχέσεις, ἥτοι ἡ σχέσις τοῦ τόπου, τοῦ χρόνου, τοῦ ὀργάνου, τοῦ τρόπου, τοῦ αἰτίου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ ἐκφέρονται

1) δι' ἐπιρρήματος ἐνταῦθα, ἐκεῖ, χθές, σήμερον, οὕτω, ἄλλως κτλ. (Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

2) διὰ τινος ὀνόματος πλαγίας πτώσεως ἢ δι' ἐμπροθέτου τινός: ἐ ἐκεῖνης τῆς νυκτός οὐδεὶς ἐκοιμήθη Ξ. οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός (πρβλ. ἔβρεξε τὰ μεσάνυχτα= ἔβρεξε κατὰ τὰ μεσάνυχτα), (Ὡς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί).

1) Αἱ πλάγιαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς.

§90. α) Ἡ αἰτιατικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) τὴν διεύθυνσιν ἢ τὸ τέρμα μιᾶς κινήσεως (ποῦ; ἕως ποῦ);

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς αἰτιατικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: κνίσθη δ'

οὐρανὸν ἴκε (=εἰς τὸν οὐρανόν, ἕως τὸν οὐρανόν). ἀνέβη μέγαν οὐρανόν Οὐλυμπόν τε Ὅμ. (Πρβλ. πάω σπίτι, πάω σχολεῖο).

2) ἔκτασιν τοπικῶς ἢ χρονικῶς (πόσον); ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σπαθίους ἐβδομήκοντα Θ. αἱ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται (=ἐπὶ ἓν ἔτος) Θ. (Πρβλ. ἀπέχει δέκα πόντους. Θὰ μείνῃ ἐκεῖ λίγους μῆνες).

Σημειώσεις. Τῆς αἰτιατικῆς ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, γίνεται χρῆσις μετὰ τακτικοῦ ἀριθμητικοῦ, ἐνίοτε δὲ καὶ μετὰ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας οὗτος (οὗτοςί), πρὸς δῆλωσιν τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος ἔχει παρέλθει, ἀφότου ἔχει γίνεῖ κάτι τι. Πρωταγόρας ἐπιδεδῆμηκε τρίτην ἤδη ἡμέραν (=ἐδῶ καὶ τρεῖς ἡμέρας) Πλ. ἀπηγγέλθη Φίλιππος τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτί, Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν (=ἐδῶ καὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη) Δημ.

3) αἰτίαν ἢ σκοπὸν (γιατί; πρὸς τί;). Μὲ τοιαύτην σημασίαν λαμβάνεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου ἀντωνυμίας ἐρωτηματικῆς ἢ δεικτικῆς ἢ ἀναφορικῆς: τί τηνικάδε ἀφίξει, ὦ Κρίτων; (=γιατὶ ἔχεις ἔλθει; πρβλ. τί γελᾷτε;) Πλ. ταῦτα δὴ ὑπαισχυνόμεθα τούτους τοὺς νεανίσκους (=διὰ ταῦτα) Πλ. ἡρωτῶντο ὅτι, ἦκοιεν (=γὰρ ποιὸν σκοπὸν) Ξ.

4) τὸ κατὰ τι, ἥτοι ἀναφορὰν (σὲ τί; ὡς πρὸς τί;): πόδας ὠκύς Ἀχιλλεύς Ὅμ. ὃ ἐπίσταται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστι (=ὡς πρὸς τοῦτο) Ξ. (πρβλ. τί φταίω ἐγώ;).

§91. 6) Ἡ καθαρὰ γενικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

1) περιοχὴν τόπου τινός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἢ διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (ποῦ; ἀπὸ ποῦ;) Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς γενικῆς εἶναι μόνον ποιητικὴ: ποῦ Μενέλαος ἔην; ἢ οὐκ Ἄργεος ἦεν Ἀχαιικοῦ; (=ἐντὸς τοῦ Ἀργούς, ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος). ἵππος εἰωδῶς λούεσθαι εὐρρεῖος ποταμοῖο (=ἐντὸς καλλιρροῦ ποταμοῦ). ἔρχονται πεδίοιο μαχησόμενοι (=διὰ τῆς πεδιάδος) Ὅμ. (πρβλ. ὁ Κωνσταντῖνος ἔρχεται τοῦ κάμπου καθαλλάρης).

Σημειώσεις. Περὶ τῆς ἀφαιρετικῆς γενικῆς τοπικῶς λαμβανομένης βλ. §28,5.

2) διάστημα χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου γίνεται κάτι τι (πότε; τί καρό;). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ γενικὴ ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα δηλοῦν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν: οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἤξει τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τῆς ἐτέρας (=ἐντὸς τῆς ἐρχομένης ἡμέρας κλπ.) Πλ. Ἴστρος ἴσος

ἀεὶ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος (=καὶ ἐν καιρῷ θέρους,...) Ἡροδ. οὐδείς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν (= ἐντὸς πολλῶν ἐτῶν, πολλὰ χρόνια τώρα) Πλ. (πρβλ. νὰ ζήσῃ! καὶ τοῦ χρόνου).

3) αἰτίαν (γιατί): τῶν αὐτῶν ἀδικημάτων ὀργίζεται (=διὰ τὰ ἴδια ἀδικήματα πρβλ. §74, 5). (πεθαίνει τῆς πείνας).

Σημείωσις. Βλ. καὶ §37,1,β'.

4) ποσόν (πόσον); πόσου διδάσκει Εὐήνος; πέντε μῶν (=πόσα παίρνει γιὰ τὴ διδασκαλία του;) Πλ. (πρβλ. §74,4).

§92. γ) Ἡ δοτικὴ λαμβανομένη ἐπιρρηματικῶς δηλοῖ

I. ἡ τοπικὴ δοτικὴ (§28,7)

1) τὸν τόπον ἐπὶ στάστως (ποῦ; σὲ ποιὸ μέρος;).

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς δοτικῆς εἶναι κυρίως ποιητικὴ: Ζεῦ, αἰθέρι ναῖον (=ἐν τῷ αἰθέρι). τόξα ὥμοισιν εἶχεν (=ἐπὶ τῶν ὤμων) Ὅμ.

Εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εὐχρηστοὶ οὕτως εἶναι μόνον αἱ δοτικαὶ τῆδε (=ἐδῶ), ταύτη (=αὐτοῦ), ἐκεῖνη (=ἐκεῖ). ἄλλη (=ἄλλου), ἧ, (=ὅπου) καὶ ἡ δοτικὴ τοπικῶν ὀνομάτων, ἰδια δὲ ὀνομάτων δήμων τῆς Ἀττικῆς, ὡς Πανάκτω, Βραυρῶνι, Ἐλευσίνι, Ῥαμνοῦντι κλπ.: στήλας στήσαι Ὀλυμπίασι καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Ἀθήναις, ἐν πόλει (=καὶ ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ ἀκροπόλει) Θ. τὰ τρόπαια τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς Πλ. ἐνίκησε Ἰσθμοῖ καὶ Νεμέᾳ (=ἐν Νεμέᾳ) Λυσ.

2) χρόνον ὀρισμένον, κατὰ τὸν ὅποιον συμβαίνει κάτι τι. (ποιὰ ἡμέρα: ποῖον μῆνα; κλπ.). Οὕτω λαμβάνεται κανονικῶς ἡ δοτικὴ ὀνομάτων, τὰ ὅποια δηλοῦν χρόνον, καὶ ὀνομάτων ἑορτῶν ταύτη τῇ ἡμέρᾳ τ, τῇδε τῇ νυκτί, τῷ ἐπιόντι μηνί, τῷ ἐπιόντι ἔτει κλπ. Παναθηναίοις, Διονυσίοις, Ἀπατουρίοις, Θεσμοφορίοις κλπ. (=στὴν ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων κλπ.): ἐγὼ καταστάς χορηγὸς τραγωδοῖς ἀνήλωσα τριάκοντα μνάς καὶ τρίτῳ μηνί, Θαργηλίοις, νικήσας ἀνδρικῶ χορῶ δισχιλίᾳς δραχμάς (=τὸν τρίτον μῆνα, στὴν ἑορτὴ τῶν Θαργηλίων) Λυσ. Λίχας ταῖς γυμνοπαιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαιμόνι ξένους ἐδείπνιζε (=στὴν ἑορτὴ τῶν γυμνοπαιδιῶν) Ξ.

II. ἡ ὀργανικὴ δοτικὴ (§28, 8)

1) τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὅποιον ἐκτελεῖται κάτι τι: Ἰπποκράτης τὴν δύραν τῇ βακτηρίᾳ ἔκρουε (=μὲ τὴν βακτηρίαν) Πλ. τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρώμεν, οὐδείς ἐπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο (=μὲ ἡδονάς).

2) συνοδείαν ἦτο το πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον συνοδεύει

τὸ ὑποκείμενον κατὰ τὴν πράξιν: Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν (=μὲ εἴκοσι πλοῖα) Ξ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δοτική καὶ εἰς φράσεις, οἷα π.χ. μίαν ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν (=μαζί μὲ τοὺς ἀνδρας, μαζί μὲ τὸ πλήρωμά της) Θ.

3) τρόπον: δρόμῳ ἔεντο εἰς τοὺς βαρβάρους Ἡρόδ. (πρὸς ἡρθε τρέχοντας).

Τοιαύτη δοτική ὑπάρχει εἰς τὰς λέξεις ἢ φράσεις τῇδε, ταύτη (=ἔτσι), τῷδε ἢ τούτῳ τῷ τρόπῳ, οὐδενὶ τρόπῳ, σιγῇ, σιωπῇ, κραυγῇ, βίᾳ, σπουδῇ, παντὶ σθένει, πάσῃ τέχνῃ κλπ.

4) αἰτίαν λιμῷ ἀπέθανον (=ἐνεκα πείνης, ἀπὸ πείναν) Πλ. καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἡχθόμεθα τοῖς γεγενημένοις (=διὰ τὰ γεγενημένα) Ξ.

5) ποσόν, ἥτοι μέτρον ἢ διαφοράν: πολλῷ μειζόν ἐστιν (=κατὰ πολὺ). Ἐπύαξα προτέρα Κύρου πέντε ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ §71.

2. Τὰ ἐπιρρήματα.

§93. Ἐκ τῶν ἐπιρρημάτων

1) πλεῖστα εἶναι κυρίως πλάγαι πτώσεις ὀνομάτων, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπιρρηματικῶς πρὸς δωρεάν, μακράν, χάριν, τὴν ταχίστην (=τάχιστα) - αὐτοῦ, οὐδαμοῦ - κύκλῳ, ταύτῃ, ἄλλῃ (=ἄλλαχού) κλπ. (Βλ. §90 κ.ε.).

2) πολλὰ λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν διάφορον τῆς ἀρχικῆς Οὕτω π.χ.

α) τὸ ἄλλως (=ἄλλέως) λαμβάνεται καὶ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκτός τούτου ἢ ἐν γένει ἢ ἀπλῶς συγγενεῖς καὶ ἄλλως εὐμενεῖς Πλ.

Ἡ δὲ φράσις ἄλλως τε καί, ἢ σπανιώτερον ἄλλωστε, σημαίνει καὶ μάλιστα πάντων ἀποστερεῖσθαι λυπηρόν ἐστι, ἄλλως τε καὶ ὑπ' ἐχθροῦ τῷ τοῦτο συμβαίνει Δημ.

β) τὸ ἔτι (=ἀκόμη) εἰς προτάσεις ἀρνητικὰς ἢ ἐρωτηματικὰς, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν μὲ ἀρνητικὰς, σημαίνει πλεόν, πιά: τίς αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; (=τίς πλεόν.... οὐδεὶς πλεόν) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ὅχι ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν λέγεται οὕπω οὕπω καιρός (ἐστι=δὲν εἶναι ἀκόμη καιρός). οὐκέτι καιρός (=δὲν εἶναι πιά καιρός).

γ) τὸ **μάλιστα** (=πάρα πολύ, πρὸ πάντων) μὲ ἀριθμητικὰ σημαίνει περίπου: *Ἡράκλεια ἀπέχει Θερμοπυλῶν σταδίου μάλιστα τεσσαράκοντα* (=πρὸλ. ἐξώδευσε τὸ πολὺ - πολὺ ἑκατὸ δραχμῆς).

δ) τὸ **πολλάκις** (=πολλὲς φορές) κατόπιν τοῦ εἰ (ἐάν), *ἵνα μὴ*, μὴ σημαίνει *τυχόν*, ἴσως: εἰ ἄρα πολλάκις μὴ προσεοχῆκατε τῷ τοιούτῳ Πλ.

ε) τὸ **ποτέ** (=μὴν φορά, κάποτε), ὅταν εὐρίσκεται κατόπιν ἐρωτηματικῆς λέξεως, σημαίνει *ἄραγε, τάχα, σάν* *Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτέ* λόγοις ἔπεισαν Ἀθηναίους (=μὲ ποιоὺς ἄραγε λόγους) *Ξ. τί ποτ'* ἐστὶ τοῦτο (σάν τί) Πλ. Βλ. §49,1.

στ) τὸ **τάχιστα** (=πολὺ ταχέως) κατόπιν χρονικῶν συνδέσμων (ἐπεί, ἐπειδὴ, ὡς κλπ.) σημαίνει *ἀμέσως, εὐθύς οἱ τριάκοντα ἡρέθησαν, ἐπεὶ τάχιστα* τὰ μακρὰ *τείχη καθηρέθη* (=εὐθύς ὡς) *Ξ.*

ζ) τὸ ἐπίρρημα *ὥς*, ἀρχῇθεν δεικτικόν (=οὕτω, ἔτσι) ἢ ἀναφορικόν (=ὅπως), 1) μὲ ὑπερθετικὰ ἐπίθετα ἢ ἐπὶρρήματα σημαίνει *ὅσον τὸ δυνατόν*: ὡς πλείστος (=ὅσον τὸ δυνατόν πλείστος), ὡς *τάχιστα* (=ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα), 2) εἰς ἀναφωνήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν τὸν θαυμασμόν, σημαίνει *πόσον, τί: ὡς καλός μοι ὁ πάππος!* (=πόσον ὡραῖος!) *Ξ.*

Σημείωσις α'. Τὴν ἀρχικὴν τοῦ δεικτικῆν σημασίαν (μὲ τὴν ὁποίαν ἀπαντᾷ συχνότατα παρ' Ὀμήρῳ) διετήρησε τὸ *ὥς* (ἢ *ὡς* ἢ *ὥς*) εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον εἰς τὰς φράσεις *καὶ ὥς* (=καὶ ἔτσι), *οὐδ' ὥς* (=οὐδὲ ἔτσι, μ' ὅλον τοῦτο δὲν): *οὐδ' ὥς ὠργίζετο* *Ξ.*

Σημείωσις β'. Πολλὰ καὶ ποικίλαι εἶναι αἱ σημασίαι καὶ αἱ συντακτικαὶ χρήσεις τοῦ μορίου *ὥς*. Εἶναι δὲ τοῦτο ὅχι μόνον ἐπίρρημα, ἀλλὰ καὶ σύνδεσμος εἰδικός (=ὅτι, πὼς), ἢ χρονικός (ὅτε, ἀφοῦ), ἢ αἰτιολογικός (=διότι), ἢ τελικός (=ἵνα), ἢ συμπερασματικός (=ὥστε), καὶ πρόθεσις (καταχρηστική), ὅποτε συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν προσώπου καὶ σημαίνει πρὸς ἢ μὲ ἀριθμητικόν καὶ σημαίνει περίπου, ἴσαμε. *κέλευσον ἐλθεῖν ὡς ἐμὲ* τὸν Ἑρμογένη *Ξ. ὀπλίτας εἶχεν ὡς πεντακοσίους* *Ξ.*

Σημείωσις γ'. Βλ. καὶ §37, 1, β.

3. Αἱ προθέσεις*.

*. Αἱ προθέσεις, ὡς γνωστόν, εἶναι κύριαι καὶ καταχρηστικαί.

§94. α') Αἱ κύριαι προθέσεις ἦσαν ἀρχήθεν ἐπιρρήματα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοπικά (πρβλ. σύνδετα ῥήματα ἀνατείνω = τείνω ἄνω, κατατίθῃμι = τίθῃμι κάτω, περιρρέω = ῥέω περίξ κλπ.). Ὡς ἐπιρρήματα δὲ καθ' ἑαυτὰς χρησιμοποιοῦνται πλειστάκις αἱ προθέσεις ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου: μέλανες δ' ἀνὰ βότρυες ἦσαν (=ἐπάνω). ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον (=ἔξω

δὲ) Ὀμ.

Εἰς τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον διετηρήθη μὲ ἐπιρρηματικὴν σημασίαν μόνον ἡ πρόθεσις πρὸς εἰς τὰς φράσεις πρὸς δέ, καὶ πρὸς, πρὸς δέ καὶ (=προσέτι δέ): ἀσύμφορον, πρὸς δέ καὶ οὐ δίκαιον Πλ. πρβλ. ἐγὼ θὰ ἔρδω μετὰ τὸ μεσημέρι - πήγαινε κι ἐγὼ θὰ ἔρδω μετὰ = κατόπιν.)

Ἐγένετο δὲ κατ' ἀρχὰς χρῆσις τῶν προθέσεων (ὡς ἐπιρρημάτων) πλησίον τινὸς ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων, κυρίως ἵνα δι' αὐτῶν καθίσταται σαφεστέρα ἡ ἰδιαιτέρα σημασία τῆς πλαγίας πτώσεως λαμβανομένης ἐπιρρηματικῶς (§90 κ.ε.): πρβλ. νεοὶ ἔχον πεμπώβολα χερσίν (Ὀμ., Α 463) - στέμματα ἔχον ἐν χερσίν (Α 373). κνίσῃ οὐρανὸν ἵκεν (Α 317) - Ὀδυσσεὺς εἰς Χρύσην ἵκανε (Α 430).

Ἡ ἀρχικὴ ἐπιρρηματικὴ σημασία τῶν κυρίων προθέσεων καταφαίνεται

1) ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ τοῦ Ἡροδότου τινὲς ἐξ αὐτῶν χρησιμοποιοῦνται ἀντὶ ῥήματος, μὲ τὸν τόνον μάλιστα ἀναβιβασμένον ἐπὶ τῆς παραληγουσῆς, ὅταν εἶναι δισύλλαβοι, συμφώνως πρὸς τὸν ἀρχικόν των τονισμόν ὡς ἐπιρρημάτων: πάρα πολλὰ ἐκάστω (=πάρεστι). οὐ γάρ τις μέτα τοῖος ἀνὴρ, οἷος Ὀδυσσεὺς (=μέτεστι, ὑπάρχει μετὰξυ). οὐ οἱ ἐνι (*) φρένες (=οὐκ αὐτῷ ἔνεισι φρένες) Ὀμ. ἀνα ἐξ ἐδράνων (=ἀνάστηθι) Σοφ.

2) ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὀμήρον, τοὺς ἄλλους ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον παρεμβάλλεται πολλάκις μετὰξυ τῆς προθέσεως καὶ τοῦ ῥήματος μία ἢ περισσότεραι λέξεις (ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον), ἣ τίθεται ἡ πρόθεσις καὶ κατόπιν τοῦ ῥήματος ἢ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει: νύμφη δὲ τίθει πάρα πᾶσαν ἐδωδῇ (=παρετίθει ἔδετε πλησίον, παρέδετε). Ἰθάκην κάτα (=κατὰ τὴν Ἰθάκην) Ὀμ.

Σημείωσις α'. Ὁ χωρισμὸς τῆς προθέσεως ἀπὸ τοῦ ῥήματος, εἰς τὸ ὁποῖον

*. Ἐκ τοῦ ἐνι, ἀρχικοῦ πληρεστέρου τύπου τῆς προθέσεως ἐν (=ἐντός), προῆλθε τὸ νεοελληνικὸν (εἶναι) εἶναι πρβλ. οὐκ ἐνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας κτλ. Βλέπετε καὶ §52, 1 Σημ. γ'.

ἀναφέρεται (ἐκ δ' ἄγαγε - ἐξήγαγε δέ. κατ' ἄρ' ἔζετο - καθεζέτο ἄρα), ὠνομάσθη τμησίς, διότι ἐσφαλμένως ἐνομίσθη ὅτι κανονικῶς ἀρχήθην πρόθεσις καὶ ῥήμα ἦσαν ἡνωμένα καὶ κατόπιν ἐχωρίσθησαν.

Ὅμοιως ἡ ἐπίταξις τῆς προθέσεως μετὰ τὸ ῥήμα ἢ τὸ ὄνομα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται καὶ ὁ ἀναβιβασμὸς τοῦ τόνου ἐπὶ τῶν δισυλλάβων προθέσεων, ὠνομασθη **ἀναστροφή** (τῆς προθέσεως), διότι ἐσφαλμένως πάλιν ἐνομίσθη ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονισμὸς ἦτο ὁ ἀρχήθην κανονικός.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται μὲ ἀναστροφήν μόνον ἢ πρόθεσις περὶ: ἄρτι ἐφάνης ἀνδρείας πέρι οὐδὲν εἰδῶς (=περὶ ἀνδρείας) Πλ.

Σημείωσις β'. Μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται, τίθενται ἐνίοτε εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις ἔνεκα καὶ ἄνευ: *τούτου ἔνεκα, ὧν ἄνευ.*

§95. Ἡ ἐξασθένεις τῆς ἀρχικῆς ἐπιρρηματικῆς σημασίας τῶν προθέσεων καὶ ἡ μετατροπὴ των ἀπὸ ἐπιρρήματα (ἦτοι ἀπὸ αὐτοτελεῖς λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τοπικῶς τὸ ῥήμα τῆς προτάσεως) εἰς προθέσεις (ἦτοι εἰς ἀπλᾶ μόρια, τὰ ὁποῖα προτάσσονται πρὸ τῶν πλαγίων πτώσεων καὶ ὁμοῦ μετ' αὐτῶν δηλοῦν διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σχέσεις) ἐπῆλθε σὺν τῷ χρόνῳ

1) ἔνεκα τῆς στενῆς πολλάκις, συνδέσεως τῶν τοιούτων ἐπιρρημάτων μετὰ ῥημάτων εἰς μίαν ἔννοιαν, ὁπότε ταῦτα ἀπέβαλλον τὸν ἰδιαίτερον τόνον αὐτῶν: πρβλ. *ἐκ δ' ἄγαγε* (Πάτροκλος) *Βρισηίδα - ἐξήγαγεν Ἀγησίλαος τὸ στράτευμα κατ' ἄρ' ἔζετο - ταῦτ' εἰπὼν ἐκαθεζέτο* (πρβλ. δὲ τὸν εἶδα ξανά - δὲ τὸν ξαναεἶδα).

2) κυρίως ἔνεκα μετακινήσεως τῆς συντακτικῆς σχέσεως τῶν ὄρων τῆς προτάσεως. Οὕτως εἰς τινα πρότασιν, ὡς π.χ. *ἐκ δὲ Χρυσηὶς νηὸς βῆ* ("Ὀμ., Α 489), ἦτο εὐκόλον ἡ λέξις *ἐκ* (=ἐξ), ἡ ὁποία ὡς τοπικὸν ἐπιρρημα προσδιορίζει τὸ ῥήμα *βῆ* (=ἔβη), νὰ νομισθῇ ὡς συνδεομένη συντακτικῶς μετὰ τὴν (ἀφαιρετικὴν) γενικὴν νηὸς (=ἀπὸ τὴν ναῦν), ἀφοῦ καὶ αὕτη ἐτέθη ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς τοῦ ῥήματος καὶ τὴν ἀπὸ τόπου κίνησιν δηλοῖ καὶ αὕτῃ ἦτοι ἡ ἄνωτέρω πρότασις ἡδύνατο νὰ νοηθῇ συντασσομένη ὅχι μόνον οὕτω, *Χρυσηὶς ἐκ βῆ νηὸς* (=ἡ Χ. ἔξω ἐβάδισε ἀπὸ τὸ πλοῖον), ἀλλὰ καὶ οὕτω: *Χρυσηὶς ἐκ νηὸς βῆ* (=ἡ Χ. ἔξω ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐβάδισε). Ἀλλ' οὕτως ἡ λέξις *ἐκ* παύει νὰ εἶναι αὐτοτελής, καὶ τὴν ἐπιρρηματικὴν σχέσιν τῆς ἀπὸ τόπου κινήσεως τὴν ἐκφράζει πλέον αὕτη ὅχι μόνη, ἀλλὰ μετὰ τῆς γενικῆς (ἀφαιρετικῆς)

νηός.

§96. Ἐκάστη τῶν κυρίων προθέσεων συντάσσεται μὲ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐκ τῶν πλαγίων πτώσεων ἀναλόγως τῆς συντάξεως τῶν ῥημάτων, παρὰ τὰ ὁποῖα ἀρχῇθεν ἐτίθετο ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός. Τοῦτο ἐν συνόψει καταφαίνεται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

		Μετὰ γενικῆς	Μετὰ δοτικῆς	Μετὰ αἰτιατικῆς
Μονόπτωτα	ἀντί... ἀπὸ... ἐξ, ἐκ... πρὸ... ----- ἐν σύν, ξύν ----- εἰς	ἀπέναντι· ἀντὶς γιὰ· γιὰ. μακρὰν ἀπὸ· ἀπὸ· μέ· ἀπὸ μέσα ἀπὸ· ἀπὸ· εὐθύς μετὰ· ἔνεκα· ἐμπρός· ἀπὸ· πρὶν ἀπὸ· ὑπέρ, γιὰ.	ἐντός, μέσα εἰς· μέ· μαζί· μέ· μέ.	μέσα εἰς ὡς πρὸς· γιὰ.
Δίπτωτα	ἀνά... διὰ... κατὰ... ----- ὑπὲρ...	διὰ μέσου· κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ· ὕστερ· ἀπὸ μέ. κάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς· ἐναντίον· σχετικῶς μέ· γιὰ. ----- ἀπὸ πάνω ἀπὸ· χάριν, γιὰ· σχετικῶς μέ.	(ἐπάνω εἰς).	ἐπάνω εἰς· πρὸς τὰ ἄνω τοῦ· κατὰ. (διὰ μέσου) ἔνεκα, γιὰ. ----- καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν· καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν· διὰ μέσου· σύμφωνα μέ. ἐπάνω ἀπὸ· πέραν ἀπὸ· περισσότερο ἀπὸ.

Τρίτωτοι	ἄμφι...	σχετικῶς μέ, γιά.	(γύρω ἀπό) ἔνεκα, γιά.	γύρω ἀπό περίπου ἴσαμε.
	ἐπὶ...	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· στήν ἐποχὴ τοῦ πλησίον ἐνώπιον· γιά (ἐπὶ σκοπίμου κατευθύνσεως)	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ στάσεως)· εὐθύς μετὰ πλησίον κατόπιν· ἐκτός ἀπό· γιά (ἐπὶ αἰτίας ἢ σκοποῦ).	ἐπάνω εἰς (ἐπὶ κινήσεως)· διαρκῶς ἐπὶ πρὸς ἐναντίον· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	μετὰ...	(μεταξύ)¹. μαζὶ μέ, μέ.	(μεταξύ)¹.	(μεταξύ)¹ ὕστερ' ἀπό·
	παρά...	(ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ)¹ ἐκ μέρους.	πλησίον, κοντὰ εἰς.	πλησίον καὶ κατὰ μῆκος· κοντὰ εἰς ἐν συγκρίσει πρὸς ἐναντίον, κατὰ παράθασιν· πλήν, παρά.
	περὶ...	(γύρω ἀπὸ)¹ σχετικῶς μέ, σέ, γιά.	(γύρω ἀπὸ· σχετικῶς μέ, γιά)¹.	γύρω ἀπὸ· περίπου κατὰ περίπου· σχετικῶς μέ.
	πρὸς...	ἀπέναντι πρὸς· ἐνώπιον· ὡς πρὸς· γιά.	κοντὰ εἰς.	πρὸς τὸ μέρος πρὸς ἐναντίον, μέ· σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς· γιά (ἐπὶ σκοποῦ).
	ὕπὸ...	ὕποκάτω ἀπὸ· ἔνεκα, ἀπὸ ἐν συνοδείᾳ.	ὕποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ στάσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἢ ἐπίβλεψιν.	ὕποκάτω ἀπὸ (ἐπὶ κινήσεως)· ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν

1) Χρήσις ποιητικῇ ἢ μᾶλλον ποιητικῇ.

§97. Ἡ σύνταξις καὶ αἱ ἰδιαιτέρας σημασίαι ἐκάστης προθέσεως εἶναι αἱ ἑξῆς:

I. Ἀμφί. Ἀρχικὴ σημασία εἰς τὰ δύο ἢ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. πρβλ. ἄμφω. (Εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς συνηθεστέρα ἢ συνώνυμος περὶ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = πέραξ, γύρω ἀπὸ: ἄμφι πῦρ ἐκάθηντο Ξ. οἱ ἄμφι Ἀριαίων = οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Ἀριαίου ἢ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἀκόλουθοί του· β) χρονικῶς = περίπου, κατὰ: ἄμφι μέσας νύκτας Ξ. γ) μεταφορικῶς = περίπου, ἴσαμε: ἄμφι τὰ πεντήκοντα ἔτη Θ.

2. Μὲ γενικὴν (σπανίως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς), μεταφορικῶς = σχετικῶς μέ, γιά: ἄμφι ὧν εἶχον διεφέροντο (= ἄμφι τούτων ἃ εἶχον = περὶ τούτων κλπ.) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ἡρόδοτον α) τοπικῶς = πέραξ, γύρω ἀπὸ: Ἀχαιοὶ ἔστασαν ἄμφι Μενoitιάδῃ

“Ομ. β) μεταφορικῶς = ἔνεκα, γιά: ἀμφ’ ἐμοὶ στένει (= γιά μέ) Σοφ. ἦ = σχετικῶς μέ, γιά: ἀμφὶ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διζὸς λόγος λέγεται Ἡρόδ.

Ἐν συνθέσει = ἐκατέρωθεν (ἀμφιδάλαστος) ἦ = πέριξ (ἀμφὶ ἐννυμι).

II. **Ἀνά** (εἰς τὸν “Ομηρον καὶ ἄν). ἀρχικὴ σημασία: ἐπάνω, πρὸς τὰ ἐπάνω πρβλ. ἄνω. (Ἀντιθέτος κατὰ).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = (καθ’ ὅλην τὴν ἑκτασιν) ἐπάνω εἰσέψκουν ἀνά τὰ ὕρη Ξ. ἦ = πρὸς τὰ ἄνω ἀνά τὸν ποταμὸν ἐπλεον (= ἀντιθέτως πρὸς τὸ βεῦμα τοῦ ποταμοῦ). β) χρονικῶς = (καθ’ ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ), κατὰ: ἀνά τὸν πόλεμον τοῦτον Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς: ἀνά κράτος (= μέ ὅλην τὴν δύναμιν) = ἀνά λόγον (= κατ’ ἀνάλογίαν), ἀνά πέντε (πέντε - πέντε, ἀπὸ πέντε).

2) Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν), μόνον εἰς τοὺς ποιητάς, τοπικῶς = ἐπάνω εἰς: χρυσέῳ ἀνά σκήπτρῳ “Ομ. ἤξει ἀνά νηυσὶ Εὐρ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ἀνα γράφω) σημαίνει ὀπίσω (ἀναχωρῶ), πάλιν (ἀνα βιώσκομαι).

III. **Ἀντί** Ἀρχικὴ σημασία ἀντικρύ, ἀπέναντι: πρβλ. Ὀμηρικὸν ἄντα καὶ τὴν λέξιν ἐν - αντί - ος.

Μόνον μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = ἀπέναντι: εἰστήκεσαν ἀντὶ τῶν πιτύων Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀντικαταστάσεως = στὸν τόπον τοῦ, ἀντὶς γιά: ἐβασίλευσεν ἀντ’ ἐκείνου Ξ. Σωκράτης οὐδέποτε προηρεῖτο τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίστου Ξ. ἦ ὁμοιότητος = σάν: ἀντὶ κυνὸς εἶ φύλαξ Ξ. ἦ αἰτίας = γιά: ὠφελῶ αὐτὸν ἀνθ’ ὧν εὖ ἐπαθον ὑπ’ ἐκείνου (= ἀντὶ τούτων ἄ = γιά ὅσα) Ξ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἀπέναντι (ἀντι παρατάσσομαι) σημαίνει ἐναντίον (ἀντιλέγω), ἐπίσης, ὁμοίως (ἀντευεργετῶ).

IV. **Ἀπό**. Ἀρχικὴ σημασία μακρὰν ἀπό, ἀπὸ πρβλ. ἄπω. (Συνώνυμος τῆς ἐκ, ἀλλ’ ἡ μὲν ἀπὸ σημαίνει ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔξω τινός, ἡ δὲ ἐκ ἀπομάκρυνσιν ἀπὸ τὰ ἔσω τινός).

Μόνον μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) α) τοπικῶς (ἀπὸ ποῦ: ἀπὸ ποιόν): Κῦρος ὥρματο ἀπὸ Σάρδεων. τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἵργουσιν Ξ. β) χρονικῶς (ἀπὸ πότε): ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου Ξ. ἀφ’ οὗ (= ἀφ’ ὅτου). γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν καταγωγῆς (ἐμμέσου): γεγονῶς ἀπὸ Δημαράτου Ξ. ἦ ὕλης: εἴματα ἀπὸ ξύλου πεποιημένα (= ἀπὸ ξύλου) Ἡρόδ. ἦ αἰτίας = ἀπὸ, γιά: ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος ἐπληρέθη (πρβλ. §91, 3) ἦ τοῦ μέσου ἦ τοῦ τρόπου = μέ:

στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων Ξ. ἀπὸ στόματος λέγω τι Ξ. ἢ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ ταῦτα οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως Θ.

Ἐν συνδέσει ἐκτὸς τῆς σημασίας τοῦ μακράν (ὡς ἀπέρχομαι) καὶ τοῦ ὀπίσω (ὡς ἀπαιτῶ, ἀπο δίδωμι) λαμβάνει καὶ διαφόρους ἄλλας σημασίας, ὡς ἀπομανθάνω (= ξεμαθαίνω, λησμονῶ), ἀποφοιτῶ (= παύω νὰ φοιτῶ), ἀπαξιῶ (= οὐκ ἀξιῶ), κλπ.

V. Διά. Ἀρχικὴ σημασία διὰ μέσου ὡς πέρα ἢ εἰς δύο χωριστά πρὸς δι - ς.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς ἢ χρονικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητάς = διὰ μέσου τοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *βῆ διὰ δώματα*. Θεός μοι ἦλθεν ὄνειρος ἀμβροσίην διὰ νύκτα. (Ομ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν αἰτίας = ἔνεκα, γὰρ: *Δαίδαλος διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο Μίνω δουλεύειν* Ξ. *τίνες Ἀθηναίων δι' ἐκεῖνον ἀγαθοὶ γερόνασι*; (= ἐξ αἰτίας ἐκείνου, χάρις εἰς ἐκεῖνον) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = διὰ μέσου: *ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας* Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: *διὰ νυκτός*. Θ. *διὰ παντός τοῦ βίου* Ξ, ἢ = μετὰ παρέλευσιν, ὕστερ' ἀπὸ: *ἀρχαῖον ἑταῖρον διὰ χρόνου εἶδεν* Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ μέσου ἢ τοῦ ὀργάνου = μέ: *δι' ἑρμηνείας διελέγετο* Ξ. *πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν* Ξ ἢ τοῦ τρόπου = μέ: *διὰ τάχους, διὰ βίας*.

Ἐν συνδέσει ἐκτὸς τοῦ διὰ μέσου (ὡς διέρχομαι) σημαίνει μέχρι τέλους (δια μένω), χωριστὰ εἰς δύο (διασχίζω, διαχωρίζω), ἀμοιβαίως (διατοξεύομαι), ἐντελῶς, πέρα καὶ πέρα (διαφθείρω).

VI. Εἰς ἢ ἐξ. Ἀρχικὴ σημασία μέσα εἰς, ἐπὶ κινήσεως. (Προῆλθεν ἐκ τῆς ἑνός = ἐν - ς, ἀντιθέτου τῆς ἐξ = ἐκ - ς).

Μὲ αἰτιατικὴν μόνον τοπικῶς, πρὸς δήλωσιν διευθύνσεως εἰς τὰ ἔνδον τινός = εἰς: *Σικελοὶ ἐξ Ἰταλίας διέβησαν ἐς Σικελίαν* Θ. Οὕτω καί: *εἰς Φωκέας, εἰς Πέρσας* (= εἰς τὴν χώραν τῶν Φωκέων κλπ.) Δημ. ἢ πρὸς δήλωσιν ἀπλῆς διευθύνσεως ἢ τοῦ τέρατος τῆς κινήσεως = πρὸς, μέχρι, ἕως: *ἐντεῦθεν ἐξελαύνει εἰς Πέλτας* Ξ. *ἀπὸ θαλάττης εἰς θάλατταν* (= ἀπὸ τὴν μίαν θάλασσαν ἕως τὴν ἄλλην) Ξ. β) χρονικῶς = μέχρι: *εἰς τὴν ὑπεραίαν* (= μέχρι τῆς ἐπομένης ἡμέρας). *εἰς ἐμὲ* (= μέχρις ἐμοῦ, ἦτοι μέχρι τῶν χρόνων τῆς ζωῆς μου) Ἡρόδ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφοράς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς, σέ: *εἰς πάντα πρῶτος* Πλ. ἢ σκοποῦ = γιὰ, σέ: *εἰς συμβουλὴν παρεκάλεσα ὑμᾶς* Πλ. ἢ ὁρίου

ἀριθμητικοῦ = ἐν συνόλῳ, ὅλο - ὅλο: εἶχε τοξότας καὶ σφενδονήτας εἰς πεπρακοσίους Ξ.

Ἐν συνδέσει ἐκτὸς τοῦ ἐντός, μέσα (ὡς εἰσέρχομαι) σημαίνει καλὰ, ἀκριβῶς (εἰσορῶ, εἰσακούω).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἰδιορρύθμου συντάξεως εἰς Αἰδοῦ (=τὸν Ἄδην), εἰς διδασκάλου (=στὸ δάσκαλο, στὸ σχολεῖον) κ.τ.τ. βλ. κατωτέρω τὴν πρόδесιν ἐν.

VII. Ἐν (ποιητικῶς καὶ ἐνὶ ἡ μετ' ἀναστροφῆς ἔνι. §94, 1) Ἀρχικὴ σημασία ἐντός, μέσα εἰς (ἐπὶ στάσεως καὶ ἐν γένει ἐπὶ ἐνεργείας ἐκτελουμένης ἐντὸς ὠρισμένης περιοχῆς).

Με δοτικὴν (τοπικὴν) μόνον α) τοπικῶς = εἰς, σέ, μεταξύ: ἐν οἴκοις ἢ ἐν ἀγροῖς Σοφ. ἐν τοῖς δένδροις ἔστασαν (=ἀνάμεσα ἀπὸ) Ξ. β) χρονικῶς = ἐντός σέ: ἐν τρισὶν ἡμέραις Ξ. ἐν ταῖς σπονδαῖς (=ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀναχωρῆς) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ ἐνώπιον: οὐ χαλεπὸν Ἀθηναίους ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινεῖν Πλ. ἢ τοῦ πλησίον = παρὰ: πόλις οἰκουμένη ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ (=εἰς τὰ παράλια τοῦ) Ξ. ἢ τοῦ ὄργάνου ἢ τοῦ τρόπου = μέ: οἱ θεοὶ σημαίνουσιν ἐν οὐρανίοις σημείοις Ξ. ἐν τάχει (=μὲ ταχύτητα, ταχέως) ἢ συμφωνίας = κατὰ: ἐν τοῖς νόμοις δεῖ τὰς κρίσεις ποιεῖσθαι (=σύμφωνα μὲ) Ἰσοκρ.

Ἐν συνδέσει ἐκτὸς τοῦ μέσα (ὡς ἐνοικῶ, ἐμβαίνω) σημαίνει μὲ (ἔμψυχος = μὲ ψυχὴν, ἐμμελὴς = μὲ μέλος) πολὺ, ἐντελῶς (ἔμπλεως).

Σημείωσις. Εἰς φράσεις οἶαι ἐν Ἀσκληπιοῦ, ἐν Αἰδοῦ, ἐν Ἀρίφρονος, καθὼς καὶ εἰς τὰς ἀντιστοιχίους τούτων εἰς Αἰδοῦ, εἰς τοῦ Κλεομένους, εἰς διδασκάλου, κατὰ τινὰς ἢ γενικὴ εἶναι (καθαρὰ γενικὴ) τοῦ ὅλου, ἢ ὁποῖα δηλοῖ περιοχὴν: ἐν Αἰδοῦ = ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Ἄδου. Πιθανώτερον ὅμως αἱ φράσεις αὗται εἶναι κατ' ἔλλειψιν αἱ μὲν πρῶται τῆς λέξεως οἶκῳ, αἱ δὲ δευτέραι τῆς λέξεως οἶκον: ἐν Ἀσκληπιοῦ = ἐν (τῷ) οἴκῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. ἐς τοῦ Κλεομένους = εἰς τὸν οἶκον τοῦ Κλεομένους (πρὸ βλ. πέρασε τὴν βραδιά του στοῦ Πέτρου - πάω στοῦ θείου μου = στὸ σπίτι τοῦ...)

VIII. Ἐξ, ἐκ. Ἀρχικὴ σημασία ἀπὸ μέσα, ἀπὸ μέσα ἀπό. (Ἀντίθ. εἰς βλ. καὶ ἀπὸ).

Με γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἀπὸ (μέσα ἀπό): τὰ ἐκ γῆς φύομενα Ξ. β) μεταφορικῶς, συνήθως εἰς δῆλωσιν ἀμέσου καταγωγῆς: οἱ ἐξ Ἡρακλέους (=οἱ παῖδες τοῦ Ἡρ.). ἢ τῆς ὕλης ἢ τοῦ ὄργάνου = ἀπό, μέ: ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων Ξ. ἢ τοῦ

τρόπου = μέ: πάτριον ἡμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι (=μέ τοὺς κόπους) Θ. ἐκ παντὸς τρόπου (=μέ) Λυσ. ἐκ δόλου (=μέ δόλο) Σοφ. ἡ αἰτίας = ἀπό, ἔνεκα: ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως πολλοὶ ἀπέχθεται μοι γεγονόσιν Πλ. (βλ. καὶ §84, 1) ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατὰ: ἐκ τῶν ἔργων χρή μᾶλλον ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆφον φέρειν Δημ.

Ἐν συνθέσει σημαίνει ἔξω (ἐκπλέω), πέρα καὶ πέρα, τελείως (ἐκκόπτω, ἐξεργάζομαι).

IX. Ἐπί. Ἀρχικὴ σημασία ἐπάνω, ἐπάνω εἰς (ἀντίθ. ὑπό).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς, ἐπὶ κινήσεως = ἐπάνω εἰς: ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἵππον Ξ. Καὶ μέ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως: τὸ ὅμμα δύναται ἐπὶ πολλὰ στάδια ἐξικνεῖσθαι (=εἰς ἑκτασιν πολλῶν σταδίων) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν: ἐπὶ δέκα ἔτη. ἐπὶ πολὺν χρόνον Θ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν διευδύνσεως ἀπλῆς ἢ (συνήδως) ἐχθρικῆς = πρὸς, ἐναντίον: ἤλθον ἐπὶ τινά τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι (=πρὸς τινά) Πλ. ἐστρατεύετο ἐπὶ Λυδοῦς (=ἐναντίον τῶν Λ.) Ἡρόδ. ἡ σκοποῦ = σέ, γιά: τοὺς στρατηγούς ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσε. φρύγανα συνέλεγον ἐπὶ πῦρ (=γιά φωτιά) Ξ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν): α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: ἤλαυνεν ἐφ' ἄρματος Ξ. τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία (=τὰ ἐν τῇ περιοχῇ, τῆς Θ., ἥτοι εἰς τὰ παράλια τῆς Θ.). β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρονικῆς τιнос περιόδου: ἐπὶ τῶν τριάκοντα (τυράνων) Λυσ. ἐφ' ἡμῶν (=στὰ χρόνια μας, στὴν ἐποχὴ μας), οἱ ἐφ' ἡμῶν (=οἱ σύγχρονοί μας) Ξ. (πρβλ. ἐπὶ Ὀδωνος, ἐπὶ Τουρκοκρατίας) γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἐπιστάσεως: ὁ ἐπὶ τῶν νεῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ὀπλιτῶν, ἡ τοῦ πλησίον: ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ξ. ἡ τοῦ ἐνώπιον: ἐπ' ὀλίγων μαρτύρων Ξ. ἡ σκοπίμου διευδύνσεως = γιά: ἀπιέναι ἔφη ἐπὶ Ἰωνίας (=γιά τὴν Ἰωνία), ἡ διανομῆς = εἰς ἀπό: ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων (=εἰς τέσσαρας γραμμάς, ἀπὸ τέσσαρες - τέσσαρες) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (καθαράν ἢ τοπικὴν ἢ ὀργανικὴν): α) τοπικῶς ἐπὶ στάσεως = ἐπάνω εἰς: οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης Θ. β) χρονικῶς = εὐθύς μετὰ: ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ Ξ. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν εἶπε Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ (ὅλως) πλησίον: τῷ ἐπὶ Εὐφράτῃ ποταμῷ ἦν Ξ. ἡ ἐπιστάσεως = ἐπὶ (μετὰ γενικῆς): ὁ ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ὦν Δημ. ἡ τοῦ ἐνώπιον: ταῦτα ἐπὶ τοῖς δικασταῖς ἔλεγε Λυσ. ἡ τοῦ κατόπιν ἢ ὀπισθεν: ἐτάχθησαν ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις πελτοφόροι Ξ. ἡ προσδήκης = ἐκτὸς ἀπό, κοντὰ εἰς: κάρδαμον μόνον ἔχουσιν ἐπὶ

τῷ σίτῳ Ξ. ἡ ἐξαρτήσεως = εἰς ἐξουσίαν τοῦ: ἐπὶ τινὶ εἶμι ἢ ἐπὶ τινι γίγνομαι (=εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, κλπ.) ἡ αἰτίας = γιὰ: μέγα φρονεῖ ἐπὶ πλούτῳ Ξ. ἡ τοῦ σκοποῦ = γιὰ: οὐκ ἐπὶ τούτῳ κάθεται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν Πλ. ἡ τοῦ ὅρου ἢ συμφωνίας: ἀφίεμέν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧ τε μηκέτι φιλοσοφεῖν (=μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ) Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ἐπάνω (ὡς ἐπιτίδημι) σημαίνει πλησίον (ἐπιθαλάττιος), κατόπιν (ἐφέπομαι), ἐναντίον (ἐπιπλέω), προσέτι (ἐπικτώμαι), λίαν (ἐπιποθῶ), ἀμοιβαίως (ἐπιμείγνυνται).

Χ. Κατά. Ἀρχικὴ σημασία κάτω, πρὸς τὰ κάτω, κάτω ἀπὸ: (ἀντίθ. ἀνά).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ: **κατὰ τὴν Ἀσίαν** (=πανταχοῦ εἰς τὴν Ἀσίαν) Ξ. **κατ' οἰκίαν** τὰ πολλὰ διατρίβομεν (=στὸ σπίτι). Πλ. Καὶ ἄνευ τῆς ἐννοίας τῆς ἐκτάσεως: **Κῦρος παίζει βασιλέα κατὰ τὸ στέρνον** (=κάπου εἰς τὸ στέρνον) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ: **κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον** Ἡρόδ. τῶν **καθ' ἑαυτοὺς ἀνθρώπων** ἡρίστευσαν (=τῶν συγχρόνων των) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ διὰ μέσου = διὰ: **κατὰ γῆν** ἐπορεύοντο (=διὰ ξηράς) Ξ. ἡ τοῦ ἀπέναντι: **οἱ κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένοι** Ξ. ἡ τοῦ κατόπιν: ἤσαν **κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας** (=κατόπιν τῶν ἄλλων) Ξ. ἡ τοῦ τρόπου = μέ: **κατὰ τάχος, καθ' ἡσυχίαν**, ἡ διανομῆς = ἀπὸ: ἐγὼ ἐθέλω διαβιβάσαι ὑμᾶς **κατὰ τετρακισχιλίους** Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ, κατά: **κατὰ τοὺς νόμους**, ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ: οὐ κωλύω τὸ **κατ' ἐμὲ** (=ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐμὲ) Ξ. ἡ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ: **κατ' ἔχθος** (=ἀπὸ μίσους) Θ.

2. Μὲ γενικὴν α) τοπικῶς = ἀπὸ κάτω ἢ ὑποκάτω ἀπὸ ἢ κάτω εἰς: ὄχοντο **κατὰ τῶν πετρῶν** φερόμενοι (=ἀπὸ τοὺς βράχους κάτω. Ἀφαιρετικὴ γενικὴ) Ξ. **κατὰ τῆς θαλάττης** ἠφάνισθη (=ὑποκάτω τῆς θ., κάτω εἰς τὴν θ., εἰς τὸ βάθος τῆς θ. Καθαρὰ γενικὴ) Πλ. β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ ἐναντίου: τοῦτο **κατ' ἐμοῦ** εἶπε Ξ. ἡ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιὰ: τοῦτο μέγιστόν ἐστι **καθ' ἡμῶν ἐγκώμιον** (=γιά μας) Δημ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ κάτω (κατατίδημι) σημαίνει ἐναντίον (καταβοῶ τινος), ὀπίσω (κατάγω φυγάδα = ἐπαναφέρω ἐξόριστον εἰς τὴν πατρίδα του), πέρα καὶ πέρα, τελείως (καταναλίσκω, καθορῶ),

χωριστά, (καταγράψω, κατανέμω).

XI. Μετά. Ἀρχική σημασία μεταξύ. εν μέσῳ.

1. Μὲ αἰτιατικήν α) τοπικῶς - μεταξύ. Ἡ τοιαύτη σύνταξις εἶναι συνήθης μόνον εἰς τὸν Ὅμηρον: αἰσῶν ὥς τ' αἰγυπιὸς **μετὰ χήνας**. Εἰς δὲ τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν ἢ πρόθεσις **μετὰ** μόνον εἰς τὴν φράσιν **ἔχω τι μετὰ χεῖρας** (ἀνάμεσα στὰ χέρια μου· πρὸλ. μεταχειρίζομαι τι). β) χρονικῶς = ὕστερ' ἀπό, μετά: **μετὰ τὰ Τρωϊκά** Θ. **μεθ' ἡμέραν** (=ἐν καιρῷ ἡμέρας· κυρίως = μετὰ τὰ ξημερώματα)· γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τάξεως καὶ ἀκολουθίας = ὕστερ' ἀπό: **θειότατον μετὰ θεοὺς ἢ ψυχὴ Πλ.**

2. Μὲ γενικήν **καθάραν** α) τοπικῶς (σπανίως) = μεταξύ: **ἔως ἦν μετ' ἀνθρώπων** (=μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων = σ' αὐτὸν τὸν κόσμον) Ἰσοκρ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν συνεργείας = **μαζί μέ, μέ: ἐπολέμησαν μετὰ ξυμμάχων** Θ. (βλ. §69, 3, σημ.) ἢ τοῦ τρόπου = **μέ: ἰκετεύει μετὰ πολλῶν δακρύων**.

3. Μὲ **δοτικήν** (τοπικήν), μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς = μεταξύ: **μετὰ τοῖσιν ἀνέστη** (=μεταξὺ τούτων) Ὅμ.

Ἐν συνθέσει μὲ τὴν κυρίαν σημασίαν τοῦ **μεταξὺ** μόνον εἰς, τοὺς ποιητὰς (μέτειμι, μεθομιλῶ, μεταίχμιον), συνήθως δὲ σημαίνει **μαζί** (μετέχω, μεταλαμβάνω), **κατόπιν** (μεδέπομαι μεταδιώκω), **ἀλλέως, διαφόρως** (μεταγινώσκω).

XII. **Παρά** (εἰς τοὺς ποιητὰς καὶ **πάρ.**). Κυρία σημασία **πλησίον, κοντὰ εἰς**.

1. Μὲ αἰτιατικήν α) τοπικῶς = **πλησίον καὶ κατὰ μῆκος τινός: παρὰ τὴν θάλασσαν** ἐπορεύετο Ξ. καὶ **ἀπλῶς** = **πλησίον, κοντὰ εἰς: παρὰ τὴν ὁδὸν** ἦν κρήνη Ξ. καὶ ἐπὶ κατευθύνσεως = **πρός: γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα** Ξ. β) χρονικῶς = **κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ, κατὰ: δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὅλον τὸν βίον**. γ) μεταφορικῶς, εἰς, δῆλωσιν συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει **πρός: παρὰ τοὺς ἄλλους εὐτακτος ἦν** ἢ **διαφορᾶς ἢ ἐναντιότητος** = **διαφόρως ἀπό, ἐναντίον: ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς Πλ.** **πράττει παρὰ τοὺς νόμους**, ἢ ἐξαιρέσεως = **παρά: παρὰ τέσσαρας ψήφους μετέσχε τῆς πόλεως** (πρὸλ. εἴκοσι παρὰ ἓνα, ἑκατὸ παρὰ δύο). Οὕτω καὶ **παρὰ μικρόν, παρ' ὀλίγον**, (πρὸλ. **παρὰ τρίχα**), **παρ' οὐδέν** (=διὰ τίποτε), ἢ αἰτίας = **ἐνεκα: παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν ἐπηρύξεται Φίλιππος Δημ.**

2. Μὲ γενικήν (ἀφαιρετικήν) α) τοπικῶς, μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς, =

ἀπὸ κοντὰ ἀπὸ: *φάσγανον ἐρύσσατο παρὰ μηροῦ* Ὅμ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν προελεύσεως = ἐκ μέρους, ἀπὸ (μόνον μετὰ γενικῆς προσώπου): *παρ' ἡμῶν ἀπάγγελλε τάδε* Ξ. (Βλ. καὶ §84, 1).

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικὴν), ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ προσώπων· α) τοπικῶς = πλησίον: *Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλιᾶ* Πλ. *παρ' ὅχθησιν ποταμοῖο* Ὅμ. β) μεταφορικῶς = κατὰ τὴν κρίσιν: *δοκεῖς παρ' ἡμῖν οὐ βεβουλεῦσθαι κακῶς* (=κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν) Σοφ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ πλησίον (ὡς παρίσταμαι) σημαίνει παραλλήλως (παραπλέω), πλάγιως ἢ κυρσίως (παραδύομαι), ἐναντίον (παρανομῶ), οὐχὶ ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως (παρakoύω, παρερμηνεύω).

XIII. Περί. Ἀρχικὴ σημασία *πéριξ*, γύρω - γύρω (βλ. καὶ *ἀμφί*).

1. Μὲ *αἰτιατικὴν* α) τοπικῶς = γύρω ἀπὸ: *κατεστρατοπεδεύσατο περὶ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν* Ξ. *οἱ περὶ τινα* (π.χ. οἱ περὶ Ξενοφῶντα· βλ. *ἀμφί*)· β) χρονικῶς, εἰς δῆλωσιν χρόνου κατὰ προσέγγισιν = περίπου, κατὰ: *περὶ μέσας νύκτας* (=κατὰ τὰ μεσάνυκτα) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς, δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς: *οὗτοι περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοί εἰσιν* Ξ. ἡ ποσοεγγίσεως, ἐπὶ ἀριθμητικοῦ ποσοῦ = περίπου: *περὶ ἑβδομήκοντα* Θ.

2. Μὲ *γενικὴν* α) τοπικῶς (σπανίως καὶ μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς) = *πéριξ*, γύρω ἀπὸ: *τείχη περὶ Δαρδανίας* (=πέριξ τῆς Δ.) Εὐρ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, σέ, γιὰ: *σοφός ἐστιν περὶ τούτων* (=σ' αὐτά) Πλ. *κῆρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν* (=γιὰ ἀνακωχῆ) Ξ.

Συνήθεις εἶναι αἱ φράσεις περὶ πολλοῦ ἢ περὶ παντός *ποιεῖσθαι* ἢ *ῥγεῖσθαι* τι (=θεωρῶ τι πολὺ σπουδαῖον, θεωρῶ τι ἀνώτερον παντός ἄλλου): *ἀλήθειαν περὶ πολλοῦ ποιητέον* ἐστὶν Πλ. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς φράσεις ἐσχηματίσθησαν καὶ αἱ φράσεις περὶ πλείονος, περὶ πλείστου *ποιεῖσθαι* τι, περὶ ὀλίγου, περὶ ἐλάττονος, περὶ ἐλαχίστου ἢ περὶ οὐδενὸς *ποιεῖσθαι* τι (=θεωρῶ κάτι σπουδαιότερον προτιμῶ κλπ.). τὰ πλείστου *ἄξια περὶ ἐλαχίστου* *ποιεῖται* (=θεωρεῖ ὅπως ἀσήμαντα, περιφρονεῖ) Πλ.

Εἰς τὰς τοιαύτας φράσεις ἢ περὶ ἔχει ἐτέραν ἀρχικὴν σημασίαν, τὴν τοῦ *ἐπέκεινα*, *πέρα*, *περισσότερον*, καὶ ἢ μετ' αὐτῆς συναπτομένη γενικὴ εἶναι ἀφαιρετικὴ· πρβλ. *χαλεπὸς περὶ πάντων εἰς μνηστῆρων* (=περισσότερον ἀπὸ ὅλους κλπ.) Ὅμ. ρ 388.

3. Μὲ *δοτικὴν* (τοπικὴν) σπανίως α) τοπικῶς = *πéριξ*, γύρω ἀπὸ:

περί τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον φέρει Πλ. β) μεταφορικῶς εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, γιά: Ζεὺς ἔδεισε περί τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο Πλ.

Ἐν συνδέσει ἐκτὸς τοῦ περίξ (ὡς περιέρχομαι) καὶ τοῦ περισσότερον, εἰς ἀνώτερον βαθμὸν (ὡς περιγίγνομαι = ὑπερτερῶ, νικῶ) σημαίνει πολλὴ ἢ ἐντελῶς (περιδεῆς, περιπίμπλημι), ὑπὲρ τὸ ὅσον (περιεργάζομαι).

XIV. Πρὸ. Κυρία σημασία ἔμπροσθεν, ἐμπρὸς ἀπὸ. Μὲ γενικὴν (ἀφαιρετικὴν) μόνον α) τοπικῶς = ἐμπρὸς ἀπὸ: πρὸ τῶν πυλῶν Ξ. β) χρονικῶς = πρὶν ἀπὸ: πρὸ τῆς μάχης Ξ. οἱ πρὸ ἡμῶν γεγονότες (=οἱ προγενέστεροι ἡμῶν) Ἰσοκρ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ὑπερασπίσεως = ὑπέρ, χάριν, γιά: πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκουσιν Ἡρόδ. ἢ ἀντιπροσωπεύσεως (σπανίως) = ἐξ ὀνόματος, γιά: πρέπων ἔφυς πρὸ τῶνδε φωνεῖν Σοφ. ἢ συγκρίσεως = ἐμπρὸς εἰς, ἀντί: τότε ἤρου πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον Πλ. (πρβλ. ἐμπρὸς στήν ὑγεία τὰ χρήματα δὲν ἀξίζουν τίποτε).

Ἐν συνδέσει ἐκτὸς τοῦ ἐμπρὸς καὶ τοῦ πρότερον (προπορεύομαι, προλέγω) σημαίνει φανερά, δημοσίᾳ (προαγορεύω, προσέπον, προκηρύττω), περισσότερον (προτιμῶ).

XV. Πρὸς (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ προτὶ ἢ ποτὶ). Ἀρχικὴ σημασία ἀπέναντι, πρὸς τὸ μέρος.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος, πρὸς: ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον Θ. πρὸς ἄρκτον, πρὸς μεσημβρίαν. ἄξιμεν ὑμᾶς πρὸς αὐτοὺς Ξ. β) χρονικῶς, εἰς δήλωσιν τοῦ περίπου: πρὸς ἐσπέραν ἦν (=πρὸς τὸ βράδυ) Ξ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν φιλικῆς ἢ ἐχθρικῆς ἐνεργείας ἢ διαδέσεως = μὲ ἢ ἐναντίον, συνηλλάγη πρὸς τοὺς οἴκοι (=μὲ τοὺς) Ξ. πρὸς τοὺς Θρᾶκας ἐπολέμησα (= ἐναντίον τῶν Θ.) Ξ. ἢ ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς: ἀδυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον Ξ. ἢ παραβολῆς καὶ συγκρίσεως = ἐν συγκρίσει πρὸς, ἐμπρὸς εἰς: οὐδὲν τὰ χρήματα πρὸς τὴν σοφίαν, ἢ σκοποῦ = γιά: πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς, (=γιά ποιὸν σκοπὸν) Ξ. πρὸς χάριν λέγουσι (=γιά εὐχαρίστησι, γιά νὰ εὐχαριστοῦν) Δημ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν): α) τοπικῶς = πρὸς τὸ μέρος ἀπέναντι πρὸς: Χαλκίς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται Δημ. πρὸς τῶν θεῶν (κυρίως = ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἔπειτα = ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν). β) μεταφορικῶς, εἰς δήλωσιν ἀναφορᾶς = σχετικῶς μέ, ὡς πρὸς: ἐλεύθερος καὶ πρὸς

πατρός καὶ πρὸς μητρός, ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ: ἄτοπα λέξεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ Ξ. ἡ ὠφελείας, συμφέροντος = πρὸς ὠφέλειαν, πρὸς τὸ συμφέρον: σπονδὰς ἐποίησαντο πρὸς τῶν Θηβαίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἑαυτῶν Ξ. (Βλ. καὶ §84, 1).

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν): α) τοπικῶς = πλησίον, κοντὰ εἰς: πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κύρος Ξ. β) μεταφορικῶς εἰς δῆλωσιν ἀσχολίας = μέ: πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν (=εἶχε νὰ κάμῃ μὲ) Πλ. ἡ προσδήκης = κοντὰ εἰς, ἐκτός: πρὸς τοῦτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις (=κοντὰ στ' ἄλλα) Θ.

Ἐν συνδέσει ἐκτός τοῦ πρὸς τὸ μέρος τινός (ὡς προσέρχουμαι πρὸς τινα) σημαίνει πλησίον (προσοικῶ), προσέτι (προσαιτῶ, πρόσεστι).

XVI. Σὺν ἢ ξύν. (Εἰς τοὺς ἄλλους πλὴν τοῦ Ξενοφώντος πεζοῦς συγγαφεῖς συνηθεστέρα ἀντ' αὐτῆς ἢ μετὰ μὲ γενικὴν). Ἀρχικὴ σημασία μαζί, μαζί μέ.

Μὲ δοτικὴν ὀργανικὴν μόνον, εἰς δῆλωσιν συνοδείας = μαζί μέ, μέ: βασιλεὺς σὺν πολλῷ στρατεύματι προσέρχεται Ξ. ἡ συνδρομῆς = μὲ τὴν βοήθειαν: σὺν τοῖς θεοῖς ἀμυνόμεθα τοὺς πολεμίους Ξ. ἡ συμφωνίας = σύμφωνα μέ: σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθε Ξ.

Ἐν συνδέσει ἐκτός τοῦ μαζί (ὡς συνοικῶ) σημαίνει ἐντελῶς, καλὰ (συγκαλύπτω, συνωρῶ).

XVII. Ὑπέρ. Κυρία σημασία ὑπεράνω, ἀπὸ πάνω ἀπὸ.

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ἐπάνω ἀπὸ, πέραν: ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι Ξ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν τοῦ περισσότερον ἢ υπερβάσεως ὁρίου τινός ἢ μέτρου: οἱ ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη γεγονότες Ξ. ὑπὲρ τὴν δύναμιν, ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὑπὲρ ἡμᾶς (=ὑπὲρ τὰς δυνάμεις μας, τὰς σωματικὰς ἢ πνευματικὰς) Πλ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν): α) τοπικῶς = ὑπεράνω ἀπὸ, ἐπάνω ἀπὸ: πόλις ὑπὲρ τοῦ λιμένος κεῖται Θ. β) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωσιν ὑπερασπίσεως = χάριν, γιὰ: νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν Αἰσχ. ἡ ἀντιπροσωπεύσεως = ἀντί, γιὰ: ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι (=ἀντὶ γιὰ σένα) Πλ. ἡ σκοποῦ = γιὰ: ἡ τελευταῖα τοῦ πολέμου ἤδη ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς (=γιὰ νὰ μὴ) Δημ. ἡ αἰτίας = ἔνεκα, γιὰ: ὑπὲρ τῶν γεγεννημένων ὠργίζετο Ἴσοκρ. ἡ ἀναφορὰς = σχετικῶς μέ, περὶ: ἡ ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμη. (Ἡ τοιαύτη χρῆσις τῆς ὑπὲρ ἀντὶ τῆς περὶ εἶναι συνήθης ἀπὸ τοῦ Δημοσθένους καὶ ἐντεῦθεν).

Ἐν συνδέσει ἐκτός τοῦ ὑπεράνω (ὡς ὑπερκάθημαι) σημαίνει πέραν,

πιὸ πέρα (ὑπερβάλλω, ὑπερπόντιος - ὑπερρονῶ = περιφρονῶ), ὑπερβολικὰ (ὑπερπονῶ), πρὸς χάριν (ὑπεραπολογουμαί τινος).

XVIII. Ἰπό. Ἀρχικὴ σημασία ὑποκάτω, ὑποκάτω ἀπό. (ἀντιθ. ἐπί).

1. Μὲ αἰτιατικὴν α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ ἢ εἰς τὸ κάτω μέρος, πλησίον (τῆς θάσσεως τινος): ὑπὸ τὰ δένδρα ἀπῆλθον Ξ. ὑπὸ τὸν λόφον ἔστησε τὸ στράτευμα (=εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, πλησίον τοῦ λόφου) Ξ. β) χρονικῶς = κατὰ: ὑπὸ νύκτα (=διαρκούσης τῆς νυκτός) Θ. ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Δημ. γ) μεταφορικῶς, εἰς δῆλωση ὑποταγῆς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν: Αἰγυπτὸς ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο Θ.

2. Μὲ γενικὴν (καθαράν) ἢ ἀφαιρετικὴν α) τοπικῶς = ὑποκάτω ἀπὸ: ξιφίδια ὑπὸ μάλης εἶχον Ξ. τὰ ὑπὸ γῆς Πλ. ἔλαβε βοῦν ὑπὸ ἀμάξης (=ὑποκάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς ἀμάξης) β) μεταφορικῶς, ἐπὶ αἰτίας = ἔνεκα, ἀπὸ: ἀπώλετο ὑπὸ λιμοῦ (=ἀπὸ πείνας) Ξ. (βλ. καὶ §84, 1), ἢ ἐπὶ συνοδείας = ἐν συνοδείᾳ μέ: τὰ μακρὰ τεῖχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητριδῶν (=ἐνῶ συγγρόνως αὐλητρίδες ἡῶλουν) Ξ.

3. Μὲ δοτικὴν (τοπικὴν) α) τοπικῶς, ἐπὶ στάσεως = ὑποκάτω ἀπὸ, κάτω ἀπὸ: ἔστι δὲ καὶ βασιλεια ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Ξ. β) μεταφορικῶς = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν: οἱ ὑπὸ βασιλεῖ ὄντες (=οἱ ὑπῆκοοι τοῦ β.) Ξ. ἢ = ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν: ὑπὸ παιδοτρίδῃ ἀγαθῷ πεπαιδευμένος Πλ.

Ἐν συνθέσει ἐκτὸς τοῦ ὑποκάτω (ὡς ὑπόκειμαι, ὑπόγειος) σημαίνει κρυφίως (ὑποπέμπω), ὀλίγον, λίγο - λίγο (ὑπόπικρος, ὑποπίνω = κουτσοπίνω), ἐμπρός, πρότερον (ὑφηγούμαι = προηγούμαι, ὑπάγω, ὑπάρχω = πρῶτος ἀρχίζω), συγγρόνως (ὑπαυλῶ).

§98. β') Αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς κυρίας προθέσεις κατὰ τοῦτο, ὅτι αὐταὶ λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν συνθέσει. (Ἡ καταχρηστικὴ πρόθεσις πλὴν λαμβάνεται καὶ ἐν συνθέσει, ὡς πρῶτον συνθετικὸν μὲ τὴν λέξιν μέλος - πλημμελὲς, καὶ ὡς δεῦτερον συνθετικὸν εἰς τὴν ἐπιρρηματικὴν λέξιν ἔμπλην = ἐντελῶς πλησίον, κολλητά).

Ἐκ τῶν καταχρηστικῶν προθέσεων

1) ἡ ἄνευ, ἄχρι, μέχρι, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν (καὶ Ἰωνικῶς εἶνεκα ἢ εἶνεκεν) καὶ χωρὶς συντάσσονται μὲ γενικὴν.

2) ἡ ὡς συντάσσεται μὲ αἰτιατικὴν. (Βλ. §93, 2, ζ' σημ. β').

3) ἡ πλὴν κανονικῶς μὲν συντάσσεται μὲ γενικὴν: πλὴν ἐμοῦ (=ἐκτὸς ἡ ἐξαιρέσει ἐμοῦ) Σοφ. Συντάσσεται ὅμως καὶ μὲ οἰανδήποτε ἄλλην

πτῶσιν ὁμοιοπτῶτως πρὸς τινὰ προηγούμενον ὅρον τῆς προτάσεως, ἀπὸ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ σύγκρισις: *συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος* (=ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ τοῦ ἀνδρός τοῦ Ν.) Ξ. *παντὶ δῆλον πλὴν ἐμοὶ* (=ἐκτὸς ἀπὸ ἐμὲ) Πλ. *οὐκ οἶδα πλὴν ἓν* (=οὐκ οἶδα οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἓν: παρὰ μόνον ἓνα πρᾶγμα) Σοφ.

Σημείωσις. Ἡ λέξις *πλὴν* λαμβάνεται καὶ ὡς σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος συνδέει μίαν πρότασιν πρὸς τὰ προηγούμενα παρατακτικῶς (=καὶ μόνον, παρὰ μόνον): νῦν δ' οὐδεμία πάρεστιν, *πλὴν ἢ γ' ἐμὴ κωμῆτις, ἢ δ' ἐξέρχεται Ἄρφ.*

§99. 1) Ἡ πρόθεσις *ἐνεκα* δηλοῖ α) *αἰτίαν* = ἐξ αἰτίας, γιὰ: *οὐ τῶν ἀδικημάτων ἐνεκα* αὐτοὺς ἀπέκτειναν Λυσ. β) *σκοπὸν* = χάριν, γιὰ: *τῶν παιδῶν ἐνεκα* βούλει ζῆν, (ἵνα αὐτοὺς ἐκδρέψῃς), Πλ. γ) *ἀναφοράν* = ὅσον ἀφορᾷ εἰς, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ: *φῶς εἰ μὴ εἵχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν ἐνεκά γε τῶν ἡμετέρων ὀφθαλμῶν* Ξ.

2) Αἱ συνώνυμοι προθέσεις *ἄνευ* (=χωρίς, δίχως) καὶ *χωρίς* (=χωριστὰ ἀπὸ, δίχως) λαμβάνονται ὅχι μόνον εἰς δήλωσιν ἐξαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ προσθήκης (=ἐκτὸς τοῦ, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ κανεῖς, ἀνεξαρτήτως τοῦ, κοντὰ εἰς): ὁ τότε ἐνστάς πόλεμος *ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν* ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ἡμᾶς (=ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔφερε καλὴν δόξαν) Δημ. *χωρὶς δὲ τῆς δόξης οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ* (=ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς δόξης) Πλ.

4. Ἐπιφωνήματα.

§100. Τὰ *ἐπιφωνήματα*, ἥτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν ἰσχυρόν τι ψυχικὸν πάθημα (οἷον ἔκπληξιν, θαυμασμόν, χαράν, λύπην, ἀγανάκτησιν, ὀργήν, φόβον κ.τ.τ.), ἐκφέρονται συνήθως καθ' ἑαυτὰ ἢ μὲ κάποιαν γενικήν, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος. Οὕτω ἀποτελοῦνται μονομελεῖς (ἐπιφωνηματικά) προτάσεις: οἴμοι! φεῦ! παπαῖ! ἰώ! - *φεῦ τῆς ἀνοίας* (=ἀλλοίμονο τί ἀνοία!) Σοφ. Βλ. §37, 2.

Τὸ ψυχικῶς πάσχον πρόσωπον δηλοῦται μὲ ὀνομαστικὴν ἢ δοτικὴν (προσωπικὴν), ἡ ὁποία συνάπτεται μὲ τὸ ἐπιφώνημα: *οἴμοι ἐγὼ τλήμων!* (ἀλλοίμονο σ' ἐμένα τὸν δυστυχῆ!) *ὦμοι μοι!* Σοφ.

§101. Ἐπιφωνηματικῶς λαμβάνεται προσέτι

1) κλητικὴ πτώσις τοῦ ὀνόματος κάποιου θεοῦ ἢ ἥρωος, καθ' ἑαυτὴν

ἡ συνημμένη με γενικήν: Ἡράκλεις! ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν! (=Θεέ μου! τὴ λεπτότης φρενῶν!) Ἀφρ. (Πρβλ. Χριστέ μου! Παναγία μου! Ἄγιε Γεράσιμε!)

2) πρότασις ἀπαρεμφατική ἢ (συνηθέστατα) ἀναφορική: ἐμέ παθεῖν τάδε! (=ἐγὼ γὰρ τὰ πάθω αὐτά). οἶα ποιεῖς, ὦ ἑταῖρε; (=τί εἶναι αὐτά, ποὺ κάνεις, φίλε!) Πλ. ὥς καλός μοι ὁ πάππος (=τί ὠραῖος!...) Ξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΧΡΟΝΟΙ ΚΑΙ ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ

1. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικήν.

§102. Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος εἶναι τύποι αὐτοῦ, διὰ τῶν ὁποίων δηλοῦται ἂφ' ἐνὸς μὲν ἡ **χρονική θαυμία**, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ῆτοι τὸ παρελθὸν ἢ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον), ἂφ' ἑτέρου δὲ ὁ **τρόπος τῆς ἐμφανίσεως** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος (ῆτοι ἐξελίξις ἢ διάρκεια, σύμπτυξις ἢ σύνοψις, τετελεσμένον τῆς πράξεως).

§103. Ἡ σημασία τῶν χρόνων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἀλλ' ἄλλη μὲν εἰς τὴν ὀριστικήν, ἄλλη δὲ εἰς τὰς λοιπὰς ἐγκλίσεις.

Ἐκ τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικήν

1) ἀναφέρονται εἰς μὲν **τὸ παρελθὸν** ὁ παρατατικός, ὁ ἀόριστος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ παρὸν** ὁ ἐνεστώς καὶ ἐν μέρει ὁ παρακείμενος, εἰς δὲ **τὸ μέλλον** οἱ δύο μέλλοντες (*).

2) ἐμφανίζουν τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος **ἐξελισσόμενον** μὲν ἢ **διαρκοῦν** ὁ ἐνεστώς, ὁ παρατατικός καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **συνεπτυγμένον** δὲ ἢ ἐν **σύνόψει** ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων ἐν μέρει, **τετελεσμένον** δὲ ὁ παρακείμενος ἐν μέρει, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων.

Συνοπτικῶς ἡ σημασία τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος εἰς τὴν ὀριστικήν

*. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται **ἀρχτικοὶ χρόνοι**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται **παραγόμενοι ἢ ἱστορικοὶ**.

δηλοῦται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

Κατὰ τὴν χρονικὴν βαθμίδα				
	Χρόνοι	τοῦ παρελθόντος	τοῦ παρόντος	τοῦ μέλλοντος
Κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἐμφάνισης τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος	τοῦ ἐξελισσομένου ἢ τοῦ διαρκούς	ὁ παρατατικός ἔγραφον	1) ὁ ἐνεστώς γράφω 2) ὁ παρακείμενος, ἐν μέρει ἔστηκα = στέκομαι	ὁ ἀπλοὺς μέλλων, ἐν μέρει γράψω = θὰ γράψω. ἔξω = θὰ ἔχω
	τοῦ συνεπυγμένου ἢ συνοπτικοῦ	ὁ ἀόριστος ἔγραψα		ὁ ἀπλοὺς μέλλων, ἐν μέρει γράψω = θὰ γράψω. σχήσω = θὰ λάβω
	τοῦ τετελεσμένου	ὁ ὑπερσυντέλικος ἔγεγράφειν	ὁ παρακείμενος γέγραφα	ὁ τετελεσμένος μέλλων γεγραφώς ἔσομαι

Αἱ εἰδικώτεραι σημασίαι ἐκάστου χρόνου εἰς τὴν ὀριστικὴν ἀναπτύσσονται ἐν τοῖς ἐξῆς.

§104. α') Ὁ ἐνεστώς εἰς τὴν ὀριστικὴν κανονικῶς σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος γίνεται τώρα, ἤτοι κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποῖον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: γράφω, ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ (=τώρα σᾶς ἐπαινῶ) Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων ὁ ἐνεστώς σημαίνει προσέτι ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος

1) συμβαίνει πάντοτε ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ τὸ ἔθος ἢ ἀορίστως. Μὲ τοιαύτην δὲ σημασίαν λαμβάνεται συνηθέστατα ὁ ἐνεστώς εἰς ἀποφθέγματα, γνωμικά καὶ παροιμίας (καὶ τότε λέγεται γνωμικός ἐνεστώς): πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν Ξ. αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω Ξ. χεῖρ χεῖρα νίξει. (πρὸς τὴν στάλα τὴν στάλα τὸ νερὸν τρυπάει τὸ λιθάρι).

2) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον θέλει ἢ προσπαθεῖ νὰ πράξῃ τὸ ὑποκείμενον (βουλευτικὸς ἢ ἀποπειρατικὸς ἐνεστώς): ἐπεὶ ἡμῖν φίλοι ἐγένεσθε, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας (=θέλετε ἢ ζητεῖτε νὰ μᾶς ἐκδιώξετε) Ξ. πείθω τινὰ (=προσπαθῶ νὰ πείσω): (πρβλ. ποιὸς παίρνει κόρην ἔμορφήν, ποιὸς παίρνει μαυρομάτα; = θέλει νὰ πάρῃ).

3) εἶναι κάτι, τὸ ὁποῖον προσέρχεται ἐκ τοῦ παρελθόντος (ἀποτελεσματικὸς ἐνεστώς, συγγενὴς κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸν παρακειμενον): ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι (=ὅπως πληροφοροῦμαι, ἦτοι ἔχω πληροφορηθῇ ἢ εἶμαι πληροφορημένος) Θ.

Οὕτω λαμβάνεται μὲ σημασίαν καὶ παρακειμένου ὁ ἐνεστώς τῶν ῥημάτων: ἀκούω (αἶω εἰς τὸν Ὅμηρον, κλύω εἰς τοὺς τραγικούς), αἰσθάνομαι, γιγνώσκω κτλ., νικῶ (=εἶμαι νικητής), κρατῶ, φεύγω (=εἶμαι φυγὰς), ἀδικῶ κτλ. (Πρβλ. τί νέα μαθαίνεις; = ἔμαδες καὶ γνωρίζεις. ἀκούω πὺς θ' ἀναχωρήσῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν παρακειμένου ὁ ἐνεστώς τῶν ῥημάτων ἦκω (=ἔχω ἔλθει), οἶχομαι (=ἔχω ἀπέλθει), κάθηναι καὶ κεῖμαι.

4) εἶναι κάτι βεβαιότατον καὶ τρόπον τινὰ γίνεται τώρα, ἐνῷ κυρίως πρόκειται νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, ἐὰν πραγματοποιηθῇ κάποια ἄλλη μέλλουσα πράξις (ἐνεστώς ἀντὶ μέλλοντος): εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία (=ἐξάπαντος θὰ καταληφθῇ) Θ. (Πρβλ. Τήρα καλὰ, καλόγερε, καὶ μὴ μᾶς μαρτυρήσῃς σοῦ κόβει ὁ Γιάννης τὰ μαλλιά κι ὁ Γιώργος τὸ κεφάλι = τότε χωρὶς ἄλλο θὰ σοῦ κόψῃ).

Κανονικῶς ἔχει σημασίαν μέλλοντος εἰς τὴν ὀριστικὴν ὁ ἐνεστώς εἶμι (=θὰ πάω), ὁ ὁποῖος ἀναπληροῦται ὡς ἐνεστώς ὑπὸ τοῦ ἔρχομαι (=πηγαίνω): νῦν δ' εἶμι Φθίγῃνδε (=θὰ πάω στὴ Φθία) Ὅμ. (Πρβλ. μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, ἐγὼ πάω σπίτι).

§105. Συνηθέστατα ὁ ἐνεστώς λαμβάνεται ἀντὶ ἀορίστου εἰς διηγήσεις παρελθόντων γεγονότων, καὶ τότε καλεῖται **ιστορικὸς ἐνεστώς**. Τοῦτου διακρίνοντα δύο εἶδη, ἦτοι

1) ὁ **δραματικὸς ἐνεστώς**. Ὁ διηγούμενος δηλαδὴ διὰ τῆς φαντασίας του μεταφέρεται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον, ὅτε συνέβαινεν ἡ ιστορουμένη πράξις, καὶ τρόπον τινὰ θεᾷται αὐτὴν ἐκτελουμένην καὶ τὴν προβάλλει ὡς εἰς ἓν δράμα καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας. Οὕτω δὲ ἡ διήγησις καθίσταται λίαν ζωηρὰ καὶ ἐναργής: ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε τὸν Θεμιστοκλέα μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος καὶ ὕστερον οὐ πολλῶ τοῖς τε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθούσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει εἰς Πύδναν Θ. (Πρβλ. σηκώνομαι μιὰ χαρὰν μιὰ μαῦρος ἀπὸ τὸν ὕπνον, παίρνω νερό

καὶ νίβομαι κτλ. = σηκώθηκα μιὰ χαραυγὴ κτλ.).

2) ὁ ἐνεστώς τῶν ἀπλῶν ἱστορικῶν ἀναγραφῶν, (ὅστις κυρίως εἶναι ἄχρονος ἐνεστώς, περὶ τοῦ ὁποίου ἰδὲ κατωτέρω): Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν οἱ τύποι τοῦ ἐνεστώτος ἦσαν ἄχρονοι ῥηματικοὶ τύποι, ἥτοι ῥηματικοὶ τύποι ἐστερημένοι χρονικῆς σημασίας, δυνάμενοι δὲ ὡς ἐκ τούτου νὰ χρησιμοποιοῦνται περὶ πράξεως ὅχι μόνον νῦν γινομένης, ἀλλὰ καὶ παρελθούσης ἢ μελλούσης. Τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ εἰς τοὺς, μετὰ ταῦτα συγγραφεῖς συνδέεται ὁ ἐνεστώς μὲ ἐπιρρήματα, τὰ ὅποια δηλοῦν τὸ πρότερον ἢ τὸ κατόπιν (πάρος = πρότερον, πάλαι = πρὸ πολλοῦ, πρόσθεν = πρότερον, ἄρτι = πρὸ ὀλίγου): *πάρος γε μὲν οὐ τι θαμίζεις* (=ἐδάμιζες)· *ἀλλὰ τε καὶ μετόπισθεν ἔχει* (=ἔξει) *κότον Ὅμ.* (πρβλ. *δουλεύει εἵκοσι χρόνια τώρα* καὶ τίποτε δὲν ἔκαμε - αὖριο ἀναχωρῶ γιὰ τὴν πατρίδα).

§106 β') Ὁ παρατατικός εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐγένετο εἰς τὸ παρελθὸν κατὰ ἓν χρονικὸν διάστημα, τὸ ὅποιον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων καὶ τὸ ὅποιον ἢ δηλοῦται ῥητῶς ἢ νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων: *μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἱ Ἕλληνες ἡμέρας εἵκοσιν Ξ.* πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς Ξ.

Ἀναλόγως δὲ τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων καὶ ὁ παρατατικός, ὅπως ὁ ἐνεστώς, δύναται νὰ εἶναι

1) ἐπαναληπτικός (πρβλ. §104, 1): *ἐργαζόμεναι μὲν ἡρίστων, ἐργασάμεναι δὲ ἐδείπνουν Ξ.* (Πρβλ. Ὅταν ἤμουν παιδί, ἔλεγα στὴν ἐκκλησίᾳ τὸν Ἀπόστολο).

2) βουλευτικός ἢ ἀποπειρατικός (πρβλ. §104, 2): *ἐπίτηδές σε οὐκ ἡγειρον, ἔνα ὡς ἡδιστα διάγης* (=δὲν ἡθελα νὰ σὲ ξυπνήσω), Πλ. *ἐκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ἀποστῆναι τὴν ἀρχὴν* (=προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ) Ξ. (πρβλ. Σαράντα πέντε μάστοροι κι ἐξήντα μαθητὰδες γεφύριν ἐδεμελίωσαν στῆς Ἀρτας τὸ ποτάμι = προσπαθοῦσαν νὰ δεμελιώσουν).

Σημείωσις. Ὁ παρατατικός ῥημάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸν ἐνεστώτα λαμβάνονται καὶ μὲ σημασίαν παρακειμένου, λαμβάνεται καὶ αὐτὸς μὲ σημασίαν ὑπερσυντελείου: *ἐνίκων* (=ἤμουν νικητῆς), *ἔφευγον* (=ἤμουν φυγάς). Ὁ παρατατικός ὅμως τῶν ῥημάτων *ἤκω* καὶ *οἶχομαι* (ἤκον, ὠχώμην), συνήθως λαμβάνεται μὲ σημασίαν ἀορίστου: *Φαλῖνος μὲν*

δὴ ὤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· οἱ δὲ παρὰ Ἀριαίου ἦκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος (=ἀπῆλθε - ἤλθον) Ξ.

§107. γ) Ὁ ἀόριστος εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ἀπλῶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματινόμενον ἐγένε· **ἔγραψα ἐπιστολὴν ἀνέδῃ ἐπὶ τὸ ὄρος**.

Διαφέρει δὲ ὁ ἀόριστος ἀπὸ τὸν παρατατικὸν κατὰ τοῦτο, ὅτι τὴν πράξιν, ἣ ὁποία ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, ὁ μὲν παρατατικὸς τὴν ἐμφανίζει **ἐξελισσομένην καὶ μήπω λαβοῦσαν πέρας**, ὁ δὲ ἀόριστος τὴν ἐμφανίζει **ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἐν συνόψει**, ἥτοι **συνεπτυγμένην** (πρβλ. *Κριτίας* καὶ *Ἀλκιβιάδης* οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς *Σωκράτους ὠμιλησάτην*, ὃν χρόνον *ὠμιλείτην* αὐτῷ = τὸν συναναστρέφῃσαν, ὅσον καιρὸν τὸν συναναστρέφοντο) Ξ. **ἐβασίλευσε ἔτεα δωδέκα**. Ἡροδ.

Ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας τοῦ δὲ σημασίας ταύτης ὁ ἀόριστος χρησιμοποιεῖται καὶ ὁσάκις πρόκειται νὰ δηλωθῇ **ἐναρξίς μιᾶς πράξεως** ἢ **εἵσοδος** τοῦ ὑποκειμένου εἰς μίαν **κατάστασιν**, ἰδίᾳ ἐπὶ ῥημάτων, τὰ ὅποια σημαίνουν ψυχικὸν πάθημα (ἐναρκτικὸς ἀόριστος): **ἔφυγον** (=ἐτράπησαν εἰς φυγὴν). ἐκ τούτου **ἐπλούτησε** (=ἐγένε πλούσιος). **ἐνόσησε** (=ἐπεσεν ἄρρωστος). ἐπειδὴ δὲ **ἐβασίλευσε** *Θησεύς*, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὕσαν ξυνώκισε πάντας (=ἅμα ἐγένε βασιλεύς, εὐθύς ὡς ἔλαβε τὴν βασιλείαν) Θ. **ἐχάρη, ἐφροδήθη** (=κατελήφθη ἀπὸ χαρὰν, φόβον).

Σημείωσις. Παρομοία εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀορίστου, καθ' ἣν οὗτος δηλοῖ πράξιν παρελθούσαν, συνεχιζομένην ὅμως καὶ ἐν τῷ παρόντι· διὰ τοῦτο **συνεκάλεσα** ὑμᾶς ὧδε.

§108. Ὁ ἀόριστος λαμβάνεται πολλάκις:

1) **ἀντὶ ἐνεστώτος**, εἰς γνωμικά, τὰ ὅποια ἐν γένει σημαίνουν κάτι τι, τὸ ὅποιον ἰσχύει διὰ πάντα χρόνον. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἀόριστος ὡς ἐκ τῆς κυρίας σημασίας του δύναται νὰ παριστᾷ καὶ τὰ ἐκ τῆς πείρας δεδομένα: **ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω** (=τὸ καταλαμβάνει) Ὅμ. **τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε** (=διαλύει) Ἴσοκρ. (γνωμικὸς ἀόριστος).

Ὅμοιως λαμβάνεται εἰς τοὺς ποιητὰς ὁ ἀόριστος ἐπὶ παρομοιώσεων: ὡς δ' ὅτε **τίς τε δράκοντα ἰδὼν παλίνγορρος ἀπέστη**, ἅψ δ' **ἀνεχώρησεν**, ὡς **αὖτις καθ' ὅμιλον ἔδω Ἀλέξανδρος** (=ὡς ἀφίσταται - ἀναχωρεῖ) Ὅμ.

Σημείωσις. Μὲ ἐνεστώτα ἰσοδυναμεῖ ὁ ἀόριστος καὶ εἰς φράσεις, οἷαι π.χ. **πῶς τοῦτ' ἔλεξας**; (=λέγεις) ἤγρεσα (=αἰνῶ), (πρβλ. Θὰ μέινετε

ἀκόμη ἐδῶ; Ἐγὼ σὰς ἐχαιρετησα = σὰς χαιρετῶ).

2) **ἀντὶ μέλλοντος**, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι κάτι τι ἀφεύκτως θὰ γίνη, ἐὰν γίνη κάτι ἄλλο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ὁ λέγων θεωρεῖ αὐτὸ ὡς γενόμενον ἤδη (πρβλ. §104, 4) **ἀπωλόμεσθ'** ἄρ, εἰ κακὸν τροσοίσμεν νέον παλαιῶ (=ἐχαθίκαμε, ἀφεύκτως θὰ χαθοῦμε). (πρβλ. **χάθηκες** ἂν σὲ καταλάβουν).

§109. δ') Ὁ **παρακείμενος** συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σηματιζόμενον ἔχει γίνει, ἤτοι ἐξετελέσθη εἰς τὸ παρελθόν καὶ ὑπάρχει τετελεσμένον εἰς ἓν πρόσωπον ἢ πράγμα κατὰ τὸ παρόν: **γέγραφε** δὲ καὶ ταῦτα ὁ αὐτὸς **Θουκυδίδης** (=τὰ ἔχει γράψει, ἤτοι τὰ ἔγραψε καὶ τώρα παραμένουν γεγραμμένα) **Θ. τέθαιπται** πρὸ τοῦ ἄστεως (=ἐτάφη καὶ παραμένει θαμμένος). (**Αποτελεσματικὸς** παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸν Ὅμηρον).

Σημειώσεις. Ὁ παρακείμενος ἀρχῇθεν εἶναι χρόνος λίαν συγγενής κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὸν ἐνεστώτα. Σημαίνει δηλαδὴ ἀρχῇθεν ὁ χρόνος οὗτος (διὰ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ του)

1) **κατάστασιν ὑπάρχουσιν εἰς τὸ παρόν**, ἡ ὁποία προήλθεν ἐκ προηγηθείσης ἐνεργείας ἔστηκα (=ἔστην καὶ παραμένω ἰστάμενος = στέκομαι), **τέθνηκε** (=ἀπέθανε καὶ εἶναι πεθαμένος = εἶναι νεκρός): ἡ **θύρα ἀνέψχεται** (=ἠνοιχθῇ καὶ παραμένει ἀνοιγμένη = εἶναι ἀνοικτή).

Ἐκ, τούτου προέρχεται ὅτι πολλοὶ παρακείμενοι ἔχουν σημασίαν **ἐνεστώτος**: **δέδοικα** (=φοβοῦμαι), **ἔοικα** (=ὁμοιάζω), **κέκτημαι** (=ἔχω), **μέμνημαι** (=θυμοῦμαι), **οἶδα** (=γνωρίζω).

2) **ἐπίτασιν ἢ ἐπανάληψιν πράξεως κατὰ τὸ παρόν**, ἤτοι ὅτι τὸ σηματιζόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος ἐκτελεῖται κατὰ τὸ παρόν εἰς μέγαν βαθμὸν ἢ κατ' ἐπανάληψιν. Τοιοῦτοι παρακείμενοι εἰς τὸν Ὅμηρον ἢ τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς εἶναι π.χ. **βέβρυχε** (=βρυχᾷται πολὺ καὶ δυνατά, βογγάει), **κέκραγε** (=κράζει ἰσχυρῶς, σκούζει), **γέγηθε** (=γηθεῖ ἰσχυρῶς, χαίρει μεγάλως), **πεφόβηται** (=Φοβεῖται ἰσχυρῶς, ἔχει μεγάλον φόβον), **πεποτήχεται** (=πεπότηνται = πέτονται ἐδῶ κι ἐκεῖ).

Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι ὁ παρακείμενος λαμβάνεται, καὶ ἵνα δηλωθῇ σειρά ὁμοίων πράξεων, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν μὲν εἰς τὸ παρελθόν, λαμβάνονται δὲ συγκεντρωμέναι κατὰ τὸ παρόν: πολλοὶ διὰ **δόξαν** καὶ **πολιτικὴν δύναμιν** **μεγάλα κακὰ πεπόνθασι** (=ἔχουν πάθει εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἕως τώρα) **Ξ. Βλ. καὶ Ὅμ., Β, 272.**

§110. Ὁ παρακείμενος λαμβάνεται ἐνίοτε **ἀντὶ μέλλοντος**, ὅπως ὁ ἀόριστος (§108, 2): **εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται, ὄλωλα** (=εἶμαι

χαμένος, θὰ χαθῶ χωρὶς ἄλλο) Σοφ. (πρβλ. ἂν σὲ νοιώσουν, εἶσαι χαμένος).

§111. ε') Ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν συνήθως σημαίνει ὅτι τὸ σηματινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος εἶχε γίνεαι, εἰς τὸ παρελθόν, ἥτοι ἦτο τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἔχει νατὰ νοῦν ὁ λέγων: ἔν δ' ἦν χωρίον μητροπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες **συνερρύχεσαν** (=εἶχαν συρρεύσει τότε, ποῦ ἐγένεν ἡ ἐπιδρομή) Ξ. ἐπὶ δὲ τὸ ναυτικόν, ὃ ἐκεῖνος ἡθροίκει ἀπὸ τῶν συμμαχῶν, ἐξεπέμφθη Κρατησιπιδάς (=τὸ ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε συναθροίσει ἕως τότε) Ξ.

Σημείωσις α'. Ὁ ὑπερσυντέλικος ἐν γένει ὅ,τι καὶ παρακείμενος, ἀλλὰ διὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω εἰστήκει (=εστέκετο), ἡ θύρα ἀνέφκτο (=ἦτο ἀνοικτὴ) Ξ. ἐδεδοίκειν (=ἐφοβούμεν), ἐώκειν (=ώμοιάξα) κλπ.. ἐκεκράγετε (=ἐφωνάζετε δυνατὰ) Ξ. ἐγεγῆδει (=ἔχαιρε μεγάλως), -πολλά ἐπεπόνθεσαν (=εἶχαν πάθει ἕως τότε εἰς διαφόρους περιπτώσεις). (Βλ. §109, Σημ. 1 καὶ 2).

Σημείωσις β'. Ὁ ὑπερσυντέλικος λαμβάνεται πολλάκις, ἵνα δηλωθῇ πρᾶξις παρελθούσα, ἡ ὁποία ἠκολούθησεν εὐθὺς κατόπιν ἄλλης πρᾶξεως ὡσαύτως παρελθούσης, καὶ ὡς ἐκ τούτου νοεῖται ὡς τετελεσμένη μετ' ἐκείνης. Τότε ὁ ὑπερσυντέλικος πρέπει νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ χρόνον ἀόριστον, μὲ τὸ εὐθὺς ἢ ἀμέσως, στή στιγμή πρὸ αὐτοῦ: ὡς δ' ἐλήφθησαν οὗτοι, **ἐλέλυντο αἱ σπονδαί** (=ἀμέσως ἐλύθησαν αἱ συνδῆκαι) Θ. Βλ. καὶ Ὅμ. Π 344.

§112. ς') Ὁ τετελεσμένος μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σηματινόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ ἔχῃ γίνεαι, ἥτοι θὰ εἶναι τετελεσμένον κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ἔχει κατὰ νοῦν ὁ λέγων: φίλος ἡμῖν οὐδεὶς **λελείψεται** (=κανεὶς δὲν θὰ μᾶς ἔχῃ μείνει τότε).

Σημείωσις. Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἐν γένει σημαίνει ὅ,τι καὶ ὁ παρακείμενος ἢ ὁ ὑπερσυντέλικος, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον: ἥ γε μὴν θύρα ἡ ἐμὴ **ἀνέφκτο** μὲν καὶ πρόσθεν, **ἀνεώξετα** δὲ καὶ νῦν (=θὰ εἶναι ἡ θὰ μείνῃ ἀνοικτὴ) Ξ. **ἀφεστήξω** (=θὰ ἀποστατήσω), **μεμνήσομαι** (=θὰ θυμοῦμαι), **κεκτήσομαι** (=θὰ ἔχω) Βλ. §109, Σημ. 1 καὶ 2.

Πολλάκις δὲ ὁ τετελεσμένος μέλλων λαμβάνεται, ἵνα δηλωθῇ μέλλουσα πρᾶξις, ἡ ὁποία θὰ ἀκολουθήσῃ ἀμέσως ἢ ἀφ'εὐκτως κατόπιν ἄλλης μελλούσης ὡσαύτως πρᾶξεως: **φράζε** καὶ **πεπράξετα** (=καὶ

ἀμέσως θὰπραχθῇ αὐτὸ ποὺ θὰπῆς) Ἀφρ. (πρβλ. §114, Σημ. β')

§113. ζ) Ὁ (ἀπλοῦς) μέλλων εἰς τὴν ὀριστικὴν σημαίνει ὅτι τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος θὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον: γράψω ἐπιστολὴν (=θὰ γράψω), ἡ στρατιὰ ἔξει τὰ ἐπιτήδεια (=θὰ ἔχη) Ξ.

Σημειώσεις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους, ὅπως εἰς τὴν νέαν (θὰ γράφω - θὰ γράψω), ἀλλὰ μόνον ἓνα (γράφω), καὶ οὗτος εἶναι καὶ μέλλων διαρκείας ἢ ἐπαναλήψεως (=θὰ γράφω) καὶ συνοπτικὸς μέλλων (=θὰ γράψω). Ἐκ τῆς ἀμέσους δὲ ἀντιλήψεως καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων νοεῖται, ἂν ἡ μέλλουσα πράξις λαμβάνεται ὡς διαρκῆς, ἢ κατ' ἐπανάληψιν, ἢ ἐν συνόψει: ἐκεῖθεν θάλατταν ὕψεσθε (=θὰ ἰδῇτε). ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὕψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον (=θὰ μὲ βλέπετε νὰ διαιτῶμαι) Ξ.

§114. Ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων τροποποιεῖται ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ μέλλοντος καὶ πολλάκις οὗτος ἔχει τὴν ἐννοίαν:

1) τοῦ δυνατοῦ ἢ ἐπιτρεπομένου: πρὸς ταῦτα πράξεις οἶον ἂν θέλῃς (=δύνασαι νὰ πράξῃς) Σοφ. λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν ὄφονται θάλατταν (=ὅτι ἡμπορεῖ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ, ἐντὸς, πέντε ἡμερῶν) (πρβλ. μὰ θὰ μοῦ πῆς, γιατί νὰ τὸ κάμω, ἀφοῦ ἤξερα, πὼς θὰ ζημιωθῶ = ἡμπορεῖ νὰ μοῦ πῆς).

2) βουλήσεως (βουλευτικὸς μέλλων): καὶ τὸ μὴδὲν ἐξερῶ, φράσω δ' ὅμως (=θέλω ὅμως νὰ δηλώσω) Σοφ. τί χρῆμα δράσεις; (=τί θέλεις νὰ κάμῃς;) Σοφ. (πρβλ. Ἐγὼ βάρια γεννήθην καὶ βάρια θὰ πεθάνω - καὶ - Ἐγὼ Γραικὸς γεννήθην, Γραικὸς θενὰ πεθάνω = θέλω νὰ πεθάνω).

Οὕτω λαμβάνεται συνήθως τὸ β', ἢ σπανίως τὸ γ' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος ἀντὶ εὐγενικῆς προστακτικῆς, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λέγων εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται θὰ πράξῃ σύμφωνα μὲ τὴν θέλησίν του: ὡς οὖν ποιήσετε (=ἔτσι λοιπὸν θὰ κάμετε = ἔτσι κάμετε) Πλ. (πρβλ. Στίς δύο θὰ γυρίσης νὰ μᾶς πάρης = γύρισε κλπ.).

Συνηθέστατα δὲ ἔχει τὸ β' πρόσωπον τῆς ὀριστικῆς τοῦ μέλλοντος σημασίαν προστακτικῆς εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται διὰ μὲν τοῦ οὐ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου προσταγῆς, διὰ δὲ τοῦ οὐ μὴ πρὸς δῆλωσιν ἐντόνου ἀπαγορεύσεως: οὐ περιμενεῖς; (=περίμενε, περίμενε) Πλ. οὐ μὴ ληρήσεις; (=μὴ φλυαρῇς, ἄφησε τίς φλυαρίες) Ἀρφ. (πρβλ. Δὲ θὰ πᾶς αὐτοῦ ποῦ σοῦ εἶπα; = πῆγαινε κλπ.).

3) τοῦ **πρέποντος**, ἰδίᾳ εἰς ἐρωτήσεις περὶ τοῦ πρακτέου: φιλόσοφος ἡμῖν ἔσται ὁ μέλλων καλὸς ἀγαθὸς ἔσσεσθαι φύλαξ (=φιλόσοφος πρέπει νὰ εἶναι) Πλ. **πότερον** οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον **ποιήσομαι** ἢ πρὸς σέ; (=πρέπει νὰ κάμω τὸν λόγον, πρέπει νὰ ὁμιλήσω) Πλ. (πρβλ. Κι ἂν δὲν εὖρω αὐτοκίνητο, τί θὰ κάμω; = τί πρέπει νὰ κάμω;).

Οὕτω καὶ ἐν συνδέσει ὁριστικῆς μέλλοντος μετὰ ἀπορηματικὴν ὑποτακτικὴν: εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; ἢ τί **δράσομεν**; (=ἢ τί πρέπει νὰ κάμωμεν;) Εὐρ.

§115. Ὁ μέλλων λαμβάνεται καὶ πρὸς δῆλωσιν τοῦ **συνήθως συμβαίνοντος**, ἰδίᾳ εἰς γνώμας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν γενικὸν κύρος καὶ ὡς τοιαῦται ἰσχύουν βεβαίως καὶ εἰς τὸ μέλλον. (Γνωμικὸς μέλλων πρβλ. §104, 1): οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ **ἀποτείσει** (=πᾶς ἄνθρωπος ἀδικῶν τίσιν ἀποτείσει = θὰ τιμωρηθῇ, τιμωρεῖται) Ἡροδ. (πρβλ. Ἡ πετροπέρικα, ὑπόβρη μαύρη καψαλιά, θὰ κάτση νὰ βοσκήσῃ = κάθεται καὶ βόσκει).

Σημείωσις. Ἡ περιφρασις ἢ ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸ ῥῆμα μέλλω μετὰ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ σπανιώτερον ἀορίστου) δὲν σημαίνει ὅτι ἀκριβῶς καὶ ὁ ἀπλοῦς μέλλων τοῦ ἀντιστοίχου ῥήματος: π.χ. **μέλλω διδάξειν** δὲν εἶναι τὸ αὐτὸ μετὰ τὸ **διδάξω** (πρβλ. θὰ χάσω τὸ μυαλό μου - καὶ - πάω νὰ χάσω τὸ μυαλό μου. θὰ βρεῖξῃ - καὶ - πάει νὰ βρεῖξῃ).

Τὸ μέλλω ἀρχῇθεν σημαίνει **ἀναβάλλω**, **βραδύνω**, ἔπειτα μετὰ ἀπαρέμφατον ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος (ἢ ἀορίστου) **συνήθως** σημαίνει: α) ἔχω κατὰ νοῦν, **προτίθεμαι**, **σκοπεύω**, **πρόκειται νὰ** **μέλλω** ὑμᾶς **διδάξειν**, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε Πλ. β) **πρέπει νὰ περιμένῃ κανεὶς** (νὰ), **πρέπει** (νὰ), **ἐπόμενον εἶναι** (νὰ): **σύντεμέν μοι τὰς ἀποκρίσεις, εἰ μέλλω σοι ἐπεσθαι** Πλ. ἤριθμοῦντο πολλοὶ τὰς ἐπιβολὰς τῶν λίδων καὶ ἔμελλον οἱ μὲν **τινες ἀμαρτήσεσθαι**, οἱ δὲ **πλείους τεύξεσθαι** τοῦ ἀληθοῦς **λογισμοῦ** (=καὶ ἐπόμενον ἦτο μερικοὶ μὲν νὰ ἀποτύχουν κλπ.) Θ.

2. Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§116. 1) Ἐγκλίσεις λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μετὰ τοὺς ὁποίους δηλοῦται ἡ **ψυχικὴ διάθεσις** τοῦ λέγοντος σχετικῶς μετὰ τὸ σημαίνόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἥτοι οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, μετὰ τοὺς ὁποίους δηλοῦται

α) ἡ **πραγματικότης** ἢ ἡ **δυνατότης** τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ

ρήματος κατὰ τὸν λέγοντα (ἔρχεται - ἔλθοι ἄν) καὶ

β') τὸ ἐπιθυμητὸν (ἢ μὴ) τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος διὰ τὸν λέγοντα (ἴωμεν - ἴτε - μὴ ἔλθῃτε).

2) Αἱ ἐγκλίσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τέσσαρες, ἥτοι **ὀριστική, ὑποτακτική, εὐκτική καὶ προστακτική.**

3) Ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἶναι διάφορος, καθ' ὅσον αὗται λαμβάνονται εἰς προτάσεις ἀνεξαρτήτους ἢ εἰς προτάσεις, ἐξηρημέναις.

Κατωτέρω ἐξετάζεται ἡ σημασία καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις.

§117. α') **Ὀριστική.** Ἡ ὀριστική εἶναι κυρίως ἐγκλίσις τοῦ **πραγματικοῦ.**

1) Ἡ **ὀριστική ἀπλή** κατὰ πάντα χρόνον ἐκφράζει κάτι τὸ πραγματικὸν ὄντως ἢ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ λέγοντος (Ἄρνησις οὐ): **Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς** Ξ. **Σωκράτης οὐ νομίζει θεοὺς** Ξ.

Σημείωσις α'. Ἡ ὀριστική τοῦ ἀορίστου μὲ τὴν λέξιν **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ** πρὸ αὐτοῦ ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ νεοελληνικὸν **λίγο** ἔλειψεν νὰ καὶ ὑποτακτικὴν: **ὀλίγου ἑμαυτοῦ ἐπελαθόμεν:** (=λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσω) Πλ. **μικροῦ κάκεινον ἐξεπραχῆλυσεν** Ξ.

Ἡ αὐτὴ ἐννοία ἐκφράζεται καὶ διὰ τοῦ **ὀλίγου** ἢ **μικροῦ ἐδέησα** (-ας, -ε κλπ.) μὲ ἀπαρέμφατον ἀορίστου: τὸ πῦρ τοὺς **Πλαταιέας ἐλαχίστου ἐδέησε** διαφθεῖραι Θ.

Κάτι τὸ μὴ πραγματικὸν δηλοῦται καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν προσδιορισμῶν **τὸ ἐπ' ἐμοί, τὸ ἐπὶ σοί, τὸ ἐπὶ τούτῳ** κλπ.: **τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν** (=ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον) Ξ.

Σημείωσις β'. Ὁ παρατατικὸς τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων **ἔδει, ἐχρῆν, προσῆκε, κ.τ.π., ἐξήν, εἰκὸς ἦν, καλὸν ἦν** κ.τ.π. μὲ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν ἔγινε ν ἢ δὲν γίνεται παρὰ τὴν γνώμην ἢ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ λέγοντος: **ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν** (=ἔπρεπε νὰ λάβῃς, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔλαβες) Ξ. **τί σιγᾷ; οὐκ ἐχρῆν σιγᾶν, τέκνον** (=δὲν ἔπρεπε = δὲν πρέπει νὰ σιωπᾷς, ὅπως σιωπᾷς) Εὐρ.

2) Ἡ **ὀριστικὴ ἱστορικοῦ χρόνου** μὲ τὸ (δυνητικὸν) ἄν ἐκφράζει κάτι τὸ δυνατὸν κατὰ τὸ παρελθόν ἢ κάτι τὸ ἀντίθετον τοῦ πραγματικοῦ. (**Δυνητικὴ ὀριστικὴ** Ἄρνησις οὐ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν θὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικὴν ἢ σπανιώτερον ὑπερσυντελικὴν): **ἡγήσω ἄν** (=θὰ ἐνόμιζες). **φῶς εἰ μὴ εἵχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἄν ἦμεν** (=θὰ ἤμεθα, ἀλλὰ δὲν

εἵμεθα) Ε. οὐκ ἂν ἐποίησεν Ἀγασίας, εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα (=δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε - δὲν θὰ τὸ εἶχε κάμει, ἀλλὰ τὸ ἔκαμνε) Ε.

Σημειώσεις. Ὁ ἀόριστος ἢ ὁ παρατατικός τῆς ὀριστικής μὲ τὸ ἂν λαμβάνεται ἐνίοτε, ἵνα δηλωθῇ ὅχι τὸ δυνατόν, ἀλλὰ κάτι τὸ κατ' ἐπανάληψιν ἢ συνήθως συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν: εἴ τις Κλεάρχῳ ἐδόκει βλακεύειν, ἐπαισεν ἂν (=τὸν ἐκτύπα) Ε. ἀναλαμβάνων αὐτῶν τὰ ποιήματα διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν (=τοὺς ἐξήταζα, συνήδιζα νὰ τοὺς ἐξετάζω) Πλ. (πρβλ. Ἀπὸ τότε γενήκαμε φίλοι: νύχτα ἡμέρα μαζί· θὰ πήγαινε κείνος στὴ θάρδια; κοντὰ καὶ γώ = ὁσάκις πήγαινε).

3) Ἡ ὀριστικὴ τοῦ παρατατικοῦ ἢ σπανιώτερον τοῦ ἀορίστου μὲ τὸ εἰ γάρ ἢ εἶθε (ποιητικῶς καὶ αἶθε) πρὸ αὐτοῦ ἐκφράζει εὐχὴν ἀνεκπλήρωτον, ἥτοι εὐχὴν, ἢ ὅποια δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ εἶναι ἀντίθετος τοῦ πραγματικοῦ. (Εὐχετικὴ ὀριστικὴ. Ἀρνησις μὴ. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μακάρι νὰ, εἶθε νὰ μὲ ὀριστικὴν παρατατικοῦ ἢ ὑπερσυντελείου): εἶθ' ἦσθα δυνατὸς δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ (=ἄμποτε νὰ ἦσουν, ἀλλὰ δὲν εἶσαι) Εὐρ. εἶθ' ἡῦρομέν σ', Ἀδμητε, μὴ λυπούμενον (=εἶθε νὰ σὲ θρίσκαμε - νὰ σὲ εἴχαμε θρεῖ) Εὐρ.

Σημειώσεις. Ἡ τοιαύτη εὐχὴ ἐκφράζεται καὶ μὲ τὸ ὥφελον (- ες, - ε κλπ.) ἢ ὡς ὥφελον μετ' ἀπαρεμφάτου ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου: ὥφеле Κῦρος ζῆν (=ἔπρεπε νὰ ζῇ - εἶθε νὰ ζοῦσε) Ε. ὡς ὥφελον πάροιδεν ἐκλιπεῖν βίου (=ἄμποτε νὰ πέθαινα πρωτίτερα) Εὐρ.

§118. 6) Ὑποτακτικὴ. Ἡ ὑποτακτικὴ κυρίως εἶναι ἐγκλισις τοῦ προσδοκωμένου. Εἰδικώτερον δὲ ἡ ὑποτακτικὴ

1) ἐκφράζει βούλησιν τοῦ λέγοντος, ὁπότε συνήθως (μάλιστα κατὰ τὸ α' πρόσωπον) εἰσάγεται μὲ τὸ ἄγε, ἄγε δὴ, ἴθι, ἴθι δὴ, φέρε, φέρε δὴ (=ἐμπρός, ἐμπρός λοιπόν, ἔλα, ἔλα κι ἄς). (Βουλευτικὴ ὑποτακτικὴ. Ἀρνησις μὴ): ἴωμεν (=πάμε). μὴπω ἴωμεν ἐκεῖσε (=μὴν πάμε ἀκόμη) Πλ. ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (=ἔλα ἄς ἐξετάσωμε) Ε. μὴ σε κίχῃ (=νὰ μὴ σὲ συναντήσω) Ὅμ.

Οὕτω κατὰ τὸ β' ἢ γ' πρόσωπον ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς: μὴ ἄλλως ποιήσης (=νὰ μὴ κάμῃς) Πλ. μὴ σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἄ λέγει (=ἄς μὴ σὲ πείσει) Πλ.

Σημειώσεις. Εἰς τὸν Ὅμηρον ἡ ὑποτακτικὴ λαμβάνεται πολλάκις μὲ σημασίαν μέλλοντος. (Μελλοντικὴ ὑποτακτικὴ. Ἀρνησις οὐ): οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδὲ ἰδωμαι (=οὔτε ἐλπίζω νὰ ἰδῶ, οὔτε θὰ ἰδῶ). καὶ νύ τις ὦδ' εἴπησι (=ἔτσι θὰ πῇ). Τῆς τοιαύτης δὲ ὑποτακτικῆς λείψανα εἰς τὴν μετὰ ταῦτα γλῶσσαν εἶναι τὸ ἔδομαι (=θὰ φάγω) καὶ

πίομαι (=θά πίο), τὰ ὁποῖα εἶναι κυρίως μελλοντικά ὑποτακτικά με
βραχὺ θεματικὸν φωνῆν.

2) εἰς ἐρωτηματικὰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφέρονται κατὰ τὸ
α' πρόσωπον, ἐκφράζει ἀπορίαν περὶ τοῦ πρακτέου. (**Ἀπορηματική**
ὑποτακτική. Ἀρνησις **μή**. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν νὰ με ὑποτακτικήν):
τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; (=τί νὰ ποῦμε;.) Πλ. **εἵπωμεν** ἢ
σιγῶμεν; (=νὰ ὁμιλήσωμεν ἢ νὰ σιωπῶμεν;) Εὐρ.

Ἡ τοιαύτη ἀπορηματικὴ ὑποτακτικὴ πολλάκις ἔχει πρὸ αὐτῆς τὸ
βούλει ἢ βούλεσθε, με τὰ ὁποῖα σαφέστερον δηλοῦται ὅτι πρόκειται
περὶ πράξεως, ἡ ὁποία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ ἐρωτωμένου:
βούλει σκοπῶμεν; (=θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν;.)

§119. γ) Εὐκτική. Ἡ εὐκτικὴ κυρίως εἶναι ἑγκλισις τῆς **ἀπλῆς**
ὑποκειμενικῆς σκέψεως, χωρὶς καμμίαν ἀνασκοπὴν πρὸς τὴν
πραγματικότητα ἢ πρὸς τὸ προσδοκώμενον. Εἰδικώτερον δὲ ἡ εὐκτικὴ

1) **ἀπλῇ** ἐκφράζει **εὐχὴν**, ἥτις κανονικῶς ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον
καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἐκπληρωθῇ. (**Εὐχετική** εὐκτική. Ἀρνησις
μή): ὦ παῖ, **γένειο** πατὴρ εὐτυχέστερος (=εἶθε νὰ γίνῃς) Σοφ. **μή μοι**
γένειοιθ' ἃ **βούλομαι** ἀλλ' ἃ **συμφέρει** (=εἶθε νὰ μὴ μοῦ γίνουιν...).

Τῆς εὐχετικῆς εὐκτικῆς προτάσσεται συνήθως τὸ εἶθε, εἰ γάρ, (ποι-
ητ. καὶ αἶθε, ὡς πρὸλ. §117, 3, ἐνθα ὁ λόγος περὶ εὐχῆς ἀνεκπληρώτου):
εἶθε σὺ τοιοῦτος ὢν φίλος ἡμῖν **γένειο** Ξ.

Σημείωσις. Ἀρχῆθεν ἡ εὐχετικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ἐπὶ εὐχῆς
ἀνεκπληρώτου (§117, 3): **εἶθ'** ὡς **ἡβώοιμι**, ὡς **ὁπότ'** Ἡλείοισι καὶ
ἡμῖν **νεῖκος ἐτύχθῃ** (=ἄμποτε νὰ εἶχα τώρα τὰ νειᾶτα, ποῦ εἶχα ὅταν...)
Ὅμ.

Ἐλαμβάνετο δὲ προσέτι κατὰ τὸ **ε'** καὶ **γ'** πρόσωπον ἐπὶ προσταγῆς
γινομένης μετὰ λεπτότητος καὶ εὐγενείας ἢ ἐπὶ παραχωρήσεως: **ταῦτ'**
εἵποισ Ἀχιλλεῖ (=αὐτὰ λάβε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ πῆς = αὐτὰ πές τα,
παρακαλῶ) Ὅμ. (πρὸλ. §114, 2). **λῆγ'** ἔριδος, **Τρώας δὲ καὶ αὐτίκα διος**
Ἀχιλλεύς ἄστεος ἐξελάσειε (=κι ἅς ἐκδιώξῃ ἀμέσως ὁ Ἀχιλλεύς...)
Ὅμ.

2) μετὰ τὸ (δυνητικόν) **ἄν** (ποιητικῶς καὶ κενῆκε) ἐκφράζει **κάτι τὸ**
δυνατόν κατὰ τὸ παρόν ἢ τὸ μέλλον. (**Δυνητική** εὐκτική. Ἀρνησις **οὐ**):
ἴδοι τις **ἄν** (=μπορεῖ νὰ ἰδῇ κανεὶς, θὰ ἔβλεπε κανεὶς) Δημ. **Δίς εἰς τὸν**
αὐτὸν ποταμόν οὐκ ἂν ἐμβαίης Πλ. **ἔχοις ἄν με διδάξαι** τί ἐστὶ νόμος;
(=θὰ μπορούσες νὰ με διδάξῃς;) Ξ.

Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς λαμβάνεται ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ

προσέτι πρὸς δῆλωσιν τοῦ πιθανοῦ ἀντὶ μέλλοντος, ἢ πρὸς ἑκφράσιν μετριοφρόνος γνώμης, ἢ ἐπὶ προσταγῆς, ἢ ὁποία γίνεται με λεπτότητα: ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθὺς ἂν Ἀριαῖος ἀποσταίῃ (=ἀποστήσεται, ὡς τὸ εἰκὸς = θὰ ἀποστατήσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα) Ξ. ὦ παῖ, γένοιο πατὴρ εὐτυχέστερος, τὰ δ' ἄλλ' ὁμοῖος, καὶ γένοιο ἂν οὐ κακὸς (=καὶ θὰ γίνῃς, πιστεύω, ὅχι ἀνάξιος). Σοφ. **χωροῖς ἂν εἴσω** (=ἔμπα μέσα, παρακαλῶ - ἔμπα μέσα, ἂν εὐαρεσθῇσαι) Σοφ. (πρβλ. §114, 2).

Σημείωσις α'. Ἀρχῆθεν ἡ δυνητικὴ εὐκτικὴ ἐλαμβάνετο ὅχι μόνον διὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρελθόν: Τυδεΐδην δ' οὐκ ἂν γνοίῃς, ποτέροισι μετεΐῃ (=οὐκ ἂν ἔγνωσ = δὲν θὰ μπορούσες νὰ καταλάβῃς τότε, ποῦ ἐμάχετο) Ὅμ. (Βλ. §117, 2).

Σημείωσις β' Ἀρχῆθεν ἐλαμβάνετο ἡ εὐκτικὴ ἀπλήρῃ, ἥτοι ἄνευ τοῦ ἂν (κεν, κε), καὶ ὡς δυνητικὴ: **ρεῖα θεός γ' ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαῶσαι** (=σώσαι ἂν ἡ σώσειεν ἂν = μπορεῖ νὰ σώσῃ) Ὅμ. Τὸ μόριον ἂν (κεν, κε), ἀρχῆθεν ἐπίρρημα μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ **τυχόν**, ἐνδεχομένως, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς περιστάσεις, προσετίθετο ἀπλῶς, ἵνα καθιστᾷ σαφέστεραν τὴν δυνητικὴν σημασίαν τῆς εὐκτικῆς. Ἐκ τῆς δυνητικῆς εὐκτικῆς τὸ ἂν, ἀφοῦ κατέστη ἀναπόσπαστον στοιχεῖον αὐτῆς, ἐλήφθη καὶ συνεδέθη καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν τῶν ἱστορικῶν χρόνων πρὸς δῆλωσιν τοῦ δυνατοῦ κατὰ τὸ παρελθόν (§117, 2). (Πρβλ. τὸ νεοελληνικὸν **θὰ**, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἐκ τοῦ **θέλει**ν νά, **θενά** μετὰ τὴν σημασίαν τοῦ μέλλει νά, **πρόκει**ται νά, καὶ τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν μὲν συνετάσσετο μόνον με ὑποτακτικὴν, κατόπιν δὲ ἤρχισε νὰ συντάσσεται καὶ με ὀριστικὴν **θὰ γράφῃ**, **θὰ γράψῃ** - **θὰ ἔγραφε**, **θὰ ἔγραψε** κλπ.)

Ἡ δὲ θέσις τοῦ δυνητικοῦ ἂν (κεν, κε) εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει (**ἔχouis ἂν**, **ἐλθouis ἂν**): ἄλλ' ἂν εἰς τὴν πρότασιν ὑπάρχη ἀρνησις, ἢ κάποια ἀντωνυμία ἢ ἐπίρρημα ἢ ἄλλη λέξις ἰσχυρῶς τονιζομένη, τότε τὸ ἂν τίθεται κατόπιν αὐτῶν: **οὐκ ἂν λάβοις τι ἂν τις εἴποι; ποῦ ἂν ἴδοι; ταῦτ' ἂν εἴῃ βλαβερά**. (Οὕτω προέκυψαν καὶ οἱ σύνδεσμοι **ἐπὶ**ν, **ἐπειδὴ**ν, **ὅταν**, **ὅπόταν** κλπ. ἐκ τοῦ **ἐπεὶ** ἂν, **ἐπειδὴ** ἂν, **ὅτε** ἂν, **ὅποτε** ἂν κλπ.).

Σημείωσις γ' Εἰς ἐξηρημέναις προτάσεις, περὶ τῶν ὁποίων ὁ λόγος κατωτέρω, ἡ εὐκτικὴ εἶναι προσέτι: α') τοῦ **πλαγίου λόγου**. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς τὴν ὀριστικὴν, συνήθως ἱστορικοῦ χρόνου, ἢ πρὸς τὴν ὑποτακτικὴν. Κανονικῶς δὲ εἶναι εὐκτικὴ τοῦ **πλαγίου λόγου** ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος β') **ἐπαναληπτικὴ**, εἰς προτάσεις ὑποθετικὰς ἢ

χρονικὰς ἢ ἀναφορικὰς. (Βλ. παραδείγματα εἰς τὰ σχετικὰ κεφάλαια).

§120. δ') Προστακτική. Ἡ προστακτικὴ εἶναι ἡ ἐγκλισις τῆς δε-
δηλωμένης ἀπαιτήσεως. (Ἄρνησις μὴ). Εἰδικώτερον δὲ σημαίνει ἡ
προστακτικὴ

1) προσταγὴν ἢ ἀπαγόρευσιν: ἄπτε, παῖ, λύχνον Ἀρφ. ταῦτα μὴ
ἐρώτα Ξ.

2) προτροπὴν ἢ ἀποτροπὴν ἢ παραίνεσιν: ἐμοὶ πεῖθου καὶ μὴ ἄλλως
ποίει Πλ. γνῶθι σαυτόν ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς
βελτίστοις Ἴσοκρ.

3) συγκατάδεσιν ἢ παραχώρησιν: ἔστω (=ἄς εἶναι)· ἐγὼ παραχωρῶ
καὶ λεγέτω (=ἄς λέγῃ, ἄς πῇ) Πλ. οἱ δ' οὖν βουόντων (=ἄς φωνάζουν,
ὅσο θέλουν) Ἀρφ.

4) δέησιν ἢ παράκλησιν, εὐχὴν ἢ κατάραν: Ζεῦ, Ζεῦ τέλειε, τὰς ἐμὰς
εὐχὰς τέλει. μὴ θυρubeῖτε. ὑγίαινε. ἐρρέτω (=ἄς πάῃ στὸ διάβολο).

Σημείωσις. Ἐπὶ ἀπαγορεύσεως ἢ ἀποτροπῆς, ὅταν τὸ ῥῆμα εἶναι
χρόνου ἀορίστου, λαμβάνεται συνήθως ἡ ὑποτακτικὴ, σπανιώτερον δὲ ἡ
προστακτικὴ, ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ γ' προσώπου: μὴ ποιήσις, μὴ ποιήσητε. Μηδενὶ
συμφορὰν ὀνειδίσης Ἴσοκρ. μὴ ποιήσῃ, μὴ ποιησάτω. μηδεὶς θαυμάσῃ
Δημ. μηδεὶς ὑμῶν προσδοκῆσάτω Πλ. (Βλ. §118, 1).

§121. Ἀνασκόπησις. Ἀνασκοποῦντες τὰ εἰρημένα περὶ τῶν
ἐγκλίσεων εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις παρατηροῦμεν ὅτι

1) ἡ (κυρίως) ὀριστικὴ καὶ αἱ δύο δυνητικαὶ (ἤτοι ἡ δυνητικὴ
εὐκτική, §119, 2 καὶ ἡ δυνητικὴ ὀριστικὴ, §117, 2) εἶναι ἐγκλίσεις
τῶν προτάσεων κρίσεως, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι οὐ (=δέν)

2) ἡ ὑποτακτικὴ, ἡ προστακτικὴ καὶ αἱ δύο εὐχετικαὶ (ἤτοι ἡ
εὐχετικὴ εὐκτική, §119, 1, καὶ ἡ εὐχετικὴ ὀριστικὴ, §117, 3) εἶναι
ἐγκλίσεις τῶν προτάσεων ἐπιθυμίας, ἡ δὲ ἄρνησις εἰς αὐτὰς εἶναι μὴ.

**Ἰδιαίτεραι παρατηρήσεις εἰς τὰς εὐθείας ἐρωτήσεις, ἥτοι τὰς
ἀνεξαρτήτους προτάσεις ἐρωτήσεως.**

§122. 1) Αἱ ἐρωτηματικαὶ προτάσεις ἐν γένει οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ
ἢ προτάσεις κρίσεως ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας ὑπὸ ἐρωτηματικὴν μορφήν.
Καὶ ὅταν μὲν ἔχουν ἀντίστοιχον πρότασιν κρίσεως ἐκφέρονται κατὰ τινὰ
τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1): τί τῆνικαδὲ ἀφίξει;
Πλ. (ἀφίγμαι, ἵνα κτλ.). Τίνι ἂν ἀρέσχοι πόλις ἄνευ νόμων; Πλ. (οὐδενὶ
ἂν ἀρέσχοι κτλ.). Ὅταν δὲ ἀντιστοιχοῦν πρὸς πρότασιν ἐπιθυμίας, ἥτοι

ὅταν εἶναι ἀπορηματικά, ἐκφέρονται καθ' ὑποτακτικὴν ἀπορηματικὴν (§118, 2) **εἰπόμεν ἢ σιγῶμεν;** (εἶπατε, σιγάτε - μὴ εἶπητε κτλ.).

2) Αἱ ἐρωτήσεις ἐν γένει εἶναι

α) **ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας**, ἥτοι ἐρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ζητεῖται θεβαιώσις ἢ ἀρνήσις τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν καὶ εἰς τὰς ὁποίας ἢ ἀπάντησις δύναται νὰ εἶναι ἐν ἀπλοῦν **ναί** ἢ ἐν ἀπλοῦν **οὐ** (=ὄχι), ἢ κάποια ἄλλη θεβαιωτικὴ ἢ ἀρνητικὴ ἐκφράσις (μάλιστα, πάνυ μὲν οὖν, πῶς γὰρ οὐ; κτλ. - οὐδαμῶς, ἥμιστά γε, κτλ.)

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις ἢ ἐξαγγέλλονται ἀπλῶς διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἢ εἰσάγονται διὰ τινος τῶν ἐρωτηματικῶν μορίων, **ἄρα, ἄράγε, ἄρ' οὖν, ἦ, μῶν** (=μὴ οὖν), **οὐκοῦν, οὐκουν** κλπ. : **Ὁ πατήρ, σε ἄρχοντα τοῦ οἴκου κατέλιπε; Μάλιστα** Ξ. **μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν** ἔγωγε Ξ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἐρώτησις εἶναι διμερὲς συνήθως προτάσσεται τοῦ πρώτου μέρους αὐτῆς ἡ λέξις **πότερον** ἢ **πότερα**, πρὸ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους τίθεται τὸ **ἤ**: **πότερα** ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὅπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα; Ξ.

Κατὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἢ μετὰφράσις τοῦ **πότερον** (ἢ **πότερα**) εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις δύναται νὰ παραλείπεται.

Σημείωσις. Γενικῶς εἰς ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ **οὐ**, **ἄρ' οὐ**, **οὐκοῦν** κ.τ.τ., περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ, εἰς ἐρωτήσεις δέ, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μὲ τὸ **μή**, **ἄρα μή**, **μῶν** κ.τ.τ. περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: **οὐκ** **ἐχθρὸς Φίλιππος;** (Περιμένεται ἀπάντησις: **Ναί**). **ἄρ' οὐκ** ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι βασιλεὺς, ὡς πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι; Ξ. (Περιμένεται ἀπάντησις καταφατικὴ; **Ναί**, ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ἂν κλπ.) **οὐκουν** γέλως ἤδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾷ; Σοφ. (**Ναί**) - **μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν** ἔγωγε Ξ. **ἄρά γε** μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: **Οὐ** σοῦ προμηθεύμαι). **μῶν** τί σε **ἠδίκηκε** Πρωταγόρας; (Περιμένεται ἀπάντησις ἀρνητικὴ: **Οὐδέν** με **ἠδίκηκε**).

β) **ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας**, ἥτοι ἐρωτήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀνάγκην διασαφήσεως μόνον ὡς πρὸς ἓν μέρος τοῦ ὅλου περιεχομένου αὐτῶν.

Αἱ τοιαῦται ἐρωτήσεις εἰσάγονται διὰ τινος ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἢ διὰ τινος ἐρωτηματικοῦ ἐπιρρήματος (τίς, **ποῖος**, **πόσος** κτλ. - **ποῦ**, **πόθεν**, πῶς κτλ.): **Μανία** δὲ **τίνας** ἦν; **Φαρναβάζου** Ξ. **Ἐμέ** δὲ **ποῦ** **χρὴ οἰκεῖν**; **Ἐν Σκῆψει** Ξ.

3) Πολλάκις αἱ ἀνεξάρτητοι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐρωτήσεις, ἤτοι ἐκφράσεις, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἐρωτῶν ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ κάτι τι, ἀλλ' ἀπλῶς τρόποι τοῦ λέγειν, διὰ τῶν ὁποίων ὁ λόγος καθίσταται ζωηρὸς καὶ ἔντονος. (Ρητορικαὶ ἐρωτήσεις). Οὕτω

α) πολλάκις χρησιμοποιεῖται ἐρωτηματικὴ πρότασις εἰσαγομένη μὲ τὸ τί οὐ ἢ τί οὐνοῦ καὶ ἐκφερομένη καθ' ὀριστικὴν ἀορίστου, ἢ σπανιώτερον ἐνεστώτος, ἀντὶ προστακτικῆς ἢ ὑποτακτικῆς (προτροπτικῆς, §118, 1), ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἔντονος προτροπὴ ἢ θερμὴ παράκλησις καὶ ἅμα ἀνυπομονησία τοῦ λέγοντος; τί οὐν οὐ καὶ Πρόδικον ἐκαλέσαμεν; (=καλέσωμεν οὐν τάχιστα καὶ Π.). Πλ. τί οὐ καλοῦμεν δῆτα Λυσιστράτην; (=καλέσωμεν τάχιστα) Ἀρφ. (πρβλ. Λιάκαινα, δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις Τούρκον ἄνδρα; = παντρεύσου - πάρε).

β) ἐνίοτε προβάλλεται ἐρώτησις ἀντὶ ὑποθέσεως: ἐξήμαρτέ τις ἄκων; συγγνώμη τούτῳ (=ἐάν τις ἐξαμάρτη ἄκων). (πρβλ. Καλὸ εἶδα γῶ; καλὸ θὰ πῶ, καλὸ θὰ μαρτυρήσω = ἂν εἶδα καλόν, κλπ.).

γ) προβάλλεται πολλάκις ἐρώτησις ἀντὶ ἐντόνου θεβαιώσεως ἢ ἐντόνου ἀρνήσεως: οὐκ ἐχθρὸς ὁ Φίλιππος; (=ἀναμφισβητήτως ἐχθρὸς ἐστὶν ὁ Φ.) Δημ. τίνοι ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνδρι νόμων; (=οὐδενί γε ἀρέσκοι ἄν...) Πλ.

3. Οἱ χρόνοι εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἐκτὸς τῆς ὀριστικῆς

§123. Εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν, τὴν προστακτικὴν, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἕκαστος χρόνος διατηρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ μόνον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, ἤτοι ἕκαστος χρόνος δηλοῖ καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας, ὅπως εἰς τὴν ὀριστικὴν, **διάρκειαν** ἢ **ἐπανάληψιν** τοῦ σημανομένου ὑπὸ τοῦ ῥήματος, **σύνοψιν** ἢ **ἀπλήν πραγματοποίησιν** ἢ τὸ **τετελεσμένον** αὐτοῦ (§103, 2). Δὲν διατηροῦν ὅμως οἱ χρόνοι καὶ εἰς τὰς ἐγκλίσεις ταύτας τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὴν ὀριστικὴν καὶ ὡς πρὸς τὴν χρονικὴν βαθμίδα (§103, 1). ἄλλα

1) εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις πάντες οἱ χρόνοι καθ' ὑποτακτικὴν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικὴν (καὶ εἰς τὸ ἀνεξαρτήτως ἐκφερόμενον ἀπαρέμφατον) ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον: ἴθι ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα τῶν θεῶν (§118, 1), εἴπωμεν ἢ σιγῶμεν; (§118, 2). ὦ παῖ, γένοιο

πατρός εὐτυχέστερος (§119, 1). ἴδοι τις ἄν (§119, 2). ἄπτε, παῖ, λύχνον (§120). Θαρσῶν, Διόμηδες, μάχεσθαι (=μάχου) Ὅμ.

2) εἰς τὰς ἐξηρητημένας προτάσεις καὶ τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν γενικῶς πάντες οἱ χρόνοι δύνανται νὰ ἀναφέρονται εἴτε εἰς τὸ παρὸν εἴτε εἰς τὸ παρελθὸν εἴτε εἰς τὸ μέλλον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τοῦ κυρίου ῥήματος ἢ τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, καὶ ἀναλόγως τῆς ὅλης ἐννοίας τῶν συμφραζομένων:

λέγω ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε (ὁ ἀόριστος ἀναφέρεται εἰς τὸ παρὸν)

ἔλεγον ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε (» » εἰς τὸ παρελθὸν)

ἢ ἵνα πεισθεῖητε (» » »)

ἔρῳ ταῦτα, ἵνα πεισθῇτε (» » εἰς τὸ μέλλον)

Οἱ στρατιῶται ἔφασαν τοὺς στρατηγοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδόμενος
κρύπτειν (=ὅτι, εἰ καὶ ἤδεσαν, ἔκρυπτον. Οἱ ἐνεστώτες εἰδόμενος καὶ
κρύπτειν ἀναφέρονται εἰς τὸ παρελθὸν) Ξ. Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο
(=ἵνα ἄρξῃ, τότε. Ὁ μέλλων ἄρξων ἀναφέρεται εἰς τὸ παρελθὸν).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΣΥΝΘΕΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄
ΣΥΝΔΕΞΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΗ ΑΙΤΗΣ

§124. Προτάσεις σχετικαὶ πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ περιεχόμενον νόημα *συνείρονται* κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι

1) *παρατίθεται* ἀπλῶς ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης χωρὶς κανένα σύνδεσμον. Ἡ τοιαύτη ἀπλῆ παράθεσις τῶν προτάσεων καλεῖται *σχῆμα ἀσύνδετον*, εἶναι δὲ ὁ πρῶτος καὶ ἀρχικὸς τρόπος τοῦ συνειρμοῦ τῶν προτάσεων εἰς τὴν γλώσσάν μας, (ὅπως εἰς πάσας τὰς γλώσσας ἐν γένει), καὶ συνήθως κανονικῶς μὲν εἰς τὸν λόγον τῶν μικρῶν παιδιῶν, οὐχὶ σπανίως δὲ καὶ εἰς τὸν ἀφελῆ καθημερινὸν λόγον καὶ εἰς τὰ ἀφελῆ λαϊκὰ ποιήματα. (Πρβλ. Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲν ἔχουν. Δὲν κλαῖνε γιὰ τὸ ψῆλωμα, δὲν κλαῖνε γιὰ τὰ χιόνια, ἡ κλεφτουριά τ' ἀρνήθηκε κλπ.).

Τὸ ἀσύνδετον σχῆμα εὐρίσκεται συχνὰ ὅχι μόνον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Ὅμηρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότατον μνημεῖον τῆς γλώσσης μας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα πεζοὺς συγγραφεῖς, ὑπὸ τῶν ὁποίων ὅμως χρησιμοποιοῦται ἰδίᾳ ὅταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ κάτι τι μὲ γοργότητα καὶ ζωηρότητα καὶ πολλὰ νοήματα νὰ παρουσιασθῶν ἡγούμενα εἰς ἓν ὅλον. (Πρβλ. Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον Ξ. παύσομαι κατηγορῶν' ἀκηκόατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε Λυσ.).

Κανονικῶς δὲ χρησιμοποιοῦται τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, ὅταν μία περίοδος ἢ ἓν κῶλον περιόδου ἀρχίζῃ ἀπὸ δεικτικὴν λέξιν, διότι αὕτη αὕτη ἢ δεικτικὴ λέξις ὡς ἐκ τῆς σημασίας τῆς χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος τῶν ἐπομένων μὲ τὰ προηγούμενα ἢ τῶν προηγούμενων μὲ τὰ ἐπόμενα: Ἄλλο δὲ σπράττευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερσονήσῳ τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κύρος ἡγάσθη τε αὐτὸν κλπ. (πρβλ. §45, 2).

2) *συνδέονται κατὰ παράταξιν*, ἥτοι μὲ παρατακτικούς συνδέσμους

(πρβλ. ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη, ἔφαγε πολὺ καὶ ἐκακοδιαδέτησε κλπ. Βλ. §5, 1).

Καὶ ὁ δεύτερος οὗτος τρόπος συνδέσεως προτάσεων, ὁ κατὰ παράταξιν, εἶναι ἀρχαϊκός· προήλθε δὲ ἐκ τοῦ πρώτου, ἦτοι τοῦ ἀσυνδέτου, ἀφοῦ μερिकाὶ λέξεις (ἐπιρρηματικαὶ ἢ ἀντωνυμιακαὶ) σὺν τῷ χρόνῳ μετέβαλον τὴν σημασίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ ἀνεξαρτήτων λέξεων μετέπεσαν εἰς ἀπλὰ μόρια συνδετικὰ προτάσεων ἢ ἀπλῶν ὅρων μιᾶς προτάσεως. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις καὶ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης, καὶ φράσεις οἶαι π.χ. παίζει καὶ ᾄδει - ἢ - Ζεὺς καὶ Ἥρα, ἀρχῆθεν ἐσήμενιν παίζει, προσέτι ᾄδει - ὁ Ζεὺς, προσέτι ἢ Ἥρα.

3) **συνδέονται καθ' ὑπόταξιν**, ἦτοι μὲ ὑποτακτικούς συνδέσμους (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, κλπ.) ἢ μὲ ἀναφορικὰς λέξεις. Διὰ τῆς τοιαύτης συνδέσεως τῶν προτάσεων ἐκφράζεται ἡ ἐσωτερικὴ, ἦτοι ἡ λογικὴ σχέσις αὐτῶν, δηλαδὴ δηλοῦται ποία ἐκ τῶν δύο προτάσεων ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ ποία τὸ δευτερεῖον, συγχρόνως δὲ ποία ἡ σχέσις τοῦ νοήματος τῆς δευτερευούσης προτάσεως πρὸς τὸ νόημα τῆς κυρίας· (πρβλ. ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη - ἐπειδὴ ἔφαγε πολὺ, ἐκακοδιαδέτησε κλπ. Βλ. §5, 2).

Ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις τῶν προτάσεων, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται πρὸ πάντων εἰς τὸν γραπτὸν λόγον, ὅπου ἐπιδιώκεται κατὰ τὸ δυνατόν μεγίστη ἀκρίβεια τῆς διατυπώσεως τῶν νοημάτων, προήλθεν ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα καὶ ἄλλοτε ἐκ τῆς συνδέσεως τῶν προτάσεων κατὰ παράταξιν, ὅπως τοῦτο εἶναι δυνατόν εὐκόλως νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι λέξεις, αἱ ὁποῖαι κανονικῶς λαμβάνονται κατόπιν ὡς ἀναφορικαί, ἦσαν ἀρχῆθεν δεικτικαί: Οὕτω π.χ. αἱ ἀναφορικαὶ λέξεις ὡς (=ὅπως, καθὼς, κτλ.) καὶ ἔνθα (=ἐπου) εἰς τὸν στίχον Ὀμ. ζ, 1 λαμβάνονται ὡς δεικτικαί: ὡς ὁ μὲν ἔνθα καθευδε πολὺτλας δῖος Ὀδυσσεύς (=ἔτσι ἐκεῖνος ἐκεῖ ἐκοιμήτο κτλ.).

Ἡδύνατο δὲ νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως τῶν προτάσεων ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν συνδεομένων προτάσεων (ἡ δευτερεύουσα) ἔχει χάσει πλεόν τὴν αὐτοτελείαν τῆς καὶ χρησιμεύει ὡς προσδιορισμὸς τῆς ἐτέρας (τῆς κυρίας), ἕνεκα τοῦ ἐξῆς λόγου. Καὶ κατὰ τὴν κατὰ παράταξιν σύνδεσιν δύο προτάσεων ὁ λέγων ἔχει βέβαια συνειδησιν τῆς ἐσωτερικῆς, ἦτοι τῆς λογικῆς σχέσεως τῶν νοημάτων τῶν παρατασσομένων προτάσεων, καὶ

συνήθως δηλοῖ ταύτην διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας θέσεως τῶν προτάσεων ἢ διὰ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς. (Ἐφαγε, ἐκοιμήθη - ἔφαγε καὶ ἐκοιμήθη = ἀφοῦ ἔφαγε, ἐκοιμήθη. Ἐφαγε πολύ, ἐκακοδιαδέτῃσε - ἔφαγε πολύ καὶ ἐκακοδιαδέτῃσε = ἐπειδὴ ἔφαγε πολύ, ἐκακοδιαδέτῃσε). Ἀλλὰ κατὰ τὴν τοιαύτην ἀρχικὴν σύνδεσιν ἦτο δυνατόν κάποια λέξις τῆς μιᾶς ἐκ τῶν παρατασσομένων προτάσεων, ἐκείνης ἣ ὁποία περιέχει τὸ δευτερεῦον νόημα, (ἦτοι κάποιο ἐπίρρημα ἢ κάποια ἀντωνυμία), ἰδιαίτερος πὼς τονιζομένη, νὰ νομισθῇ ὅτι αὐτὴ τὴν τρόπον τινὰ εἶναι ὁ συνδετικὸς κρίκος τῶν δύο παρατασσομένων προτάσεων καὶ ὅτι αὐτὴ εἰσάγει τὴν ἐτέραν ἐξ αὐτῶν καὶ δηλοῖ τὴν λογικὴν σχέσιν, ἣ ὁποία ὑπάρχει μετὰξὺ αὐτῶν. Οὕτω π.χ. ἡ λέξις ὥστε ἀρχῇθεν εἶχε δεικτικὴν σημασίαν (ὥς τε = καὶ οὕτω, καὶ ἔτσι). Ἀλλ' αὕτη εἰς σύμπλεγμα δύο προτάσεων, ὡς π.χ. ἔπεσε χιῶν πολλή, ὥς τε ἐκαλύφθη πᾶν τὸ πεδίον. (=ἔπεσε χιῶν πολλή καὶ οὕτω ἐκαλύφθη κλπ.), εὐκόλον ἦτο νὰ νομισθῇ ὅτι ἐκφράζει τὴν λογικὴν σχέσιν τῆς δευτέρας πρὸς τὴν πρώτην καὶ νὰ ἐκληφθῇ ὡς **σύνδεσμος ἀποτελεσματικὸς** (ὥστε). Ὁμοίως τὸ μόριον εἰ (ποιητικῶς καὶ αἰ) ἀρχῇθεν ἦτο ἐπίρρημα δεικτικόν (=ἔτσι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, τότε), ὡς τοιοῦτον δὲ ἐλαμβάνετο κανονικῶς μὲ τὸ (θεβαιωτικόν) γάρ ὡς εἰσαγωγικόν εὐχῆς (εἰ γὰρ ἐγὼ ὡς εἶην ἀθάνατος καὶ ἀγήραος κτλ. = μακάρι ἀλήθεια ἐγὼ νὰ ἦμουν κτλ. Ὅμ. Θ 583' πρὸβλ. προσέτι τὰ ἐκ τοῦ εἰ καὶ αἰ προσελθόντα εὐχετικὰ μόρια, εἶθε, αἶθε καὶ φράσεις τῆς νέας γλώσσης, ὡς π.χ. Ἐτσι νὰ ζήσης, πῆγαινε νὰ ἰδῇς, ποῦ εἶναι τὸ παιδί). Ἀλλὰ εἰς ἐν σύμπλεγμα προτάσεων, ὅποῖον π.χ. Ὅμ. υ, 236 **αἰ γὰρ τοῦτο, ξεῖνε, ἔπος τελέσειε Κρονίων γνοίης χ'** (=γνοίης κε) οἷον **ἐμὴ δύναμεις καὶ χεῖρες ἔπονται** (=εἶθε θεβαίαι, ξένε, νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου· τότε θὰ γινώριζες κτλ.), ἦτο εὐκόλον τὸ μόριον αἰ (=εἰ), τὸ ὅποῖον εἰσάγει τὴν πρώτην, τὴν εὐχετικὴν πρότασιν, νὰ νομισθῇ ὅτι εἰσάγει ὑπόθεσιν, ἀφοῦ ἡ πρώτη αὕτη εὐχετικὴ πρότασις ἐν σχέσει πρὸς τὴν δευτέραν περιέχει συγχρόνως τὴν περίπτωσιν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἐκεῖνο, τὸ ὅποῖον αὕτη ἐκφράζει. (Ἄν θεβαίαι, ξένε, ἦθελεν ἐκτελέσει αὐτὸν τὸν λόγον σου ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου τότε θὰ γινώριζες κτλ.). Βλ. καὶ Ὅμ., Θ 369 κ. ε.

Α' Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

1. Σύμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι.

§125. α) Συμπλοκή καταφατική (και, τέ). Καταφατική συμπλοκή προτάσεων (ή ὁρων προτάσεως) εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν γίνεται διὰ τοῦ **καί** (ὅπως εἰς τὴν νέαν), καὶ διὰ τοῦ **τέ** (=καί).

Ὁ **καί** ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Ὁ **τέ** ὡς ἐγκλινομένη λέξις τίθεται πάντοτε κατόπιν τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν συνδέει μὲ ἄλλην προηγουμένην· ἐὰν δὲ συνδέῃ σύναρδρον ὄνομα, τότε κανονικῶς ὅτε ἐγκλίνεται εἰς τὸ ἄρδρον. (Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

Ὅταν τὰ καταφατικῶς συμπλεκόμενα εἶναι δύο, εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς ἡ σύνδεσις κανονικῶς γίνεται

1) ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἥ μὲ ἐν ἀπλοῦν **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται χωρὶς ἔμφασιν, ἥ μὲ **δύο καί** (καί-καί), ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν: οἱ πολέμιοι ἐγρηγόρεσαν **καί** ἔκασον πυρὰ πολλὰ Ξ. ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ ἐμὸς **καί** ἄλλα φίλος ἦν **καί** τοὺς φόρους ἀπεδίδου Ξ. ἡσχύνθημεν **καί** θεοὺς **καί** ἀνθρώπους Ξ.

2) συνηδέστατα μὲ τὸ **τέ** - **καί**, ὅταν ἡ σύνδεσις γίνεται μὲ ἔμφασιν, ὅπως καὶ μὲ τὸ **καί** - **καί**: ὁ Κῦρος ἡγάσθη **τε** αὐτὸν **καί** δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς Ξ.

Καταφατικὴ δὲ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ δύο ὁρων προτάσεως μὲ ἐν ἀπλοῦν **τέ** ἢ μὲ τὸ **τέ** - **τέ** εἶναι συνήθης μὲν εἰς τοὺς ποιητάς, σπανία ὅμως εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς: τὸν δ' ὁ γέρον ἡγάσσατο φώνησέν **τε** Ὅμ. πατὴρ ἀνδρῶν **τε** θεῶν **τε** Ὅμ. ἢ **τε** βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψήφίζετο οἷ **τε** ἄλλοι οὐδὲν ἤχοντο Ξ.

Σημειώσεις. Μὲ τὸ **καί** συνδέεται πολλάκις πρότασις μὲ προηγουμένην πρότασιν, ἢ ὁποία ἔχει τὸ **ἅμα**, ἢ **ἅμα τε**, εὐθύς ἢ εὐθύς **τε**, ἤδη ἢ ἤδη **τε**, οὐπω ἢ οὐπω **τε**, **σχεδὸν** ἢ **σχεδόν τε**, ἢ τὴν φράσιν οὐκ **ἔφθην** (-ης, -η κλπ.) μὲ μετοχὴν, διὰ δὲ τῆς τοιαύτης συνδέσεως δηλοῦται τὸ ὅλως σύγχρονον δύο πράξεων: καὶ ἤδη **τε** ἦν περὶ πλήθουςαν ἀγορὰν **καί** ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Ξ. οὐκ **ἔφθισαν** πυθόμενοι τὸν περὶ τὴν Ἀττικὴν πόλεμον **καί** ἤκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες (=δὲν ἐπρόφθασαν νὰ πληροφορηθοῦν καὶ ἦσαν = μόλις ἐπληροφορήθησαν, ἀμέσως ἦσαν)

Ἰσοκρ. (Πρβλ. Μόλις εἵχαμε καδίσει στὸ τροπέζι καὶ νὰ σου ἔρχεται καὶ ὁ Πέτρος).

§126. Σημασία τοῦ **καί**

1) Ἀρχῆθεν τὸ **καί** ἦτο ἐπίρρημα μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προσέτι, ἐπίσης (προσθετικὸς **καί**): ἔστι δὲ **καί** μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς Ξ. (πρβλ. Κλαίει καὶ μιὰ χανοῦμισσα γιὰ τὸ μοναχογυιό

της).

Ἐκ ταύτης τῆς ἀρχικῆς σημασίας προῆλθον πᾶσαι αἱ ἄλλα σημασίαι τοῦ **καί**.

2) Ὁ **καί** εἶναι ἐπιδοτικός εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ μείζον εἴτε πρὸς κάτι τι τὸ ἔλασσον (=ἀκόμῃ καί, ἔστω καί): *ἀνάγκη καί θεοὶ πείθονται καί τριχὸς ἄξιον* (=ποῦ ν' ἀξιῖζῃ ἔστω καί μιὰ τρίχῃ). Ἀρφ. (Πρβλ. Τὰ ρουγὰ μόνυ καί τὰ καλὰ, ὅποιοι τὰ βρῆ, ἅς τὰ πάρῃ. Καί δέκα δραχμὲς νὰ σοῦ δώσῃ, καλὰ εἶναι).

3) Ὁ **καί** εἶναι ἐναντιωματικός (=ἄν καί, μολοντί), ὡς τοιοῦτος δὲ συντάσσεται κανονικῶς μὲ μετοχὴν (ὅπως καί τὸ καίπερ): *Ἀθηναῖοι καί οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσίου πρόθυμοι ἦσαν εἰς τὸν πόλεμον* (=μολοντί δὲν ἔλαβαν μέρος) Ξ. (πρβλ. Στοὺς χίλιους μέσα καί χωρὶς συντροφιά καί ὅμως χωρίς...).

4) Ὁ **καί** εἶναι μεταβατικός, ἥτοι τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἢ κώλου περιόδου, ἀπλῶς ἵνα ὁ λόγος μεταβῇ ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα, (ὅπως συνήθως καί ὁ σύνδεσμος **δέ**): *Ἐνταῦθα ἔμειναν, ἡμέρας ἑπτὰ καί ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χίλιους* Ξ. (Πρβλ. Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καί τὰ βουνὰ βογγάνε· κι ἓνα πουλάκι φύναζε ἀπὸ ψηλὸ κλαράκι κλπ.).

Ὁ μεταβατικός καί πολλάκις εἰσάγει κάτι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς παράδειγμα ἐπιβεβαιωτικὸν τῶν προηγούμενων ἢ τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπακολούθημα τῶν προηγούμενων: *φιλοκινδυνότατος ἦν Κύρος καί πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος καί ἄρκτον ποτέ ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρесе* (=ἔτσι παραδείγματος χάριν μιὰ φορὰ) Ξ. *Ἐδοξε τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι Τισσαφέρνει καί ἔπεμψε τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει* (=ὅθεν ἔστειλε κάποιον) Ξ.

5) Ὁ **καί** εἶναι συνδετικός. (Βλ. §124, 22 καί §125).

Σημείωσις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τίθεται πολλάκις ὁ καί κατόπιν λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ἀντὶ νὰ τίθεται μετὰ τὴν τοιαύτην λέξιν δοτικὴ πτώσις ἢ μιὰ φράσις κατὰλληλος, ἡ ὁποία νὰ περιέχῃ δοτικὴν προσδιοριστικὴν τῆς προηγούμενης λέξεως, ἡ ὁποία δηλοῖ ἰσότητα ἢ ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα (§35, 2, β): *ἐν τῷ ἱερῷ ἴσα καί ἰκέται ἐσμέν* (=ἴσα ἰκέταις = σὰν ἰκέται) Θ. *οὐχ ὁμοίως πεποιήκασιν καί Ὅμηρος* (=τῷ Ὀμήρῳ = μὲ τὸν Ὅμηρον) Πλ. *παραπλήσια ἐπεπόνθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Συρακούσαις καί ἐδρασαν ἐν Πύλῳ* (παραπλήσια τούτοις, ἃ ἐδρασαν) Θ.

§127. β) **Συμπλοκή ἀποφατική.** Εἰς μίαν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν

δυνατὸν νὰ ἀποφάσκεται, ἤτοι νὰ ἐκφέρεται ἀποφατικῶς, τὸ ἕτερον μόνον ἐκ τῶν συμπλεκομένων μερῶν (προτάσεων ἢ ὅρων προτάσεως), δυνατὸν δὲ νὰ ἀποφάσκωνται ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα, ἤτοι

1) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) ἀποφατική με προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καταφατικήν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ καὶ οὐ, (καὶ μὴ): ἐμὲ ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς Δημ. αὐρίον ἔωθεν ἀφίκου οἶκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσης Πλ.

Σημείωσις. Εἰς τὸν Ὅμηρον διὰ τοιαύτην συμπλοκὴν χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ οὐ δὲ = καὶ δέν, ἀλλὰ δέν, ἀλλ' ὄχι (διάφορον τοῦ οὐδέ, τὸ ὅποιον γράφεται ὡς μία λέξις): ἔνθ' ἄλλοις μὲν πᾶσιν ἐάνδανεν, οὐ δὲ πόθ' Ἥρη (= ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν Ἥραν) Ὅμ.

2) δυνατὸν νὰ συνδέεται πρότασις (ἢ ἔννοια) καταφατική με προηγουμένην πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) ἀποφατικήν. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ (οὔτε - τε), (μήτε - τε): οὔτε ἐπεμείγνυντο παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ζυνεχῶς ἐπολέμουν Θ.

3) δυνατὸν νὰ συνδέωνται δύο προτάσεις (ἢ ἔννοιαι), ἀμφότεραι ἀποφατικά. Τότε ἡ σύνδεσις γίνεται διὰ τοῦ οὔτε - οὔτε (μήτε - μήτε, οὔτε - μήτε, μήτε - οὔτε): ἄνευ ὁμονοίας οὔτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθείη, οὔτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη Ξ.

Σημείωσις α'. Ἀποφατικὴ πρότασις (ἢ ἔννοια), συνδέεται με προηγουμένην ἀποφατικὴν ὡσαύτως πρότασιν (ἢ ἔννοιαν) καὶ διὰ τοῦ οὐδὲ (μηδὲ = οὔτε, μήτε), ὅταν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων δὲν λαμβάνεται ὡς ἰσότημον με τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὡς συμπλήρωμα αὐτοῦ: τούτων οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον.

Τὸ οὐδὲ, μηδὲ λαμβάνεται καὶ ἐπιδοτικῶς (=οὔτε, οὔτε καί): ὕβριν οὐ στέργουσιν οὐδὲ δαίμονες Σοφ. οὐδὲ εἷς, οὐδὲ μία κλπ. (πρβλ. §126, 2).

Σημείωσις β'. Κατὰ τὰς ὡς ἄνω συμπλοκὰς ἀντὶ τοῦ οὐ, οὔτε, οὐδὲ χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, μήτε, μηδέ, ὅταν τὸ συνδεόμενον δι' αὐτῶν εἶναι πρότασις ἐπιθυμίας (121, 2): διατείνου μᾶλλον πρὸς τὸ σαυτῷ προσέχειν, καὶ μὴ ἀμέλει τῶν τῆς πόλεως Ξ. ἐγὼ θρασὺς οὔτ' εἰμι, μήτε γενοίμην Σοφ. (πρβλ. Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα. Μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ μένα, μήτε νὰ ρωτᾷς τί κάνω).

§128. γ') Συμπλοκὴ ἐπιδοτική. Οὕτω καλεῖται ἡ συμπλοκὴ δύο προτάσεων ἢ ὅρων μιᾶς προτάσεως, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ δεύτερον τῶν συμπλεκομένων παρίσταται ὡς μεῖζον καὶ σπουδαιότερον τοῦ πρώτου. Γίνεται δὲ ἡ τοιαύτη συμπλοκὴ

1) με τὸ οὐ μόνον ἢ μὴ μόνον ἢ οὐχ ὅτι ἢ μὴ ὅτι - ἀλλὰ καί, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα καταφάσκωνται. (Ὅσον τὸ ἐν, τόσον καὶ τὸ ἄλλο): Οὐ μόνον αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (λέγω) Ξ. Οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ (=ὄχι μόνον ὁ Κ.) Ξ. Μὴ ὅτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κάγαθοί, ἐπειδὴν γινῶσιν ἀπιστούμενοι, οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας (=ὄχι μόνον θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι...) Ξ.

Σημείωσις. Εἰς τὰς τριαύτας φράσεις τὸ μὲν οὐχ ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως οὐ λέγω ὅτι ἢ οὐκ ἐρῶ ὅτι (δὲν θέλω νὰ πῶ ὅτι), τὸ δὲ μὴ ὅτι ἐξ ἀποστάσεως ἐκ τῆς πληρεστέρας φράσεως μὴ εἶπης ὅτι. (Μὴ εἶπης ὅτι θεός οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι κλπ.).

2) με τὸ οὐχ ὅπως ἢ μὴ ὅπως ἢ μὴ ὅτι (ἢ σπανίως, οὐχ ὅτι) - ἀλλ' οὐδὲ ἢ ἀλλὰ μὴδέ, ὅταν ἀμφότερα τὰ συμπλεκόμενα ἀποφάσκωνται (ὄχι μόνον δὲν - ἀλλὰ καὶ δὲν οὔτε τὸ ἐν οὔτε καὶ τὸ ἄλλο): Οὐχ ὅπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἡξιώθημεν (=ὄχι μόνον δὲν μετέχομεν, ἀλλ' οὔτε...) Ἰσοκρ. ἐγὼ μὴ ὅτι ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ἑμαυτοῦ πώποτε δίκην ἰδίαν εἶρηκα (=ὄχι μόνον ὑπὲρ ἄλλου δὲν ἔχω συνηγορήσει, ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου...) Ἰσαί.

Σημείωσις. Τὸ μὴ ὅτι καθὼς καὶ τὸ μὴ τί γε κατόπιν τοῦ ἐπιδοτικού οὐδὲ ἢ μὴδέ (§127, 3, Σημ.) ἢ ἄλλης οἰασδὴποτε ἀρνητικῆς ἐκφράσεως ἰσοδυναμεῖ πολλάκις μετὴν φράσιν « πολὺ περισσότερον » ἢ « πολὺ ὀλιγώτερον », ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφράζομένων: ἄχρηστοι (=οὐ χρήσιμοι) καὶ γυναιξὶ μὴ ὅτι ἀνδράσιν (=πολὺ περισσότερον εἰς ἀνδρας) Πλ. οὐκ ἔνι γ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μὴ τί γε δὴ θεοῖς (=πολὺ ὀλιγώτερον βέβαια εἰς θεοὺς) Δημ.

3) με τὸ οὐχ ὅπως - ἀλλὰ καί (ἢ σπανίως, ἀλλὰ), ὅταν τὸ μὲν πρῶτον τῶν συμπλεκομένων ἀποφάσκεται, τὸ δὲ δεύτερον καταφάσκεται (=ὄχι μόνον δὲν - ἀλλὰ καί): τῶν Ἀθηναίων οἱ βωιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρῆσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν τὸν Σφοδρίαν (=ὅτι ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν τὸν Σφοδρίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ τὸν ἐπαινοῦσαν) Ξ. τῶν ἄλλων, ὅσων ἐδημοσιεύσατε τὰ χρήματα, οὐχ ὅπως σκευὴ ἀπέδοσθε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηρηπάσθησαν (=ὄχι μόνον σκευὴ δὲν ἐπωλήσατε, ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι...) Λυσ.

2. Αντιθετικοί σύνδεσμοι.

§129. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες ἀντιθετικῶς, συνήθως εἶναι οἱ ἐξῆς: **μέν, δέ, ἀλλά, ἀτάρ** (=ἀλλά), **μέντοι** (=ὅμως), **μήν** (=ὅμως), **ἀλλὰ μήν, καί μήν, οὐ μήν ἀλλά** (=ἀλλ' ὅμως), **ὅμως** (=συνήθως μέ κάποιον ἐκ τῶν ἄλλων ἀντιθετικῶν συνδέσμων, οἷον: **ὅμως δέ, δ' ὅμως, ἀλλ' ὅμως, ὅμως μέντοι** κλπ.), **καίτοι** (=καί ὅμως, ἐν τούτοις). Ἐκ τούτων

1) οἱ σύνδεσμοι **μέν, δέ, μέντοι, μήν** δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε κατόπιν μιᾶς ἢ περισσοτέρων λέξεων αὐτῆς. (Βλ. τὰ κατωτέρω παραδείγματα).

2) μόνον ὁ **μέν** παρέχει ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἐπόμενα, πάντες δὲ οἱ ἄλλοι παρέχουν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα.

3) ὁ **καίτοι** συνδέει μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους, οὐχὶ δὲ καὶ προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως ὅπως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι: (βλ. κατωτέρω): οὕτω πιθανῶς ἔλεγον **καίτοι** ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι (=καὶ ὅμως μ' ὅλα ταῦτα) Πλ.

§130. Προτάσεις ἢ ὅροι μιᾶς προτάσεως μέ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον συνήθως συνδέονται διὰ τοῦ **μέν - δέ**: *ἤγειτο μέν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν* Ξ. ἦν ἡδὺ μέν, κεφαλαλγές δὲ Ξ.

Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἰσχυροτέρα ἀντίθεσις τοῦ δευτέρου μέλους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ **μέν** ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ **δὲ** ἀκολουθεῖ τὸ **δ' αὖ** (=δὲ πάλιν, δὲ ἐξ ἄλλου), ἢ τὸ **μέντοι** ἢ **ἀλλά** ἢ **ὅμως** **δὲ** ἢ **ἀλλ' ὅμως** ἢ **οὐ μήν** ἢ **οὐ μήν ἀλλά**: καὶ οἱ **μέν** ἡγοῦντο, **Κλέαρχος μέντοι** ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει Ξ. τοῖς στρατιώταις ὑποψία **μέν** ἦν ὅτι **Κῦρος** ἄγχι πρὸς βασιλέα, **ὅμως δὲ** ἐδόκει ἐπεσθαι Ξ.

§131. 1) Ὁ **μέν** χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ἄνευ ἀνταποδόσεως, ἦτοι χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ **δέ**, κατὰ τινὰ βραχυλογίαν, ἢ δὲ παραλειπομένη ἀντίθεσις νοεῖται ἐξωθεν κατὰ τὰ συμφραζόμενα (σχῆμα *ἀνανταπόδοτον*). Τότε ὁ **μέν** δύναται νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν διὰ τῆς λέξεως **τούλάχιστον**: λέγεται δὲ καὶ ὅδε ὁ λόγος, ἐμοὶ **μέν** οὐ πιθανός (ἐνν. ἄλλοις δὲ ἴσως πιθανός) Ἡρόδ.

Σημειώσις. Δὲν ἀκολουθεῖ **δὲ** κατόπιν τοῦ **μέν**, καὶ ὅταν οὗτος λαμβάνεται (μέ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἦτοι) ὡς **βεβαιωτικός** (=ἀλήθεια, βεβαίως): *ναὶ μά τότε σκῆπτρον, τὸ μέν οὐποτε φύλλα καὶ ὄζους φύσει* (=τὸ ὅποιον βέβαια δὲν θὰ βγάλη ποτὲ) Ὅμ.

Τοιαύτην θεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ μὲν καὶ εἰς τὴν φράσιν πάνυ μὲν οὖν (=θεβαιότατα) κ.τ.τ.

2) Καὶ ὁ δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα χωρὶς νὰ προηγήται αὐτοῦ ὁ μὲν. Εἶναι δὲ τότε ὁ δέ: α) ἀντιθετικὸς σύνδεσμος (ὅμως): ταῦτα πάντες αἰ γλίσχονται λέγειν, ἀξίως δ' εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται Θ. β) μεταβατικός, ἥτοι σύνδεσμος συνδέων ἀπλῶς κῶλον περιόδου ἢ περίοδον μὲ τὰ προηγούμενα (πρὸλ. καὶ, §126, 4): Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτταρες στάδιοι: πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν αἱ τάξεις τῶν ἱππέων Ξ.

Σημείωσις. Ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε καὶ ὁ μέντοι. Ὅταν δὲ πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ λόγος μεταβαίνει εἰς κάτι νέον καὶ πολὺ σπουδαιότερον τῶν προηγούμενων, χρησιμοποιεῖται ὡς μεταβατικὸς σύνδεσμος τὸ ἀλλὰ μὴν (=προσέτι δέ, ἐκτὸς δὲ τούτου) ἢ τὸ καὶ μὴν, ἰδίως εἰς ἀπαντήσεις ἢ παρατηρήσεις σχετικῶς μὲ τὰ ὑπὸ τοῦ ἄλλου λεχθέντα (=ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις): ἀλλὰ μὴν ἐκεῖνός γε αἰεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ Ξ. ἐνταῦθα Γαυλίτης εἶπεν καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτ' πολλὰ ὑπισχνεῖ (=ἀλλ' ὅμως) Ξ.

§132. Ὁ σύνδεσμος ἀλλὰ λαμβάνεται συνήθως

1) ὡς καθαρῶς ἀντιθετικὸς ἐπὶ ἰσχυρᾷ ἀντιθέσεως δύο τινῶν ὅλως ἀντιθέτων ἢ ὅλως διαφόρων. Δι' αὐτοῦ δὲ ἀντιτίθεται συνήθως κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικόν (οὐκ - ἀλλὰ ἢ μὴ - ἀλλὰ = δὲν - ἀλλά, ὅχι - ἀλλά, μὴ - ἀλλά· σχῆμα κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν): οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα Πλ. αὖξιν μὴ τὴν βασιλείω, ἀλλὰ τὴν σαυτοῦ ἀρχήν. Ξ.

Σπανιώτερον ὅμως ἀντιτίθεται διὰ τοῦ ἀλλὰ καὶ κάτι ἀποφατικόν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικόν (ἀλλ' οὐ ἢ ἀλλὰ μὴ = καὶ ὅχι): δεῦρο νόμος (ἐστὶ) εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως (=καὶ ὅχι μαθήσεως) Πλ.

2) ἀπλῶς ὡς περιοριστικός, ἥτοι πρὸς περιορισμὸν τοῦ προηγούμενου νοήματος, τὸ ὅποῖον παρουσιάζεται κάπως εὐρὺ (ἀλλὰ = μόνον): τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἀλλὰ τὰ πλάγια λυπεῖ Ξ.

Τοιαύτην περιοριστικὴν σημασίαν ἔχει κανονικῶς ὁ ἀλλὰ κατόπιν ἀποφατικῆς προτάσεως, ἢ ὅποια περιέχει τὴν λέξιν ἄλλος ἢ ἕτερος (ἀλλὰ = παρὰ μόνον): ἐν τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θράκες Βιθυνοὶ Ξ.

Ἀλλὰ μὲ τὴν σημασίαν τοῦ παρὰ μόνον λαμβάνεται συνήθως

κατόπιν ἀρνήσεως οὐχὶ τὸ ἀπλοῦν ἀλλά, ἀλλὰ τὸ ἀλλ' ἢ: ἄνδρες οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ εἰσιν ἀλλ' ἢ κατ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν (=παρὰ μόνον) Ξ. Προῆλθε δὲ ἡ φράσις αὕτη (ἀλλ' ἢ) ἐκ συμφύσεως δύο προτάσεων, ἦτοι ἐκ φράσεων οἶαι π.χ οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλὰ τοῦτο -καὶ- οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ τοῦτο, προῆλθεν ἔπειτα ἡ φράσις οὐδὲν ἄλλο ἔπραξε ἀλλ' ἢ τοῦτο.

Σημειώσεις α'. Ποικίλη εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ποικίλαι αἱ σημασίαι τοῦ συνδέσμου ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν. Οὕτω πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ ἀλλὰ λαμβάνεται: 1) εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, ἰδίᾳ κατόπιν ἀρνητικῆς ἢ ἐρωτηματικῆς προτάσεως, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἀπεναντίας πῶς οὖν αὐτὸς ὢν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἢ ἀσεβεῖς ἢ παρὰ νόμους ἐποίησεν; ἀλλ' ἔπαυσε μὲν τούτων πολλοὺς ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν Ξ. 2) μετὰ ῥήματος προστακτικῆς ἐγκλίσεως ἐπὶ ἐντόνου προσταγῆς ἢ ἐντόνου προτροπῆς (ἀλλὰ = ἐμπρὸς λοιπόν, λοιπόν): ἀλλὰ πίεσθε (=λοιπὸν ἀκούσατέ με) Όμ. 3) μετὰ πρότασιν ἰδίᾳ ὑποθετικὴν ἢ αἰτιολογικὴν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ τοῦλάχιστον: εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ (=τοῦλάχιστον τρῶγε ἄφθονα κρέατα) Ξ. ὦ θεοὶ πατρῶοι, συγγένεσθ' ἀλλὰ νῦν (=τοῦλάχιστον τώρα ἔνν. εἰ μὴ πρότερον).

Σημειώσεις β'. Ἡ φράσις οὐ μὴν ἀλλὰ (=ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις) εἶναι βραχυλογικὴ καὶ προῆλθεν ἐκ παραλείψεως μετὰ τὸ οὐ μὴν κάποιου ῥήματος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰ προηγούμενα ἢ νοεῖται ἔξωθεν: ὁ ἵππος πίπτει εἰς τὰ γόνατα καὶ μικροῦ κάκεινον ἐξετραχίλισεν οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινεν ὁ Κύρος (=οὐ, μὴν ἐξετραχίλισεν αὐτὸν ὁ ἵππος - ἢ - οὐ μὴν κατέπεσεν ὁ Κύρος, ἀλλὰ κλπ.) Ξ. Καθ' ὅμοιον τρόπον παρήχθησαν καὶ αἱ φράσεις οὐ μέντοι ἀλλὰ - καὶ - οὐ γὰρ ἀλλὰ.

Σημειώσεις γ'. Ὁ σύνδεσμος ἀλλὰ ἀρχῇθεν εἶναι προκλιτικὸς τύπος τοῦ οὐδετέρου πληθυντικοῦ ἄλλα τῆς ἀντωνυμίας ἄλλος. Ἡ ἀρχικὴ αὕτη σημασία τοῦ ἀλλὰ διαφαίνεται εἰς φράσεις, οἶα π.χ. Όμ. Α 280: Εἰ δὲ σὺ κρατερός ἐσσι, θεὰ δὲ σε γείνατο μήτηρ, ἀλλ' ὅδε φέρτερός ἐστι, ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει· α') = εἰς ἄλλα οὗτος εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ., β') μὰ οὗτος, εἶναι ἀνώτερός σου, ἐπειδὴ κλπ. (Βλ. §124, 2).

Ὁ δὲ σύνδεσμος ὅμως (συγγενὴς ἐτυμολογικῶς τοῦ ἐπιρρήματος ὁμοῦ) προῆλθεν ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ὁμῶς (=ὁμοίως, συγχρόνως, ἐξ ἴσου). Βλ. Όμ. Α 196, Ξ 62 καὶ Μ 239 ἢ Όμ. λ. 565.

Οἱ λοιποὶ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι μέν, μὴν, μέντοι (=μέντοι), καίτοι

(καί τοι) ἀρχήθεν εἶναι μόρια θεβαιωτικά (=ἀλήθεια, βέβαια κλπ. Βλ. §124, 2)

3. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι

§133. Σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνδέοντες διαζευκτικῶς εἶναι ὁ ἦ καὶ ὁ εἴτε, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, καὶ ὁ ἦτοι, ἐάντε ἄντε, ἦντε.

1) Ὁ διαζευκτικὸς ἦ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται ὁμοίως, ὅπως εἰς τὴν νέαν, ἦτοι ὅταν μὲν ἡ διάζευξις γίνεται χωρὶς, ἔμφασιν, τίθεται ἀπαξ μεταξύ τῶν διαζευγνυμένων μελῶν, ὅταν δὲ ἡ διάζευξις γίνεται μὲ ἔμφασιν, τίθεται πρὸ ἐνὸς ἐκάστου τῶν διαζευγνυμένων μελῶν. Κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περίπτωσιν ἀντὶ τοῦ ἦ - ἦ τίθεται προσέτι ἦτοι - ἦ ἦ ἦ - ἦ καὶ - χρῶ τοῖς εἰρημένους ἦ ζήτει θελτίῳ τούτων Ἰσοκρ. ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἦ σιγῇ ἔχε. ἦτοι κεινόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἦ σὲ Ἡρόδ. ἦ ξένος ἦ καὶ τις πολίτης Δημ.

Τὰ διαζευγνύμενα δύνανται νὰ εἶναι καὶ περισσότερα τῶν δύο (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν): εἰς δὲ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω, ἦ Αἶας ἦ Ἰδομενεὺς ἦ διοὺς Ὀδυσσεὺς ἦε (=ἦ) σύ, Πηλεΐδῃ Ὀμ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον ἦ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, προσέτι

α) εἰς ἐπανόρθωσιν προηγουμένως λεχθέντος (ἐπανορθωτικὸς ἦ): ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἄρτεμιν, τίνος ποιναὶς τὰ πολλὰ πνεύματ' ἔσχεν ἐν Αὐλίδι; ἦ γὼ φράσω (=ἦ καλύτερα θὰ τὸ δηλώνω ἐγὼ) Σοφ.

β) εἰς διασάφησιν προηγουμένης ἐρωτήσεως, ἡ ὁποία παρίσταται γενικῇ πῶς καὶ ἀόριστος (διασαφήτικὸς ἦ): Τί τῆνικαδὲ ἀφίξει, ὦ Κρίτων; ἦ οὐ πρῶ ἔτι ἐστίν; Πλ. (Πρβλ. Τί κάδεσαι ἐδῶ; ἦ περιμένεις κανένα;).

γ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, εἰ δ' ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περίπτωσει: οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι, ἦ ἀποθανεῖται. Ἡρόδ.

(Πρβλ. Γιὰ δώσε μας τὴν κόρη σου ἦ θεὰ πᾶμε σένα - εἰδ' ἄλλως θὰ πᾶμε κλπ. Βλ. καὶ §31, 2, συγκριτικὸν ἦ).

2) Διὰ τοῦ εἴτε - εἴτε, (ἐάντε - ἐάντε, ἄντε - ἄντε, ἦντε - ἦντε) συνδέονται διαζευκτικῶς δύο τινά, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ἀδιαφορία τοῦ λέγοντος ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυμένων:

εἴτε Λύσανδρος εἴτε ἄλλος τις Ξ. ἐάντε νῦν ἐάντε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε Πλ. (Βλ. καὶ ὑποθετικὰς προτάσεις).

4. Αἰτιολογικοὶ (παρατακτικοὶ) σύνδεσμοι

§134. 1) Κανονικῶς λαμβάνεται ὡς παρατακτικὸς αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὁ γὰρ (=διότι), σπανίως δὲ ὁ ὥς (=διότι) καὶ ὁ ἐπεὶ (=καθόσον). Συνδέουν δὲ οὗτοι πάντοτε κῶλα περιόδων ἢ περιόδους (§124, 2): *μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον* Ἰσοκρ. ἦν νικῶμεν, φυλάτξασθαι δεῖ τὸ ἐφ' ἄρπαγῇν τραπέσθαι· ὥς ὁ τοῦτο ποιῶν οὐκέτ' ἀνὴρ ἐστίν, ἀλλ' ἀχθοφόρος Ξ. μέγα δὲ τὸ ὁμοῦ τραφῆναι ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντροφῶν (=καθόσον καὶ εἰς τὰ θηρία κλπ.) Ξ.

2) Ὁ γὰρ συντάσσεται ὁμοίως καὶ ὡς διασαφήτικὸς σύνδεσμος, ἥτοι ὡς σύνδεσμος εἰσάγων διασάφησιν ἢ ἐπεξηγήσιν τινα τῶν προηγουμένων (διασαφήτικὸς γὰρ - δηλαδὴ): *Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν* (=ἔλεγε δηλαδὴ ὅτι κλπ.) Ξ. Οὕτω κανονικῶς χρησιμοποιεῖται ὁ γὰρ κατόπιν δεικτικῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, τὸ μέγιστον κτλ. (§23).

Σημείωσις α'. Τὸ ἐπεὶ ὅταν συνδέῃ παρατακτικῶς, λαμβάνει πολλάκις τὴν σημασίαν τοῦ καίτοι: *ἐγὼ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατός (εἰμι), ἐπεὶ ἐβουλόμην ἂν οἴός τ' εἶναι* (= καίτοι ἐβουλόμην ἂν = μολονότι θὰ ἤθελα κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β'. Πρὸ τοῦ αἰτιολογικοῦ γὰρ προτάσσεται πολλάκις ὁ ἐπιδοτικὸς καὶ (ἐπὶ ἀρνήσεως τὸ ἐπιδοτικὸν οὐδέ) ἀνήκει δὲ οὗτος ὁ καὶ ἢ εἰς τὴν μετὰ τὸ γὰρ λέξιν (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = διότι καὶ) ἢ εἰς ὅλην τὴν πρότασιν, ἢ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ (καὶ τότε τὸ καὶ γὰρ = καὶ μάλιστα). Ἐνίοτε λέγεται προσέτι καὶ γὰρ καί: *ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο* (=διότι καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μένων τὸ ἤθελε) Ξ. ὥστε (βασιλεὺς) οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων καὶ γὰρ Κύρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ (= διότι μάλιστα ὁ Κ. κλπ.). Οὐδεὶς πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές... λέγοντος ἤκουσεν· οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως διελέγετο (= διότι μάλιστα δὲν συνεζήτει περὶ κλπ.) Ξ.

§ 135. Πολλάκις ἡ πρότασις, ἡ ὅποια εἰσάγεται διὰ τοῦ γὰρ,

παρεμβάλλεται μεταξύ των λέξεων τῆς αἰτιολογουμένης προτάσεως καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ παρένθεσιν τοῦ λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται διὰ τῆς παρεμβαλλομένης προτάσεως. Τότε ὁ γὰρ φαίνεται ὡσάν νὰ συνδέῃ καὶ ὑπόταξιν καὶ νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς τὸν αἰτιολογικὸν σύνδεσμον ἐπεὶ ἡ ἐπειδὴ: *Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα ἱερεῖα, σφαγιασάμενος ἐβόηθει* (= ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα κτλ.) Ξ.

Ἡ τοιαύτη σύνταξις τοῦ γὰρ εἶναι λίαν συνήθης εἰς τὸν Ὅμηρον (*ιδίᾳ* κατόπιν κάποιας κλητικῆς) καὶ εἰς τὸν Ἡρόδοτον: *Φήμει, πολλὰ γὰρ ἄλλα βροτῶν θελκτήρια οἶδας, τῶν ἓν γέ σφιν αἰεῖδε* (= ἐπειδὴ πολλὰ ἄλλα κτλ.) Ὅμ. *ἐνταῦθα Κῦρος, ἦν γὰρ τις χώρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης, τοῦτόν σφιν τὸν χώρον προσέειπε ἐξημερῶσαι* Ἡρόδ.

Ἀλλ' εἰς τὰς τοιαύτας συντάξεις δύναται πολλάκις ὁ γὰρ νὰ ἀποδίδεται καὶ μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν, ἥτοι μὲ τὸ βέβαια: *ὕμεις δὲ πρὸς ᾧ ἐγὼ τε φιλοτιμούμαι καὶ ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάξεται, ἵστε γὰρ αὐτὰ ὥσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλευέτε τὰ ἄριστα* (= καὶ τὰ γνωρίζετε βέβαια αὐτὰ κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Ἐκ τοιούτων συντάξεων προῆλθεν, ὥστε ἡ βραχυλογικὴ φράσις *ἀλλ'* οὐ γὰρ νὰ σημαίνῃ *ἀλλ'* ὅμως ἐκαλλυνόμεν ἂν καὶ ἡβρυνόμεν, εἰ ἡπιστάμην ταῦτα' *ἀλλ'* οὐ γὰρ ἐπίσταμαι (= ἀλλ' ὅμως δὲν τὰ γνωρίζω. Ἡ φράσις δύναται νὰ συμπληρωθῇ οὕτως: *ἀλλ'* οὐ καλλύνομαι οὐδὲ ἡβρύνομαι' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι).

Σημείωσις β'. Τὸ γὰρ προῆλθε διὰ συνδέσεως ἐκ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γέ καὶ τοῦ ἄρ (ἄρα), τὰ ὁποῖα ἀμφότερα δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ γὰρ οὐδέποτε τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως. Ἀρχικὴ δὲ σημασία αὐτοῦ εἶναι ἡ βεβαιωτικὴ, τὴν ὁποίαν συνηθέστατα ἔχει εἰς ἀπαντήσεις τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτόν; *ταῦτόν γὰρ* (= τὸ ἴδιο βέβαια) Πλ. Ἐκ τῆς βεβαιωτικῆς δὲ σημασίας προῆλθε κατόπιν ἡ αἰτιολογικὴ καὶ ἡ διασαφητικὴ. (Πρβλ. § 124, 2)

5. Συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι

§ 136. 1) Οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι *ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν, οὐκοῦν, οὐκουν, τοίνυν, τοιγαροῦν, τοιγάρτοι* καὶ ὥστε συνδέουν μὲ τὰ προηγούμενα κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

2) Ἐκ τῶν συμπερασματικῶν συνδέσμων ὁ *ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν* καὶ *τοίνυν* οὐδέποτε τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε

μετὰ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προτάσεως. (Βλ. κατωτέρω παραδείγματα καὶ πρβλ. § 125, τε, § 129,2 καὶ § 135, Σημ. 6').

§ 137. Οἱ σύνδεσμοι *ἄρα*, *δὲ*, *οὖν* καὶ *τοίνυν* ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν σύνδεσμον τῆς νέας γλώσσης *λοιπὸν* καὶ χρησιμοποιοῦνται, ὅπως ἐν γένει χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ *λοιπὸν*. Εἰδικῶς δὲ περὶ ἐκάστου αὐτῶν παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

1) Ὁ σύνδεσμος *ἄρα* κανονικῶς εἰσάγει συμπέρασμα λογικόν, ἥτοι συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ προηγουμένων κρίσεων ἢ ἐκ συλλογισμοῦ: *εἰ ἀναγκαῖον εἶη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἂν δέξαιο* (= σὺ λοιπὸν ἢ λοιπὸν σὺ) Πλ. *εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοί· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοὶ* Λουκ.

Σημείωσις. Τὸ μόριον *ἄρα* (ποιητικῶς καὶ *ἄρ* ἢ *ῥά*) ἀρχήθεν ἐλαμβάνετο, ἵνα δηλώσῃ τὴν ἄμεσον ἀκολουθίαν καὶ στενὴν σχέσιν δύο ἐννοιῶν, ἥτοι ἐσήμαινεν εὐθύς κατόπιν, φυσικά, ἀκριβῶς ὡς εἰπὼν *κατ' ἄρ' ἔξετο* (= ἀμέσως κατόπιν ἐκάθισε) Ὅμ. *μνήσατο γὰρ κατὰ θυμὸν ἀμύμονος Αἰγίσθοιο τὸν ῥ'* (= *ῥά*) *Ἀγαμεμνονίδης ἔκταν' Ὀρέστῃς* (= τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς ἐφόνευσε...) Ὅμ.

Πολλάκις δὲ τὸ *ἄρα* λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κατὰ τὰ φαινόμενα, *καθὼς φαίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων, καθὼς βλέπω τώρα* κ.τ.π., ἥτοι, ἵνα δηλωθῇ κρίσις τοῦ λέγοντος σύμφωνος πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα νῦν πράγματι συμβαίνουν, ἀντίθετος δὲ πρὸς τοὺς ἰσχυρισμοὺς ἐνὸς ἄλλου ἢ πρὸς προηγουμένην πεπλανημένην γνώμην αὐτοῦ τοῦ λέγοντος: οὐ περὶ τῆς ἐλευθερίας *ἄρα* τῷ Μήδῳ ἀντέστησαν Θ. ὦ πῶποι, οὐκ *ἄρα* πάντα νοήμονες οὐδὲ δίκαιοι ἦσαν Φαιήκων ἡγήτορες Ὅμ.

Εἰς δὲ τὴν φράσιν *εἰ μὴ ἄρα*, ἡ ὁποία ἐκφράζει εἰρωνεῖαν, τὸ *ἄρα* λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἴσως: *πῶς ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς νέους; εἰ μὴ ἄρα ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστίν* (= ἐκτὸς ἐὰν ἴσως ἡ ἐπιμέλεια κλπ.) Ξ.

2) Τοῦ *δὲ* καὶ τοῦ *οὖν* ὡς συμπερασματικῶν συνδέσμων ἡ χρῆσις εἶναι ἐν γένει ἡ αὐτή, ἥτοι ταῦτα.

α) εἰσάγουν κανονικῶς συμπέρασμα πραγματικόν, ἥτοι ἐπακολούθημα, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἢ ἐκ τινος πραγματικοῦ γεγονότος (= φυσικά λοιπὸν): *Οἱ Θαψακκηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐ πῶποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰ μὴ τότε· ἐδόκει δὲ θεῖον εἶναι* Ξ. ἐν Ἐφέσῳ ἤδη ὄντος αὐτοῦ (τοῦ

Οίθρωνος) Δερκυλίδας ἄρξων ἀφίκετο ἐπὶ τὸ στράτευμα· ὁ μὲν οὖν Οίθρων ἀπῆλθεν οἴκαδε Ξ.

6) χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν προλεχθέντων ἢ πρὸς ἀνάληψιν καὶ συνέχισιν λόγου, ὁ ὁποῖος διακόπτεται μὲ κάποιαν παρεμβαλλομένην παρένδесιν (πρβλ. § 135): οἱ μὲν δὲ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγесαν Θ. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὲ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταίοις ἐπέθεντο κ.λ.π. Ξ. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν Ξ. ὁ δὲ Πρόξενος, (ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένῃ τῶν ὀπλιτῶν), εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μόριον δὲ ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο, ὡς ἂν λέγων ἀνεφέρετο εἰς ἓν παρὸν καὶ πρόδηλον γεγονός, ἦτοι ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικόν, χρονικόν καὶ θεβαιωτικόν (= τώρα, νά! πιά, δά): Τεῦκρε πέπον, δὴ νῶιν ἀπέκτατο πιστὸς ἐταῖρος (= νά! καθὼς βλέπεις, μᾶς ἐσκοτώθηκε - νά! μᾶς ἐσκοτώθηκε - τώρα μᾶς ἐσκοτώθηκε) Όμ. Οὕτω νῦν δὴ = τώρα δὲ ἢ τότε πιά, τότε δὴ = τότε πιά, πάλαι δὴ = εἶναι πολὺς καιρὸς πιά, καὶ δὴ = λοιπὸν νά! Βλέψον κάτῳ καὶ δὴ βλέπω (= λοιπὸν νά! κυττάζω) Ἀφρ.

Σημείωσις β'. Τὸ μόριον οὖν ἐχρησιμοποιεῖτο ἀρχῆθεν εἰς διαθεβαιώσεις, ἦτοι καὶ τοῦτο ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα θεβαιωτικόν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν πάσῃ περιπτώσει, βέβαια, ἀληθινά, πράγματι: Νῦν δ' ἐπεὶ ἡμετέρην τε πόλιν καὶ γαίαν ἰκάνεις, οὗτ' οὖν ἐσθῆτος δευήσεις, οὔτε τευ ἄλλου (= οὔτε φορέματα, σὲ θεβαιῶ, θὰ σοῦ λείψουν - οὔτε φορέματα βέβαια θὰ σοῦ λείψουν κλπ.) Όμ. εἰ δ' ἐστίν, ὥσπερ οὖν ἐστι θεὸς ἢ θεῖόν τι ὁ ἔρω, οὐδὲν κακὸν ἂν εἶη (= ὅπως πράγματι εἶναι) Πλ. πάννυ μὲν οὖν (= βεβαιότατα). Πρβλ. § 131, 1 Σημ.

Βεβαιωτικὴν σημασίαν ἔχει τὸ οὖν καὶ εἰς τὸ δ' οὖν, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπάγεται κάτι τι τὸ ἀδιαμφισβήτητον καὶ πραγματικὸν κατόπιν ἄλλων προλεχθέντων, τὰ ὁποῖα ἐνέχουν κάτι, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀμφισβητηθῇ: ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξ ἡ Συεννέσιος γυνὴ παρὰ Κύρον καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλὰ· τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν (= ὅπως δῆποτε τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κύρος ἐπλήρωσε τότε εἰς τὸ στράτευμα κλπ.) Ξ. Εἰ

μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδ' αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς (= ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως θὰ προτιμήσω σᾶς) Ξ.

Σημείωσις γ'. Τὸ μὲν οὖν πολλάκις λαμβάνεται εἰς ἀποκρίσεις μὲ τὴν σημασίαν τοῦ (ὅλως) τοῦναντίον, (ὅλως) ἀπεναντίας οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται; πάντα μὲν οὖν (= ἀπεναντίας ὅλα τὰ γνωρίζουν) Ξ.

Σημείωσις δ'. Τὸ γοῦν (τὸ ὁποῖον προήλθεν ἐξ ἐνώσεως τοῦ οὖν μετὰ τοῦ προηγούμενου γε = θεβαίως ἢ τοῦλάχιστον) σημαίνει ἀναλόγως τῆς ἐννοίας τῶν συμφραζομένων: 1) βέβαια, 2) παραδείγματος χάριν καὶ 3) τοῦλάχιστον, ὅπωςδῆποτε.

3) Οὐκοῦν, οὐκουν. Ταῦτα προήλθον ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐ (ο) καὶ τοῦ οὖν. Καὶ τὸ μὲν οὐκοῦν εἰσάγει συμπέρασμα καταφατικόν (= λοιπὸν), τὸ δὲ οὐκουν εἰσάγει συμπέρασμα ἀποφατικόν (= λοιπὸν δέν): οὐκοῦν, ἔφη ὁ Φαρνάβάζος, ἀπλῶς ἡμῖν ἀποκρίνωμαι; (= λοιπὸν εἶπεν ὁ Φ.) Ξ. οὐκουν μ' ἑάσεις; (= λοιπὸν δὲν θὰ μ' ἀφήσῃς;) Σοφ.

Σημείωσις. Τὸ οὐκουν εἰς διαλόγους ὅταν εἰσάγῃ ἀποφατικὴν ἀπόκρισιν, ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ οὐδαμῶς, οὐδόλως ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι; Οὐκουν ἔγωγε Ξ.

4) Τὸ τοίνυν (ἐκ τοῦ τοί = θεβαίως καὶ τοῦ νῦν - νῦν = τώρα, λοιπὸν) εἰσάγει συμπέρασμα ὅπως τὸ δὴ καὶ τὸ οὖν, ἀλλὰ μὲ ἀσθενέστερον τόνον: Λέγε δὴ, τί φῆς εἶναι τὸ ὅσιον καὶ τὸ ἀνόσιον; λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν ὅσιόν ἐστιν, ὅπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ (= λέγω λοιπὸν ὅτι κλπ.) Πλ.

§ 138. 1) Τὸ τοιγαροῦν καὶ τὸ τοιγάρτοι (ποιητικῶς δὲ καὶ παρ' Ἡροδότῃ τοιγάρ), εἰσάγουν συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον παρίσταται ὡς ἰσχυρὰ πεποιθήσις τοῦ λέγοντος (= γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λοιπὸν, γι' αὐτὸ ἴσα - ἴσα): Πρόξενος ᾤετο ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν· τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε κάγαθοι τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον Ξ.

2) Τὸ ὥστε, ὅταν συνδέῃ κατὰ παράταξιν (περίοδον ἢ συνηθέστερον κώλων περίδου), ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ ἐπομένως, γι' αὐτὸ λοιπὸν, ὥστε: καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρνης. ὥσθ' οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον Ξ.

Β' Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

1. Εἰδικαὶ προτάσεις

§ 139. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικoὺς συνδέσμους ὅτι καὶ ὥς, (εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ μὲ τὸ ὅ, εἰς τοὺς ποιητὰς ἐν γένει καὶ μὲ τὸ οὖνεκα, εἰς τοὺς τραγικοὺς καὶ μὲ τὸ ὁδοῦνεκα, εἰς δὲ τὸν Ἡρόδοτον καὶ μὲ τὸ διότι = ὅτι, πῶς, ποῦ) καὶ χρησιμεύουν

1) ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας (ῆτοι ὡς ἀντικείμενον) ῥημάτων λεκτικῶν (λέγειν, ἀγγέλλειν, κτλ.) ἢ αἰσθητικῶν (αἰσθάνεσθαι, ὁρᾶν, ἀκοῦειν, κτλ.) ἢ γνωστικῶν (γινώσκειν, εἰδέναι, κτλ.), ἢ ὡς ἐπεξηγήσεις ἀντωνυμίας οὐδετέρου γένους, συνήθως δεικτικῆς (τοῦτο, ταῦτα - ὅ, § 23).

2) ὡς ὑποκείμενον ἀπροσώπων ῥημάτων (ἀγγέλλεται, ἀρκεῖ κτλ.) ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων, ὡς ἄλλις (ἐστίν), δῆλόν (ἐστίν), κτλ.

§ 140. Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις κατὰ τὸ περιεχόμενόν των εἶναι προτάσεις κρίσεως, διὸ ἐκφέρονται διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων κρίσεως (§ 121, 1· ἄρνησις οὐ). Ὅταν ὅμως τὸ ῥῆμα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται, εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου, τότε συνήθως ἀντὶ τῆς (κυρίως) ὀριστικῆς τίθεται εἰς τὴν εἰδικὴν πρότασιν εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου. (βλ. § 119, 2, Σημ. 3): λέγει ὁ κατήγορος ὡς ὕβριστὴς εἰμι (= πῶς εἶμαι) Λυσ. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν (= ὅτι ἡ ἐκστρατεία θὰ γίνη...). Ξ. ἴσως εἵποιεν ἂν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο (= ὅτι δὲν ἔμπορεῖ ποτὲ νὰ γίνῃ) Ξ. (πρβλ. ὁ δίκαιος οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄδικος). - ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφύεργως ἐν τῷ σταθμῷ εἶη Ξ. ἡγγέλθη αὐτῷ ὅτι Μέγαρος ἀφέστηκε Θ. - ἀρκεῖ ὅτι τῶν ἄλλων καταγελᾷ Ξ. ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοῦς (= αὐτὰ ἰσχυρίζομαι, ὅτι δηλαδὴ κτλ.). Πλ.

Σημείωσις α'. Εἰς τὰς φράσεις οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω ἢ βέβαια), εὖ οἶδ' ὅτι (= τὸ ξέρω καλὰ ἢ βεβαιότατα), δῆλον ὅτι (= προδήλως, προφανῶς), αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος εἰδικῆς προτάσεως καὶ λαμβάνονται οὕτω παρενθετικῶς ὡς βεβαιωτικὰ ἐπιρρήματα, τὸ ὅτι δὲν ἔχει κατόπιν αὐτοῦ ῥῆμα, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ἀναφέρεται: ἀκούετε, εὖ οἶδ' ὅτι, καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα Ξ. οὕτω σοι διαφέροντως ἤρεσκεν ἢ πόλις καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι Πλ. (Ἐντεῦθεν προήλθε τῆς νέας γλώσσης τὸ ἐπιρῆμα δηλονότι καὶ δηλαδὴ).

Σημείωσις β'. Ὁ εἰδικὸς σύνδεσμος ὡς διαφέρει τοῦ εἰδικοῦ ὅτι κατὰ τοῦτο, ὅτι διὰ τοῦ ὡς συνήθως εἰσάγεται κάτι, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπλὴ γνώμη ἢ ἰσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο κανονικῶς τὸ ὡς τίθεται μετὰ τὸ ῥῆμα διαβάλλειν, πείθειν, κλπ.: Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον

πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ (= ὅτι τάχα τὸν ἐπεβουλεύετο)
Ξ.

Σημείωσις γ'. Εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἡ εὐκτική τοῦ πλαγίου λόγου τοῦ μὲν ἐνεστώτος δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ ἐνεστώτος πάλιν ἢ τοῦ παρατατικοῦ, τοῦ δὲ παρακειμένου δύναται νὰ ἀντιστοιχῇ μὲ τὴν ὀριστικήν τοῦ παρακειμένου πάλιν ἢ τοῦ ὑπερσυντελικού: ἔλεγεν ὅτι ἀδικοῖεν (= ὅτι ἀδικοῦσι - ἢ - ὅτι ἡδίκουν) ἔλεγον ὅτι πεφeyγώς εἶη (= ὅτι πέφευγεν - ἢ - ὅτι ἐπεφεύγει).

Σημείωσις δ'. Τὰ λεκτικὰ ῥήματα συντάσσονται καὶ μὲ (εἰδικὸν) ἀπαρεμφάτον ὡς ἀντικείμενον. Οὕτω δὲ συντάσσεται κανονικῶς τὸ ῥῆμα **ῥῆμα** (καθὼς καὶ τὰ δοξαστικὰ ῥήματα **νομίζεις, ἡγεῖσθαι, οἴεσθαι** κτλ.)

Τὰ δὲ αἰσθητικὰ καὶ τὰ γνωστικὰ ῥήματα συντάσσονται συνηθέστατα καὶ μετὰ μετοχῆς (κατηγορηματικῆς). (Βλ. κατωτέρω τὰ περὶ ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς).

2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις

§ 141. Αἱ αἰτιολογικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους **ὅτι, διότι**, ὡς (= διότι ἢ ἐπειδὴ) καὶ μὲ τοὺς (κυρίως χρονικοὺς) συνδέσμους **ἐπεὶ, ἐπειδὴ** (καὶ σπανιώτερον **ὅτε** καὶ **ὁπότε** = ἀφοῦ, εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς καὶ μὲ τὸ **οὖνεκα** ἢ **ὁδοῦνεκα** = ἐπειδὴ, διότι).

2) κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι προτάσεις κρίσεως καὶ δι' αὐτὸ ἐκφέρονται διὰ τίνος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§ 121,1) ἢ σπανίως δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου, ὅταν τὸ ῥῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι ἱστορικοῦ χρόνου (ἄρνησις οὐ. Πρβλ. εἰδικὰς προτάσεις): Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδὰς, **διότι** ἐς χεῖρας ἦλθον Θ. Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, **ὅτι** ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη (= διότι ἐκεῖ ἦτο) Ξ. Δέομαί σου χαρμεῖναι, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἐνός ἡδίων ἀκούσαιμι ἢ σοῦ (= διότι ἐγώ) Πλ.

Σημείωσις α'. Μὲ τὸ ὅτι κανονικῶς εἰσάγεται ἡ αἰτιολογικὴ πρότασις μὲ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ ῥήματα (**χαίρω, ἥδομαι, θαυμάζω**, κλπ.) ἢ κατόπιν φράσεων, οἷα **αἰσχρόν** (ἐστι), **δεινόν** (ἐστι), **θαυμαστόν** (ἐστι) κ.τ.π.: **χαίρω, ὅτι** εὐδοκίμεις Πλ. **οἱ** στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, **ὅτι** Κῦρος οὐ φαίνοιτο Ξ.

Ἀλλὰ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἀκολουθεῖ πολλαῖς πρότασις, ἡ ὁποία εἰσάγεται μὲ τὸ εἰ (ὡς αἰτιολογικόν), ὅταν τὸ αἷτιον παρίσταται ὡς δυνάμενον νὰ ἀμφισβητηθῇ (ἄρνησις μὴ): *Σωκράτης ἐθαύμαζεν, εἴ τις ἄρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττειτο* (= εὑρίσκει παράδοξον, ἂν κανεῖς) *Ξ. οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν;* (= δὲν εἶναι παράδοξον, ποῦ δὲν) *Ξ.*

Σημείωσις β'. Τὸ αἰτιολογικόν ὡς πολλαῖς ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ ὅτι οὕτω (= διότι ἔτσι ἢ διότι τόσον): *πολὺ δὲ (εὐδαιμονίζω σε τοῦ τρόπου) ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσῃ ξυμφορᾷ ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις* (= ὅτι οὕτω ῥαδίως κλπ. = διότι ἔτσι ἀγογγύστως κλπ. ἢ = διότι τόσον ἀγογγύστως κλπ.).

3. Τελικαὶ προτάσεις

§ 142. Αἱ τελικαὶ προτάσεις, ἤτοι αἱ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν (τὸ τέλος, ἤτοι) τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους *ἵνα*, *ὅπως* καὶ ὡς (καὶ *ὅφρα* εἰς τοὺς ποιητὰς = γιὰ νὰ, νά), μετ' ἀρνήσεως δέ, ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας, εἰσάγονται μὲ τὸ *ἵνα μὴ*, *ὅπως μὴ* καὶ ὡς *μὴ*, ἢ μὲ μόνον τὸ *μὴ* (= γιὰ νὰ μὴ, νὰ μὴ).

2) ἐκφέρονται κατόπιν μὲν ἀρктиκοῦ χρόνου δι' ὑποτακτικῆς, κατόπιν δὲ ἱστορικοῦ χρόνου συνήθως δι' εὐκτικῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποτακτικῆς: *κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν* (= γιὰ νὰ ἀπομακρύνουν) *Ξ. Ξενοφῶν ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβάσιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν* (= γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προσοχὴν τοὺς ἐστραμμένην) *Ξ. - Ἀβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ Ξ. Μὴ φθόνει τοῖς εὐτυχοῦσι, μὴ δοκῆς εἶναι κακός* (= γιὰ νὰ μὴ φαίνεσαι) *Ἰσοκρ.*

Σημείωσις α'. Ἡ τελικὴ πρότασις ἐκφέρεται ἐνίοτε δι' εὐκτικῆς καὶ χωρὶς νὰ προηγῇται ἱστορικὸς χρόνος, εἴτε ἔνεκα ἑλξεως πρὸς προηγουμένην εὐκτικὴν ἢ ἵνα παρασταθῇ ὁ σκοπὸς ὡς μία ἀπλὴ σκέψις μόνον τοῦ λέγοντος: *νῦν δ' ὦρῃ δόρποιο· τάχιστα μοι ἔνδον ἐταῖροι εἴεν, ἵν' ἐν κλισίῃ λαρὸν τετυκοίμεθα δόρπον* *Ὀμ.* ἴσως δέ *που* ἢ *ἀποσχάπτει* *τι ἢ ἀποτεριχίζει*, ὡς *ἄπορος εἴη ἡ ὁδός* (= γιὰ νὰ εἶναι ἀδιάβατος) *Ξ.*

Ἐκφέρεται δὲ προσέτι ἡ τελικὴ πρότασις καὶ δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, πρὸς δὴλῶσιν σκοποῦ, ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν προηγῇται αὐτῆς εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος ἢ ἐν γένει πρότασις, ἡ ὁποία

δηλοῖ κάτι τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἔγινε: εἰ γὰρ ὥφελον οἷοι τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἰοί τε ἦσαν αὐτὸ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα (=για νὰ ἡμποροῦσαν) Πλ. ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἐξαπατᾶν (=διὰ νὰ μὴ μποροῦσε τώρα) Ξ. (πρβλ. ἔπρεπε νὰ ἦσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἔδλεπες, τί ἔκανε.)

Σημείωσις β'. Μετὰ τὸν τελικὸν σύνδεσμον ὅπως καὶ ὡς τίθεται πολλάκις τὸ δυνητικὸν μόριον ἂν (ποιητ. *κεν*, §119, 2), ὁπότε ὑπολανθάνει ὑπόθεσις τις: ἴδι, μὴ μ' ἐρέδιζε, σαυτερος ὡς *κε* νέηαι (=ὡς ἂν ἀπέλθης = γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃς) "Ομ. τοῦτ' αὐτὸ νῦν διδάσκει, ὅπως ἂν ἐκμάθω (=για νὰ τὸ μάθω καλὰ) Σοφ. τοῖς νικῶσι πᾶσιν ἐδίδου βούν, ὅπως ἂν θύσαντες ἐστιῶντο (=για νὰ συμποσιάζουν) Ξ.

Σημείωσις γ'. Οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι πάντες ἀρχῆθεν ἦσαν ἐπιρρήματα.

1) Τὸ ἵνα ἀρχῆθεν ἦτο δεικτικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐκεῖ, ἢ συνηθέστερον ἀναφορικὸν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὅπου. Πρβλ. "Ομ. Κ. 128: κείνους δὲ κιχρησόμεθα πρὸ πυλάων ἐν φυλάκῃσσι ἵνα γὰρ σφίν ἐπέφραδον ἡγερέθῃσθαι (=διότι ἐκεῖ κλπ.), "Ομ. Ε 359: δὸς δέ μοι ἵππους, ὄφρ' ἐς "Ολυμπον ἵκωμαι, ἵν' ἀθανάτων ἔδος ἐστίν (=ὅπου εἶναι κλπ.) Ἀλλ' εἰς φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., ν 363 χρήματα μὲν μυχῶ ἄντρου θεσπεσίοιο θείομεν αὐτίκα νῦν, ἵνα περ τάδε τοι σὸα μίμνη, τὸ ἵνα ἦτο δυνατόν νὰ ἐκλαμβάνεται ὅχι μόνον ὡς ἀναφορικὸν τοπικὸν (=ὅπου νὰ μένουν), ἀλλὰ καὶ ὡς καθαρῶς τελικὸν (=για νὰ μένουν).

2) Τοῦ μορίου ὡς, ἀρχῆθεν δεικτικοῦ (=οὕτως, ἔτσι, §124, 2), ἡ τελικὴ σημασία ἦτο δυνατόν νὰ προέλθῃ ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Υ 429 ἄσσον ἴθ', ὡς κεν θᾷσσον ὀλέθρου πείραθ' ἵκησι (=ἔτσι νὰ φθάσῃς - γιὰ νὰ φθάσῃς). Ὁμοίως τοῦ ὅπως, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινεν ἀρχῆθεν πῶς, μὲ ποιὸν τρόπον, ἡ τελικὴ σημασία (=για νὰ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ. α 76, περιφραζώμεθα πάντες νόστον, ὅπως ἔλθῃσι (=πῶς νὰ ἔλθῃ - γιὰ νὰ ἔλθῃ).

3) Τοῦ δὲ ὅφρα, ἀρχῆθεν χρονικοῦ ἀναφορικοῦ μορίου (=ἕως ὅτου), ἡ τελικὴ σημασία προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Β 229 τλῆτε, φίλοι, καὶ μείνατ' ἐπὶ χρόνον, ὅφρα δαῶμεν, ἢ ἐτέον Κάλχας μαντεύεται ἡδὲ καὶ οὐκί (=ἕως ὅτου νὰ γνωρίσωμεν - γιὰ νὰ γνωρίσωμεν).

4) Τοῦ ἐνδοιαστικοῦ μὴ (=μήπως) ἡ τελικὴ σημασία (=για νὰ μὴ) προῆλθεν ἀπὸ φράσεις, οἷα π.χ. "Ομ., Α 552 ἀπόστιχε, μή τι νοήσῃ Ἥρη (μήπως καταλάβῃ τίποτε - γιὰ νὰ μὴ καταλάβῃ τίποτε).

4. Ὑποθετικά καὶ προτάσεις

§143. Ὑποθετικά προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν υπόθεσιν, ἥτοι κάποιον ὅρον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον δύναται νὰ συμβαίῃ ἢ νὰ ἀληθεύῃ κάτι τι (ἂν θέλῃ, ἤμπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ).

Αἱ ὑποθετικά προτάσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ (=ἐάν, ἂν, σάν, ἄμα) καὶ μὲ τὸ ἐάν (ἂν, ἦν, τὰ ὁποῖα προῆλθον ἐξ ἐνώσεως τοῦ εἰ μὲ τὸ δυνητικὸν ἂν βλ. §142, 2 Σημ. β' καὶ πρβλ. τὰ Ὀμηρικά εἰ κεν, εἰ κε, αἶ κεν, αἶ κε = ἐάν).

Ἡ δὲ ἄρνησις εἰς τὰς ὑποθετικάς προτάσεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι μὴ καὶ σπανιώτατα οὐ, (ἐνῶ αὐται κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι προτάσεις κρίσεως). Αἰτία τούτου εἶναι ὅτι αἱ ὑποθετικά προτάσεις προῆλθον ἀπὸ προτάσεις εὐχετικής, αἱ ὁποῖαι ὡς προτάσεις ἐπιθυμίας εἶχον τὴν ἄρνησιν μὴ (βλ. §124, 3 καὶ πρβλ. τὰς ὑποθετικάς προτάσεις τῆς νέας γλώσσης, ἐκ τῶν ὁποίων, ὅσαι μὲν εἰσάγονται μὲ τὸ ἐάν ἢ ἂν ἢ σάν ἢ ἄμα, ἔχουν ἄρνησιν τὸ δέν, ἀντίστοιχον τοῦ ἀρχαίου οὐ, ὅσαι δὲ εἰσάγονται μὲ τὸ νά, ἔχουν ἄρνησιν τὸ μὴ: ἂν δέν τὸ ἐβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα - νά μὴν τὸ ἐβλεπα, δέν θά τὸ πίστευα).

§144. Ἡ ὑποθετικὴ πρότασις λέγεται ἀπλῶς καὶ υπόθεσις (ἢ ἡγούμενον), ἡ δὲ πρότασις, τὴν ὁποίαν αὕτη προσδιορίζει, λέγεται ἀπόδοσις ἢ ἐπόμενον ἢ συμπέρασμα. Ὑπόθεσις δὲ καὶ ἀπόδοσις ὁμοῦ λαμβανόμενα λέγονται ὑποθετικὸς λόγος.

Ὑποθετικῶν λόγων ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν, τέσσαρα εἶδη.

1. Πρῶτον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἂν ὄντως τοῦτο εἶναι κάτι τὸ πραγματικόν. Τότε ἡ υπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς οἰουδήποτε χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις καὶ οἰανδήποτε ἔγκλισιν, ἀναλόγως τοῦ συμπεράσματος, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων συνάγει ἐκ τῆς ὑποθέσεως. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί (=ἂν πράγματι ὑπάρχουν βωμοί, τότε κτλ.) Λουκ. Κλέαρχος εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει (=ἂν πράγματι, ὅπως ἰσχυρίζεσθε σεῖς, ἐπεχειρεῖ νὰ διαλύσῃ τὰς συνθήκας κτλ.) Ξ. εἰ Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ Πλ. εἰ ψεύδομαι, ἐξέλεγε Πλ. εἰ ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε Ξ.

2. Δεύτερον εἶδος. Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἥτοι κάτι τι ἀντίθετον πρὸς ὅ,τι πράγματι συμβαίνει

ἢ πράγματι ἔγινε. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου, ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς δυνητικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν οὐδέποτε χρησιμοποιεῖται ἀόριστος εἰς τοιοῦτους ὑποθετικούς λόγους): *φῶς εἰ μὴ εἶχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν* (=ἂν δὲν εἶχαμε, θὰ ἤμαστε) *Ξ. οὐκ ἐποίησεν Ἀγασίας εἰ μὴ ἐγὼ ἐκέλευσα* (=δὲν θὰ τὸ ἔκαμνε, ἂν δὲν τὸν διέτασσα ἐγώ) *Ξ.*

3. **Τρίτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπλῶς θέτει κανεὶς εἰς τὸ νοῦν του, χωρὶς νὰ ἐξετάζεται, ἂν τοῦτο εἶναι καὶ κάτι προσδοκώμενον. Τότε ἡ ὑπόθεσις ἐκφράζεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις διὰ δυνητικῆς εὐκτικῆς (§119, 2) ἢ σπανίως δι' ὀριστικῆς. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ, ἡ δὲ ἀπόδοσις συνήθως δι' ὀριστικῆς ἱστορικοῦ χρόνου μὲ τὸ θὰ ἢ τὸ ἤθελα, ἤθελες κτλ.): *οὐκ ἂν τις ζῶη, εἰ μὴ τρέφοιτο* (=δὲν θὰ ἔζυσε κανεὶς, ἂν δὲν ἐτρέφετο) *Ξ. εἰ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίγνονται τὸ λειπόμενον* (=ἂν κανεὶς ἤθελεν ἀφαιρέσει κτλ.) *Πλ.*

4. **Τέταρτον εἶδος.** Τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἢ τὸ προσδοκώμενον ἢ τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἔάν, (ἂν, ἦν, ποιητικῶς δὲ καὶ διὰ τοῦ εἴ κε, εἴ κεν) καὶ ὑποτακτικῆς, ἡ δὲ ἀπόδοσις

α) ὅταν μὲν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον, ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, συνήθως δὲ διὰ προστακτικῆς. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): *Ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτοὺς* (=ἂν μὲ θανατώσετε κλπ.) *Πλ. ἦν κακοῖσι συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον* (=ἂν συναναστρέφουσαι, θὰ χάσης) *Ξ. ἦν θάνης σύ, παῖς ὅδ' ἐκφεύγει μόρον* (=ἐκφεύξεται· πρβλ. §104, 4). *ἦν πόλεμον αἰρῆσθε, μηκέτι ἤκατε δεῦρο ἄνευ ὀπλων* *Ξ.*

β) ὅταν δὲ τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον, ἥτοι κάτι τὸ χρονικῶς ἀόριστον, ἡ ἀπόδοσις ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἐνεστώτος ἢ διὰ τινος ἐκφράσεως, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἐνεστώτα. (Καὶ εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν παρομοίως): *Ἦν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν* (=ἅμα ἔλθῃ... ὅσῳκις ἔλθῃ...) *Εὐρ. ἦν τις τούτων τι παραβαίνει, ζημιάν αὐτοῖς ἐπέθεσαν* (=ἐπιτιθέασιν = ἐπιβάλλουν συνήθως πρβλ. §108, 1) *Ξ.*

Σημείωσις. Ὅταν ἡ ἐπανάληψις ἀναφέρεται ὀρισμένως εἰς

τὸ παρελθόν, ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐκφέρεται διὰ τοῦ εἰ καὶ εὐκτικῆς ἐπαναληπτικῆς (§119, 2, Σημ. γ'), ἡ δὲ ἀπόδοσις δι' ὀριστικῆς παρατατικοῦ ἢ δι' ὀριστικῆς ἀορίστου μετὰ τοῦ ἄν. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην συνήθως χρησιμοποιεῖται ἀντὶ ὑποθετικῆς χρονικῆς πρότασις, ἡ ὁποία ἐκφέρεται μὲ τὸ ἄμα ἢ ὁσάκις καὶ ὀριστικὴν παρατατικοῦ). Εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν, εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο (=ὁσάκις μὲν ἐπετίθεντο οἱ Ἀθηναῖοι... ὁσάκις δὲ ἐπέστρεφον...) Θ. Εἴ τίς αὐτῷ δοκοίη βλακεύειν, ἔπαισεν ἄν (=ἄμα κανεῖς τοῦ ἐφαίνετο πῶς ἐγάζευσεν, τὸν ἐκτυποῦσε, §117, 2, Σημ.).

Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τοὺς ὑποθετικούς λόγους

§145. Πολλάκις ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις ἢ ἡ ὑπόθεσις καὶ ἀφήνεται νὰ νοῆται αὕτη ἐκ τῶν συμφραζομένων. Ἐκ τοιούτων δὲ ἐλλειπτικῶν ἐκφράσεων ἀποσπασθὲν κατόπιν τὸ μόριον εἰ καὶ ἄλλα μόρια μετ' αὐτοῦ ἔλαβον διαφόρους ἐπιρρηματικὰς σημασίας. Οὕτω

1) πολλάκις ἐλλεῖπει ἐνὸς ὑποθετικοῦ λόγου ἡ ἀπόδοσις: Εἴπερ γὰρ κ' ἐθέλῃσιν Ὀλύμπιος ἀστεροπητῆς ἐξ ἐδέων στυφέλιξαι· ὁ γὰρ πολὺ φέρτατός ἐστιν. (Μετὰ τὸ στυφέλιξαι νοητέον: δύναται ποιῆσαι τοῦτο - ἢ - ἡμεῖς οὐ δυνησόμεθα ἀντιστῆναι) Ὅμ.

Ἡ τοιαύτη ἐλλειψὶς τῆς ἀποδόσεως συμβαίνει συνήθως εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, οἱ ὁποῖοι ἐκφέρονται μετὰ τινος πάθους (εἰ μὲν - εἰ δέ, ἐάν μὲν - ἐάν δέ). Τότε παραλείπεται ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρώτου ὑποθετικοῦ λόγου καὶ ὡς τοιαύτη νοεῖται ἔξωθεν ἡ φράσις καλῶς ἔχει ἢ καλῶς ἔξει ἢ κάτι ἄλλο τοιοῦτον: Εἰ μὲν δώσωσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί..., εἰ δέ κε μὴ δώσωσι, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι ἢ τεὸν κλπ. (=ἐάν μὲν θὰ μοῦ δώσουν... οἱ Ἀχαιοί, πάει καλὰ ἂν ὅμως δὲν μοῦ δώσουν κλπ.) Ὅμ.

2) ἀλλ' εἰς ἀντιθέσεις ὑποθετικῶν λόγων, ὁποῖαι εἶναι αἱ ἄνωτέρω, παραλείπεται συνηθέστατα καὶ τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως τοῦ δευτέρου ὑποθετικοῦ λόγου, ὡς εὐκόλως νοούμενον ἐκ τῶν συμφραζομένων: εἰ μὲν τοίνυν καὶ διαγιγνώσκεις σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν εἰ δὲ μὴ, τί σοι ὄφελος; (=εἰ μὲν τοίνυν... ἐδίδαξε, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξε, τί σοι κλπ.) Ξ. Καὶ ἐάν μὲν ἐκὼν περὶθῇται· εἰ δὲ μὴ,

ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς (=καὶ ἐὰν μὲν ἐκὼν πείθεται, καλῶς ἔχει - ἢ - οὐδόλως κολάζουσιν αὐτόν· εἰ δὲ μὴ πείθεται, ὥσπερ ξύλον κλπ.) Πλ.

Ἐκ τοιούτων δὲ συντακτικῶν πλοκῶν ἀποσπασθὲν τὸ εἰ δὲ μὴ κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἐκφράσις (εἰδεμὴ) μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει κτλ. (μὲ τὴν ὁποίαν σημασίαν σφάζεται καὶ εἰς τὴν νέαν γλώσσαν): μὴ ποιήσης ταῦτα εἰ δὲ μὴ αἰτίαν ἔξεις (=ἄλλως θὰ κατηγορηθῇς) Ξ. (Πρβλ. Σώπασε· εἰδεμὴ θὰ σέ βγάλω ἔξω).

Σημείωσις α'. Τὸ εἰ μὴ καθ' ὅμοιον τρόπον ἀποσπασθὲν κατήντησεν ἐπιρρηματικὴ ἐκφράσις, ἣ ὁποία λαμβάνεται κατόπιν ἀρνήσεως μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον. Οὐδέ τις ἄλλος αἴτιος ἀθανάτων εἰμὴ νεφέληγερέτα Ζεὺς Ὅμ. Ὑμ. Οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἢ ῥητορικὴ, εἰμὴ εἴ τις ὑπολάβοι κλπ. (=ἐκτὸς μόνον ἂν κανεῖς ἤθελε νομίσαι κλπ.) Πλ. Εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἐὰν ἴσως. Βλ. §187, 1 Σημ.

Σημείωσις β'. Τὸ ἐὰν μόνον τῆς ἀρχαίας γλώσσης σημαίνει ἀρκεῖ μόνον νά· Ἐπαίνου τεύξεται, ἐὰν μόνον τὸ ταχθεὲν εὖ τολμᾷ τελεῖν (=ἀρκεῖ μόνον νὰ τολμᾷ).

3) καὶ αἱ φράσεις εἴ τις καὶ ἄλλος ἢ εἴπερ τις ἄλλος (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον), εἴπερ ποτὲ ἢ εἴποτε καὶ ἄλλοτε ἢ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορᾷ) κτλ. προήλθον ἐξ ἀποσπάσεως ἐξ ὑποθετικῶν λόγων, εἰς τοὺς ὁποίους παραλείπεται τὸ ῥῆμα τῆς ὑποθέσεως: ἀνθρώπου ψυχῇ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θεοῦ μετέχει (=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετέχει τοῦ θεοῦ. Τὸ πλήρες θὰ ἦτο: ἀνθρώπου ψυχῇ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων μετέχει τοῦ θεοῦ, τοῦ θεοῦ μετέχει καὶ αὕτη) Ξ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο (=τότε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορᾷ) Θ.

4) καὶ αἱ φράσεις ὥσπερ εἰ, ὥσπερ ἂν εἰ, ὡς εἰ, ὥσπερ ἂν, ὡς ἂν κατήντησαν νὰ λαμβάνωνται ὡς ἀπλᾶ (ἀναφορικά) ἐπιρρήματα, ἰσοδύναμα πρὸς τὸ ἀπλὸν ὥσπερ ἢ ὡς (=καθὼς, σάν), ἔνεκα παραλείψεως εἰς ἐκφράσεις παρομοιώσεως τοῦ ῥήματος τῆς ἀποδόσεως ἢ συγχρόνως τοῦ ῥήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀποδόσεως: Κύρος εὐθύς ἡσπάζετο τὸν πάππον, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι φίλων αὐτὸν ἀσπάζοιτο (=ὥσπερ ἂν ἀσπάζοιτο τις, εἰ πάλαι φίλων κτλ. Ξ. Οἱ μύριοι ὑπὸ τοῦ Τιτσαφέρνους παρὰ πᾶσαν ἐπιβουλευόμενοι τὴν ὁδὸν ὁμοίως

διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν εἰ προπεμπόμενοι (=διεπορεύθησαν, ὥσπερ ἂν διεπορεύθησαν, εἰ διεπορεύθησαν προπεμπόμενοι) Ἰσοκρ.

Οὕτω κατόπιν: ταῦτα ὥσπερ εἰ (ἢ ὥσπερ εἰ) στοιχειά ἐστι (=τρόπον τινὰ στοιχεῖα εἶναι) Πλ. φοβεῖται ὥσπερ ἂν εἰ (ἢ ὥσπερ ἀνεί) παῖς (= ὥσπερ παῖς, σὺν παιδί) Ξ. νέες (=νήες) ὠκεῖαι ὡς εἰ (ἢ ὡς εἰ) πτερὸν ἡβήματα (=σὺν ἡβητά πούλια κλπ.) Ὅμ. ταῦτα προσδέχοιτ' ἂν ὡς ἂν οἰκεῖα (=ὥσπερ οἰκεῖα, σὺν ἰδικά του) Πλ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνεκφόρων ἐπεκράτησε κατόπιν ἡ τοῦ ὡς ἂν (ὡς ἂν) καὶ ἐκ τούτου προήλθεν ἔπειτα τὸ (σὺν) σὰ τῆς νέας γλώσσης μετὰ τὰς ποικίλας σημασίας του (= ὅπως, καθὼς - ὅταν, ὁσάκις - ἐπειδὴ, ἀφοῦ - ἔαν κλπ.)

5. Παραχωρητικαὶ προτάσεις

§ 146. 1) Παραχωρητικαὶ ἢ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν παραχώρησιν. Αὗται εἰσάγονται μετὰ τὸ εἰ καὶ, ἂν καὶ (= ἂν καὶ, μ' ὅλον ὅτι), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὁ λέγων δέχεται ὡς πραγματικὸν (εἰ καὶ θνητὸς εἰμι), μετὰ τὸ καὶ εἰ, καὶ ἂν, ἢ συνηθέστερον καὶ ἂν (= καὶ ἂν, καὶ νά, καὶ ἂν ἀκόμα), ἢ ἔαν ἢ κυρία πρότασις εἶναι ἀρνητικὴ, μετὰ τὸ οὐδ' εἰ, οὐδ' ἔαν, μηδ' ἔαν (= οὐτε καὶ ἂν), ὅταν ἢ παραχώρησις γίνεται πρὸς κάτι τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν λέγοντα εἶναι ἀδύνατον ἢ ἀπίθανον (καὶ εἰ ἀθάνατος ἦν...). Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετικὴ καὶ διὰ τοῦτο εἰς ταύτην πολλάκις ὑπάρχει ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος ὅμως.

2) Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις οὐδὲν ἄλλο κυρίως εἶναι παρὰ ὑποθετικαὶ προτάσεις μετὰ τὸ ἐπιδοτικὸν καὶ (ἢ οὐδέ, μηδὲ) παρὰ τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον (§ 126,2 καὶ 127,3 Σημ. α'). Διὰ τοῦτο καὶ αὗται ἄρνησιν μὲν ἔχουν τὸ μή, ἐκφέρονται δὲ καθ' ὅν τρόπον αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις: πόλιν μὲν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως, οἶα νόσω ξύνεστιν (= μ' ὅλον ὅτι δὲν βλέπεις) Σοφ. καὶ (= καὶ εἰ) μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἐργαστέον (= καὶ ἂν δὲν εἶμαι πεπεισμένος) Αἰσχ. τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἵργονται, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν Ξ. ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, καὶ εὐτυχῇ Μέν.

6. Χρονικαὶ προτάσεις

§ 147. Αἱ χρονικαὶ προτάσεις

1) εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους *ὅτε, ὁπότε* (καὶ σπανίως *ὁσάκις, ὅποσάκις*), ὡς (= ἅμα), *ἡνίκα, ὁπηνίκα* (= καθ' ἣν ὥραν, ὅτε), ἐν ᾧ (= καθ' ὃν χρόνον), *ἐπεί, ἐπειδὴ* (εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ ἐπεὶ τε = ἀφοῦ), *ἕως, ἔσπε, μέχρι, μέχρι οὗ* (= μέχρις ὅτου, ἐφόσον), *ἐξ οὗ, ἐξ ὅτου, ἀφ' οὗ, ἀφ' ὅτου* (= ἀφότου), *ἐπεὶ πρῶτον, ἐπειδὴ πρῶτον, ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα* (= εὐθύς ὡς), *πρίν, οὐ πρότερον... πρίν, οὐ πρόσθεν... πρίν*. (Εἰς τὸν Ὅμηρον χρονικοὶ σύνδεσμοι εἶναι προσέτι οἱ: *εὔτε* = ὅτε, *ὥσπερ, ὅπως* = ὡς, ὅτε, *ἤμος* = ὅτε, *ἥος ἢ εἴος* = ἕως, *ἄφρα* = ἕως ὅτου).

2) ἐκφέρονται

α') δι' ὀριστικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται ἐν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις οὐ): *ὅτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν Ξ. ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο Ξ. οἶδα κακείνῳ σωφρονοῦντε, ἔσπε Σωκράτει συνήστην* (= μέχρις ὅτου ἢ ἐφόσον συναναστρέφοντο) Ξ.

β') δι' ὑποτακτικῆς, ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις προσδοκωμένη ἢ ἀορίστως ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρὸν ἢ τὸ μέλλον. Κατὰ τὴν περιπτώσιν ταύτην μετὰ τὸν χρονικὸν σύνδεσμον ἀκολουθεῖ κανονικῶς ὁ δυνητικὸς ἂν (ποιητικῶς *κεν ἢ κε*), μὲ τὸν ὁποῖον οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι *ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ* ἐνώνονται εἰς μίαν λέξιν (*ὅταν, ὁπότεν, ἐπὴν ἢ ἐπὴν, ἐπειδὴν* ἄρνησις *μή*): αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἕως ἂν φῶς γένηται (= ἕως ὅτου νά...) Πλ. *μαινόμεθα πάντες, ὁπότεν ὀργίζόμεθα* (= ὅταν ὀργίζόμεθα, ἥτοι κάθε φορά που ὀργίζόμεθα) Ξ. *ἐπειδὴν πυθώμεθα τι γιγνόμενον, τηνικαῦτα θορυβούμεθα* (= ἅμα πληροφορηθούμε) Δημ. (Πρβλ. § 144, 4, 6.).

γ') δι' εὐκτικῆς (ἐπαναληπτικῆς), ὅταν δι' αὐτῶν δηλοῦται πράξις ἐπαναλαμβανομένη κατὰ τὸ παρελθόν (ἄρνησις *μή*): *ὁπότε θύοι Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον* (= ὁσάκις προσέφερε θυσίαν) Ξ. *περιεμένομεν ἐκάστοτε, ἕως ἀνοιχθεῖν τὸ δεσμωτήριον* (= περιεμένομεν κάθε φορά, ἕως ὅτου νὰ ἀνοιχθῇ, ὥσπου ἀνοιγόταν) Πλ. (Πρβλ. § 119, 2, Σημ. γ' καὶ § 144, 4, 6' Σημ.).

§ 148. Ἰδιαιτέρως περὶ τοῦ *πρίν*. Τὸ *πρίν* ὡς χρονικὸς σύνδεσμος κανονικῶς συντάσσεται.

1) μὲ ὀριστικὴν ἢ μὲ ὑποτακτικὴν, ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι ἄρνητική. (Μὲ ὀριστικὴν τὸ *πρίν* = ἕως ὅτου ἢ παρὰ ἀφοῦ): *οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτόν, πρίν ἐξημίωσαν χρήμασιν* (=

παρὰ ἀφ' οὗ) Θ. - μὴ ἀπέλθῃτε, πρὶν ἄν ἀκούσῃτε (= προτοῦ νὰ ἀκούσετε)
Ξ. οὐ πρότερον (ὁ ποιητῆς) οἷός τέ (ἐστι) ποιεῖν, πρὶν ἄν ἐνθεός τε
γέννηται καὶ ἑκφῶν (= προτοῦ νὰ γίνῃ) Πλ. (§ 147, 2, 6).

Σημείωσις. Καὶ ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, τὸ πρὶν συντάσσεται σπανιώτερον μὲ ὀριστικήν, ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου: καὶ ἐδαυμάζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουσμένους πρὶν τινες ἰδόντες εἴπουν ὅτι νῆες ἐκείναι ἐπιπλεύουσι (= ἕως ὅτου τινὲς εἶδον καὶ εἶπον κλπ.) Θ. ὅ,τι ἐποιοῦν (οἱ ἄρῃστοι) ἡμῶν γένουσι (οἱ Ἕλληνες), πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἔλθῃ (= ἕως ὅτου ἔλθῃ) Ξ.

2) μὲ ἀπαρέμφατον, συνήθως ὅταν ἡ κυρία πρότασις εἶναι καταφατική, σπανίως δὲ καὶ ὅταν αὕτη εἶναι ἀποφατική (πρὶν = προτοῦ νὰ, προτοῦ): καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολέμων (= προτοῦ νὰ ἀντιληφθῶν) Ξ. οὐδὲ πρὸς δικαστηρίῳ ὤφθῃ οὐδεπώποτε, πρὶν ταύτην τὴν συμφορὰν γενέσθαι (= προτοῦ νὰ γίνῃ, προτοῦ ἔλθῃ αὕτη ἡ συμφορὰ) Δυσ.

Σημείωσις α'. Μὲ εὐκτικήν τὸ πρὶν συντάσσεται, ὅταν γίνεται ἀφομοίωσις ἐγκλίσεως καθ' ἑλξιν ἢ ὅταν εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν ὑπάρχῃ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου ἢ εὐκτική μετὰ τοῦ ἄν, καὶ μὲ τὸ πρὶν εἰσάγεται χρονικὴ πρότασις δηλοῦσα τὴν προϋπόθεσιν, ἥτις ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ συμβῇ τὸ ὑπὸ τῆς κυρίας προτάσεως σημαίνονμενον: ὅλοιο μὴ πω, πρὶν μάθοιμι (= ὅλοιο μὴ πω, πρὶν ἄν μάθω) Σοφ. Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδὲνὰ βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν (= πρὶν ἄν ἐμπλησθῇ) Ξ. (Εὐθὺς λόγος: μηδεὶς βαλλέτω, πρὶν ἄν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν). οὐκ ἂν πρότερον ὁρμήσεις, πρὶν βεβαιώσαιο Πλ.

Σημείωσις β'. Καὶ τὸ μόριον πρὶν ἀρχῇθεν εἶναι ἐπίρρημα, βαθμοῦ συγκριτικοῦ, μὲ τὴν σημασίαν τοῦ πρότερον (πρβλ. Ὅμ. Ἰλ. Α 25: τὴν δ' ἐγὼ οὐ λύσω πρὶν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν). Ἄλλ' εἰς φράσεις οἷα π.χ. Ὅμ. Ὀδυσσ. κ 174 ὃ φίλοι, οὐ γὰρ πω καταδυσόμεθ' ἀχνύμενοί περ εἰς Αἶδα δόμους, πρὶν μόρσιμον ἡμᾶρ ἐπέλθῃ, ἡδύνατο τὸ πρὶν νὰ ἐκλαμβάνεται καὶ ὡς ἐπίρρημα μὲ τὴν ἀρχικὴν του σημασίαν (= πρότερον θὰ ἐπέλθῃ) καὶ ὡς σύνδεσμος χρονικὸς μὲ τὴν σημασίαν τοῦ προτοῦ (= προτοῦ ἐπέλθῃ).

7. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ προτάσεις

§149. Ἀποτελεσματικαὶ ἢ συμπερασματικαὶ ἢ ἀκολουθίας

προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσai προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ ἐπακολουύθημα μιᾶς ἐνεργείας. Αὗται εἰσάγονται μὲ τὸν σύνδεσμον ὥστε ἢ μὲ τὸ ὥς (=ὥστε), ἐκφέρονται δὲ

1) διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων τῶν προτάσεων κρίσεως (§121, 1), ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονὸς ἢ ὡς δυνάμενον νὰ πραγματοποιηθῇ, (κατὰ τὸ παρόν, §119, 2 ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, §117, 2· ἄρνησις οὐ). (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε ἢ ποῦ = ὥστε, μὲ ὁμοίαν ἐγκλισιν): ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους Ξ. πλοῖα ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε, ὅπη ἂν θούλησθε, ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε (=ὥστε μπορείτε νὰ ἐπιτεθῇτε) Ξ. κατεφαίνετο πάντα αὐτόθεν, ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ (=ὥστε δὲν θὰ ἤμποροῦσε νὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν των ὁ Κλέων) Θ.

2) δι' ἀπαρεμφάτου, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα παρίσταται ὡς ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος, ἥτοι ὡς ἐνδεχόμενον καὶ δυνατόν, ἂν καὶ πολλάκις τοῦτο εἶναι καὶ πραγματικὸν γεγονός· (ἄρνησις μή. Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ὥστε νὰ ἢ γιὰ νὰ ἢ ἀπλῶς νὰ μὲ ὑποτακτικὴν): ἔχω τριήρεις, ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον (=ὥστε ἠμπορῶ νὰ συλλάβω κτλ.) Ξ. ἐνετύγχανον τάφρους ὕδατος πλήρεις, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἀνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο (γεφύρας) ἐκ τῶν φοινίκων κλπ. (=ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ διαβαίνουν, ὥσττ δὲν ἠμποροῦσαν νὰ διαβαίνουν κτλ.) Ξ.

Σημείωσις α'. Τὸ μετὰ τὸ ὥστε ἀπαρέμφατον δύναται νὰ συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ δυνητικοῦ ἂν, καὶ τότε ἰσοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν εὐκτικὴν (§119, 2) ἢ μὲ δυνητικὴν ὀριστικὴν (§117, 2): ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἱατρὸν (=ὥστε λιμῶ ἂν ἀποθάνοι) Πλ. ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι (=ὥστε καὶ ἰδιώτης ἂν ἔγνων) Ξ.

Σημείωσις β'. Τὸ ὥστε μὲ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται προσέτι, ἵνα δηλωθῇ

1) ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἥτοι σκοπός· (ὥστε - γιὰ νὰ): οἱ τριακόντα ἐβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ὥστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν (=γιὰ νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτοὺς) Ξ.

2) ὅρος ἢ συμφωνία ἢ προϋπόθεσις· (ὥστε = ὑπὸ τὸν ὅρον, μὲ τὴν συμφωνίαν - γιὰ νὰ, ἂν πρόκειται νὰ): σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ἐποιήσαντο καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (=μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ θεωροῦν) Θ. πολλὰ χρήματα ἔδωκεν ἂν Φιλιστίδης, ὥστ' ἔχειν Ὡρεόν (=γιὰ νὰ ἔχῃ - ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἔχῃ) Δημ.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ὁμῶς σημασίας ἀντὶ τοῦ ὥστε μετὰ τὸν Ὅμηρον χρησιμοποιεῖται συνηθέστερον τὸ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε, εἴτε μὲ ἀπαρέμφατον εἴτε μὲ ὀριστικὴν μέλλοντος χρόνου. Συνήθως δὲ τοῦ ἐφ' ᾧ ἢ ἐφ' ᾧτε προηγείται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν τὸ ἐπὶ τούτῳ ἢ ἐπὶ τοῖσδε (§97, IX, 3): ἀφίμεν σε, ὦ Σώκρατες, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι φιλοσοφεῖν (=μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ὁμῶς, δηλαδὴ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ μὴ κλπ.). Πλ. οἱ ἐν Ἰθώμῃ ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐφ' ᾧτε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου (=μὲ τὴν συμφωνίαν ὅτι θὰ) Θ. (Βλ. καὶ §30, 3, β', Σημ.).

8. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις

§150. 1) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν (ἐνδοιασμόν ἤτοι) φόβον διὰ πιθανόν τι κακὸν ἢ ἐν γένει διὰ κάτι τὸ ἀνεπιθύμητον (φοβεῖται, μὴ ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί της. φοβοῦμαι, μὴ τὸν δυσαρέστησα μὲ αὐτὰ τὰ λόγια). Αἱ προτάσεις αὗται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἰσάγονται μὲ τὸ (ἐνδοιαστικόν) μὴ ἢ μὲ τὸ μὴ οὐ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ μὴ (=μή, μήν, μήπως, νὰ μὴ) εἰσάγονται, ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως γίνῃ κάτι τὸ φοβερόν ἢ ἀνεπιθύμητον, διὰ δὲ τοῦ μὴ οὐ (=μὴ δὲν, μήπως δὲν), ὅταν ὁ φόβος εἶναι μήπως δὲν γίνῃ κάτι τι, καθόσον αὐτὸ ἀκριβῶς τότε εἶναι τὸ ἀνεπιθύμητον (Φοβεῖται, μὴ φύγῃς - φοβεῖται, μὴ δὲ γυρίσῃς πίσω).

2) Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν: α) μετὰ ῥήματα φόβου σημαντικά, ὡς φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὀκνῶ (=μὲ κατέχει φόβος κτλ.), β) μετὰ ῥήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις, ποὺ ἐνέχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φόβου, ὡς ὑποπτεύω, φυλάττομαι, ὀρώ. (=κοιτάζω, προσέχω), - τρόμος ἔχει με, κίνδυνός ἐστι κ.τ.τ.

3) Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται

α) μετὰ ἀρκτικὸν χρόνον κανονικῶς δι' ὑποτακτικῆς, σπανίως δὲ δι' ὀριστικῆς, ὅταν τὸ φοβερόν ἢ ἀνεπιθύμητον τὸ φαντάζεται κανεὶς οὐχὶ ὡς ἐνδεχόμενον, ἀλλὰ ὡς κάτι πραγματικόν: Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν Ἀττικὴν (=μήπως ἐρημώσουν) Ξ. ἐγὼ δὲ αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ δυνηθῶ δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν (=μήπως δὲν δυνηθῶ) Δημ. - νῦν δὲ φοβοῦμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν (=μήπως ἔχομεν ἀποτύχει). Θ. δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ταύτην τὴν σοφίαν (=μήπως δὲν ἔχω) Ξ.

Σημείωσις. Ὅρα μὴ (ὁρᾶτε μὴ) μεθ' ὑποτακτικῆς = πρόσεχε μὴ

(προσέχετε μή): ὁρᾶτε μὴ πάθωμεν, ἅπερ πολλοὺς λέγουσι πεπονθέναι Ξ. (πρβλ. *τήρα μὴ σᾶς μεθύσουν καὶ σᾶς πιάσουνε*) - Ὅρα μὴ (ὁρᾶτε μὴ) μεθ' ὀριστικῆς = κοίτα μή, σκέψου μή: ὅρα μὴ παίζων ἔλεγε (= μήπως ἀστεειυόμενος ἔλεγε) Πλ.

β') μετὰ ἱστορικὸν χρόνον δι' ὑποτακτικῆς ἢ συνηθέστερον δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2, Σημ. γ'): οἱ μέχρι *Θερμοπυλῶν Ἕλληνες ἐφόδηθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατός χωρήσῃ* (= μήπως ἐπέλθῃ) Θ. - *Μενέλαον ἔχε* (= εἶχε) *τρόμος, μὴ τι πάθοιεν Ἀργεῖοι* (= μὴ πάθουν τίποτε) Ὅμ. *οὐδεὶς κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μὴ τις ἐκ τοῦ ὀπισθεν ἐπίσποιτο* (= μὴ ἐπιτεθῇ κανεῖς) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀρχήθεν ἦσαν αὐτοτελεῖς, ἤτοι ἀνεξάρτητοι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἐδήλουν κάτι τι, τὸ ὁποῖον ἀπέκρουεν ὁ λέγων μετὰ φόβου. (Πρβλ. τὰ σημερινά. *Μὴν πάθω τίποτε μ' αὐτὸ τὸ φάρμακο. Μὴ σὲ δαγκάσῃ αὐτὸ τὸ σκυλί κ.τ.τ.*) Ἐπειδὴ ὅμως πολλάκις ἐπροτάσσετο πρὸ αὐτῶν τὸ ῥῆμα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὴν συναισθηματικὴν κατάστασιν τοῦ λέγοντος (*φοβοῦμαι, δέδοικα, ὑποπτεύω κλπ.*), εὐκολον ἦτο στενώτερον συνεκφερόμεναι αὐται μετ' αὐτοῦ νὰ ἐκλαμβάνωνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τοῦ προτασσομένου ῥήματος, ἤτοι ὡς ἐξαρτώμεναι ἐξ αὐτοῦ μὲ τὸ μόριον *μή*, τὸ ὁποῖον οὕτω κατήντησε συνδετικὸν μόριον (πρβλ. § 124,2 καὶ 3). Πρβλ. 1) *δεῖδ' ἰα μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι* = φοβοῦμαι μὴ γίνω ἄγρα καὶ λεία τῶν θηρίων.

2) *δεῖδ' ἰα, μὴ θήρῃσιν ἔλωρ καὶ κύρμα γένωμαι* = φοβοῦμαι μὴ γίνω κλπ.

Αὐτοτελεῖς δὲ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται ὅχι μόνον μὲ τὸ *μή* ἢ *μή οὐ* καὶ ὑποτακτικὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ὅπως *μή* καὶ *οὐ μή* μὲ ὑποτακτικὴν ἢ καὶ ὀριστικὴν τοῦ μέλλοντος: *μή ἀγροικότερον ἢ τὸ ἀληθές εἰπεῖν* (= μήπως εἶναι κάπως ἀγροίκον κλπ.) Πλ. *μή οὐ τοῦτ' ἢ χαλεπόν, ὦ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν* (= μήπως δὲν εἶναι τοῦτο δύσκολον κλπ.) Πλ. *καὶ ὅπως μή ὁ σοφιστής ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς* (= καὶ ἅς προσέξωμε, μήπως ὁ σοφιστής κλπ.) Πλ. *ἔωσπερ ἄν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν* (= κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ποτὲ δὲν θὰ παύσω) Πλ. *τοὺς πονηροὺς οὐ μὴ ποτε βελτίους ποιήσετε* (= τοὺς κακοὺς ποτὲ δὲν θὰ μπορέσετε νὰ τοὺς κάμετε καλοὺς) Αἰσχίν.

9. Πλάγιοι ἐρωτήσεις

§ 151. 1) Πλάγιαι ἐρωτήσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐρώτησιν, ἡ ὁποία ἐγινεν ἢ πρόκειται νὰ γίνη καὶ ἀνακοινῶνται εἰς κάποιον. (Πρβλ. *Θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ; = Μὲ ρωτᾷς, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ ἐγώ.* Ἦρθὰ νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν θὰ ταξιδέψῃς καὶ σύ).

Αὗται εἰσάγονται

α) ἔαν μὲν εἶναι ἐρωτήσεις ὀλικῆς ἀγνοίας (§ 122,2, α') μὲ τὸ (ἐρωτηματικὸν) *εἰ* (= ἂν), αἱ δὲ διμελεῖς μὲ τὸ *εἰ* - *ἢ* (= ἂν - ἢ), *πότερον* ἢ *πότερα* - *ἢ*, *εἴτε* - *εἴτε* (= ἂν - ἢ). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέλος διμελοῦς πλαγίας ἐρωτήσεως ἡ ἄρνησις δύναται νὰ εἶναι *οὐ* ἢ *μή*.

Σημείωσις. Μετὰ τὸ ἀπορηματικὸν *εἰ* ἡ ἄρνησις εἶναι *οὐ* (*εἰ οὐ*), ὅταν ὁ ἐρωτῶν προσδοκᾷ ἀπάντησιν καταφατικὴν, *μή* δέ, ὅταν ὁ ἐρωτῶν ἀμφιβόλλῃ ἂν ἡ ἀπάντησις, ἡ ὁποία θὰ δοθῇ, θὰ εἶναι καταφατικὴ ἢ ἀποφατικὴ: ἐρωτᾷς, *εἰ οὐ καλὴ μοι δοκεῖ εἶναι* ἡ ῥητορικὴ (= ἂν δὲν μοῦ φαίνεται) Πλ. *βούλεται ἐρῆσθαι, εἰ μαδῶν τίς τι μεμνημένος μή οἶδεν* (μὴ τυχὸν δὲν γνωρίζει) Πλ. (πρβλ. § 122,2, α', Σημ.).

β) ἔαν δὲ εἶναι ἐρωτήσεις μερικῆς ἀγνοίας, μὲ τὰς ἐρωτηματικὰς, ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα, μὲ τὰ ὁποῖα εἰσάγονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθδεῖαι ἐρωτήσεις (§ 122,2, β') ἢ συνηθέστερον μὲ τὰς ἀντιστοιχοῦς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἐπιρρήματα, μάλιστα δὲ τὰ ἀοριστολογικὰ (*ὅστις, ὁποῖος, ὁπόσος* κτλ. = τίς, ποῖος, πόσος κτλ. - *ὅπου, ὅποι, ὁπόθεν* κτλ. = ποῦ, ποῖ, πόθεν κτλ., § 52,3, β').

2) Πλάγιαι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν

α) μετὰ τὰ ῥήματα ἐρωτᾶν, ἀπορεῖν, θαυμάζειν, σκοπεῖν ἢ σκοπεῖσθαι, λέγειν, δεικνύναι, αἰσθάνεσθαι, γιγνώσκειν καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

β) μετὰ τὰ ῥήματα ἐπιμελεῖσθαι, φυλάττεσθαι, πειρᾶσθαι καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν.

γ) μετὰ λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω ῥήματα σημασίαν.

3) Αἱ πλάγιαι ἐρωτήσεις ἐκφέρονται διὰ τῶν ἐγκλίσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφέρονται καὶ αἱ ἀντίστοιχοι εὐθδεῖαι ἐρωτήσεις. Ὅταν ὁμοῦς αὗται ἀκολουθοῦν μετὰ ἱστορικὸν χρόνον, συνηθέστερον ἐκφέρονται δι' εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου (§ 119,2 Σημ. γ'), μάλιστα δὲ αἱ ἀπορηματικαὶ πλάγιαι ἐρωτήσεις: *Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεῖνὰ καλῶν.* (Εὐθδεῖαι ἐρωτήσεις: οὐκ αἰσχύνει

καλῶν;) Πλ. οὐκ οἶδα, ὅπως ἔχει παιδείας βασιλεύς. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Πῶς ἔχει παιδείας;) Πλ. οὐ γινώσεται γ', ὅς εἰμ' ἐγώ. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τίς εἰμι ἐγώ;) Εὐρ. θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, ἡ πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Πῶς ποτε ἔκλινεν;) Ε. ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γένοιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Ἐπὶ τίσιν ἂν σύμμαχος γενοίμην;) Ε. ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν, ὅστις εἴης; (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τίς εἰμι;) Ε. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἴ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. (Τὸ ἐρωτῶσιν ἱστορικὸς ἐνεστῶς = ἡρώτησαν. Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τίς ἐθέλει κτλ.) Ε. Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἴ τι εἰδείη ἀγαθόν. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Οἶσθά τι ἀγαθόν;) Ε. Ἡρακλῆς ἠπύρει, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπωμαι;) Ε. Εὐθύδημος διεσώπησε σκοπῶν, ὅ,τι ἀποκρίναιτο. (Εὐθεΐα ἐρώτησις: Τί ἀποκρίνωμαι;) Ε.

Σημείωσις α'. Μετὰ τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζειν, ἀκολουθεῖ συνήθως πλαγία ἐρώτησις εἰσαγομένη μετὰ ὅπως καὶ ἐκφερομένη διὰ μέλλοντος ὀριστικῆς ἢ καὶ εὐκτικῆς μετὰ ἱστορικὸν χρόνον: τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαι ἔσονται αἱ οἶες Ε. Κύρος ἐπεμέλετο, ὅπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἄστοι ἔσονται Ε.

Ἐνίοτε δὲ τὸ ὅπως μετὰ ὀριστικὴν μέλλοντος λαμβάνεται εἰς ἀνεξάρτητον πρότασιν, ἵνα δηλωθῇ παραίνεσις ἢ, ἔντονος προτροπῇ: Ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἧς κέκτησθε (= κοιτάζετε λοιπὸν νὰ φανήτε ἄξιοι κλπ.) Ε.

Σημείωσις β'. Πλάγια ἐρωτήσεις καὶ ἐνδοιαστικαὶ ἢ τελικαὶ προτάσεις εἰσαγόμεναι διὰ τοῦ ὅπως, ὅπως μὴ ἢ μὴ πολλάκις συμπίπτουν κατὰ τὴν σημασίαν. Πρβλ. οἱ νόμοι ἐπιμέλονται ὅπως ἀγαθοὶ ἔσονται οἱ πολῖται (= πῶς θὰ εἶναι - γιὰ νὰ εἶναι ἢ γιὰ νὰ γίνουν) Ε. φυλάττου, ὅπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσῃς (= μήπως κάμῃς - γιὰ νὰ μὴ κάμῃς) Ε.

10. Ἀναφορικαὶ προτάσεις

§ 152. 1) Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, αἱ ὁποῖαι εἰσάγονται μετὰ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (§ 52) ἢ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα (οὗ, ὅπου, ὅθεν, ὡς, ὅπως κλπ.) καὶ μετὰ ταῦτα ἀναφέρονται (ἦτοι ἀποδίδονται) εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἔξωθεν ἐννοούμενον: ἔστι Δίχης ὀφθαλμός, ὅς

τὰ πάνθ' ὁρᾷ. σίτω τοσοῦτῳ ἐχρήτο Σωκράτης, ὅσον ἡδέως ἥσθιε Ξ.
ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκειν νέος (= ἄνθρωπος, ὃν κλπ.).

2) Μία ἀναφορική πρότασις δύναται νὰ ἀναπληροῖ κάποιον ὅρον ἄλλης, προτάσεως κύριον ἢ δευτερεύοντα, ἥτοι μία ἀναφορική πρότασις δύναται νὰ λαμβάνεται:

α) ὡς ὑποκείμενον: νέος δ' ἀπόλλυθ' ὃν τινα φιλεῖ θεός. (Πρβλ. νέος ἀπόλλυται ὁ θεοφιλής).

β) ὡς κατηγορούμενον: οὗτός ἐστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς Ξ. (Πρβλ. οὗτός ἐστιν ὁ φονεὺς τῶν στρατηγῶν).

γ) ὡς ἀντικείμενον: Κῦρος ἔχων οὖς εἴρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων Ξ. (πρβλ. Κῦρος ἔχων τὸ στράτευμα ὠρμάτο κλπ.).

δ) ὡς προσδιορισμὸς οἰοσδήποτε: ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός, ὃς Φαρναδάζῳ ἐτύγχανε ξένος ὢν Ξ. (παράδεισις πρβλ. Ἀπολλοφάνης, ξένος Φαρναδάζῳ). Ὡ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ Ξ. (ἐπεξήγησις = εἰπεῖ γνώμην, δηλαδὴ τί νομίζεις). θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν, οἷον εἰκὸς ἐσπι φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι Ξ. (ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς πρβλ. θόρυβος καὶ δοῦπος μέγας ἦν). Τισσαφέρνης σατράπης κατεπέμφθη ὢν αὐτὸς πρόσθεν ἦρχε καὶ ὢν Κῦρος Ξ. (προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν κτητικὴν πρβλ. σατράπης τῶν Ἰωνικῶν πόλεων). οἱ βάρβαροι ἔφευγον, ἥ ἕκαστος ἐδύνάτο Ξ. (ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς πρβλ. ἔφευγον πανταχόσε).

§ 153. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἀναλόγως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς σχέσεως τοῦ νοήματος αὐτῶν πρὸς τὸ νόημα τῆς προτάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξαρτῶνται διακρίνονται

1) εἰς ἀναφορικὰς **προσδιοριστικὰς** ἢ **διασαφήντικὰς**. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, οἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν, ἵνα ἀκριβέστερον ὀρίσουν ἢ διασαφήσουν ἓνα ὅρον μιᾶς προτάσεως ῥητῶς ἐκπεφρασμένον ἢ ἐξωθεν ἐννοούμενον. Αὗται κατὰ τὸ περιεχόμενον των δύνανται νὰ εἶναι ἢ προτάσεις κρίσεως (ἄρνησις οὐ) ἢ προτάσεις ἐπιθυμίας (ἄρνησις μὴ), καὶ ἐπομένως ἐκφέρονται διὰ πάσης ἐγκλίσεως: λέγει **πράγμα**, ὃ (οὐ) **γίγνεται**, ὃ (οὐκ) **ἐγένετο**, ὃ (οὐ) **γενήσεται**, ὃ (οὐκ) **ἂν γένοιτο**, ὃ (οὐκ) **ἂν ἐγένετο**, - ὃ (μὴ) **γένοιτο**, ὃ (μὴ) **ποιῶμεν**, ὃ (μὴ) **ποιεῖτε**, (ὃ **ποιήσατε**), ὃ **μὴ ποιήσητε** - Οἱ ἡγεμόνες, οὓς **ἔχομεν**, οὓ **φασιν εἶναι** ἄλλην ὁδὸν Ξ. Σωκράτης **ἐδόκει** τοιοῦτος **εἶναι**, οἷος **ἂν εἴη** ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος Ξ. οὐκ **ἔστιν** ἥτις τοῦτ' ἂν **ἔτλη** Εὐρ. εἰς καλὸν ἡμῖν Ἄνυτος **οὐδε** **παρεκαθέζετο**, ὃ **μεταδῶμεν** τῆς

συζητήσεως. Πλ. Οἶμαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν Ξ.

2) εἰς ἀναφορικὰς αἰτιολογικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν αἰτίαν (ἄρνησις οὐ, ἐγκλίσεις δὲ αἱ τῶν αἰτιολογικῶν προτάσεων, § 141): θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς ἡμῖν οὐδὲν δίδως (= ὅτι ἡμῖν οὐδὲν δίδως = διότι εἰς ἡμᾶς κλπ.) Ξ.

3) εἰς ἀναφορικὰς τελικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν σκοπὸν. Αὗται ἐκφέρονται δι' ὀριστικῆς μέλλοντος (ἄρνησις μή· πρβλ. § 142): ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι (= οἱ ὅποιοι νὰ συντάξουν, γιὰ νὰ συντάξουν) Ξ. ἡγεμόνα αἰτήσωμεν Κύρον, ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἡμᾶς ἀπάξει (= ὁ ὅποιος νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ὀπίσω - γιὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ κλπ.) Ξ.

4) εἰς ἀναφορικὰς ἀποτελεσματικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀποτέλεσμα. Αὗται ἐκφέρονται, ὅπως αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, ἢ διὰ τινος τῶν ἐγκλίσεων προτάσεων κρίσεως (§ 149, 1· ἄρνησις οὐ), ἢ δι' ἀπαρεμφάτου (§ 149, 2· ἄρνησις μή). οὐδεὶς οὕτως ἀνόητός ἐστιν, ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται (= ὥστε αἰρεῖται) Ἡρόδ. ὁ Τίγρης ποταμὸς ἐστὶ ναυσίπορος, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι (= ὥστε οὐκ ἂν δυναίμεθα αὐτὸν κλπ. Ξ. οὐκ ἦν ὥρα, οἷα τὸ πεδίον ἄρδεν (= ὥστε ἄρδεν) Ξ. ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον (= τοσοῦτον, ὥστε διελθεῖν) Ξ.

Σημείωσις. Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἀποτελεσματικὰς ἐκφερομένας διὰ τοῦ ὥστε μετ' ἀπαρεμφάτου, ἐκφέρονται καὶ δι' ὀριστικῆς μέλλοντος (ἄρνησις πάλιν μή): Παῖδες μοι οὐπω εἰσίν, οἳ με θεραπεύουσιν (= ὥστε θεραπεύειν με) Λυσ.

5) εἰς ἀναφορικὰς ὑποθετικάς. Οὕτω λέγονται αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ἰσοδυναμοῦν πρὸς ὑπόθεσιν (ἐγκλίσεις αἱ τῶν ὑποθετικῶν προτάσεων, ἄρνησις δὲ μή).

α) ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶσθαι εἰδέναι (= εἶ τινα μὴ οἶδα) Πλ. ἃ μὴ προσήκει, μήτ' ἄκουε, μήθ' ὄρα (= εἰ μὴ τινα προσήκει). (Βλ. § 144, 1).

β) οὐκ ἂν ἐπεχειροῦμεν πράττειν, ἃ μὴ ἡπιστάμεθα (= εἶ τινα μὴ ἡπιστάμεθα) Πλ. οἱ παῖδες ἡμῶν, ὅσοι ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν

ὕβριζοντο (εἴ τινες, ἐνθάδε ἦσαν) Λυσ. (Βλ. § 144, 2).

γ) ἐγὼ δὲ ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη (= εἴ τινα ἡμῖν δοίη) Ξ. (Βλ. § 144, 3) τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐντυγχάνοι, ἐλάβδανον (= εἴ που τις ἐντυγχάνοι) (Βλ. § 144, 4, 6', Σημ.).

δ) τῷ ἀνδρί, ὃν ἂν ἐλησθε, πείσομαι (= ἐάν τινα ἐλησθε) Ξ. τούτων γράψω, ὅπόσα ἂν διαμνημονεύσω (= ἐάν τινα διαμνημονεύσω) Ξ. (Βλ. § 144, 4, α'). ὁ κεραινός, οἷς ἂν ἐντύχη, πάντων κρατεῖ (= ἐάν τισιν ἐντύχη) Ξ. (Βλ. § 144, 4, β').

Σημείωσις. Ὅταν ὁ λόγος εἶναι πλάγιος, τίθεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ὑποθετικὴν πρότασιν ἀπλὴ εὐκτική καὶ ἀντὶ ὑποτακτικῆς μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) ἂν: Σωκράτης ἐτεκμαίρετο τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τοῦ ταχὺ μανθάνειν οἷς προσέχοιεν καὶ μνημονεύειν ἃ μάθοιεν Ξ. (Πρβλ. Αἱ ἀγαθαὶ φύσεις ταχὺ μανθάνουσιν, οἷς ἂν προσέχωσι καὶ μνημονεύουσιν, ἃ ἂν μάθωσι).

§ 154. Οὐχὶ σπανίως προτάσεις (συνηδέστερον κῶλα περιόδου ἢ περίοδοι) εἰσαγόμεναι μὲ τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν ὅς, ἣ, ὅ συνδέονται λίαν χαλαρῶς μὲ τὰ προηγούμενα καὶ εἶναι κατὰ τύπον μόνον ἀναφορικαὶ προτάσεις, κατ' ἔννοιαν δὲ ἀνεξάρτητοι προτάσεις συνδεόμεναι παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγούμενα. Εἰς τὰς τοιαύτας ἀναφορικὰς προτάσεις ἡ ἀντωνυμία ὅς (ἣ, ὅ) ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος (§ 45, 2) μὲ κάποιον παρατακτικὸν σύνδεσμον (καί, δέ, ἀλλὰ κλπ.): ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλυνον καὶ ἤκον ταχύ· ὧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγύς που ἦν βασιλεὺς (= τούτῳ δὲ καὶ δῆλον ἦν) Ξ. οὕτω δὲ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινεν ἡ βασιληΐη καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα · ὅς τότε ἦε ἐς Θερμοπύλας (= οὗτος δὴ τότε ὁ Λεωνίδης) Ἡρόδ. πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη (Σωκράτης) τῇ γραφῇ; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεοὺς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγέγραπτο, φανερός ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς κλπ. (= οὗτος γάρ, ἀλλ' οὗτος ἀντὶ μὲν κλπ.) Ξ.

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 52 καὶ ἐξῆς.

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

§ 155. 1) Τῶν λόγων τινὸς λαμβάνει εἰς ἄλλος γνῶσιν ἢ ἀμέσως, ἥτοι ἀπ' εὐθείας ἀκούων αὐτοὺς ἐκ τοῦ στόματος ἐκείνου, ἢ ἐμμέσως, ἥτοι πληροφορούμενος αὐτοὺς παρὰ τρίτου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἤκουσε πρότερον. (Βρέχει. Λέει πὼς βρέχει - Θὰ φύγω αὖριον. Ὁ Πέτρος εἶπε ὅτι θὰ φύγη αὖριον - Στείλε μου τὰ βιβλία. Ὁ Πέτρος εἶπε νὰ τοῦ στείλω τὰ βιβλία).

2) Ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, οἱ λόγοι τινὸς μεταδίδονται εἰς ἄλλον ὑπὸ τινος (π.χ. ὑπὸ τοῦ συγγραφέως)

α) αὐτολεξεί, ὅπως ἐλέχθησαν, εἰς ἀνεξάρτητον λόγον, μὲ πρόταξιν ἀπλῶς τῆς λέξεως: λέγει, εἶπε, ἔφη κ.τ.τ. ἢ ἐρωτᾷ, ἠρώτησε ἢ ἤρετο κ.τ.τ.: Οἱ παρόντες τῶν Σκηψίων εἶπον· ψεύδεται σε οὗτος, ὦ Δερκυλίδα. - ἤρετο ὁ Μειδίας· ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν, ὦ Δερκυλίδα; Ξ.

β) μεταβεβλημένοι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀναλόγως τῆς μορφῆς τῆς διηγήσεως, καὶ εἰς ἐξηρητημένον λόγον (μὲ μεταβεβλημένον τὸ πρόσωπον, τὸν χρόνον τοῦ ῥήματος, τὴν ἐγκλισιν κλπ. Βλ. παραδείγματα κατωτέρω).

3) Ὁ λόγος τινός, ὅταν μεταδίδεται εἰς ἄλλον ἐξηρητημένος ἀπὸ ἓν λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ῥῆμα, λέγεται **πλάγιος λόγος**.

4) Εἰς πλάγιος λόγος δύναται νὰ προέρχεται ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν κρίσεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ ἐρωτηματικὴν, δύναται ὅμως νὰ προέρχεται ἐν μέρει μὲν ἀπὸ μίαν κυρίαν πρότασιν, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ πρότασιν δευτερεύουσας: λέγει ὡς ὑβριστὴς εἰμι (Εὐθ. λόγος. Ὑβριστὴς εἶ) Λυσ. ἐκέλευον αὐτοὺς πορεύεσθαι. (Εὐθ. λόγος. Πορεύεσθε) Ξ. Κλέαρχος ἀνθρώπα τοὺς ἀγγέλους, τί θούλουντο. (Εὐθ. λόγος. Τί θούλεσθε;) - Ὁ Κλέαρχος εἶπεν, ὅτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκῶς εἶη. - (Εὐθ. λόγος. Δέξιππον οὐκ ἐπαινῶ, εἰ ταῦτα πεποίηκε). Ἀστυάγης ἀπηγόρευε μηδὲνα θάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖθι θηρῶν, (Εὐθ. λόγος. Μηδεὶς θαλλέτω, πρὶν ἂν Κῦρος ἐμπλησθῇ θηρῶν) Ξ

§ 156. Εἰς τὸν πλάγιον λόγον

Α) αἱ κύριαι ἢ ἀνεξάρτητοι προτάσεις τοῦ εὐθέως λόγου

1) ἐάν εἶναι προτάσεις κρίσεως, μετατρέπονται εἰς **ειδικὰς προτάσεις** (μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ γνωστικά, § 139 κ.ε.) ἢ εἰς **ἀπαρεμφατικάς προτάσεις** (μὲ ειδικὸν ἀπαρέμφατον, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ) ἢ εἰς **μετοχικάς προτάσεις** (μὲ κατηγορηματικὴν μετοχήν, μετὰ ῥήματα αἰσθητικὰ ἢ γνωστικά): ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς οἱ Πελοποννήσιοι φάρ-

μακα ἐσθεβλήκοιεν εἰς τὰ φρέατα Θ. (Εὐθύς λόγος: Οἱ Π. φάρμακα ἐσθεβλήκασιν εἰς τὰ φρέατα). πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι Λυσ. (Εὐθύς λόγος: Ὁμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἐστὶ). Ἀθροκόμας ἤκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ὅτ Κῦρος ἦν ἡ εἴη)Ξ. (Εὐθύς λόγος: Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἐστὶ.).

2) ἐὰν εἶναι προτάσεις ἐπιθυμίας (διαταγαί, ἀξιώσεις, εὐχαί, κ.τ.τ), μετατρέπονται εἰς ἀπαρεμφάτικās προτάσεις (μὲ ἀπαρέμφατον τελικόν, μετὰ ῥήματα λεκτικὰ ἢ κελευστικὰ ἢ εὐχετικὰ κ.τ.τ.): Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας Ξ. (Εὐθύς λόγος: Ἀνοίξατε τὰς πύλας) Ξ. οἱ στρατιῶται ἠῦχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι. (Εὐθύς λόγος: Εὐτυχήσῃε Κῦρος).

3) ἐὰν εἶναι ἐρωτηματικαὶ προτάσεις (ἤτοι εὐθεῖαι ἐρωτήσεις), μετατρέπονται εἰς πλαγίας ἐρωτήσεις: Ἀρίστιππος Σωκράτη ἤρετο, εἰ τι εἰδείῃ ἀγαθόν Ξ. (Εὐθύς λόγος: Οἶσθά τι, ὦ Σώκρατες, ἀγαθόν;) Βλ. § 151 κ. ἐ.

Β) αἱ δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρητημέναι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου 1) μετὰ ῥῆμα ἀρκτικοῦ χρόνου διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου: λέγουσιν ὥς, ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει Πλ. (Εὐθύς λόγος: Ἐπειδὴν τις ἀγαθὸς ὢν τελευτήσῃ, μεγάλην κτλ.). Ὅρῳ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη Ξ. (Εὐθύς λόγος: Ποῖαν ὁδὸν τράπωμαι; ἀπορῶ.).

2) μετὰ ῥῆμα ἱστορικοῦ χρόνου διατηροῦν πάντοτε μόνον τὴν δυνητικὴν ὀριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλῆν ὀριστικὴν ἢ τὴν ὑποτακτικὴν (μετὰ τοῦ ἂν ἢ ἄνευ τοῦ ἂν) συνήθως μὲ τὴν μετατρέπουν εἰς εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, τὴν διατηροῦν δὲ μόνον, ὅταν πρόκειται νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ διηγούμενος ἐκφέρει τὸ εἰς τὴν δευτερεύουσιν αὐτὴν πρότασιν περιεχόμενον νόημα οὐχὶ ὥς ἰδικὴν του σκέψιν, ἀλλ' ὥς ἀπὸ μέρους τοῦ προσώπου, περὶ οὗ ὁ λόγος: Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι (=διότι) ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη Ξ. (Εὐθύς λόγος: Ἄγε, ὦ Κλεάρχε, τὸ στράτευμα... ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἐστὶ). Ἀπεκρίνατο ὅτι μανθάνοιεν ἃ οὐκ ἐπίσταντο Πλ. (Εὐθύς λόγος: Μανθάνομεν, ἃ οὐκ ἐπιστάμεθα) - ἠῤῥξαντο σωτήρια δύσεις, ἐνθα πρῶτον εἰς φίλιαν γῆν ἀφίκοιεντο Ξ. (Εὐθύς λόγος: Σωτήρια δύσομεν, ἐνθα ἂν πρῶτον εἰς φίλιαν γῆν ἀφικώμεθα). Προεῖπον αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι καὶ μέλλωσιν ἀποβάινειν Θ. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ

καί: Προεῖπον αὐτοῖς μή... εἰ μὴ πλέοιεν καὶ μέλλοιεν... Εὐθύς λόγος: Μὴ ναυμαχεῖτε Κορινθίους, ἦν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι κτλ.). Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. (Ἡδύνατο νὰ λεχθῇ καί: Εἶπεν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψω αὐτόν. Εὐθύς λόγος: Ἐπειδὴν ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψω σε).

Σημείωσις. Πολλάκις εἰς τὸν πλάγιον λόγον πρότασις αἰτιολογικὴ εἰσαγομένη μὲ τὸ γὰρ ἢ ἄλλη τις δευτερεύουσα πρότασις ἐκφέρεται δι' ἀπαρεμφάτου ἀντὶ νὰ ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς ἢ εὐκτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου: ὁ δὲ αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμόνα ἐκέλευεν ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτὸς (= οὐ γὰρ ἦν - ἡ - εἶη κύριος αὐτὸς = διότι, καθὼς ἔλεγε, δὲν ἦτο κλπ.) Ε. (Εὐθύς λόγος: Ἔτε εἰς Λακεδαιμόνα· οὐ γὰρ εἰμι· κύριος ἐγώ). λέγεται δὴ καὶ Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιάρεω, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν (= ὅτε δὴ ἡλᾶτο) Θ. μετὰ δὲ τοῦτον (λέγεται) βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλόν, τῷ (= ᾧ) οὐνομα Ἄνυσιν εἶναι (= ᾧ ὄνομα Ἄνυσις ἦν) Ἡρόδ. (§ 53, 2, 6.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΡΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

1. Τὸ ἀπαρέμφατον

§ 157. 1) Τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχῇθεν εἶναι ἀφρηρημένον ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον, πτώσεως δοτικῆς (καθαρᾶς, ἥτοι τοῦ σκοποῦ, ἢ τοπικῆς. Πρβλ. § 28,6 καὶ 7.).

Μὲ τὴν ἀρχικὴν του δὲ σημασίαν τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος κανονικῶς λαμβάνεται τὸ ἀπαρέμφατον μετὰ τὰ ῥήματα θαίνειν, φέρειν, διδόναι, καταλείπειν, αἰρεῖσθαι (= ἐκλέγειν), πέμπειν καὶ ἄλλα συνώνυμα: βῆ δ' ἰέναι κατὰ λαὸν Ἀχαιῶν (= ἔβη ἰέναι = ἐβάδισε ἢ ἐκίνησε, γὰρ νὰ πάη). Ὅμ. τὴν πόλιν φυλάττειν αὐτοῖς παρέδωκαν (= νὰ τὴν φυλάγουν). Ἡρόδ. τίς σφῶε ξυνέηκε μάχεσθαι; (= ὥστε μάχεσθαι = ὥστε νὰ φιλονικήσουν) Ὅμ.

Σημείωσις. Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ σκοποῦ λαμβάνεται ἐνίοτε εἰς

τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ: Μίνως τὸ ληστικὸν καθήρει ἐκ τῆς θαλάσσης τοῦ τὰς προσόδους μάλλον ἰέναι αὐτῷ (= ἵνα ἴοιεν αἱ πρόσοδοι κλπ.).

2) Ἡ ὀνομαστικὴ φύσις τοῦ ἀπαρεμφάτου καταφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο δύναται νὰ συνεκφέρεται μετὰ τοῦ (οὐδετέρου) ἄρθρου κατὰ πᾶσαν πτώσιν: **νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. Νίκησον ὀργὴν τῷ λογιζέσθαι καλῶς.**

Ἡ δὲ ῥηματικὴ φύσις αὐτοῦ καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ προσδιορίζεται δι' ἐπιρρήματος, ὅπως καὶ τὸ ῥῆμα, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει τὸ ἀντικείμενον του εἰς τὴν αὐτὴν πτώσιν μὲ τοὺς ἄλλους τύπους τοῦ οἰκείου ῥήματος, ἐκ τοῦ ὅτι ἔχει χρόνους καὶ διάδεσιν, καὶ τέλος ἐκ τοῦ ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτοῦ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν (§ 117, 2 καὶ 119, 2 κ.έ.): **τὸ ἀκριβῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις. Οἶμα οὐδενὸς γ' ἄν ἦττον φανῆται δίκαιος** (= ὅτι φανείην ἄν) Ξ. **Κῦρος εἰ ἐβίω, ἄριστος ἄν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι** (= ὅτι ἐγένετο ἄν) Ξ.

§ 158. Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀντιστοιχεῖ ἢ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν (πρὸβλ. § 156, 1) καὶ τότε λέγεται **εἰδικὸν** ἀπαρέμφατον ἢ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας (πρὸβλ. § 156, 2) καὶ τότε λέγεται **τελικὸν** ἀπαρέμφατον.

Εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν, (ἢ ὅποια κυρίως εἰπεῖν στερεῖται ἀπαρεμφάτου), τὸ μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται δι' εἰδικῆς προτάσεως (ὅτι... πῶς...), τὸ δὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἀποδίδεται διὰ προτάσεως βουλευτικῆς, ἥτοι διὰ τοῦ νὰ καὶ ὑποτακτικῆς: **Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι** (= ὅτι ἴσασι = ὅτι γνωρίζουν) Ξ. **Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι** προσέτρεπεν (= νὰ ἐπιμελῶνται) Ξ.

§ 159. **Σύναρθρον** τὸ ἀπαρέμφατον λαμβάνεται κανονικῶς μὲν, ὅταν χρησιμοποιῇται ὡς ἀντικείμενον ἢ ὡς προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν ἢ δοτικὴν πτώσιν, ἢ ὅταν συνάπτεται μὲ προθέσεις, πολλάκις δὲ καὶ ὅταν χρησιμοποιῇται ὡς ὑποκείμενον ἢ ὡς ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν ἢ ὡς ἐπεξήγησις: **τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέρησεν Αἰσχίν. νέοις τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν. τῷ ζῆν ἐστι τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθυδεύειν Πλ. Ἀγασίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν ἰέναι ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο** (= ἀντὶ νὰ πάη) Ξ. **Σωκράτης ἐθαυμάτο ἐπὶ τῷ εὐθύμῳς τε καὶ εὐκόλῳς ζῆν** (= διὰ τὸ ὅτι ἔζη) Ξ. **ὤρμησαν εἰς τὸ**

διώκειν (= εἰς καταδίωξιν) Ξ. Κύρος ἐφέρετο ὁρῶν μόνον τὸ παῖσιν Ξ. τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν Πλ.

§ 160. Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον χρησιμοποιοεῖται

1) ὡς ὑποκειμένον: πόλεως ἐστὶ θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι (= τὸ νὰ γίνη ἀνάστατος) Λυκ. οὕτω χρή ποιεῖν Ξ. (§ 164).

2) ὡς κατηγορούμενον: τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

3) ὡς ἀντικείμενον: φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. (§ 163).

4) ὡς ἐπεξηγήσις: εἷς οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης (= δηλαδή τὸ νὰ ἀμύνεται τις) Ὅμ. (§ 23).

5) ὡς προσδιορισμὸς τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς. Οὕτω δὲ λαμβάνεται συνηθέστατα τὸ ἀπαρέμφατον μὲ τὰ ἐπίθετα: ἀγαθός, ἐπιτήδειος, ἱκανός, δεινός, ἄξιος, ῥάδιος, χαλεπός, ἡδὺς κ.ἄ.τ. δεινὸς λέγειν. ῥάδια πάντα θεῶ τελέσαι. (Πρὸλ. υἱὸς ἀμείνων παντοίας ἀρετάς, ἡμὲν πόδας ἡδὲ μάχεσθαι = καὶ ὡς πρὸς τὸ μάχεσθαι) Ὅμ. ἄξιος θαυμάσαι (= ἄξιος θαυμάζεσθαι. Λέγεται ἐπίσης καὶ οὕτω, ἀλλὰ σπανιώτερον) Θ. Οὕτω καί: οἶος τέ εἰμι ποιεῖν τι (=εἶμαι ἱκανός, δύναμαι νὰ πράττω τι).

6) ἀπολύτως, εἰς μικρὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ ὅλον περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ περιορίζουν κάπως τὴν ἔκτασιν τοῦ νοήματος αὐτοῦ. Τοιαῦτα ἐκφράσεις εἶναι: ἔκων εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν), τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι (= ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτον) τὸ ἐπὶ τούτῳ εἶναι (= ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦτον), τὸ νῦν εἶναι (= ὅσον γιὰ τώρα), ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκκεῖν (= ὅπως νομίζω ἐγώ, κατὰ τὴν γνώμην μου), ὀλίγου δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν (= λίγο λείπει ἢ ἔλειψε σχεδόν), ὡς εἰπεῖν ἢ ὡς ἔπος εἰπεῖν (= γιὰ νὰ πῶ ἔτσι), ὡς συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντι εἰπεῖν (= γιὰ νὰ μιλήσω συντόμως) κ.ἄ.τ.: ἐκὼν εἶναι οὐδὲν ψεύσομαι Πλ. λέγουσιν ἐμοὶ δοκεῖν οὐκ ὀρθῶς Ἡρόδ. τὸ τὰς ιδίας εὐεργεσίας υπομιμνήσκειν καὶ λεγείν μικροῦ δεῖν ὁμοίον ἐστὶ τῷ ὀνειδίζειν Δημ.

Σημειώσεις. Καὶ τὸ ἀπολύτως λαμβανόμενον ἀπαρέμφατον δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀπαρέμφατον τοῦ κατὰ τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς, τὸ ὁποῖον ὁμως προσδιορίζει οὐχὶ μίαν λέξιν, ἀλλ' ὀλόκληρον πρότασιν. Ἀμφότερα δὲ πάλιν τὰ ἀπαρέμφατα ταῦτα κυρίως εἶναι ἀπαρέμφατα τοῦ σκοποῦ (§ 157, 1).

7) ἀντὶ προστακτικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀντὶ εὐκτικῆς (εὐχετικῆς): θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι (= θαρσῶν μάχου) Ὅμ. Πρὸλ. τεύχεα συλήσας φερέτω κοίλας ἐπὶ νῆας, σῶμα δὲ οἴκαδ' ἐμὸν δόμεναι πάλιν

(= δότω) Ὅμ. - Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν ἢ Τυδέος υἱὸν (= λάχοι = εἶθε νὰ λάβῃ τὸν κληρὸν) Ὅμ. θεοὶ πολῖται, μὴ με δουλείας τυχεῖν (= μὴ τύχοιμι ἐγὼ) Αἰσχ.

8) ἐπιφώνηματικῶς, εἰς ἀναφωνήσεις: ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ! (= ἐγὼ νὰ τὰ πάθω αὐτά!).

Σημείωσις. Βλ. καὶ § 157,1.

§ 161. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου. (Ἀπαρεμφατική σύνταξις). Ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δύναται νὰ εἶναι

1) αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον. (Ταυτοπροσωπία): φοβοῦμαι διελέγχειν σε (ἐγὼ φοβοῦμαι, ἐγὼ διελέγχειν) Πλ. καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε (σὺ θέλε, σὺ ἀκούειν, σὺ πλουτεῖν) Μέν. ἀδικεῖσθαι ὑφ' ἡμῶν νομίζει Κύρος (Κῦρος νομίζει, Κῦρος ἀδικεῖσθαι) Ξ.

2) τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον, ἢ ἄλλο ὄνομα. (Ἑτεροπροσωπία): Σωκράτης τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπε (= νὰ ἐπιμελῶνται, οἱ συνόντες) Ξ. τοῖς Αἰγινῆταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδωσαν Θυρέαν οἰκεῖν (= ἵνα οἰκῶσιν, οἱ Αἰγινῆταις) Θ. Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι (= λέγει ὅτι ὁ ἥλιός ἐστι κλπ.). Πλ.

Σημείωσις. Ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τινὰ ὥς γενικὸν καὶ ἄοριστον ὑποκείμενον ἀπαρεμφάτου συνήθως παραλείπεται, καὶ ὅταν ἀκόμη ὑπάρχουν προσδιορισμοὶ αὐτῆς: ἀδύνατόν ἐστιν πονηρὸν ὄντα καλοῦς κάγαθούς φίλους κτήσασθαι (= κτήσασθαι τινὰ ὄντα πονηρὸν = νὰ ἀποκτήσῃ τις ὧν πονηρὸς) Ξ. Ὅμοίως παραλείπεται ἡ αἰτιατικὴ τοῦ πληθυντικοῦ τινὰς ἢ τοὺς ἀνθρώπους: βλ. π.χ. Ξεν., Ἀπομν. 1,1.9.

§ 162. Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου, ἂν ὑπάρχῃ, καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐν γένει ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας κανονικῶς ἐκφέρονται κατὰ πτώσιν αἰτιατικήν. Ὅταν δὲ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος κατὰ πτώσιν γενικήν ἢ δοτικήν, τότε τὸ κατηγορούμενον ἢ προσδιορισμὸς τις τοῦ ἀντικειμένου τούτου δύναται μὲν νὰ ἐκφέρεται καὶ αὐτὸς κατὰ πτώσιν γενικήν ἢ δοτικήν, δύναται ὅμως νὰ ἐκφέρεται καὶ κατ' αἰτιατικήν: Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι Ξ. νομίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ φίλους καὶ συμμάχους Ξ. οἱ πρέσβεις Κύρου ἐδέοντο ὥς προθυμοτάτου πρὸς πόλεμον γενέσθαι (πρὸβλ. γενοῦ ὥς

προδυμότατος) Ξ. - Ἐρετρίεες Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι (πρβλ. βοηθοὶ γένεσθε) Ἡρόδ. Κῦρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα· καὶ Ξενία ἥκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους Ξ.

Σημειώσεις. Ἀρχῆθεν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθὼς καὶ οἱ προσδιορισμοὶ αὐτοῦ ἐξεφέροντο κατ' ὀνομαστικὴν πτώσιν, ὅπως τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ προσδιορισμοὶ παντὸς ἐν γένει ῥηματικοῦ τύπου: θαρσῶν νῦν, Διόμηδες, μάχεσθαι, πάντα τάδ' ἀγγεῖλαι μηδὲ ψευδάγγελος (σύ) εἶναι· Ὅμ. Σὺ δέ, Κλεαρίδα, αἰφνιδίως τὰς πύλας ἀνοίξας ἐπεκθεῖν Θ.

Ἡ δὲ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις, ἥτοι ἡ σύνταξις τοῦ ἀπαρεμφάτου μὲ ὑποκείμενον κατ' αἰτιατικὴν (ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας), προῆλθεν ἐξ ἀποσπάσεως ἀπὸ προτάσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑπῆρχον ῥήματα συντασσόμενα μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον. Εἰς προτάσεις δηλαδὴ, ὁποία π.χ. μένειν αὐτοὺς ἐκέλευσε, ἡ αἰτιατικὴ, αὐτοὺς, ἡ ὁποία κυρίως εἶναι ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἐκέλευσε (= τοὺς διέταξε νὰ μένουν), ἥτο δυνατόν νὰ συνδεθῇ στενότερον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον μένειν καὶ νὰ νομισθῇ ὅτι εἰς αὐτὸ κυρίως ἀνήκει ὡς ὑποκείμενον (= διέταξε αὐτοὶ νὰ μένουν), Ἀπὸ τοιαύτας λοιπὸν προτάσεις σὺν τῷ χρόνῳ παρήχθη ἡ λεγομένη ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις· ἥτοι, ἐπειδὴ εἰς αὐτάς ἐνομίσθη ὅτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου πρέπει νὰ ἐκφέρεται κατ' αἰτιατικὴν, ἤρχισε νὰ τίθεται αἰτιατικὴ μετ' ἀπαρεμφάτου καὶ κατόπιν ῥημάτων, τὰ ὁποία δὲν συντάσσονται μὲ ἀντικείμενον κατ' αἰτιατικὴν, ἀλλὰ μὲ γενικὴν ἢ δοτικὴν, ἢ κατόπιν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἐκφράσεων: οὐ σε ἔοικε καχὼν ὡς δειδίσσεσθαι· Ὅμ. (πρβλ. ἔοικα τινι). δέομαι ὑμᾶς συγγνώμην ἔχειν (πρβλ. δέομαί τινος) Λυσ. παρήγγειλεν ὁ Κλεάρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας (πρβλ. τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγειλεν ἐξοπλιζέσθαι) Ξ. ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι Ἰσοκρ. (πρβλ. ὁμολογεῖται Κῦρος κράτιστος γενέσθαι) Ξ. κίνδυνός ἐστι πολλοὺς ἀπόλλυσθαι Ξ.

Τέλος δὲ ἤρχισε νὰ χρησιμοποιεῖται ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας, ἰδίᾳ ἐπὶ ἐμφάσεως ἢ ἀντιθέσεως: ἐμὲ παθεῖν ταῦτα, φεῦ! Αἰσχ. βουλοίμην δ' ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἄξιος ἐστί (ἐγὼ βουλοίμην - ἐμέ τυχεῖν).

§ 163. Ἀναρθρον ἀπαρέμφατον (ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐννοίας αὐτῶν, ἥτοι) ὡς ἀντικείμενον δέχονται πλεῖστα ῥήματα.

1) **Εἰδικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ λεκτικά καὶ τὰ δοξαστικά, ὡς: λέγω, φημί, ὁμολογῶ κτλ. δοκῶ, νομίζω, οἶμαι κτλ. (ἄρνησις κανονικῶς οὐ, σπανιώτερον μή): τὸν μὲν καλὸν ἀγαθὸν ἄνδρα εὐδαίμονα εἶναι φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρὸν ἄθλιον (= ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶναι) Πλ. ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὄραν θεοὺς τινας (= νόμιζε ὅτι ὁρῶσι θεοὶ τινες). ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς (ὅτι πράξεις καλῶς = ὅτι θὰ εὐτυχήσης). ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι (= ὅτι δὲν ἦσαν) Θ. ἔλεγον μηδένα ἐθέλειν ἐκόντα ἄρχειν (ὅτι κανεῖς δὲν ἤθελε) Πλ. (Βλ. καὶ § 140, Σημ. δ').

2) **Τελικὸν ἀπαρέμφατον** (κατὰ πάντα χρόνον, πλὴν μέλλοντος) ὡς ἀντικείμενον δέχονται τὰ ῥήματα τὰ ἐφετικά, τὰ κελευστικά ἢ προτρεπτικά, τὰ κωλυτικά ἢ ἀπαγορευτικά, τὰ δυνητικά καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν ὡς ἐφίεμαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ, ἐθέλω, βούλομαι, φοβοῦμαι δέδοικα (= ἐκ φόβου δὲν θέλω τι) κλπ., κελεύω, λέγω (= διατάσσω), προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω (= προσπαθῶ νὰ πείσω), ἀπαγορεύω, κωλύω, δύναμαι, ἔχω (= δύνομαι), πέφυκα (= εἶμαι πλασμένος, εἶμαι φύσει ἐπιτήδειος), ἐπίσταμαι, οἶδα (= γνωρίζω ἢ εἶμαι ἱκανός), μανθάνω κτλ. (ἄρνησις μή): Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλει. φοβοῦμαι διελέγχειν σε Πλ. ἐκέλευον σοὶ διδόναι τὰριστέϊα τοὺς στρατηγούς (= εἰς σὲ νὰ δώσουν) Πλ. οἱ Ἀθηναῖοι προεῖπον τοῖς στρατηγοῖς μὴ ναυμαχεῖν (= διέταξαν νὰ μὴ) Θ. οἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν (= νὰ κοιμηθοῦν) Ξ. τὴν τῶν κρατούντων μάθε φέρειν ἐξουσίαν (= μάθε νὰ ὑποφέρης).

Σημείωσις. Τὰ ῥήματα ὑπισχνοῦμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὁμνυμι, ἐλπίζω, προσδοκῶ κανονικῶς συντάσσονται μὲ ἀπαρέμφατον μέλλοντος χρόνου, διότι ταῦτα ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πράξιν, ἢ δὲ ἄρνησις ἐπὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τούτου κανονικῶς εἶναι μή, διότι διὰ τῶν εἰρημένων ῥημάτων ἐκφράζεται κυρίως κάποια ἐπιθυμία τοῦ ὑποκειμένου: ἐπαγγελλόμεθα Ἀριαίῳ εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείον καθιεῖν αὐτόν (= ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν ἢ νὰ τὸν καθίσωμεν) Ξ. ὤμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους (= ὅτι δὲν θὰ προδώσουν ἢ νὰ μὴ προδώσουν) Ξ. (Βλ. καὶ § 115, Σημ.).

**Τὸ ἀναρθρον ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον
Ἀπρόσωπα ῥήματα**

§ 164. 1) Ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια (ἀποκλειστικῶς ἢ) συνήθως λαμβάνονται εἰς τὸ γ' ἐνικὸν πρόσωπον ἄνευ προσωπικοῦ ὑποκειμένου, ὡς: *χρή, δεῖ, μέλει, μεταμέλει, μέτεστι, παρσκεύασται, παρσκεύαστο* κτλ. *δεῖ χρημάτων* (= ὑπάρχει ἀνάγκη χρημάτων) Δημ. *οὕτω χρή ποιεῖν* (ἐτσι πρέπει νὰ) Ξ.

Μετὰ τοῦ ἀπρόσωπου ῥήματος συνάπτεται συνήθως προσδιορισμὸς κατὰ δοτικὴν δηλῶν τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ ὅποιον ἀναφέρεται ἡ ἔννοια αὐτοῦ. (Δοτικὴ προσωπική, § 71,5): *τοῖς καλοῖς καγαθοῖς οὐδὲν δεήσει* πολλῶν γραμμμάτων (= διὰ τοὺς χρηστοὺς διόλου δὲν θὰ χρειασθοῦν πολλοὶ γραπτοὶ νόμοι) Ἰσοκρ. *μέλει μοί* τινος (= μὲ μέλει γιὰ κάτι τι). *οὐ μεταμέλοι μοι* (= δὲν μετανῶ) Πλ. *τοῖς ἄκουσιν ἁμαρτοῦσι μέτεστι* συγγνώμης Δημ. *ἐπειδὴ παρσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, ἀνήγοντο* (= ἂφ' οὗ εἶχον παρσκευασθῇ οἱ Κορίνθιοι) Θ. (Πρβλ. *μὲ μέλει, μὲ γνοιᾶζει* - τοῦ κατέβηκε νὰ, τοῦ βουλῆθηκε νὰ).

2) Μὲ τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα καὶ μὲ ἀπρόσωπες ἐκφράσεις, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἐν οὐσιαστικὸν ἢ ἀπὸ τὸ οὐδέτερον κάποιου ἐπιθέτου καὶ τὸ ῥῆμα *ἐστί*, ἢ ἀπὸ κάποιον ἐπίρρημα καὶ τὸ ῥῆμα *ἔχει*, συντάσσεται συνήθως *ἄναρθρον* ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν. Οὕτω συντάσσονται

α') μὲ *τελικὸν ἀπαρέμφατον* (§ 158) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *χρή, δεῖ, πρέπει, προσήκει, δοκεῖ* (= φαίνεται καλόν), *μέλλει* (= πρόκειται), *εἴμαρται, εἴμαρτο, ἔστι, ἔνεστι, πάρεστι, οἶόν τέ ἐστι* (= εἶναι δυνατόν), *ἔξεστι* (= ἐπιτρέπεται), *ἐγγχωρεῖ, ἐνδέχεται, συμβαίνει* κλπ. καὶ αἱ ἀπρόσωπαι φράσεις *καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει*, κλπ. *ἀνάγκη* (ἐστί), *ὥρα* (ἐστί), *καιρός* (ἐστί), *ἄξιόν* (ἐστί), *δυνατόν* (ἐστί), *ἀδύνατόν* (ἐστί), *ῥῥδιόν* (ἐστί), *χαλεπόν* (ἐστί), *εἰκός* (ἐστί = φυσικὸν ἢ ἐπόμενον εἶναι) κλπ. (ἄρνησις *μή*): *δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα μάλλον ἢ τοὺς πολεμίους* (= πρέπει νὰ φοβῆται ὁ στρατιώτης) Ξ. *ἐδοξεν αὐτοῖς προῖναι* (= τοὺς ἐφάνη καλὸν νὰ προχωρήσουν) Ξ. *ἔστιν ἰδεῖν* (= εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις) Ξ. *ὕμιν εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι* (= σεῖς μπορεῖτε νὰ καταστήτε εὐδαίμονες) Δημ. *νῦν ἔξεστιν ὕμιν εὐεργέτας φανῆναι τῶν Λακεδαιμονίων* Ξ. *τῷ ἐσθλῷ ἐγγχωρεῖ κακῷ γενέσθαι* Πλ. (§ 162) - *ὥρα ἀπιέναι* Πλ. *δίκαιον εὔ πράττοντα μεμνησθαι* Θεοῦ (= δίκαιον εἶναι... νὰ ἐνθυμῆται τις) Μεν.

β') μὲ *ειδικὸν ἀπαρέμφατον* (§ 153) τὰ ἀπρόσωπα ῥήματα *λέγεται*,

ὁμολογεῖται, ἀγγέλλεται, ἄδεται, θρυλεῖται, νομίζεται, δοκεῖ (= φαίνεται, νομίζεται) κ.ά.: *ὁμολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι* (= ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν ἐστὶ) Ἰσοκρ. *ἔπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἶναι* (= μοῦ ἐφάνη ὅτι ἦτο) Πλ.

Σημείωσις. Πολλάκις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου προσωπικῆς σύνταξης καὶ οὕτως ἐξαίρεται μᾶλλον τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει, ὅ,τι σημαίνει τὸ ἀπαρέμφατον: πολλοῦ *δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι* (= πολὺ ἀπέχω ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νᾶ κτλ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: πολλοῦ *με δεῖ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι*) Πλ. *ὦ Πρόδικε, δίκαιος εἰ βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ* (= ἔχεις ἡδικὴν ὑποχρέωσιν νᾶ κλπ. Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: *ὦ Πρόδικε, δίκαιόν ἐστί σε βοηθεῖν τῷ ἀνδρὶ*) Πλ. *δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι πρὸς ταῦτα.* (Ἡ ἀπρόσωπος σύνταξις θὰ ἦτο: *δίκαιόν ἐστι ἀπολογήσασθαι με πρὸς ταῦτα*) Πλ.

Ἡ προσωπικὴ σύνταξις εἶναι συνήθης ἐπὶ τοῦ *δοκεῖν*, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται μὲ τὴν σημασίαν τοῦ *φαίνεσθαι* ἢ *νομίζεσθαι*: *ἔδοξεν αὐτῷ σκηπτὸς πεσεῖν* (= τοῦ ἐφάνη πῶς ἔπεσε κεραυνός) Ξ.

2. Ἡ μετοχή

§ 165. 1) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὁμῶς δηλοῖ καὶ χρόνον καὶ διάθεσιν, ὅπως τὸ ρῆμα. (πρβλ. λύων, λύουσα, λῦον· λυόμενος, λυομένη, λυόμενον - λύσας, λύσασα, λῦσαν· λυθεῖς, λυθεῖσα, λυθὲν κλπ.).

Ἡ ῥηματικὴ φύσις τῆς μετοχῆς καταφαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τούτου, ὅτι δύναται νὰ συνάπτεται μετ' αὐτῆς τὸ δυνητικὸν μόριον *ἄν*: *ἐνθ' ἐνδὲ ἄνδρες οὔτε ὄντα οὔτε ἄν γενόμενα λογοποιούσιν* (= ἂ οὔτε ἔστιν οὔτε ἄν γένοιτο) Θ. *Φίλιππος ἐλὼν Ποτίδαιαν καὶ δυνηθεὶς ἄν αὐτὸς ἔχειν, εἴπερ ἐβουλήθη, παρέδωκε* (= εἰ καὶ ἡδυνήθη ἄν αὐτὸς ἔχειν) Δημ. (Πρβλ. § 157,1 καὶ 2).

2) Ἡ μετοχὴ χρησιμοποιεῖται

α') ὅπως πᾶν ἐπίθετον, ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἢ ὡς κατηγορούμενον ἢ κατηγορηματικὸς προσδιορισμός. (*Επιθετικὴ μετοχὴ* - *κατηγορηματικὴ μετοχὴ*).

β') ὡς ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμός. (*Ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ*).

§ 166. *Ἐπιθετικὴ μετοχὴ.* 1) Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἄρθρον, δύναται δὲ νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν

εἰσαγομένην μὲ τὸ *ὅς ἢ ὅστις*, (διὸ λέγεται καὶ ἀναφορικὴ μετοχή): οἱ νῦν ὄντες ἄνθρωποι (= οἱ ἄνθρωποι, οἱ νῦν εἰσιν). Κλέαρχος ἐπολέμοι τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι (= οἱ ὧκουν) Ξ.

2) Ἡ σύναρθρος ἐπίθετικὴ μετοχή, ὅπως καὶ πᾶν σύναρθρον ἐπίθετον, δύναται νὰ λαμβάνεται καὶ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ: ὁ *ἡδιστα ἐσθίων* ἡκιστα ὀψου δεῖται (= πᾶς ὅστις ἡδιστα) Ξ. (Πρβλ. § 26).

§ 167. Κατηγορηματικὴ μετοχή. Ἡ μετοχή ὡς κατηγορούμενον ἢ ὡς κατηγορηματικὸς προσδιορισμὸς (§ 27) δύναται νὰ ἀναφέρεται ἢ εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος ἢ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: ἐγὼ διατελῶ ταῦτα *νομίζων* Ξ. ὁρῶ σε *φυλαττόμενον* Ξ.

Α') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ὑποκείμενον αὐτῶν συντάσσονται

1) τὸ ῥῆμα *εἶναι* καὶ ῥήματα ἢ φράσεις πού σημαίνουν ἰδιαίτερον τινα ὀρισμένον τρόπον τοῦ *εἶναι*, ὡς *τυγχάνω* (= τυχαίνω, κατὰ τύχην εἶμαι, καὶ ἔπειτα = εἶμαι, ἀπλῶς), *λανθάνω* (= μένω ἀπαρτήρητος, εἶμαι κρυμμένος), *φαίνομαι*, *φανερὸς εἰμι*, *δῆλός εἰμι* (= εἶμαι φανερός, εἶναι φανερόν ὅτι ἐγώ...), *οἶχομαι* (= ἔχω ἀπέλθει, εἶμαι φευγᾶτος), *φθάνω* (= ἔρχομαι πρωτύτερα, προφτάνω), *διάγω*, *διαγίγνομαι*, *διατελῶ* (= περνώ τὸν καιρὸν, εὐρίσκομαι διαρκῶς εἰς...). Ἐπὶ τούτων συνήθως ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα, τὸ δὲ ῥῆμα τὸ δευτερεῦον, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μετάφρασιν τὸ μὲν ῥῆμα δύναται νὰ ἀποδίδεται μὲ ἐπίρρημα ἢ κάποιαν ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ δύναται νὰ μετατρέπεται εἰς ῥῆμα: *πατρικὸς ἡμῖν φίλος τυγχάνεις ὦν* (= τυχαίνει νὰ εἶσαι, κατὰ τύχην εἶσαι) Πλ. ἐγὼ *ὠχόμεν ἁπίων οἶκαδε* (= ἀνεχώρησα κι ἐπῆγα, ἀνεχώρησα κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπίτι μου) Πλ. οὕτω τὸ ἐν *Θετταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στράτευμα* (= ἐτρέφετο λάθρα) Ξ. *δῆλος εἶ οὐκ ἐντετυχηῶς τῷ ἀνδρὶ* (= προφανῶς δὲν ἔχεις...) Πλ. *πλείστου δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὅς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν* (= ὅστις πρῶτος εὐεργετεῖ...) Ξ. *ἐπτά ἡμέρας πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν* (= διαρκῶς ἐμάχοντο) Ξ.

2) τὰ *ψυχικοῦ* πάθους σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: *χαίρω*, *ἡδομαι*, *βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω*, *ἀγανακτῶ*, *ἄχθομαι* (= δυσσαρεστοῦμαι), *αἰσχύνομαι*, *μεταμέλομαι* κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ πού ἢ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα): ὁ *Εὐθύδημος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα* (= πού ἄκουε, νὰ ἀκούῃ) Ξ. *ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ*

κτήματα ἀπολωλεκότες Θ. τοῦτο οὐκ αἰσχύνομαι λέγων (= πού τὸ λέγω, νὰ τὸ λέγω) Ξ. οἱ Ἀθηναῖοι μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι Θ.

3) τὰ ἐνάρξως, λήξεως, ἀνοχῆς, καρτερίας καὶ καμάτου σημαντικὰ ῥήματα, ὡς: ἄρχομαι, ἄρχω, ὑπάρχω (= ἀρχίζω πρῶτος), παύομαι, λήγω, ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομένω, ἀπαγορεύω (ἀόρ. ἀπείπον, πρκμ. ἀπείρηκα), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς λέγων (= θὰ ἀρχίσω νὰ λέγω, ἦτοι θὰ ἀρχίσω τὴν ἐξέτασίν μου ἀπὸ) Πλ. Σωκράτης οὐδέποτε ἔληγε σκοπῶν, τί ἕκαστον εἶη τῶν ὄντων (= ποτὲ δὲν ἔπαυε νὰ ἐξετάζη) Ξ. οὐκ ἠνέσχετο σιγῶν Ἡρόδ. οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει ὠφελούμενος Πλ. ἀπείρηκα ἥδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων (= ἔγω ἀποκάμει πλέον νά...) Ξ.

Σημείωσις. Τὸ ἐνεργητικὸν παύω συντάσσεται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ: οἱ περὶ Σαλαμίνα καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τοὺς Ἑλλήνας ἔπαυσαν φοβουμένους πλῆθος νεῶν τε καὶ ἀνδρῶν (= τοὺς ἔπαυσαν νὰ φοβοῦνται, τοὺς ἔκαμαν νὰ μὴ φοβοῦνται πλέον) Πλ.

4) τὰ ῥήματα εὖ ἢ καλῶς ποιεῖν, κακῶς ποιεῖν, ἀδικεῖν, χαρίζεσθαι ἢ χάριν φέρειν, νικᾶν, κρατεῖν, ἡττᾶσθαι, λείπεσθαι (= ὑπολείπεσθαι, ὑστερεῖν) κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ καὶ ἢ πού ἢ νὰ ἢ μὲ τὸ νὰ ἢ εἰς τὸ νὰ κ.ἄ.τ. καὶ μὲ τὸ οἰκεῖον ῥήμα): εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με (= καλὰ ἔκαμες, καὶ μοῦ τὸ θύμιες, καλὰ ἔκαμες πού μοῦ κτλ.) Πλ. ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδὰς λύοντες Θ. ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (= κάνε μου τὴ χάρη νὰ) Πλ. τοὺς φίλους πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν (= νὰ τοὺς νικᾷς εἰς τὸ νὰ τοὺς εὐεργετῇς) Ξ. τούτου οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιῶντες (αὐτὸν) (= δὲν θὰ φανῶμεν κατώτεροι εἰς τὸ νὰ τὸν εὐεργετοῦμεν) Ξ.

Β') Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν ἀναφερομένην ἄλλοτε μὲν εἰς τὸ ὑποκείμενον, ἄλλοτε δὲ εἰς τὸ ἀντικείμενον αὐτῶν συντάσσονται τὰ ῥήματα

1) τὰ αἰσθήσεως, γνώσεως, μαθήσεως καὶ μνήμης σημαντικὰ, ὡς: αἰσθάνομαι, ὁρῶ, περιορῶ (= ἀνέχομαι, ἐπιτρέπω), ἀκούω, πυνθάνομαι, εὐρίσκω, καταλαμβάνω (= εὐρίσκω), οἶδα, ἐπίσταμαι γινώσκω, ἄγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ τὸ πῶς ἢ νὰ ἢ πού νὰ καὶ τὸ οἰκεῖον

ῥῆμα): ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες περιγενέσθαι (= ὅτι εἴμεθα, πῶς εἴμεθα) Θ. ὁρῶμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε (= ὅτι εἶναι) Ξ. οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικά (= δὲν γνωρίζομεν κανένα πού νά ἔχη ὑπάρξει ἀγαθός) Πλ. καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθήμενους (= τοὺς βρῖσκουν νά κάθωνται) Ξ. μέμνημαι τοιαῦτα ἀκούσας σου (= ὅτι ἄκουσα). μέμνημαι καὶ τοῦτό σου λέγοντος (= πῶς ἐσύ ἔλεγες) Ξ.

2) τὰ δείξεως, ἀγγελίας καὶ ἐλέγχου σημαντικά, ὡς δείκνυμι, δηλῶ, (ἀπο)φαίνω, ἀγγέλλω, (ἐξ)ελέγχω κ.ἄ.τ. (Εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν ἡ μετοχὴ ἀποδίδεται μὲ τὸ ὅτι ἢ πῶς καὶ τὸ οἰκτεῖον ῥῆμα): ἐν τῷδε δείξω σοφὸς γεγώς (= ὢν = ὅτι εἴμαι) Εὐρ. ἀποδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον (= ὅτι παρουσιάζει) Δημ. ἀπηγγέλη Φίλιππος Ἡραῖον τείχος πολιορκῶν (= ὅτι ὁ Φ. ἐπολιορκεῖ) Δημ. βασιλεῖ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα (= ὅτι ἐπεστράτεψε) Ξ. ῥαδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος (= ὅτι ψεύδεται) Δημ.

Σημείωσις α' Μετὰ τὸ ῥῆμα συνειδέναι, ὅταν μὲν τοῦτο συνεκφέρεται μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (σύνοιδα ἑμαυτῷ, σύνισμεν ἡ μῖν αὐτοῖς κλπ. = γνωρίζω καλῶς καὶ εἶμαι πεπεισμένος κλπ.), ἀκολουθεῖ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἢ κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδή μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος) ἢ κατὰ δοτικὴν (συμφωνοῦσα δηλαδή μὲ τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν): ἐγὼ γάρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοιδα ἑμαυτῷ σοφὸς ὢν (= γνωρίζω καλὰ καὶ εἶμαι πεπεισμένος πῶς δὲν εἶμαι) Πλ. ἑμαυτῷ ξυνήδειν οὐδὲν ἐπισταμένῳ Πλ.

Ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα συνειδέναι ἔχῃ ἀντικείμενον ἄλλο ὄνομα καὶ ὄχι τὴν αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν (ὅποτε σύνοιδά τινα = γνωρίζω καλῶς μετὰ τινος καὶ δύναμαι νά μαρτυρήσω), τότε κανονικῶς ἀκολουθεῖ μετ' αὐτὸ κατηγορηματικὴ μετοχὴ κατὰ δοτικὴν: οὗτοι ξυνίσασι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι (= ὅτι ὁ μὲν Μέλητος ψεύδεται κλπ.) Πλ.

Σημείωσις β' Τὰ ῥήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι συντάσσονται κατὰ τρεῖς τρόπους, ἥτοι: 1) μὲ γενικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦται ἄμεσος ἀντίληψις, 2) μὲ αἰτιατικὴν καὶ κατηγορηματικὴν μετοχήν, ὅταν δηλοῦται ἔμμεσος ἀντίληψις καὶ 3) μὲ αἰτιατικὴν καὶ (εἰδικὴν) ἀπαρέμφατον, ὅταν δηλοῦται ἐν ἀβέβαιον γεγονός, κάποια φήμη: ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου (= τὸν

ἤκουσα μέ τὰ αὐτιά μου νά συζητῇ ἢ ποῦ συνεζήτει κλπ.) **Ξ. ἤκουσε**
Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα (= ἤκουσε ἀπό ἄλλους ὅτι ὁ Κ. ἦτο) **Ξ. ἀκούω**
κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον

εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας (= ἀκούω νά λένε πῶς ὑπάρχουν) **Ξ.**
ἤσθηται πώποτε μου ἢ ψευδομαρτυροῦντος ἢ συκοφάντοῦντος; Ξ.
Αριαῖος ὡς ἤσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν Ξ. ἤσθανετο αὐτούς
μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρείῳ δύνασθαι (= εἶχε τήν γνώμην ὅτι) **Θ.**

Ὅμοίως μέ διαφορὰν σημασίας συντάσσονται ἄλλοτε μέ μετοχήν καί
ἄλλοτε μέ ἀπαρέμφατον καί ἄλλα ῥήματα, ὡς:

	μετὰ μετοχῆς	μετ' ἀπαρεμφάτου
ἄρχομαι...	= ἀρχίζω νά, εὐρίσκομαι εἰς τήν ἀρχήν μιᾶς ἐνεργείας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τήν συνέχισιν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος: ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων (=κατὰ πρῶτον θὰ διδάξω).	= ἀρχίζω νά, πρώτην φοράν καταπιάνομαι ἀπὸ κάτι τι: πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν; (= νὰ σὲ διδάσκη) Ξ.
φαίνομαι	=ἀποδεικνύομαι, εἶναι φανερόν ὅτι, προφανῶς: φανήσεται ταῦθ' ὁμολογητικῶς (=θὰ ἀποδειχθῇ ὅτι κλπ.).	= φαίνομαι πώς, παρέχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι: ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Ξ.
αἰδοῦμαι... αἰσχύνομαι...	=ἐντρέπομαι πού, μὲ ἐντροπὴν μου κάμνω τι: αἰσχύνομαι λέγων τοῦτο (= πού τὸ λέγω).	= ἐντρέπομαι νά, ἀπὸ ἐντροπὴν μου δὲν κάμνω τι, αἰσχύνομαι εἰπεῖν τὰληθῆ (=νὰ εἴπω) Πλ.
γινώσκω... ἐπίσταμαι...	= γνωρίζω ὅτι, ἐννοῶ ὅτι. = γνωρίζω, ἠξεύρω ὅτι: Περικλῆς ἔγνω τὴν εἰσβολὴν ἐσομένην Θ. τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα Ξ.	= ἀποφασίζω νά, κρίνω ὅτι.- ἠξεύρω νά: ὁ Ἀγηςίλαος ἔγνω διώκειν τοὺς προσκειμένους Ξ. ὁ Φαρνάβαζος ἔγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν Ξ. ἐπίσταμαι θεοὺς σέβειν Εὐρ.
οἶδα...	= γνωρίζω ὅτι: οἱ Ἕλληνες οὐκ ᾔδεσαν Κῦρον τεθνηκότα (= ὅτι εἶχε φονευθῇ) Ξ.	=γνωρίζω νά, ἠξεύρω νά: οἶδα μάχεσθαι (= νὰ μάχωμαι).

μαθαίνω...	= μαθαίνω ὅτι, καταλαβαίνω πώς: ὁ βασιλεὺς, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις Ἡρόδ.	= μαθαίνω νά: τοὺς προδότας μισεῖν ἔμαθον Αἰσχ.
μέμνημαι...	= ἐνθυμούμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ξ.	= ἐνθυμούμαι ὅτι: μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου. Ξ.
ἐπιλανθάνομαι	= λησμονῶ ὅτι, πώς: ἐπιλελήσμεθα γέροντες ὅτες.	= λησμονῶ νά: ἐπελαθόμεθα εἰπεῖν.

§ 168. 1) Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἄλλοτε μὲν ἔχει ὑποκείμενον αὐτῆς ὄνομα ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **συνημμένη** ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ, ἄλλοτε δὲ ἔχει ὅλως ἰδιαίτερον ὑποκείμενον, ἥτοι ὄνομα ποῦ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν πρότασιν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει, καὶ τότε λέγεται **ἀπόλυτος**.

Ἡ ἀπόλυτος μετοχὴ καانونικῶς ἐκφέρεται κατὰ πῶσιν γενικήν. (Γενική ἀπόλυτος): Θεοῦ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει φόβος, καὶ μὴ διδόντος οὐδὲν ἰσχύει πόνος Μεν.

2) Καὶ ἡ συνημμένη καὶ ἡ ἀπόλυτος ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ ἀναλόγως τῆς ἰδιαίτερας σημασίας αὐτῆς εἶναι.

α) **αἰτιολογική**: (ἄρνησις οὐ· πρβλ. § 141). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην τοῦ ἅτε (δῆ), οἷα (δῆ), οἷον (δῆ) ἐπὶ πραγματικῆς αἰτίας, ἢ τοῦ ὡς ἐπὶ αἰτίας κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως: ὁλεῖσθε ἡδικοκῆτες τὸν ἄνδρα τόνδε Σοφ. ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον Ξ. ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δ' οὐ κατεῖχον (= διότι ἐνόμιζον ὅτι κατεῖχον) Ξ. ἐνταῦθα δῆ, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν (= ἐπειδὴ, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀ.) Ξ.

β) **τελική**: (ἄρνησις μή· πρβλ. § 142 καὶ § 157,1). Ὡς τοιαύτη λαμβάνεται μόνον ἡ μετοχὴ τοῦ μέλλοντος, συνήθως μετὰ τὰ ῥήματα τὰ κινήσεως σημαντικὰ ἢ καὶ μετὰ ἄλλα ῥήματα, ἀλλὰ τότε μετὰ τὸ μόριον ὡς πρὸ αὐτῆς: ἐς Δελφούς **χρησόμενος** τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται (= ἵνα χρήσῃται) Ἡρόδ. ἐπεμψέ τινα **ἐροῦντα** (= ἵνα εἴπῃ) οἱ Ἀθηναῖοι **παρεσκευάζοντο** ὡς **πολεμήσοντες** (= μετὰ σκοπὸν νὰ πολεμήσουν) Θ.

γ) **χρονική**: (ἄρνησις οὐ ἢ μή· πρβλ. § 147). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφεστέρα μετὰ τὴν προσθήκην κάποιου χρονικοῦ ἐπιρρήματος,

ὥς: ἅμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξύ, ἔτι κ.ἄ.τ.: ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι (= ὅτε ἤρίστα ὁ Ξ.). Ξ. ἠναγκάζοντο **φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι** (= ἐνῶ συγχρόνως ἐφευγον) Ξ. **πολλαχοῦ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ** (= στὸ μεταξύ ἐκεῖ ποῦ ἔλεγα) Πλ. **δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλευέται. ταῦτα ἦν ἐπὶ δημοκρατουμένης τῆς πόλεως** (= ὅτε ἔτι ἐδημοκρατεῖτο ἡ πόλις) Πλ.

δ) **ὑποθετική**: (ἄρνησις μὴ: πρβλ. § 144 κ.ἑ.): **δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θειοῦς** (= ἐὰν δράσης): **οὐκ ἂν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν** (= εἰ μὴ κάμοις). **θεοῦ θέλοντος καὶ ἐπὶ ριπὸς πλεοῖς** (= εἰ θεὸς ἐθέλοι).

ε) **παραχωρητική** ἢ **ἐνδοτική**: (ἄρνησις οὐ. πρβλ. § 146). Ταύτης ἡ σημασία καθίσταται σαφέστερα μὲ τὴν προσθήκην τοῦ ἐπιδοτικού καὶ ἢ τοῦ καίπερ, (σπανίως τοῦ καίτοι), εἰς δὲ τοὺς ποιητὰς τοῦ πέρ, (τοῦ ὁποίου ἀρχικὴ σημασία εἶναι πολὺ): **πολοὶ ὄντες εὐγενεῖς, εἰσὶ κακοὶ** (= ἂν καὶ εἶναι) Εὐρ. **οἵπερ πρόσθεν προσεκύουν Ὀρόνταν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο** Ξ. **εἰσὴλθετε ὑμεῖς καίπερ οὐ διδόντος τοῦ νόμου Δημ. οὐ τι δυνήσσαι, ἀχνύμενός περ, χραισμεῖν** (= ἂν καὶ θὰ λυπῆσαι πολὺ) Ὅμ.

στ) **τροπική**: (ἄρνησις οὐ). Συνήθως κατ' ἐνεστώτα: **εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων, οἱ ληζόμενοι ζῶσι** (= διὰ τῆς ληστείας) Ξ. **τοῖς ἱππεῦσιν εἶρητο θαρροῦσι διώκειν** (= θαρροῦντες, μὲ θάρρος) Ξ. (πρβλ. παίζοντα ἢ παίζοντας, γελῶντα ἢ γελώντας, περπατῶντα ἢ περπατώντας κ.τ.τ.). Συνηθέστατα λαμβάνεται ὡς τροπικὴ ἢ μετοχὴ ἔχων, (ἔχουσα, ἔχον = μέ): **ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας** (= μὲ ὀλίγα πλοῖα) Ξ.

Σημείωσις. Ἡ τροπικὴ μετοχὴ δύναται πολλάκις νὰ ἀποδίδεται εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν μὲ τὸ οἰκτεῖον ρῆμα καὶ τὸν σύνδεσμον καί: **ληζόμενοι ζῶσι** (= ληστεύουν καὶ ζοῦν) **Κότυν εὖ ποιῶν ἀποκτίνυσιν ὁ Πύθων** (= καλὰ ἔκαμε καὶ τὸν ἐφόνευσεν) Δημ.

§ 169. Αἰτιατικὴ ἀπόλυτος. 1) Τῶν ἀπροσώπων ῥημάτων καὶ τῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων (§ 164 κ.ἑ.) ἡ μετοχή, ὅταν λαμβάνεται ἀπολύτως, ἐκφέρεται κατὰ πτώσιν αἰτιατικὴν ἐνικοῦ (καὶ σπανιώτερον πληθυντικοῦ): **δέον, ὄν, παρόν, ἐξόν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέлон, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον κλπ.** - **δυνατόν ὄν, οἶόν τε ὄν, ἀδύνατον ὄν, ῥᾶδιον ὄν, ἀδηλόν ὄν κλπ.**: **πολλάκις πλεονεκτῆσαι ὑμῖν ἐξόν οὐκ ἡδελήσατε** (=

ἐνῷ ἦτο εἰς σᾶς δυνατὸν) Δημ. δῆλον ὅτι οἶσθα (τίς τοὺς νεωτέρους βελτίους ποιεῖ), μέλον γέ σοι (= ἀφοῦ βέβαια σὲ μέλει γι αὐτὸ) Πλ. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν (= ἐπεὶ ταῦτα ἔδοξε = ἀφοῦ ἀπεφασίσθησαν ταῦτα) Ξ. **προσταχθὲν αὐτῷ ἀναγράψαι τοὺς νόμους τοὺς Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε** (= ἐνῷ ἔδόθη εἰς αὐτὸν διαταγὴ) Λυσ. παρεκελεύοντο κραυγῇ οὐκ ὀλίγη χρόμενοι **ἀδύνατον ὅν** ἐν νυκτὶ ἄλλω τῷ σημεῖναι (= ἐπειδὴ ἦτο ἀδύνατον) Θ.

2) Κατ' αἰτιατικὴν ἀπόλυτον λαμβάνεται ἐνίοτε καὶ προσωπικῶν ῥημάτων ἢ μετοχῇ, ἀλλὰ τότε προτάσσεται αὐτῆς πάντοτε τὸ μόριον ὡς: **τοὺς υἱεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἵργουσιν ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἄσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν** (= διότι κατὰ τὴν γνώμην τῶν εἶναι κλπ.) Ξ.

Σημείωσις α΄: Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος, ἥτοι ἡ ἐκφορὰ τῆς μετοχῆς κατὰ γενικὴν ἀπολύτως, δὲν ὑπῆρχεν ἀρχῇθεν εἰς τὴν γλῶσσαν μας, ἀλλ' ἀνεπτύχθη κατόπιν ἐξ ἀποσπάσεως, ὅπως καὶ ἡ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις (§ 162, Σημ.). Ποικίλαι δὲ συντάξεις κατὰ γενικὴν ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γενικῆς ἀπολύτου. Οὕτω π.χ. εἰς τὴν πρότασιν **λέγοντος ἐμοῦ ἀκροῶνται οἱ νέοι** (πρβλ. Πλάτ. Ἀπολ. 37), ἡ γενικὴ ἐμοῦ μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν λέγοντος εἶναι ἀντικείμενον κατὰ γενικὴν εἰς τὸ ἀκροῶνται (§ 67, 4 = ὁμιλοῦντα ἐμὲ μὲ ἀκούειν οἱ νέοι). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν **Σαρπηδόνη δ' ἄχος γένετο Γλαύκου ἀπιόντος** (Ομ. Μ 392) ἡ γενικὴ **Γλαύκου** μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν ἀπιόντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν (τῆς αἰτίας) εἰς τὸ ἄχος γένετο (= εἰς τὸν Σαρπηδόνα λύπη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Γλαῦκον ἢ γιὰ τὸν Γλαῦκον, ποὺ ἀπῆρχετο § 91, 3). Εἰς δὲ τὴν πρότασιν, τέλος: **ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος** (Θουκ. 2, 32) ἡ γενικὴ τοῦ θέρους τούτου μὲ τὸν μετοχικόν της προσδιορισμὸν τελευτῶντος εἶναι προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν τοῦ χρόνου (§ 91, 2 = ἐτειχίσθη δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη κατὰ τοῦτο τὸ θέρος, ὅτε ἐτελεύτα).

Ἀλλ' εἰς τὰς τοιαύτας προτάσεις εὐκόλουν ἦτο ἡ μετοχῇ, ἡ ὁποία ἐκφράζει τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ νοήματος, τὸ ὁποῖον ἐκφράζεται δι' ὁλοκληροῦ τοῦ κατὰ γενικὴν προσδιορισμοῦ (λέγοντος ἐμοῦ-Γλαύκου ἀπιόντος - τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος), νὰ νοῆται ὡς ἀποτελοῦσα αὐτὴ τὸ κύριον μέρος αὐτοῦ μὲ τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος (ἐμοῦ - Γλαύκου - τοῦ θέρους τούτου) ὡς ὑποκείμενον αὐτῆς, ὁ δὲ ὅλος κατὰ

γενικὴν προσδιορισμὸς νὰ νοῆται ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητος (ἐνῶ ἐγὼ λέγω, ἀκούουν οἱ νέοι - ὁ δὲ Σαρπηδὼν ἐλυπήθη, ὅτε ὁ Γλαῦκος ἀπῆρχετο - ὅτε δὲ τὸ θῆρος τοῦτο ἐτελείωνε, ἐτειχίσθη ἡ Α.). Κατὰ τὰ τοιαῦτα δὲ παραδείγματα ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται κατόπιν ἡ γενικὴ τῆς μετοχῆς ἀπολύτως, ἥτοι χωρὶς νὰ εἶναι (ὅπως εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὑποκείμενον αὐτῆς τὸ ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως ἢ κάποιος προσδιορισμὸς κατὰ γενικὴν εἰς ἓνα ἄλλον ὅρον αὐτῆς πρὸλ. π.χ. τοῦτο λέγοντος Ξενοφώντος πτάρνυται τις Ξ.

Ὅμοιως παρήχθη καὶ ἡ αἰτιατικὴ ἀπόλυτος μετοχῶν ἀπροσώπων ῥημάτων ἢ ἀπροσώπων ἐκφράσεων δι' ἀποσπάσεως ἀπὸ φράσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ μετοχὴ κατ' οὐδέτερον γένος ἦτο παράθεσις, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει ὁλόκληρον πρότασιν (§ 23), ὡς π.χ. δῆλον ὅτι οἶσθα τοῦτο μέλον γέ σοι (= πρᾶγμα ὃ μέλει γέ σοι) Πλ. οὐκ ἐσώσασμέν σε, οἶόν τε ὅν καὶ δυνατόν (= οὐκ ἐσώσασμέν σε, καὶ οὐκ ἐπράξαμεν ἔργον οἷόν τε ὅν κλπ. = ἔργον, ὃ οἶόν τε ἦν κλπ.) Πλ. (πρὸλ. ἢ τις Ἀχαιῶν ῥίψει χειρὸς ἐλὼν ἀπὸ πύργου, λυγρὸν ὄλεθρον = παρέχων οὕτω λυγρὸν ὄλεθρον Ἰλ. Ω 735).

Σημείωσις β'. Περὶ ὀνομαστικῆς ἀπολύτου βλ. Σχῆμα ἀνακόλουθον.

Σύνδεσις μετοχῶν πρὸς ἀλλήλας.

§ 170. Δύο ἢ περισσότεραι μετοχαὶ ὁμοιόπτωτοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν

1) συνδέονται μεταξύ των διὰ παρατακτικῶν συνδέσμων, ὅταν εἶναι ὁμοειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως: οὗτοι προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν Ξ. Κλέαρχος ἤδει καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὄντας Ξ.

2) ἐκφέρονται ἀσυνδέτως

α) ὅταν εἶναι ἑτεροειδεῖς, ἥτοι ὅταν προσδιορίζουν κατὰ διάφορον τρόπον τὸ ῥῆμα ἢ ἄλλον τινὰ ὅρον τῆς προτάσεως: προϊόντες λελήθαμεν ἀμφοτέρων εἰς τὸ μέσον πεπτωκότες Πλ. (Ἡ πρώτη μετοχὴ χρονικὴ, ἡ δευτέρα κατηγορηματικὴ).

β) ὅταν ἡ μία προσδιορίζῃ τὴν ἄλλην: Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον Ξ. (= υπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συνέλεξε στράτευμα, καὶ συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει).

Ἡ ἐτέρα ἐκ τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δυνατὸν νὰ ἀποτελεῇ μετὰ τοῦ ρήματος μίαν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ἡ ἐτέρα: ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων κινδυνεύουσα διατετέλεκεν Δημ. (Πρβλ. ἡ πόλις ἀγωνιζομένη περὶ πρωτείων ἀεὶ ἐκινδύνευεν).

γ) κατὰ τὸ ἀσύνδετον σχῆμα, χάριν ἐμφάσεως: τὰ δέκα τάλαντα ὀρώντων, φρονούντων, βλεπόντων ἔλαθον ὑμῶν ὑφελόμενοι Αἰσχίν.

3. Ρηματικά ἐπίθετα εἰς - τος καὶ - τέος.

§171. 1) Τὰ εἰς - τος, (- τη, - τον) ρηματικά ἐπίθετα (τὰ ὁποῖα ἀρχῇθεν ἐλαμβάνοντο ἀδιαφόρως καὶ μὲ ἐνεργητικὴν καὶ μὲ παθητικὴν διάθεσιν), σημαίνουν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν

α) ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμένου ἢ τοῦ ἐνεστώτος ἢ ἀορίστου, ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου: λυτός (=λελυμένος), γραπτός (=γεγραμμένος), δυνάτος (=δυνάμενος, ἰσχυρός), ῥυτός (=ὁ ῥέων), θνητός (=ὁ θνήσκων, ὁ ὑποκείμενος εἰς θάνατον), ἀπρακτός (=ὁ μὴ πράξας), ἀστράτευτος (=ὁ μὴ στρατευσάμενος)· (πρβλ. τὰ σημερινά: κλειστός, στρωτός - νερό καυτό = ποὺ καίει, ἀνύπαρκτος = ὁ μὴ ὑπάρχων - ἀπρογευματίστος - ὁ μὴ προγευματίσας).

β) τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὁρατός (=ὁ δυνάμενος ὁρᾶσθαι), βατός (=ὁ δυνάμενος βαίνεσθαι), τρωτός (=ὁ δυνάμενος τινρώσκεσθαι).

Ἡ τοιαύτη σημασία τῶν εἰς - τος, προῆλθε κυρίως ἐκ τῶν ἀντιθέτων: ὁράτος, ἄβατος, ἄτρωτος κλπ. (ἄτρωτος, κυρίως = ὅστις δὲν ἐτρώθη ἀκόμῃ· ἔπειτα = ὁ μὴ δυνάμενος νὰ τρωθῇ).

γ) τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: θαυμαστός (=ἄξιοθαύμαστος), ἐπαινετός (=ἄξιος ἐπαινεῖσθαι), μεμπτός (=ἄξιος νὰ τύχῃ μομφῆς): ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτός ἀνθρώπῳ Πλ.

2) Τὰ εἰς - τέος, (- τέα, - τέον) ρηματικά ἐπίθετα: (εὐχρηστα εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἰδίᾳ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν) σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα: ὁ ποταμὸς ἐστὶν ἡμῖν διαβατέος (=ὁ φείλομεν νὰ διαβῶμεν τὸν ποταμὸν) Ξ. οἰστέον τὴν τύχην (=δεῖ φέρειν τὴν τύχην) Βύρ. (Πρβλ. μαθητῆς ἐπανεξεταστέος, ἐνοίκιον προπληρωτέον, ἀφαιρετέος, διαιρετέος κλπ.).

§172. Μὲ τὰ εἰς - τέος, (-τέα, - τέον), ρηματικά ἐπίθετα εἶναι συνήθεις δύο συντάξεις, ἥτοι:

1) ἀπρόσωπος σύνταξις, ὅταν ἐξαίρεται ἡ πράξις, ἡ ὁποία ὀφείλει

νά γίνη. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον τίθεται κατ' οὐδέτερον γένος ἐνικοῦ (ἢ σπανιώτερον πληθυντικοῦ) ἀριθμοῦ, τὸ δὲ ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνη ἢ πράξις, τίθεται ὡς ἀντικείμενον αὐτοῦ: τοὺς φίλους εὐεργετητέον (ἐστίν) (=δεῖ εὐεργετεῖν τοὺς φίλους) Ξ. μεδεκτέον (ἐστὶ) τῶν πραγμάτων πλείοσιν (=δεῖ πλείονας μετέχειν τῶν πραγμάτων) Θ. πειστέον (ἐστὶ) τῷ νόμῳ (=δεῖ πείθεσθαι τῷ νόμῳ) Πλ.

2) *προσωπικὴ σύνταξις*, ὅταν ἐξαιρέται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ πάθῃ. Κατὰ τὴν τοιαύτην σύνταξιν ἐκείνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ γίνη ἢ πράξις, τίθεται κατὰ πτώσιν ὀνομαστικὴν, τὸ δὲ ῥηματικὸν ἐπίθετον συμφωνεῖ μὲ αὐτὸ κατὰ γένος καὶ ἀριθμὸν καὶ πτώσιν: οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι (πρὸβλ. δεῖ εὖ ποιεῖν τοὺς ἐθέλοντας συμμαχεῖν) Ξ. εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὠφελήτεά σοι ἢ πόλις ἐστί (πρὸβλ. δεῖ σε ὠφελεῖν τὴν πόλιν) Ξ. Βλ. καὶ §71, 5).

Σημείωσις α'. Κατ' ἀπρόσωπον σύνταξιν λαμβάνονται ἐνίοτε καὶ τὰ οὐδέτερα τῶν εἰς -τος ῥηματικῶν ἐπιθέτων, ἀντιστοιχοῦν δὲ ταῦτα τότε πρὸς τὸ δυνατόν ἢ ἄξιον μὲ τὸ ἀπαρέμφατον τοῦ οἰκείου ῥήματος: οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἱππεῦσι προσθατὸν ἦν κατὰ τοῦτο (=οὐδὲ τοῖς πολεμίοις δυνατόν ἦν προσθαίνειν) Ξ. ἄρα βιωτόν ἐστιν ἡμῖν μετὰ διεφθαρμένου σώματος; (=ἄρα ἄξιόν ἐστιν ἡμῖν ζῆν κλπ.) Πλ. (Πρὸβλ. τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; Πλ.).

Σημείωσις β'. Κατὰ σύμφυρσιν πρὸς τὴν ταυτότησιν σύνταξιν τοῦ δεῖ μὲ αἰτιατικὴν καὶ ἀπαρέμφατον (§164, 2 α') τίθεται πολλάκις μετὰ τὴν ἀπρόσωπον σύνταξιν μὲ τὸ εἰς -τέον ῥηματικὸν ἐπίθετον αἰτιατικὴ ἀντὶ δοτικῆς (§71, 5), ἢ γίνεται μετὰβασις ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς -τέον εἰς ἀπλοῦν ἀπαρέμφατον: τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην διωκτέον (ἀντί: τῷ βουλομένῳ εὐδαίμονι εἶναι κλπ.) Πλ. (πρὸβλ. δεῖ διώκειν σωφροσύνην τὸν βουλόμενον κλπ.) - πανταχοῦ ποιητέον, ἃ ἂν κελύῃ ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν (=δεῖ ποιεῖν ἢ πείθειν) Πλ.

Παρατηρήσεις τινὲς περὶ τῶν ἀρνητικῶν μορίων

§ 173. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα, ὅπως καὶ ἡ νέα, ἔχει δύο ἀρνητικὰ μόρια, τὸ οὐ (=δὲν) καὶ τὸ μή· καὶ

1) τὸ μὲν οὐ (ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ δέν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων

αἶρει, ἤτοι ἀρνεῖται τὴν πραγματικότητα ἐνὸς ἰσχυρισμοῦ: (ἔστι Ζεὺς = ὑπάρχει Ζεὺς) - οὐκ ἔστι Ζεὺς (= δὲν ὑπάρχει Ζεὺς) Ἀρφ.

2) τὸ δὲ μὴ (ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν) δηλοῖ ὅτι ὁ λέγων ἀποκρούει τὴν πραγματοποίησιν μιᾶς σκέψεως, ἥτοι μιᾶς ἐπιθυμίας: (ἐρωτῶ ταῦτα; = νὰ ἐρωτῶ ταῦτα;)' - ταῦτα μὴ ἐρώτα Ξ.

Σημείωσις. Ὅ,τι διαφέρει τὸ οὐ ἀπὸ τὸ μὴ διαφέρουν καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν γινόμεναι ἀρνητικαὶ λέξεις οὔτε, οὐδέ, οὐδεῖς, οὐπω, οὐκέτι, οὔποτε, κλπ. - μήτε, μηδέ, μηδεῖς, μήπω, μηκέτι, μήποτε, κλπ.: Ἐγὼ θρασὺς καὶ ἀναιδής οὐτ' εἰμί, μήτε γενοίμην (§ 121).

§ 174. Γενικῶς εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ μέν οὐ χρησιμοποιεῖται εἰς ἅς περιπτώσεις εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν χρησιμοποιεῖται τὸ δέν, τὸ δὲ μὴ εἰς ἅς περιπτώσεις καὶ εἰς τὴν νέαν χρησιμοποιεῖται τὸ μὴ, ἥτοι.

1) τοῦ οὐ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις κρίσεως, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 1 καὶ 2, § 119, 2, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρτημένας, (ὡς τὰς εἰδικὰς § 140, τὰς αἰτιολογικὰς § 141, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἓν ὠρισμένον γεγονός, § 147, 2, α', τὰς κυρίως ἀναφορικὰς § 153,1 κλπ.)

2) τοῦ μὴ χρῆσις γίνεται εἰς τὰς ἀρνητικῶς ἐκφερομένας προτάσεις ἐπιθυμίας, ἀνεξαρτήτους (§ 117, 3, § 118, § 119, 1, § 120, § 122, 1 καὶ 2 καὶ Σημ.) ἢ ἐξηρτημένας (ὡς τὰς τελικὰς § 142, τὰς χρονικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐπανάληψιν, § 147, 2 β' καὶ γ', τὰς ἀποτελεσματικὰς, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα, § 149, 2, τὰς ἐνδοιαστικὰς § 150, τὰς ἀναφορικὰς τελικὰς § 153, 3 κλπ.).

§ 175. Τοῦ μὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν (ἀντιθέτως πρὸς τὴν νέαν) χρῆσις γίνεται προσέτι εἰς τὰς ὑποθετικὰς προτάσεις (§ 143), καθὼς καὶ εἰς τὰς δευτερευούσας ἐν γένει προτάσεις καὶ τὰς μετοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἐνέχουν σημασίαν ὑποθετικὴν (§ 146, § 147, 2, β', § 153, 5, § 168, 2, β' - δ'): εἰ μὴ καθέξεις γλῶσσαν, ἔσται σοι κακά. - ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶμαι εἰδέναι (= εἴ τινα μὴ οἶδα). - ὃ μὴ θαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται (= ἂν τις μὴ θαρῇ).

§ 176. Μὲ τὸ ἀπαρέμφρατον κανονικῶς

1) μὲ τὸ εἰδικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις οὐ (§ 163, 1): οἱ Αἰγινῆται ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι Θ. οἶμαί γ' οὐδενὸς ἂν ἤττον φανῆναι δίκαιος (= ὅτι οὐδενὸς ἂν φανείην) Ξ. (Βλ. καὶ § 162, 2,

Στημ.).

2) με τὸ τελικὸν χρησιμοποιεῖται ἡ ἄρνησις **μή** (§ 163, 1, § 164, 2, α'): τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο **μή προέσθαι** Κορινθίους Θ.

Σημειώσεις α'. Μετὰ ἀπαρέμφατον τελικόν, τὸ ὁποῖον ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μή, συντάσσονται κανονικῶς τὰ ῥήματα εἰργεῖν, κωλύειν, ἐναντιοῦσθαι, ἐμποδῶν εἶναι κ.τ.π., **φεύγειν** (= ἀποφεύγειν), **εὐλαβεῖσθαι** κ.τ.π., **ἀρνείσθαι**, **ἀντιλέγειν** κ.τ.π., **ἀπαγορεύειν**, **ἀπειλεῖν** κ.τ.π. Ἀλλὰ τὸ μή τὸ συνημμένον μετὰ τὸ ἀπαρέμφατον κατόπιν νῶν εἰρημένων ῥημάτων δι' ἡμᾶς φαίνεται πλεονάζον καὶ περιττόν: ὁ φόβος τὸν νοῦν **ἀπείργει μή λέγειν** ἃ βούλεται (= ἀπείργει λέγειν = τὸν ἐμποδίζει νὰ λέγῃ) Πλ. - Κριτίας καὶ Χαρίκλῆς **ἀπειπέτην** Σωκράτει τοῖς νέοις **μή διαλέγεσθαι** (= ἀπειπέτην διαλέγεσθαι = τοῦ ἀπηγόρευσαν νὰ συζητῇ) Ξ.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ῥήματα πλεοναστικὴ χρῆσις τοῦ μή προέρχεται ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ἀντιστοίχου εὐθέως λόγου: (ὦ Σώκρατες, **μή διαλέγου τοῖς νέοις** - ἀπαγορεύομέν σοι, ὦ Σώκρατες, **μή διαλέγεσθαι τοῖς νέοις**).

Πολλάκις δὲ τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων μετὰ τὸ μή, ἐκφέρεται μετὰ τὸ ἄρθρον **τό**: τοὺς ψιλοὺς εἶργον **τὸ μή** κακοურγεῖν τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως (= εἶργον κακοურγεῖν) Θ.

Ὅταν δὲ κανὲν ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων εὐρίσκεται εἰς ἀρνητικὴν πρότασιν ἢ εἰς πρότασιν ἐρωτηματικὴν, ἢ ὁποία ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀρνητικὴν (§ 122, 3, γ'), τότε τὸ ἀπαρέμφατον, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτοῦ, ἐκφέρεται μετὰ τὸ μή οὐ πρὸ αὐτοῦ, καὶ δι' ἡμᾶς ἄλλοτε μὲν φαίνονται πλεονάζοντα ἀμφοτέρω τὰ ἀρνητικὰ ταῦτα μόρια, ἄλλοτε δὲ τὸ ἕτερον ἐξ αὐτῶν: τίνα οἶε **ἀπαρνήσεσθαι μή οὐχὶ** καὶ αὐτὸν **ἐπίστασθαι τὰ δίκαια**; (= μηδένα οἶου ἀπαρνήσεσθαι καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια = πῶς θὰ ἀρνηθῇ ὅτι γνωρίζει καὶ αὐτὸς κλπ.) Πλ. Ἀστυάγης οὐδὲν ἐδύνατο **ἀντέχειν μή οὐ** χαρίζεσθαι ταῦτα Κύρῳ (= ἀντέχειν **μή** χαρίζεσθαι) Ξ. οὐκ **ἀνατίδεται μή οὐχὶ** πάνυ ἱκανῶς τοῦτο **ἀποδεδείχθαι** (= **μή** ἀποδεδείχθαι - ἡ - οὐκ ἀποδεδείχθαι = ὅτι δὲν ἔχει ἀποδειχθῇ) Πλ.

Τέλος ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ μή οὐ πρὸ αὐτοῦ ἀκολουθεῖ κανονικῶς καὶ κατόπιν ἀρνητικῶν ἀπροσώπων ἐκφράσεων, οἷαι: οὐκ ἐγγχωρεῖ, ἀδύνατόν ἐστιν, αἰσχρόν ἐστιν (= οὐ καλὸν ἐστιν) κ.τ.π. **οὐχ ὅσιόν σοί ἐστι** **μή** οὐ βοηθεῖν δικαιοσύνη (= **μή** βοηθεῖν) Πλ. **πᾶσιν αἰσχύνη ἦν**

μή οὐ συσπουδάζειν (= μή συσπουδάζειν) Ξ.

Σημείωσις β'. Περὶ συνεκφορᾶς τῶν δύο ἀρνητικῶν μορίων (οὐ μή - μή οὐ) βλ. καὶ § 114, 2 καὶ § 150.

Σημείωσις γ'. Κατόπιν ῥημάτων τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀρνητικὴν ἔννοιαν οἷα τὰ ῥήματα ἀρνείσθαι, ἀντιλέγειν, ἀμφισβητεῖν, ἀπιστεῖν κ.τ.τ. δύναται νὰ ἀκολουθῇ ὅχι μόνον ἀπαρέμφατον μετὰ τὸ (πλεονάζον) μή πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὴ πρότασις ἐκφερομένη ἀρνητικῶς μετὰ ἀρνησιν οὐ, ἡ ὁποία πλεονάζει δι' ἡμέας: οὐκ ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι, ὡς οὐκ εἰσι τοιοῦτοι (= ὡς εἰσι = ὅτι εἶναι) Πλ.

§ 177. Τὸ ἀρνητικὸν μόριον οὐ πολλάκις νοεῖται τόσον στενωῶς συνδεδεμένον μετὰ κάποιαν ἐπομένην εὐθὺς κατόπιν αὐτοῦ λέξιν (ῥήμα, οὐσιαστικόν, ἐπίθετον, ἐπίρρημα), ὥστε λαμβάνεται ὡς ἰσοδύναμον μετὰ τὸ στερητικὸν ἄ: οὐ φημι (= ἀρνούμαι), οὐ βιωτός (= ἀβίωτος), οὐχ ὁσίως (= ἀνοσίως) κλπ.: οἱ στρατιῶται οὐκ ἐφάσαν ἰέναι τοῦ πρόσω (= ἤρνούντο νὰ προχωρήσουν, δὲν ἔλεγαν νὰ πάνε μπρὸς) Ξ. ὑπώπτευν ἀλλήλους Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι κατὰ τὴν τῶν χωρίων ἀλλήλοις οὐκ ἀπόδοσιν (= διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν) Θ.

Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ὅτι ἐνίοτε (ὅπως π.χ. εἰς ὑποθετικὰς προτάσεις) φαίνεται ὅτι χρησιμοποιεῖται τὸ οὐ ἀντὶ τοῦ μή: εἰ δ' ἂν ἐμοὶ τιμὴν Πρίαμος Πριάμοιό τε παῖδες τίνειν οὐκ ἐθέλουσιν (= ἀρνούνται) Όμ.

Μετὰ τὰ ἐπίθετα ὅμως καὶ τὰς μετοχὰς καὶ μετὰ οὐσιαστικά, ὅταν ταῦτα εὐρίσκωνται εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας ἢ εἰς προτάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποσημαίνουν κάτι τὸ ὑποθετικόν, συνάπτεται ὡς ἰσοδύναμον πρὸς τὸ στερητικὸν ἄ τὸ μή ἀντὶ τοῦ οὐ: μή χαῖρε κέρδεσι τοῖς μή καλοῖς (= τοῖς αἰσχροῖς) Σοφ. οἱ σοφίσται τοῖς μή ἔχουσι χρήματα διδόναι οὐκ ἤθελον διαλέγεσθαι (= εἰ τινες μὴ ἔχοιεν) Ξ. οὐκ οἶδα δεινόν δ' ἐστὶν ἢ μὴ ἐμπειρία (= ἡ ἄγνοια = εἰ τις μὴ οἶδε) Ἀρφ.

Ἡ τοιαύτη χρῆσις τοῦ μή ἀντὶ τοῦ οὐ, ὡς ἰσοδυναμου πρὸς τὸ στερητικὸν ἄ, μετὰ ἐπίθετα, μετοχὰς καὶ οὐσιαστικὰ ἐπέδωκε σὺν τῷ χρόνῳ καὶ εἶναι νῦν ἡ κανονικὴ (πρὸς βλ. ὁ μὴ πλούσιος, ὁ μὴ συνηδισμένος, μὴ θέλοντας, ἡ μὴ ἀνανέωσις τῆς ἐγγραφῆς, κλπ.).

§ 178. Ὅταν τὸ οὐ προτάσεται ζεύγους προτάσεων, αἱ ὁποῖαι συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἀντιθετικῶς διὰ τοῦ μέν - δέ, ἡ δὲ δευτέρα

ἐκ τῶν δύο τούτων προτάσεων εἶναι ἀρνητική, τότε ἀναφέρεται εἰς τὸ νόημα οὐχὶ μόνον τῆς πρώτης ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' εἰς τὸ νόημα καὶ τῶν δύο, εἰς δὲ τὴν νέαν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀποδίδεται τότε τὸ οὐ διὰ τῆς φράσεως « δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι » ἢ « ἅς μὴν πῆ κανεῖς πῶς » κ.τ.τ.: *Λέριοι πάντες κακοὶ οὐχ ὁ μέν, ὃς δ' οὐ* (= ἅς μὴ πῆ κανεῖς πῶς ὁ ἕνας εἶναι καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶναι) Φωκυλ.

Σημείωσις α'. Περὶ τῶν φράσεων οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ ἢ οὐδεὶς ὅστις οὐ (= πᾶς τις) βλ. § 52, 1, Σημ. γ' καὶ 5 Σημ.

Ἐν γένει δέ, ὅταν εἰς τὴν αὐτὴν πρότασιν ὑπάρχουν δύο ἀλλεπάλληλοι ἀπλᾶι ἀρνήσεις (οὐ - οὐ, μὴ - μὴ), ἡ δύο ἀρνήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν πρώτη εἶναι σύνθετος (οὐδέ, οὐδεὶς, κλπ. - μηδέ, μηδεὶς κλπ.), ἡ δὲ δευτέρα ἀπλῆ (οὐ ἢ μὴ), αἱ ἀρνήσεις αὗται ἀναιροῦν ἀλλήλας, οὕτως ὥστε ἐκφράζουσιν τὸ ἀντίστοιχον καταφατικὸν νόημα ἐντονώτερον: ἐγὼ οὐκ οἶμαι οὐ δεῖν ὑμᾶς ἀμύνεσθαι (= ἐγὼ οἶμαι πάντως δεῖν) Λυσ. οὐδεὶς οὐκ ἀποθανεῖται (= πᾶς τις ἀνεξαίρετως).

Ἀντιθέτως, ὅταν εἰς μίαν πρότασιν κατόπιν ἀπλῆς ἀρνήσεως (οὐ ἢ μὴ) ἀκολουθῇ μία ἢ περισσότεραι ἀρνήσεις σύνθετοι (οὐδέ, οὐδεὶς, κλπ. μηδέ μηδεὶς, κλπ.), αἱ ἀρνήσεις αὗται δὲν ἀναιροῦν, ἀλλ' ἐνισχύουσιν ἀλλήλας, καίτοι εἰς ἡμᾶς φαίνεται ὅτι ὑπάρχει πλεονασμὸς ἀρνήσεων: ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον οἰκείου φίλου (= δὲν ὑπάρχει τίποτε καλύτερον) Εὐρ. μὴ θῆσθε νόμον μηδένα (= μὴ θέσετε κανένα νόμον) Δημ. σμικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην οὔτε πόλιν δρᾷ Πλ. τὸ καλόν, ὃ μηδέποτε αἰσχρὸν μηδαμοῦ μηδενὶ φανεῖται Πλ.

Γενικῶς δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ὅταν μία ἀρνητικὴ πρότασις παρεκτείνεται, συνεχίζεται μὲ λέξεις ἀρνητικάς. (Οὕτω δὲν δύναται νὰ λεχθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν π.χ. ἐν τοῖς κακοῖς οὐκ ἔστιν τι κρεῖσσον κλπ. - ἢ - μὴ θῆσθε νόμον τινὰ κ.τ.τ.).

Σημείωσις β'. Ἡ φράσις μόνον οὐ ἢ μόνον οὐχὶ σημαίνει ὅ,τι εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν τὸ μόνον ποῦ δὲν ἢ σχεδόν: ὁ παρὼν καιρὸς, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῖν ἀντιληπτέον ἔστιν. Δημ.

Ὡς ἰσοδύναμον δὲ πρὸς τὸ σχεδὸν λαμβάνεται καὶ τὸ ὅσον οὐ: ὁ μέλλων καὶ ὅσον οὐ παρὼν πόλεμος Θ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

§ 179. **Σχήμα λόγου** λέγεται ιδιορρυθμία τοῦ λόγου εἴτε ὡς πρὸς τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν τῶν ὅρων τῆς προτάσεως, εἴτε ὡς πρὸς τὴν θέσιν τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἢ ἐντὸς τῆς περιόδου, εἴτε ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν λεκτικῶν στοιχείων, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται πρὸς ἐκφράσιν ἐνὸς διανοήματος, εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐκάστοτε σημασίαν μιᾶς λέξεως ἢ μιᾶς φράσεως.

Ἐκ τῶν σχημάτων λόγου τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ πλεῖστα εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ σχήματα λόγου τῆς νέας γλώσσης, μάλιστα δὲ ὅσα παρατηροῦνται εἰς τὰ λαϊκὰ τραγούδια.

α) Σχήματα γραμματικά

§ 180. **Σχήματα γραμματικά**, ἤτοι σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν γραμματικὴν συμφωνίαν, συνήθῃ εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Τὸ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον. Κατὰ τοῦτο ἡ συμφωνία ἐνὸς ὅρου μιᾶς προτάσεως πρὸς ἕνα ἄλλον προηγούμενον σχετικὸν ὅρον τῆς αὐτῆς προτάσεως ἢ περιόδου γίνεται οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γραμματικοῦ τύπου τοῦ προηγούμενου ὅρου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νοούμενου ὑπ' αὐτοῦ: τὰ **μειράκια** τάδε πρὸς ἀλλήλους οἴκοι **διαλεγόμενοι** θαμὰ ἐπιμέμνηνται **Σωκράτους** (= οἱ νεανίσκοι οἷδε κλπ.) Πλ. τὸ **στρατόπεδον** οὕτως ἐν **αἰτίᾳ** ἔχοντες τὸν Ἄγιν **ἀνεχώρουν** (= οἱ ἄνδρες τοῦ στρατεύματος κλπ.) Θ. Πρβλ. Ὁ **κόσμος** **φκειάνουν** **ἐκκλησιᾶς** (= οἱ ἄνθρωποι). **Τρία κοράσια** τὸν **κερνοῦν** **κι οἱ** **τρεῖς** **ξανθομαλλοῦσες** (= τρεῖς κόρες).

2) Τὸ σχῆμα συμφύσεως. Οὕτω καλεῖται ἡ ἀνάμειξις δύο διαφόρων συντάξεων· εἰς τὸν νοὺν δηλαδή τοῦ λέγοντος ἔρχονται ταυτοχρόνως δύο ταυτόσημοι μέν, ἀλλὰ διάφοροί πως ἐκφράσεις τοῦ αὐτοῦ διανοήματος, ἀντὶ δὲ νὰ λεχθῇ ἡ μία ἐξ αὐτῶν, λέγεται κάτι τὸ (συμπεφυρμένον, ἤτοι) μεικτὸν ἐξ ἀμφοτέρων: **Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρασαν** Ξ. (πρβλ. **Ἀλκιβιάδης καὶ Μαντίθεος ἀπέδρασαν** - **Ἀλκιβιάδης μετὰ Μαντιθέου ἀπέδρα**). τῆς γῆς ἡ **ἀρίστη** Θ. (πρβλ. γῆ ἡ **ἀρίστη** - τῆς γῆς τὸ **ἀριστον μέρος**). Εἴθ' ὦφελες τότε **λιπεῖν** **βίον** Εὐρ. (πρβλ. εἴθ'

ἔλιπες τότε βίον - ὥφειλες τότε λιπεῖν βίον, § 117, 3 καὶ Σημ.) Πρὸβλ. ὁ Ἀπρίλης μὲ τὸν Ἑρώτα χορεύουν καὶ γελοῦνε Δ. Σολωμός. Σκλάβος ραγιαδῶν ἔπεςες (= σκλάβος ραγιαδῶν ἔγινες - στὰ χέρια ραγιαδῶν ἔπεςες).

Τὸ σχῆμα συμφύσεως εἶναι συνηθέστατον, εἰς αὐτὸ δὲ ὀφείλονται καὶ πολλὰ ἄλλα σχήματα τοῦ λόγου.

3) Τὸ σχῆμα ἀνακολουθίας ἢ το ἀνακόλουθον σχῆμα. Κατὰ τοῦτο ἐντὸς μιᾶς προτάσεως ἢ κάπως μακρᾶς περιόδου τὰ ἐπόμενα δὲν εὐρίσκονται ὑπὸ συντακτικὴν ἔποψιν ἀκόλουθα, ἤτοι εἰς κανονικὴν συνέχειαν μὲ τὰ προηγούμενα. Ὑπάρχει δὲ τὸ ἀνακόλουθον σχῆμα συνήθως εἰς μετοχικὰ συντάξεις. Οὕτω:

α) μετοχὴ ἀπόλυτος τίθεται κατ' ὀνομαστικὴν, ἐνῶ κατὰ τὰ κεκανονισμένα (§ 168, 1) ἔπρεπε νὰ τεθῇ αὕτη κατὰ γενικὴν πτώσιν. (Ὅνομαστικὴ ἀπόλυτος. Αὕτη συνήθως ὀφείλεται εἰς σύμφυρσιν): ἐπιπεσὼν τῇ Φαρναδάξου στρατοπεδείᾳ τῆς μὲν προφυλακῆς αὐτοῦ Μυσῶν ὄντων πολλοὶ ἔπесον Ξ. (πρὸβλ. ἐπιπεσὼν... πολλοὺς ἀπέκτεινε - ἐπιπεσόντος αὐτοῦ... πολλοὶ ἔπесον).

β) συνημμένη ἢ σχετικὴ μετοχὴ (§ 168, 1) ἀναφερομένη εἰς ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐκφέρεται κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, τίθεται εἰς πτώσιν ὀνομαστικὴν. Τοῦτο συνήθως συμβαίνει εἰς μακρὰς κάπως περιόδους, ὅταν μεταξὺ τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ ὀνόματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται αὕτη, παρεμβάλλωνται πολλὰ, οὗ ἕνεκα λησμονεῖται κάπως ἡ συντακτικὴ συνέχεια τοῦ λόγου καὶ ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς τὰ προηγούμενα γίνεται κατὰ τὸ νοούμενον: αἰδῶς μ(ε) ἔχει ἐν πότμῳ τυγχάνουσα· (ἀντί: τυγχάνουσαν ἀλλά: αἰδῶς μ' ἔχει = αἰδοῦμαι) Εὐρ. ἐξῆν αὐτῷ μισθῶσαι τὸν οἶκον ἀπηλλαγμένος πολλῶν πραγμάτων (ἀντί: ἀπηλλαγμένῳ ἀλλά: ἐξῆν αὐτῷ = ἡδύνατο οὗτος) Λυσ. καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τάς τε ἄλλας πόλεις..., ἃς πρότερον εἶχον, ἐλευθεροῦν καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἀντανδρον καὶ κρατυνάμενοι αὐτήν... τὴν Λέσθον κακώσειν (ἀντί: καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια... κρατυναμένων κλπ. ἀλλά: ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια = διανοοῦντο οὗτοι) Θ.

Σημειώσεις. Παραδείγματα ἀνακολούθου σχήματος εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν (οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ μετοχῶν), εἶναι π.χ. Ὁ Διάκος σὰν τ' ἀγροίκησε πολὺ τοῦ κακοφάνη. Ἐγὼ δὲ μέ νοιάζει διόλου κ.τ.τ. (Πρὸβλ. καὶ § 28, 1 Σημ.)

4) Τὸ *Βοιωτίον* ἢ *Πινδαρικὸν σχῆμα* (σύνηδες ἰδίαις τὸν Πίνδαρον). Κατὰ τοῦτο ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ γ' προσώπου, ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους, συντάσσεται μὲ ῥῆμα ἐνικοῦ ἀριθμοῦ: **Μελιγάρους ὕμνοι ὑστέρων ἀρχαί λόγων τέλλεται** (ἀντί: τέλλονται· πρβλ. Ἀττικὴν σύνταξιν, § 12, Σημ.).

5) Τὸ *σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος*. Κατὰ τοῦτο εἰς ὅρος, μιᾶς προτάσεως, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἐν ὅλον, ἀντί νὰ τεθῇ κατὰ γενικὴν διαιρετικὴν (§ 29, 1), ἐκφέρεται ὁμοιοπτῶτως πρὸς ἄλλον ἢ ἄλλους ὅρους τῆς προτάσεως, οἱ ὁποῖοι δηλοῦν μέρος τοῦ ὅλου: **οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο** (ἀντί: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος) **Ξ. τὰς ἀπορίας τῶν φίλων τὰς μὲν δι' ἄγνοιαν ἐπειρᾷτο Σωκράτης γνώμη ἀκείσθαι, τὰς δὲ δι' ἐνδειαν διδάσκων κατὰ δύναμιν ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν** (ἀντί: τῶν ἀποριῶν... τὰς μὲν... τὰς δέ...) **Ξ.** (πρβλ. Παίρνει τὸν κατήφορο, τὴν ἄκρην τὸ ποτάμι = τὴν ἄκρην τοῦ ποταμιοῦ).

6) Τὸ *σχῆμα ἑλξεως ἢ ἑλξης*. Κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο εἰς ὅρος τῆς προτάσεως ἑλκεται, ἥτοι ὑφίσταται συντακτικὴν ἐπίδρασιν ἀπὸ ἄλλον ὅρον τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης σχετικῆς προτάσεως, καὶ ἐκφέρεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοῦτον, καὶ οὐχὶ ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ νόημα ἢ ἡ σειρὰ τοῦ λόγου. Οὕτω:

α) τὸ συνδετικὸν ῥῆμα (§ 7 καὶ § 10) συμφωνεῖ κατ' ἀριθμὸν οὐχὶ πρὸς τὸ ὑποκείμενόν του, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου: **αἱ Θῆβαι Αἰγυπτὸς ἐκαλέετο** (ἀντί: ἐκαλέοντο) Ἡρόδ.

β) τὸ ῥῆμα δευτερευούσης προτάσεως τίθεται κατὰ τὴν ἐγκλισιν τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας: **ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην** (ἀντί: ἣν οἶδε - ἢ - ἣν ἂν εἰδῇ) Ἀρφ. (Πρβλ. Ἦθελα νὰ ἤμουν ὁμορφος, νὰ ἤμουν καὶ παλληκάρι = νὰ εἶμαι).

Σημείωσις. Περὶ τῆς ἑλξεως τῶν ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν βλ. § 52, 5.

7) Τὸ *σχῆμα ὑπαλλαγῆς*. Κατὰ τοῦτο εἰς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς, ὁ ὁποῖος συμφώνως πρὸς τὸ νόημα τοῦ λόγου ἀνήκει εἰς γενικὴν (κτητικὴν), ἢ ὁποία προσδιορίζει ἐν οὐσιαστικόν, ἀντί νὰ συμφωνῇ συντακτικῶς πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην, συμφωνεῖ (κατὰ πτώσιν) μὲ ἄλλο οὐσιαστικόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ γενικὴ (κτητικὴ) ἐξαρτᾶται: **Θάσιον οἶνον σταμνίον** (=Θασίου οἶνου) Ἀρφ. **τοῦμόν αἶμα πατρός ἐπίετ** (=τοῦ ἐμοῦ πατρός τὸ αἶμα κλπ.) Σοφ. (Πρβλ. τ' ἀντρειωμένα κόκκαλα ξεθάψτε τοῦ γονιοῦ σας).

8) Τὸ *σχῆμα προλήψεως ἢ προλήψεως*. Κατὰ τοῦτο τὸ ὑποκείμενον

ἐξηρητημένης προτάσεως ἐλκόμενον ὑπὸ τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως (προλαμβάνεται καὶ προληπτικῶς) τίθεται ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας προτάσεως: *δημοκρατίαν γε οἷσθα τί ἐστι* (=οἷσθ' ὅτι γε, τί ἐστι δημοκρατία) Ξ. (πρβλ. *Σὲ ξέρω τί ἄνθρωπος εἶσαι. Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο, σὲ τί γκαρεμὸ φυτρώνει;*).

6) Σχήματα λόγου σχετικὰ μὲ τὴν θέσιν τῶν λέξεων

§181. Προεισαγωγή. Ἡ θέσις τῶν λέξεων ἐντὸς τῆς προτάσεως ἀρχῇθεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας ἦτο γενικῶς εἰπεῖν ἀδιάφορος, ὅπως δύναται νὰ συμπεράνῃ κανεὶς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκ τῆς μεγάλης περὶ τὴν τοποθέτησιν τῶν λέξεων ἐλευθερίας, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὰ Ὅμηρικὰ ποιήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι τὸ ἀρχαιότερον γραπτὸν μνημεῖον τῆς γλώσσης μας. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐκανονίσθη κάπως αὕτη κατὰ τὴν συνήθειαν, ἡ ὁποία προσέκυψεν ἐκ παραδόσεως.

1) Εἰς προτάσεις κρίσεως, ὅταν ὁ λόγος εἶναι ὅλως ἀπαθής, ἡ θέσις τοῦ ῥήματος συνήθως εἶναι ἐντὸς τῆς προτάσεως, ἡ δὲ συνήθης σειρὰ τῶν ὅρων αὐτῆς εἶναι *α'* τὸ ὑποκείμενον, *β'* τὸ ῥῆμα, *γ'* τὸ κατηγορούμενον ἢ τὸ ἀντικείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ ἢ μετοχικοὶ προσδιορισμοί: *Σωκράτης ἐστὶ σοφός. Εὐαρχὺς ἀνέσθηκε δεκάτῃν Ἀθηναίᾳ. Τισσαφέρνης διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν Ξ.*

Τὰ ῥήματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποφασίζεῖν, καὶ τὸ ῥῆμα εἶναι ὡς ὑπαρκτικὸν συνήθως τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως: *Ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἦν δέ τις Ἀπολλοφάνης Κυζικηνός Ξ.*

2) Ἡ συνήθης σειρὰ τῶν ὅρων τῆς προτάσεως μεταβάλλεται πρῶτον μὲν, ὅταν ὁ λόγος ἐκφέρεται μετὰ τινος πάθους καὶ εἰς ὅρος αὐτῆς ἐξαίρεται καὶ τονίζεται ἰδιαιτέρως (ἐμφασις ἢ διαστολή), δεύτερον δέ, ὅταν ὑπάρχῃ σειρὰ προτάσεων εἰς συνεχῇ λόγον καὶ εἰς ὅρος μιᾶς προτάσεως σχετίζεται μᾶλλον μὲ τὰ προηγούμενα, (ὅποτε οὗτος τίθεται πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως), ἢ μᾶλλον μὲ τὰ ἐπόμενα, (ὅποτε τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς): *Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιαύδε Ξ.*

Κατὰ τὰς εἰρημένας περιπτώσεις δύναται νὰ τίθεται: *α'* τὸ ἀντικείμενον, *β'* τὸ ῥῆμα καὶ *γ'* τὸ ὑποκείμενον καὶ οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί: *Ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦντες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ἐχρὸν Ξ.* Ἡ *α'* ὁ ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς

(καθώς και γενική απόλυτος), β' τὸ ῥῆμα, γ' τὸ ὑποκείμενον: Ἐντεῦθεν προϊόντων, ἐφαίνετο ἵχνη ἵππων Ε. Ἡ τέλος, α' ὁ ἐπιρρηματικός προσδιορισμός, β' τὸ ὑποκείμενον καὶ γ' τὸ ῥῆμα καὶ τὸ ἀντικείμενον ἢ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τοῦ ῥήματος: Μετὰ ταῦτα Κύρος ἐξελαύνει σταθμούς τέτταρας κλπ. Ε.

3) Οἱ ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, ὁμοιοπτωτοὶ ἢ ἑτερόπτωτοὶ (§21 καὶ §29), κανονικῶς τίθενται μετὰ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζουν: Χειρίσσοφος Λακεδαιμόνιος. Γλοῦς ὁ Ταμῶ. ἵχνη ἵππων.

Ὁ ἐπιθετικός προσδιορισμὸς εἰς τὸν ἀπαθὴ λόγον κανονικῶς τίθεται πρὸ τοῦ προσδιοριζομένου οὐσιαστικοῦ: σοφὸς ἀνὴρ, ὁ σοφὸς ἀνὴρ. (Βλ. καὶ §57, 1 καὶ 2).

4) Ἐγκλιτικοὶ τύποι ἀντωνυμιῶν καὶ μόρια, τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ νόημα ὁλοκλήρου τῆς προτάσεως, συνήθως τίθενται ὅσον τὸ δυνατόν πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς: εἰ θεοί τι δρῶσιν αἰσχρόν, οὐκ εἰσὶ θεοὶ Εὐρ. τότε μοι λέγει ὁ ἀδελφός Πλ. οὐκ ἂν ποτε ὁ δίκαιος ἄδικος γένοιτο Ε.

Ἐνεκα τούτου τὸ δυνητικὸν ἄν, ἐπειδὴ συνήθως ἐτίθετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως μετὰ τοὺς συνδέσμους εἰ, ὅτε, ἐπεὶ κλπ., ἠνώδη κατόπιν μετ' αὐτῶν καὶ οὕτω προέκυψαν τὰ μόρια ἐάν, (ἄν, ἦν), ὅταν, ἐπὰν ἢ ἐπὴν κλπ.

5) Εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις (ἀντθέτως πρὸς τὴν νέαν γλῶσσαν) εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ῥῆμα δύναται ν' ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὴν λέξιν, ἢ ὁποία εἰσάγει τὴν δευτερεύουσαν πρότασιν, καὶ νὰ τίθεται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς: κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι (=διὰ νὰ ἀπομακρύνουν τοὺς λύκους κλπ.) Ε. ὅτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέρνης ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὦν (=ὅταν ἔγινεν αὕτη ἡ μάχη κλπ.) Ε.

6) Μιᾶς δευτερευούσης προτάσεως ἡ θέσις ἐντὸς τῆς περιόδου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἶδους αὐτῆς. Οὕτως αἱ μὲν εἰδικαὶ προτάσεις καὶ αἱ πλάγια ἐρωτηματικά, ἐπειδὴ ἔχουν θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ῥήματος τῆς κυρίας προτάσεως, τίθενται κατόπιν αὐτοῦ: λέγει ὡς ὕβριστής εἰμι. Λυσ. Κύρος ἦρετο ὅ,τι εἶν τὸ σύνδημα. Ε. Ὅμοιως μετὰ τὴν κυρίαν πρότασιν τίθενται αἱ αἰτιολογικαί, αἱ τελικαί καὶ αἱ ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις, διότι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐπιρρηματικὸν προσδιορισμόν, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις κανονικῶς εἶναι μετὰ τὸ ῥῆμα: τίθημί σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει Πλ. κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσι Ε. πολλὴν κραυγὴν ἐποιοῦν,

ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν Ξ.

Ἀντιθέτως δὲ αἱ ὑποθετικάι καὶ αἱ παραχωρητικάι προτάσεις κανονικῶς προηγούνται τῆς κυρίας προτάσεως, ἐπειδὴ δηλοῦν κάτι τι, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ νοήματος αὐτῆς: εἰ εἰσι βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' ὅμως.

Αἱ ἀναφορικάι προτάσεις κανονικῶς ἀκολουθοῦν μετὰ τὴν λέξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται: Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὅς τὰ πάνθ' ὁρᾷ (Βλ. §152 κ.έ.).

Αἱ δὲ χρονικάι προτάσεις κανονικῶς προηγούνται μὲν, ὅταν δηλοῦν τὸ προτερόχρονον, ἔπονται δέ, ὅταν δηλοῦν τὸ ὑστερόχρονον, προηγούνται δὲ ἢ ἔπονται, ὅταν δηλοῦν τὸ σύγχρονον. (Βλ. παραδείγματα §147 κ.έ.).

Μεταβάλλεται δὲ ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω κανονικὴ καὶ συνήθης θέσις τῆς δευτερευούσης προτάσεως, ὅταν πρόκειται νὰ ἐξαρδῇ τὸ νόημά της: ὅτι δὲ ἀληθὴ λέγω, καὶ σὺ γνώσει Ξ. ὅ,τι ἂν ποιῆς, νόμιζ' ὁρᾶν θεοὺς τινας Ξ.

§182. Ἐκ τῆς παρὰ τὰ κεκανονισμένα καὶ ἰδιορρυθμοῦ ἐν γένει θέσεως τῶν λέξεων προκύπτουν τὰ ἐξῆς σχήματα λόγου:

1) Τὸ ὑπερβατόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία λέξις ἀποχωρίζεται ἀπὸ ἄλλην, μὲ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται εἰς στενὴν λογικὴν καὶ συντακτικὴν σχέσιν, διὰ τῆς παρεμβολῆς ἄλλης ἢ ἄλλων λέξεων. Οὕτως ἡ ἐννοια τῶν ἀποχωριζομένων λέξεων ἐξαίρεται: εὖ πρᾶγμα συνπεθεὲν ἄψεσθε Δημ. μὴ λέγετε, ὡς ὕψ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθ' ἢ Ἑλλάς ἀνθρώπου Δημ. (Πρὸβλ. Πίνω τὸ ὠραιουστάλαχτο τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι. Μὲ τὴ δική σου ἦρθα στὸν κόσμον τῇ λατρείᾳ Κ. Παλαμάς).

2) Τὸ πρωθύστερον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου ἀπὸ δύο τινὰ (πράξεις ἢ ἐννοίας ἐν γένει) λέγεται πρῶτον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρονικῶς καὶ λογικῶς εἶναι δεύτερον: εἴματα ἀμφιέσασα καὶ λούσασα Ὅμ. λέγω τὴν Ἑρεχθίδεω τροφῇν καὶ γένεσιν Ξ. (Πρὸβλ. ξεντύθη ὁ νιός, ξεζώθηκε καὶ στὸ πηγάδι μπῆκε).

3) Τὸ χιαστόν. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὴν σειρὰν τοῦ λόγου δύο λέξεις ἢ φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας προηγούμενας λέξεις ἢ φράσεις, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον ἐκείνων (α - β : β' - α'): οἴμωγή τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων Ὅμ. περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν ὁ μὲν γὰρ θνητός, ἡ δὲ ἀθάνατος Ἴσοκρ.

Καλεῖται δὲ χιαστόν τὸ σχῆμα τοῦτο, διότι ἡ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν τῶν δύο ζευγῶν τῶν λέξεων ἢ τῶν φράσεων, ἂν ταῦτα γραφοῦν εἰς δύο

σειράς, τὸ ἓν ὑπὸ τὸ ἄλλο, παρίσταται χιαστί:



(πρὸβλ. Ἡ Γκιώνα λέει τῆς Λιάκουρας κι ἡ Λιάκουρα τῆς Γκιώνας).

4) Ὁ κύκλος. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν μία πρότασις ἢ περίοδος τελειώσῃ μὲ τὴν ἰδίαν λέξιν, μὲ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει: σοὶ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὁμοῖος σοὶ Δημ. (πρὸβλ. Σταθῆτε ἀντρεῖά σάν Ἑλλη-νες καὶ σάν Γραικοὶ σταθῆτε).

5) Ἡ παρονομασία ἢ παρήχησις ἢ τὸ ἐτυμολογικὸν σχῆμα. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν παρατίθενται πλησίον ἀλλήλων ὁμόηχοι λέξεις, συνήθως συγγενεῖς ἐτυμολογικῶς: κενὰς χαρίζει χάριτας Δημ. Παισανίου δὲ παισαμένου Πλ. τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἴ Σοφ. (πρὸβλ. Χάρε, χαρὰ πού μου ὅφρες καὶ λύπη πού μου πῆρες).

6) Τὸ ὁμοιοτέλευτον ἢ ὁμοιοκατάληκτον. Τοιοῦτον σχῆμα εἶναι, ὅταν εἰς τὸ τέλος ἐπαλλήλων προτάσεων τίθενται λέξεις κατάληκτους ὁμοίως: τοὺς πλέοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐδοθηεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε Δημ. (Τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι νῦν συνηθέστατον ἢ μᾶλλον κανονικὸν εἰς τὰ νέα ποιήματα).

γ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὸν βαθμὸν τῆς πληρότητος τοῦ λόγου

§183. Προεισαγωγή. Τὰ λεκτικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται ἐκάστοτε πρὸς ἐκφράσιν ὀρισμένων νοημάτων, δὲν εἶναι πάντοτε ἀκριβῶς τόσα, ὅσα καὶ τὰ ἐκφραζόμενα ἀντίστοιχα νοήματα. Πλειστάκις παραλείπονται ὅτε μὲν ὀλιγώτερα, ὅτε δὲ περισσότερα λεκτικὰ στοιχεῖα καὶ νοοῦνται ἔξωθεν, εἴτε ἐκ τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως ἢ τῆς κοινῆς τῶν διαλεγομένων πείρας, εἴτε ἐκ τῶν συμφραζομένων. (Σχῆμα ἐλλείψεως ἐν γένει ἢ βραχυλογία. Βλ. §16 κ.ἐ.). Οὐχὶ σπανίως δὲ πάλιν προστίθενται εἰς τὸν λόγον λεκτικὰ στοιχεῖα χωρὶς διὰ τούτων νὰ ἐκφράζεται ἓν νέον νόημα ἐπὶ πλέον ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐκφράζονται διὰ τῶν ὑπολοίπων λεκτικῶν στοιχείων. Ἐκφράζεται ὁμῶς οὕτω τὸ ὅλον νόημα ζωηρότερον καὶ ἐναργέστερον: τὰς αἰτίας προὔγραψα πρῶτον Θ.

ἐσαγαγόντες με ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐδείκνυσαν κολοσσούς ξυλίνους Ἡρόδ. (Σχῆμα πλεονασμοῦ ἐν γένει. - Πρβλ. Τὸ εἶδ' αὖ μὲ τὰ μάτια μου. Πάλι τὸ ξανάπλυνε)

§184. I. Βραχυλογία. Κατὰ τὸ σχῆμα τῆς βραχυλογίας

1) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἀμετάβλητος. (Σχῆμα ἀπὸ κοινοῦ): οὗτος τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι Πλ. φράζει ἃ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἃ μὴ (ἐνν. δεῖ ποιεῖν) Ξ. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; οὐ δῆτα (ἐνν. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι) Πλ.

2) μία λέξις ἢ μία φράσις, ἡ ὁποία παραλείπεται, νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων ἢ τῶν ἐπομένων οὐχὶ ὅπως ἐκεῖ ἐκφέρεται, ἀλλὰ μεταβεβλημένη (κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ τὴν πτώσιν, ἂν εἶναι ὄνομα κατὰ τὸ πρόσωπον, τὸν ἀριθμὸν, τὴν διάθεσιν κλπ., ἂν εἶναι ῥῆμα κ.ο.κ. Σχῆμα ἐξ ἀναλόγου); ἐξεφόβησαν τοὺς πολλοὺς οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα, καὶ ἔφευγον (ἐνν. οἱ πολλοὶ) Θ. οὗτος μὲν ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω (=οὗτος μὲν πίνει κλπ.) Δημ. ξυμμαχίαν ἐποιήσασθε τοῖς Ἀθηναίοις βοηθεῖν, ὅταν ὑπ' ἄλλων καὶ μὴ αὐτοί, ὥσπερ νῦν, τοὺς πέλας ἀδικῶσι (=ὅταν ὑπ' ἄλλων ἀδικῶνται κλπ.) Θ.

Ὅμοιως ἐξ ἐνὸς ῥήματος παρεμφατικῆς ἐγκλίσεως νοεῖται ἀπαρέμφατον τοῦ ἰδίου ῥήματος ἢ μετοχὴ (κατηγορηματικὴ): Οὗτω καὶ αὐτὸς ἐποιεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις παρήνει (ἐνν. ποιεῖν) Ξ. Ἀντίοχος ἄφεις τὸ ἐς Χίον ἔπλει ἐς τὴν Καῦνον (=τὸ ἐς Χίον πλεῖν) Θ. Ἀθηναῖοι ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δηροῦν μᾶλλον ἢ τὴν αὐτῶν ὄραν (ἐνν. δηρουμένην) Θ.

Ὅμοιως ἐκ προηγουμένης λέξεως ἢ φράσεως, ἡ ὁποία ἔχει ἔννοιαν ἀρνητικὴν, νοεῖται ἀντίστοιχος λέξις ἢ φράσις καταφατικῇ: μηδεὶς θαυμάσῃ μου τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω (=ἀλλὰ πᾶς τις θεωρησάτω) Δημ. Λύσανδρος καταδύειν οὐδὲν εἶα στρογγύλον πλοῖον· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁρμοῦσαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἀπλουν ποιεῖν (=πειρᾶσθαι ἐκέλευε) Ξ.

Ὅμοιως ἐκ μιᾶς συνθέτου λέξεως νοεῖται ἡ ἀπλὴ λέξις, ἡ ὁποία ἐνυπάρχει ἐντὸς αὐτῆς: τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν (=καὶ οὐ πρὸς βασιλέα ἰόντας) Ξ. Κορινθίοισι ἦν ὀλιγαρχία καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεσόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν (=καὶ οὗτοι οἱ ὀλίγοι) Ἡρόδ.

3) ἐν ῥῆμα ἔχει δύο τοῦ αὐτοῦ εἶδους προσδιορισμοὺς (ἀντικείμενα

ἢ ἐμπρόθετα), ἐνῶ λογικῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο ἀρμόζει εἰς τὸν ἓνα μόνον ἐξ αὐτῶν, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἀρμόζει ἄλλο ῥῆμα, τὸ ὁποῖον σημαίνει σχετικὴν μὲν ἀλλὰ διάφορον ἐνέργειαν, ἢ τὸ αὐτὸ ῥῆμα μὲ διάφορον σημασίαν (σχῆμα ζευγματος): *ἔδουσί τε πίονα μῆλα οἶνόν τ' ἔξαιτον* (=πίνουσί τε οἶνον) Ὅμ. *Θέτις μὲν εἰς ἄλλα ἄλτο, Ζεὺς δὲ ἐὼν πρὸς δῶμα* (ἐνν. ἔβη) Ὅμ. *ἐνδ' ἑλέτην δίφρον τε καὶ ἀνέρε* (ἐλέτην δίφρον = ἐγίναν κύριοι τοῦ δίφρου· ἐλέτην ἀνέρε = ἐφόνευσαν τοὺς δύο ἄνδρας) Ὅμ. (πρβλ. *Νὰ τὸν ποτίσω* κρύο νερὸ καὶ *δροσερὸ χορτάρι* = καὶ *νὰ τὸν ταΐσω* δροσερὸ χορτάρι).

Σημείωσις. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τῆς ἐλλείψεως ὑπάγονται προσέτι τὰ κυρίως ῥητορικά σχήματα τῆς ἀποσιωπῆσεως καὶ τῆς ὑποσιωπῆσεως ἢ παρασιωπῆσεως.

§185. II. Πλεονασμός. Ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ πλεονασμοῦ ἐν γένει ὑπάγονται

1) τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Κατὰ τοῦτο ἐν νόημα ἐκφράζεται συγχρόνως καὶ καταφατικῶς καὶ ἀρνητικῶς· ψεύδεται καὶ οὐκ ἀληθῆ λέγει. Λυσ. (πρβλ. *Σὺ νὰ σωπαίνης καὶ νὰ μὴ μιλήῃς*).

2) ἡ περιφοράσις. Κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα μία ἔννοια, ἐνῶ δύναται νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μίαν λέξιν, ἐκφράζεται μὲ περισσοτέρας παραστατικώτερον καὶ χαρακτηριστικώτερον: *Ἴτε παῖδες Ἑλλήνων* (=Ἑλληνες) Αἰσχ. *Δῆμητρος καρπὸς* (=σίτος) Ξ. (πρβλ. *Παιδιὰ Μοραϊτόπουλα* = Μοραῖτες).

3) Τὸ σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἐκφράζεται μὲ δύο λέξεις συνδεομέναις παρατακτικῶς διὰ τοῦ *καὶ* ἢ τοῦ *τε* - *καί*, ἐνῶ συμφώνως πρὸς τὸ νόημα ἔπρεπε ἢ μία ἐξ αὐτῶν ν' ἀποτελῇ προσδιορισμὸν τῆς ἐτέρας. Οὕτω τὸ ἐν παρίσταται ὡς δύο καὶ ἡ σχετικὴ ἔννοια παρίσταται ἐναργέστερον ὡς παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφάς: *τὴν παῖδα ὃ Ἄμασις ἐκόσμησε ἐσθῆτί τε καὶ χρυσῷ* (=ἐσθῆτι χρυσῇ) Ἡρόδ. *δακνόμενος ὑπὸ τῆς δαπάνης καὶ τῆς φάτνης* (=ὑπὸ τῆς περι τὴν φάτνην δαπάνης) Ἀρφ. (πρβλ. *Ἀστροπελέκι καὶ φωτιά νὰ πέσῃ στὴν αὐλή σου* = *ἀστροπελέκι πύρινο*).

Σημείωσις. Τοῦ σχήματος τοῦ πλεονασμοῦ εἶδη εἶναι καὶ μερικὰ ἄλλα σχήματα κυρίως ῥητορικά, ὡς ἡ ἀναδίπλωσις, ἡ ἀναστροφή κλπ., τῶν ὁποίων ἡ πραγματεία κυρίως ἀνήκει εἰς τὴν ῥητορικὴν.

δ) Σχήματα σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν λέξεων ἢ ὁλοκληρῶν φράσεων

§186. Προεισαγωγή. Καί εἰς τὴν ἀρχαία γλῶσσαν, ὅπως εἰς τὴν νέαν, αἱ πλείεσται λέξεις λαμβάνονται οὐχὶ πάντοτε μὲ τὴν ἰδίαν, ἀλλὰ μὲ διάφορον ἐκάστοτε σημασίαν (ἡγοῦμαί τινα = προπορεύομαι τινος, ἡγοῦμαί τινος = ἄρχω τινός, ἡγοῦμαι νικᾶν = νομίζω ὅτι νικῶ).

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν μιᾶς λέξεως μία λέγεται πρώτη ἢ ἀρχικὴ ἢ κύρια σημασία (π.χ. φύλλον δένδρου), αἱ δὲ ἄλλαι λέγονται δευτερεύουσai ἢ μεταφορικαί σημασίαι (φύλλον τετραδίου, φύλλον θύρας, κλπ.)

Ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων γίνεται κατὰ τρεῖς κυρίως τρόπους:

1) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **εὐρύνεται**, ἥτοι ἐπεκτείνεται μεταδιδομένη ἀπὸ μίαν ἔννοιαν εἰς ἄλλην ἢ ἄλλας λόγῳ κάποιας ὁμοιότητος, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. (Τὸ φύλλον χάρτου ἔχει ἑκτασιν καὶ σχετικὴν λεπτότητα, ὅπως καὶ τὸ φύλλον δένδρου. Συνήθως ὅστις ἡγεῖται, ἥτοι προπορεύεται ἄλλων, οὗτος ἄρχει αὐτῶν).

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας τῶν λέξεων λέγεται **σχῆμα μεταφοράς** ἢ **μεταφορά**, διότι ἡ λέξις, ἡ ὁποία μεταβάλλει τὴν σημασίαν, τρόπον τινὰ **μεταφέρεται** ἀπὸ τὴν μίαν ἔννοιαν εἰς τὴν ἄλλην.

Πολλάκις δὲ ἡ μεταφορὰ τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως ἀπὸ μιᾶς ἐννοίας εἰς ἄλλην ἐντελῶς διαφόρου φύσεως γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀσημάντου ὁμοιότητος αὐτῶν καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὑπάρχει **σχῆμα καταχρήσεως** ἢ **κατάχρησις** **στόμα** ποταμοῦ. **ὄφθαλμός** κλήματος ἀμπέλου. γέροντες **πρίνινοι** (= πουρναρίσιοι, ἥτοι λίαν εὐρωστοί) Ἀρφ. (πρβλ. **Δόντια** χτενιοῦ. **Χέρια** σιδερένια = πολὺ δυνατά).

2) Ἡ σημασία τῆς λέξεως **στενοῦται**, ἥτοι περιορίζεται. Ἐνῶ δηλαδὴ ἀρχῇθεν ἡ λέξις αὕτη ἐκφράζει τὰς ἐννοίας πολλῶν ὁμοειδῶν ὄντων, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται, ἵνα δηλοῖ ἐιδικῶς, ἐν μόνον ὁρισμένον ἐκ τῶν ὁμοειδῶν τούτων ὄντων: τὸ ἄστν = αἱ Ἀθῆναι, ἐνῶ ἀρχῇθεν ἄστν = πόλις ἐν γένει. ὁ ἰσθμός = ὁ ἰσθμός τῆς Κορίνθου, ἐνῶ ἀρχῇθεν διὰ τῆς λέξεως ταύτης δηλοῦται πᾶς ἰσθμός. (Πρβλ. Ἡ **Πόλις** = ἡ Κωνσταντινούπολις. Ὁ **Ἅγιος** = ὁ ἅγιος Σπυρίδων ἐν Κερκύρα, ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἐν Κεφαλληνία, ὁ ἅγιος Διονύσιος ἐν Ζακύνθῳ κ.τ.τ.)

Ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς μεταβολῆς τῆς σημασίας μιᾶς λέξεως καλεῖται **σχῆμα κατ' ἐξοχὴν**, ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἡ λέξις, ἐνῶ ἀρχῇθεν λαμβάνεται περὶ πολλῶν ὁμοειδῶν, καταντᾷ κατόπιν νὰ λαμβάνεται

περι ενός μόνου ἐξ αὐτῶν (κατ' ἐξοχήν, ἤτοι) ἐξαιρετικῶς.

3) Ἐνίοτε ἡ σημασία μιᾶς λέξεως φαίνεται ὅτι *φθεῖρεται*, ἐκπίπτει, ἤτοι, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς ἡ λέξις αὕτη σημαίνει κάτι τι καλόν, καταλήγει νὰ σημαίνη κατόπιν κάτι τι κακόν: εὐήθης = μωρός, ἐνῶ ἀρχῆθεν εὐήθης = ὁ ἔχων καλὸν ἦθος, ἀγαθός, ἄδολος ἄνθρωπος (πρβλ. ἀγαθός ἢ ἀγαθούλης = κουτός).

Σημείωσις. Ἡ κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων ἔχει λόγον ψυχολογικόν, ἤτοι τὴν μικρὰν ἢ μεγάλην ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν, καὶ γίνεται εὐθὺς ὡς παρασχεθῇ ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῇ ἓν νέον πρᾶγμα ἢ νὰ χαρακτηρισθῇ ἓν πρόσωπον ἢ ἓν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει κάποιαν ὁμοιότητα πρὸς κάτι ἄλλο γνωστὸν καὶ ὀνομασμένον ἤδη.

Ἡ δὲ κατὰ τοὺς δύο τελευταίους τρόπους μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων δὲν εἶναι ἔργον τῆς στιγμῆς, ἤτοι δὲν γίνεται ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ, καὶ ἡ μὲν διὰ τῆς στενώσεως διὰ λόγους ιστορικούς, γεωγραφικούς, κοινωνικούς κλπ., ἡ δὲ διὰ τῆς φθορᾶς διὰ ψυχικὴν ἀδυναμίαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι συνήθως μίαν ἀρετὴν τῶν ἄλλων θέλουν νὰ τὴν ἀποδίδουν εἰς ψυχικὸν ἐλάττωμα καὶ εἰς ἑλλειψιν αὐτῶν πνευματικὴν. Οὕτως α) ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τῆς Ἀττικῆς προκειμένου περὶ τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, συχρὰ μετεχειρίζοντο τὰς φράσεις ἔρχομαι εἰς τὸ ἄστυ - ἔρχομαι ἐκ τοῦ ἄστεως, ἔνεκα δὲ τῆς ἀντιθέσεως τῶν καμῶν αὐτῶν πρὸς τὰς Ἀθήνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄστυ, ἤτοι πόλεις, εὐκόλως ἠγνόουν περὶ τίνος ἄστεως ἐπρόκειτο, κατήντησε κατόπιν, ὥστε παρ' αὐτῶν καὶ παρὰ τῶν γειτόνων των καὶ τέλος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν γένει νὰ λαμβάνεται ἡ λέξις τὸ ἄστυ ὡς ἰσοδύναμος μὲ τὴν λέξιν Ἀθῆναι. Ὅμοιως β) ἐπειδὴ παρατηρήθη ὅτι οἱ εὐθεις (=οἱ ἀγαθοὶ κατὰ τὸ ἦθος ἄνθρωποι), εἶναι συνήθως ἀπονήρευτοι καὶ εὐκόλως ὑποκείμενοι εἰς ἀπάτην, κατέληξεν, ὥστε νὰ ὀνομάζωνται οὕτω κατόπιν οἱ ἅπλοὶ τὸν νοῦν καὶ μωροί.

§187. Ἐκ τῆς, ποικίλης σημασιολογικῆς χρήσεως τῶν λέξεων ἢ φράσεων προκύπτουν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σημασίαν αὐτῶν σχήματα, ἤτοι οἱ διάφοροι λεκτικοὶ τρόποι.

1) Τὸ σχῆμα κατὰ συνεκδοχὴν ἢ ἡ συνεκδοχή.

Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α) τὸ ἐν ἀντὶ τῶν πολλῶν ὁμοειδῶν: Ὁ Συρακόσιος πολέμιος τῷ Ἀθηναίῳ (=οἱ Συρακόσιοι - τοῖς Ἀθηναίοις) Θ. (πρβλ. Χαίρεται ὁ

Τούρκος στ' ἄλλογο κι ὁ Φράγκος στὸ καράβι).

β') τὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀντὶ τοῦ ὅλου ἢ τὰνάπαλιν: ἴδι **στέγης** εἶσω (=οἰκίας) Σοφ. (πρβλ. **Κάθε κλαδὶ καὶ κλέφτης** = κάθε δένδρο κλπ.).

γ') ἡ ὕλη ἀντὶ τοῦ κατασκευαζομένου ἐκ τῆς ὕλης ταύτης: **τατέθεντο τὸν σίδηρον** (=τὰ ὅπλα) Θ. (πρβλ. **Νὰ τρώῃ ἡ σκουριά τὸ σίδερο καὶ ἡ γῆ τὸν ἀντρειωμένο**).

δ') το **παράγον** κάτι τι ἀντὶ τοῦ παραγομένου ὑπ' αὐτοῦ: **πλήσον κρατῆρα μελίσσης** (=μέλιτος) Σοφ.

2) Ἡ μετωνυμία ἢ ὑπαλλαγή. Κατὰ τοῦτο λαμβάνεται

α') ὁ ποιήσας κάτι τι ἐν γένει ἀντὶ τοῦ ποιηθέντος ὑπ' αὐτοῦ: Ὁμηρος, Ἡσίοδος (=τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἡσίοδου). **Δημοσθένης** (=οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους). (Πρβλ. **ὁ Σολωμός, ὁ Βαλαωρίτης** = τὰ ποιήματα τοῦ Σολωμοῦ κλπ.).

β') ὁ ἐφευρὼν κάτι τι ἢ κύριος ἐνὸς πράγματος ἀντὶ τοῦ πράγματος τούτου: **σπλάγχχνει ὑπείρεχον Ἡφαίστιοι** (=τοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου θεὸς ἐνομιζέτο ὁ Ἡφαίστος) Ὅμ. (πρβλ. **Συνεννοοῦνται μετὰ τὸν Μαρκόνῃ** = μετὰ τὸν ἀσύρματον τηλέγραφον, τοῦ ὁποίου ἐφευρέτης εἶναι ὁ Μαρκόνης).

γ') τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου ἢ τὰνάπαλιν: ἐς δάκρυα **ἔπεσε τὸ θέητρον** (=οἱ θεαταὶ) Ἡρόδ. **ἐπυνθανόμην τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς τὸν γλωρὸν τυρὸν** (=εἰς τὸ μέρος τῆς ἀγορᾶς, ὅπου πωλοῦν τὸ γλωρὸ τυρὶ) Λυσ. (Πρβλ. **Νὰ γευτοῦν πολλῶν λογίων τραπέζι** = φαγητά).

δ') τὸ ἀφηρευμένον ἀντὶ τοῦ ἀντιστοίχου συγκεκριμένου ὀνόματος ἢ ἀντὶ ἐπιθέτου, καὶ τὰνάπαλιν: **νεότης πολλὴ ἦν ἐν Πελοποννήσῳ** (=νεοὶ ἄνδρες) Θ. **ὁμηλικίῃ ἐστὶν ἐμοὶ** (=ὁμηλικίῃ) Ὅμ. **λῆρος** (=ληρώδης, φλύαρος) Πλ. (πρβλ. **Τὸ σπαθὶ τῷχει καμάρι ἢ λεβεντιά** = οἱ λεβέντες. **Εἴμαστε μιὰ ἡλικία μετὰ τὸν Πέτρο**).

3) Ἡ ἀντωνυμία. Κατὰ τοῦτο ἀντὶ ἐνὸς κυρίου ἢ ποσοθηγορικοῦ ὀνόματος λαμβάνεται κάποια συνώνυμος ἢ ἰσοδύναμος λέξις ἢ περίφρασις, ἥτοι λαμβάνεται

α') τὸ **πατρωνυμικόν**: **Πηλεΐδης** = ὁ Ἀχιλλεύς, **Ἀτρεΐδαι** = ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος.

β') ἡ **περίφρασις**, ἡ ὁποία δηλοῖ τὴν καταγωγὴν ἢ μιάν σπουδαιότητα καὶ γνωστοτάτην πράξιν ἢ ιδιότητα τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προσώπου: **ὦ παῖ Ἰππονίκου** (=ὦ Καλλιὰ) Πλ. **ὁ τῆς Τροίας πορθητῆς** (=ὁ Ὀδυσσεύς). **βίῃ Ἡρακλεΐῃ** (=ὁ ἰσχυρὸς Ἡρακλῆς) Ὅμ. (πρβλ. **Ὁ γυῖός τῆς καλόγριας** = Ὁ Καραϊσκάκης. **Ἡ ἐξοχότης σου** = σὺ ἐξοχώτατε).

4) Ἡ ἀντίφρασις. Κατὰ τοῦτο μία ἔννοια ἢ ἓν νόημα ἐκφράζεται οὐχὶ μὲ τὴν κυρίαν λέξιν ἢ φράσιν, ἀλλὰ μὲ κάποιαν ἄλλην, ἣ ὁποία ἔχει παρομοίαν σημασίαν ἢ καὶ ἐναντίαν. Εἶδη τοῦ σχήματος τῆς ἀντιφράσεως εἶναι

α') ἡ λιτότης. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἐκφράζεται κάτι τὸ ἔλασσον, ὑποδηλοῦται ὅμως τὸ μεῖζον: οὐχ ἤκιστα (=μάλιστα), οὐκ ἄγνοῶ (=γιγνώσκω καλῶς). (Πρβλ. *ξόδεψα ὄχι λίγα* γι αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν).

β') ἡ εἰρωνεία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μετὰ προσποιήσεως χρησιμοποιοῖ κανεὶς λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔννοιαν ὅλως διάφορον ἢ ἐναντίαν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του, ἵνα ἀστειευθῇ ἢ σκώψῃ ἢ γλευάσῃ κάποιον ἄλλον: ὡς ἡδὺς εἶ! (ἀντι: ὡς ἀηδὴς εἶ) Πλ.

γ') ὁ εὐφρημισμός. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον ἔνεκα φόβου, ὁ ὁποῖος προέρχεται συνήθως ἀπὸ κάποιαν πρόληψιν ἢ δεισιδαιμονίαν, χρησιμοποιοῖ κανεὶς ἄνευ προσποιήσεως λέξεις ἢ φράσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καλὴν καὶ εὐδαίμονον ἢ ἄχρουν σημασίαν, ἀντὶ τῶν ἐναντίων: *Εὐμενίδες* (=αἱ Ἑρινύες). *Εὐξείνιος* πόντος. (Πρβλ. τὸ *γλυκάδι* = τὸ ξίδι, τὸ καλὸ σπυρί = ὁ ἀνδραξ.).

Συνήθης εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ῥ. *πάσχειν* ἀπλῶς ἀντὶ τῶν ῥημάτων τελευτᾶν, *ναυαγεῖν*, *ἡττᾶσθαι* κ.τ.τ.: *μὴ τι ναῦς πάθῃ* (=μὴ ναυαγήσῃ) Εὐρ. (Ὁμοίως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν).

5) Ἡ ὑπερβολή. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν λέγει κανεὶς κάτι τι, τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὸ ἀληθές καὶ τὸ σύνηδες, ἵνα οὕτω παραστήσῃ ἓν σχετικὸν νόημα ζωηρότατα καὶ ἐναργέστατα: *πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἶσον παρασκευάσαι τοῖς τούτων ἔργοις* Λυσ. (πρβλ. *σὰ δυὸ θουνὰ εἶναι οἱ πλάτες του, σὰν κάστρο* ἢ κεφαλὴ του).

6) Ἡ ἀλληγορία. Κατὰ τὸν λεκτικὸν τοῦτον τρόπον μὲ χάριν χρησιμοποιοῖ κανεὶς μεγάλας καὶ τολμηρὰς μεταφορὰς (§185, 1) οὕτως, ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι λέγει πράγματα ἐντελῶς διάφορα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει εἰς τὸν νοῦν του: *κυάμων ἀπέχεςθαι* (μὴ πράττειν τὰ πολιτικά *οἰκυάμοι* ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων). *μὴ γεύεσθαι μελανούρων* (=μὴ ὁμιλεῖν κακοῖς ἀνθρώποις) Πυθαγόρου λόγοι. (Πρβλ. *ἄναψε ὁ γιालὸς καὶ κἀήκαν τὰ ψάρια*: φράσις λεγομένη περὶ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατελήφθη ἀπὸ μεγάλῃν ὀργήν. *Τ' ἄσπρισε τὰ γένεια του* ὁ Ἀι Νικόλας = ἐχρίονισε τοῦ Ἁγίου Νικολάου).

ΠΙΝΑΞ

ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

Αίτιατική, σελ. 22 § 28,3 - μετάλ.
οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 30,
§36 - μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 31
§ 39 - ἐπιρρηματικῶς, σελ. 68
§ 90 - αἰτιατικῇ ἀπόλυτος,
σελ. 161, § 169.

Ἀντικείμενον, σελ. 49. § 60 κ.έ
ἐξωτερικόν, ἐσωτερικόν ἢ σύστοι-
χον. σελ. 51, § 65 κ.έ.

Ἀπωνυμῖαι, σελ. 32, 40 κ.έ.
Ἀπαρεμφατική σύνταξις, σελ. 147,
§ 161 κ.έ.

Ἀπαρέμφατον, σελ. 144, § 157 κ.έ.

Ἀπρόσωπα ῥήματα, σελ. 153, § 164.

Ἄρθρον σελ. 144, § 53, κ.έ.

Ἀρνητικὰ μόρια, σελ. 103, § 121
- σελ. 161, § 173 κ.έ.

Ἀττική σύνταξις, σελ. 12 § 12 Σημ.

Γενική, καθάρᾳ ἢ ἀφαιρετική, σελ. 22,
§ 28, 4 καὶ 5 - κατηρηματική
σελ. 14, § 14, 6' - μετὰ οὐσιαστι-
κῶν ἢ ἐπιθέτων, σελ. 24, § 29 κ.έ.
- μετ' ἐπιρρημάτων, σελ. 30 § 37
- ἐπιρρηματικῶς, σελ 69, § 91 -
γενική ἀπόλυτος, σελ.

156, § 168 καὶ σελ. 158, § 169,
Σημ. α'.

Δυνητική, εὐκτική, σελ. 100 § 119,
2 - ὀριστική, σελ. 99, § 117, 2.

Δυνητικὸν ἄν, σελ. 101, § 119, 2,
Σημ. β'

Ἐγκλίσεις, σελ. 98, § 116 κ. ἐ. - εἰς
τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις, σελ.
98, § 117 κ.ἐ. - εἰς τὰς ἐξηρτη-
μένους προτάσεις σελ. 123, § 139
κ.ἐ.

Ἐλλειψεις, σελ. 14, § 17 κ.ἐ. καὶ
σελ. 173, § 184 κ.ἐ.

Ἐλξίς, σελ. 42, § 52, 5 Σημ.
καὶ σελ. 168 § 180, 6.

Ἐπεξήγησις, σελ. 17, § 21, 2 κ.ἐ.

Ἐπίθετα ῥηματικὰ εἰς -τος ἢ -τέος
σελ. 159, § 171 κ.ἐ.

Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί, σελ. 18
§ 24, κ.ἐ.

Ἐπιρρήματα, συντασσόμενα μετὰ τι-
νος τῶν πλῆγίων πτώσεων, σελ.
30, § 37 κ.ἐ. - μετὰ διαφόρους ση-
μασίας, σελ. 71, § 93, 2.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί, σελ.
69, § 89 κ.ἐ.

Ἐπιφωνήματα, σελ. 88, § 100 κ.ἐ.

- συντασσόμενα μετὰ γενικῆς σελ.
31, § 37,2.

Ἑρωτήσεις, εὐθείαι, σελ. 101, § 122
- πλάγαι, σελ. 136, § 151 - ῥη-
τορικαὶ ἐρωτήσεις, σελ.104, §
122, 3.

Εὐκτική, σελ. 100, § 119 - ἐπανα-
ληπτική ἢ τοῦ πλαγίου λόγου, σελ.
102, § 119, 2, Σημ. γ'.

Θέσις λέξεων σελ. 169, § 181 κ.έ.

Κατηγόρημα, σελ. 9, § 6, 2 καὶ § 7.

Κατηγορούμενον, σελ. 9, § 7, 2 ἐ-
πιρρηματικόν, προληπτικόν σελ.
11, § 10α, Σημ.

Κῶλον (περιόδου), σελ. 8 § 5 β'
Σημ.

Λεκτικοὶ τρόποι, σελ. 177, § 187.

Μέσα ῥήματα βλ. Ρήματα.

Μετοχή, σελ. 151, § 165 κ.έ.
θετική, σελ. 151, § 166 - ἐπιρ-
ρηματική, σελ. 152, § 167 κ.έ.
- ἐπιρρηματικὴ ἀπόλυτος ἢ συν-
ημμένη, σελ. 156, § 168.

Ὀνομαστική, σελ. 22, § 28, 1 - ἄ-
πόλυτος, σελ. § 180,3, α'.

Ὀνομαστικοὶ προσδιορισμοί, σελ.
17, §21 κ.έ.

Παθητικά ῥήματα, βλ. Ρήματα

Παράθεσις ἢ κατὰ παράθεσιν προσ-
διορισμός, σελ. 17, § 21,1.

Παραθετικά ἐπίθετα, σελ. 30, §31
κ.έ.

Περίοδος (λόγου), σελ.,8, § 5, β'.
Σημ.

Πλάγιος Λόγος, σελ.141, § 155
κ.έ.

Πλεονασμός (λόγου), σελ. 174,§ 185
-ἀρνήσεων, σελ. 162, § 176, 2.
Σημ. α' και γ'.

Προθέσεις, σελ. 73, § 94 κ.έ.

Προσδιορισμοί, σελ. 16, § 20 - ὀνο-
ματικοὶ ὁμοιόπτωτοι ,σελ. 17 § 21
κ.έ. - ὀνοματικοὶ ἐτερόπτωτοι, σελ.
24, § 29 κ.έ. - ἐπιρρηματικοί, σελ.
68, § 89 κ.έ.

Πρότασις (τὶ λέγεται), σελ. 7 § 2 -
εἶδη προτάσεων σελ. 7, § 3 κ.έ.

Προτάσεις κύριαι ἢ ανεξάρτητοι
σελ. 8, § 5,α καὶ σελ. 110, §125
κ.έ. - δευτερεύουσαι ἢ ἐξηρημμέ -
ναι, σελ. 8, § 5, β και σελ. 123, §
139 κ.έ. - αἰτιολογικαί, σελ. 124,
§ 141 - ἀναφορικαί, σελ. 138 §
152 κ.έ.- ἀποτελεσματικαί, σελ.
134, § 149 - εἰδικαί, σελ. 123, §

139 - ἐνδοιαστικάί, σελ. 135, §
150 - παραχωρητικάί, σελ. 131,
§ 146 - τελικάί, σελ. 125, § 142
- ὑποθετικάί, σελ. 132 § 147.

Πτώσεις, ἀρχικὴ σημασία ἐκάστης
πτώσεως, σελ. 21, § 28 - αἱ πλά-
γαι πτώσεις ἐπιρρηματικῶς, σελ.
68, § 90 κ.έ.

Ρῆμα, συνδετικόν, σελ. 9, § 7, 2,
καὶ σελ. 10, § 29 κ.έ.

Ρήματα, ἐνεργητικά, σελ. 48, § 59
κ.έ. μονόπτωτα, σελ. 51, § 65
κ.έ. δίπτωτα, σελ. 58, § 72 κ.έ.
- μέσα, σελ. 61, § 79 κ.έ. - πα-
θητικά, σελ. 65, § 83 κ.έ. - οὐ-
δέτερα, σελ. 68, § 88 - ἀπρόσω-
πα, σελ. 58, § 71, 5 καὶ σελ.
149, § 164.

Ρηματικά ἐπίθετα, σελ. 58, § 71,
5 καὶ σελ. 159 § 171 κ.έ.

Σύγκρισις ὑπεροχῆς ἢ ἀντιθέσεως,
σελ. 27, § 33.

Συγκριτικά ἐπίθετα, σελ. 26, § 31
κ.έ.

Σύμφορσις, σελ. 166, § 180, 2.

Συμφωνία ὅρων προτάσεως, σελ.
11, § 12 κ.έ.

Σύνδεσις προτάσεων, εἶδη αὐτῆς,
σελ. 107, § 124 - κατὰ. παράτα-

ξιν, σελ. 8, § 5, α' καὶ σελ. 110,
§ 125 κ.έ. - καθ' ὑπόταξιν, σελ.
8, § 5, β' καὶ σελ. 123, § 139
κ.έ.

Σύνδεσμοι, συνδέοντες κατὰ παρά-
ταξιν, σελ. 110, § 125 κ.έ. -
καθ' ὑπόταξιν, σελ. 123 § 139
κ.έ.

Συνθετικοὶ λόγοι, σελ. 107, § 124
κ.έ.

Σχήματα λόγου, σελ. 166, § 179 κ.έ.
- γραμματικά, σελ. 166, § 180
- θέσεως λέξεων, σελ. 171, §
182 κ.έ. - πληρότητος τοῦ λό-
γου, σελ. 173, § 183 κ.έ. - ση-
μασίας λέξεων ἢ φράσεων, σελ.
177, § 187 κ.έ.

Ὑπερθετικά ἐπίθετα, σελ. 28, § 34.

Ὑποκείμενον, σελ. 9 § 6, 1 - ψυ-
χολογικόν, σελ. 22 § 28, 1, Σημ.
- ἀπαρεμφάτου κατ' αἰτιατικήν,
σελ. 147, § 162 κ.έ.

Χρόνοι (τοῦ ῥήματος), σελ. 89, § 102
κ.έ. - χρήσις καὶ σημασία τῶν
χρόνων εἰς τὴν ὀριστικήν, σελ.
90 § 104 κ.έ. - εἰς τὰς ἄλλας
ἐγκλίσεις, σελ. 105, § 123.

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιοσήμεον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ὁ διαδέτων, πωλὼν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946 Α' 108).



ΕΚΛΟΣΙΣ ΙΔ', 1966 (V) - ANT. 15.000 - ΣΥΜΒ. 1387/28-4-66 - 1389/29-4-66
Ἐκτύπωσης - Βιβλιοδεσία: ΙΩ. ΚΑΜΠΙΑΝΑ Ο. Ε. - Φιλαδέλφειας 4 - ΑΘΗΝΑΙ

